

UNIVERZITA KARLOVA
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Pracoviště Orální historie – Soudobé dějiny

Bc. Ondřej Kapr

**Reflexe policejní práce z pohledu samotných
policistů a policistek**

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. PhDr. Pavel Mücke, Ph.D.

Praha 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze 31. prosince 2018

Bc. Ondřej Kapr

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat zejména samotným narátorům, za ochotu se kterou se mnou spolupracovali a umožnili nám nahlédnutí do jejich pracovního i soukromého života. Dále si moc vážím svého vedoucího diplomové práce doc. PhDr. Pavla Mückeho, Ph. D., za čas, který mi věnoval a za jeho cenné rady při vedení práce. V neposlední řadě bych chtěl poděkovat svým blízkým a kolegům, za podporu, kterou mi při psaní této práce projevili a radami mě třeba i nasměrovali tím správným směrem. A poděkování patří i historikovi pplk. v.v. Mgr. Radkovi Galašovi z Muzea Policie České republiky, za mnoho cenných rad a připomínek.

Obsah

1.	Úvod.....	8
2.	Metodologie.....	10
2.1	Stav dosavadního bádání	10
2.1.1	Výzkum formou orální historie	12
2.2	Výběr tématu a cíl práce	14
2.3	Autor-badatel insiderem	18
2.4	Etické otázky výzkumu.....	20
2.5	Výběr narátorů a postup výzkumu.....	23
2.5.1	Představení narátorů.....	28
2.5.2	Představení autora	34
2.6	Reflexe použitých zdrojů.....	36
3.	Reflexe policejní profese.....	39
3.1	Motivace ke vstupu k PČR	40
3.2	Přijímací řízení.....	46
3.3	Základní odborná příprava.....	49
3.4	Slavnostní slib.....	53
3.5	Nastup na první působiště.....	55
3.6	Setkání s realitou.....	59
3.7	Běžný den v zaměstnání a styl práce policie	61
3.8	Platové ohodnocení a motivace k práci	70
3.9	Vnější označení.....	77
3.9.1	Uniformy	77
3.9.2	Průkazy a odznaky	83
3.10	Materiální a technické vybavení	85
3.10.1	Dopravní prostředky.....	86
3.10.2	Zbraně, donucovací prostředky a další vybavení	89
3.10.3	Informační technika a informační systémy	92
3.11	Etický kodex a negativní jevy uvnitř policie	95
3.12	Policie a veřejnost	98
3.13	Vztahy na pracovišti	110
3.13.1	Ženy u Policie ČR	114
3.13.2	Zástupci menšin a homosexuálové uvnitř Policie ČR.....	118
3.14	Možná rizika policejní profese.....	121
3.15	Policista mimo službu	125
3.16	Ambice do budoucna	129
3.17	Ovlivnění prací policisty.....	133
3.18	Odchod od Policie ČR.....	137
4.	Závěr.....	142
	Bibliografie	146
	Přílohy.....	152

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá reflexí policejní práce z pohledu samotných policistů a policistek, a to v historickém kontextu fungování Policie České republiky, tedy od roku 1991 do současnosti. Nosným pilířem celé práce je orálně historický průzkum provedený se současnými a bývalými policisty. Cílem této práce je seznámit veřejnost s vnímáním policejního prostředí zevnitř, přímo od samotných řadových policistů. V práci jsou dále analyzovány a vyhodnocovány zjištěné souvislosti.

Klíčová slova

Policie, Policie České republiky, orální historie, historie, policejní kultura

Abstract

This thesis follows up with reflection of police work, from the point of view policeman and policewoman themselves, in the historical context of the operation of the Police of the Czech Republic from 1991 until present. The foundation of all of this work is orally historical research from present and former police officers. The goal of this work is to apprise public with perception of police surrounding from inside, right from regular police officers. In this thesis are analysed and evaluated discovered connections.

Key words

Police, Police of the Czech republic, oral history, history, police culture

Seznam zkratek

DBA – Dopravně bezpečnostní akce (slangově débéáčko)
DI – Dopravní inspektorát (slangově dopravka)
ETR – Informační systém ETR – Evidence trestního řízení (slangově étéřet)
GIBS – Generální inspekce bezpečnostních sborů
KSČ – Komunistická strana Československa
KÚP – Kriminalistický ústav Praha (slangově Káúpéčko)
NCOZ – Národní centrála proti organizovanému zločinu SKPV
MMF – Mezinárodní měnový fond
MOP – Místní oddělení Policie ČR (slangově místňák)
NPC – Národní protidrogová centrála
ODD – Odbor operativní dokumentace (slangově sledka)
OKTE – Odbor kriminalistické techniky a expertíz
OOP – Obvodní oddělení Policie ČR (slangově obvod)
OHS – Okresní hlídková služba (slangově óháeska)
PA ČR – Policejní akademie České republiky v Praze (slangově Akáda)
PČR – Policie České republiky
Policie ČR – Policie České republiky
PPJ – Pohotovostní pořádková jednotka (slangově pořádková)
PMJ – Pohotovostní motorizovaná jednotka (člen slangově pėják)
SNB – Sbor národní bezpečnosti
SPJ – Speciální pořádková jednotka (slangově espéjé)
ŠPS – Školní policejní středisko (slangově ešpéesko)
SKPV – Služba kriminální policie a vyšetřování (slangově kriminálka)
VB – Veřejná bezpečnost
v.v – Ve výslužbě
ÚOOZ – Útvar pro odhalování organizovaného zločinu SKPV – Nyní NCOZ
ÚO – Územní odbor (dříve okresní ředitelství)
ZOP – Základní odborná příprava (slangově zopka)

Slang, argot a policejní terminologie

Barák – Základna
Bezďák - Bezdomovec
Bojař – Instruktor sebeobran
Cépézetka – Cela předběžného zadržení
Cizina – Cizinecká policie
Červeňák – Protokol o zadržení (tiskopis měl dříve načervenalou barvu)
Černáky – Pracovní stejnokroj vz. 92 - černé barvy
Čórkař - Zloděj
Daktylka – Otisk prstu
Débéáčko - Dopravně bezpečnostní akce
Domovka – Domovní prohlídka
Donucovák – Donucovací prostředek
Drban – Závadová osoba
Elpaso – Loupežné přepadení
Étětetko – Informační systém ETR – Evidence trestního řízení
Fara – Oddělení s nízkým nápadem trestné činnosti / základna
Kasr – Slotvorný prostředek (vzniklo z KASR - Krátký AeroSolový Rozprašovač)
Kázeťák – Závadová osoba (KZO – Kriminálně závadová osoba)
Káóčko – Kontrola osoby
Káúpéčko - Kriminalistický ústav Praha
Klepeta – Pouta
Kriminálka – Kriminální policie
Mařenka – Maření úředního rozhodnutí
Místňák – Místní oddělení PČR
Modelovka – Modelová situace
Náramky - Pouta
Obvod – Obvodní oddělení PČR
Ohledačka – Protokol o ohledání místa činu
Pašík - Pachatel
Péják – Příslušník Pohotovostní motorizované jednotky
Placka – Služební odznak
Prvosled – Prvosledová hlídka
Realizace – Připravované zadržení podezřelého
Sdělit – Sdělit obvinění z trestného činu
Sebrat – Zadržet pachatele
Škubat – Ukládat pokutové bloky (též vyškubnout – pokutovat)
Špektaška – Kožená služební brašna
Úřed'ák – Úřední záznam
Vrz – Výstražné rozhlasové a zvukové zařízení
Vuml – Obušek (Vulkanizované Učení Marxismu-Leninismu)
Výjezd – Hlídka (z pravidla motorizovaná) určená k příjmu oznámení.
Vyšetřovačka – Úřad pro vyšetřování
Vytěžení – Získání informací (v tomto případě nejde o výsledky)
Zbytkáč – Zbytkový alkohol v krvi
Zkrácenka – Zkrácené přípravné řízení
Zmáčknot – Výsledek za použití psychického nátlaku
Zopka - Základní odborná příprava

1. Úvod

Policie České republiky (dále jen Policie ČR, případně policie) vzniká oficiálně 15. července roku 1991¹ a to jako jednotný² ozbrojený bezpečnostní sbor³ s přesně vymezenými úkoly.⁴ Nejedná se však o úplně novou instituci, ale o přerod z české složky Sboru národní bezpečnosti (SNB). Musíme si uvědomit, že Policie ČR vznikla v polistopadovém období⁵, doprovázeném ohromným nárůstem kriminality⁶ a ihned na svých počátcích se mimo transformace musela přizpůsobit výrazným společenským změnám. Policie přečkala neklidná 90. léta, kdy se postupně, až do současné doby transformovala a přizpůsobovala soudobým trendům. Bylo zapotřebí mnoha změn, jak legislativních, tak organizačních, aby se z ní stal funkční nástroj, který dokáže kvalifikovaně plnit svou funkci a roli ve společnosti. Policie však není jen o řídicích manažerech, ale je zejména o řadových policistech, kteří jsou v každodenním styku s veřejností, a veřejnost naopak vnímá policii právě skrze její členy. Kdo však jsou tito policisté? A jak oni sami vnímají policejní práci, historický kontext vývoje a významných milníků Policie České republiky?

O historii Policie ČR lze nalézt mnoho publikací, akademických prací a rozličných článků, ale na prožitky a reflexi samotných policistů je často zapomínáno. Nabízí se zde otázka. Vnímají samotní policisté svoji práci a historii Policie ČR, tak jak je nám prezentováno v jiných zdrojích? Právě touto diplomovou prací se pokusím přiblížit čtenáři názory současných a bývalých policistů na jejich profesní kariéru v kontextu historického vývoje Policie České republiky. Vzhledem k charakteru tématu volím metodu orální historie. Metoda orální historie založená na kvalitativním výzkumu umožňuje získání informací o vnímání určitých okolností a prožitků ze strany často opomíjených, bezdějinných vrstev

¹ Policie České republiky vzniká zákonem České národní rady č. 283/1991 Sb. o Policii České republiky.

² To, že je policie jednotným sborem má pro výzkum a celou diplomovou práci výhodu v tom, že i když jsou narátoři z Prahy a středních Čech, tak lze usuzovat, že náhled na kariéru policistů bude hodně obdobný. Větší rozdíly budou patrné například v určitém pracovním zařazení a velikosti daného základního článku policie.

³ Dle zákona č. 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, se bezpečnostním sborem Rozumí mimo Policie ČR i Hasičský záchranný sbor ČR, Celní správa ČR, Vězeňská služba ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služba a Úřad pro zahraniční styky a informace

⁴ §1, §2 Zákon ČNR č. 283/1991 Sb. o Policii České republiky

⁵ V této době jsme byli stále ještě součástí Československé federativní republiky. Slovensko si již 1. března roku 1991 dle zákona č. 57/1991 Zb. zřizuje vlastní Policajný zbor Slovenskej republiky. Sbor národní bezpečnosti stále ještě fungoval, ale jako federální policejní složka a od 27. srpna 1991 se zákonem 333/1991 Sb. přeměnil ve Federální bezpečnostní sbor a Sbor hradní policie.

⁶ Nárůst kriminality v Československu byl v devadesátých letech skutečně ohromný, kdy v roce 1989 bylo prověřováno 120,8 tisíce trestných činů a například v roce 1993 jich bylo prověřováno již 398,5 tisíc. Navíc docházelo i k úplně novým trestným činům a to zejména hospodářského charakteru – Zdroj: Česká tisková kancelář.: Infografika [online]. 2018 [cit. 2018-06-21]. Dostupné z: <http://multimedia.ctk.cz/grafika/index?documentID=8453016>

společnosti.⁷ Konkrétně nás v případě této diplomové práce zajímají individuální prožitky řadových (níže postavených) policistů, kdy jsou tyto prožitky v diplomové práci dále analyzovány a interpretovány s jinými prameny.

Diplomová práce je strukturována, tak aby si čtenář v úvodní teoreticko-metodologické části mohl udělat představu o aktuálním stavu bádání v dané oblasti a o postupech prováděného výzkumu, který práci předcházela. V této části práce je čtenář seznámen i se stručnou kariérní historií jednotlivých narátorů a autora. Následuje stěžejní empirická část práce, ve které jsou chronologicky řazena základní témata, která byla vytyčena zejména při provádění samotných rozhovorů. Při tvorbě struktury bylo opět apelováno na vytvoření prostoru přímo pro narátory. Celkem dvanáct narátorů komentuje určité aspekty policejní profese a autor tyto rozhovory dále analyzuje a interpretuje, tak aby výsledkem práce nebylo jen uzavření se do profesně-skupinové paměti.

K samotnému výzkumu bylo přistupováno s tím, že cílem nebylo získat jen podklady pro tuto diplomovou práci, ale zároveň zaznamenat rozhovory i jako jakýsi odkaz do budoucnosti v podobě vypracovaných rozhovorů se soudobými policisty. Rozhovory budou s odstupem času⁸ zveřejněny ve sbírkách Ústavu pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky. V budoucnu si bude moci případný čtenář přečíst nebo poslechnout jednotlivé rozhovory v nezměněné podobě a bez jakýchkoliv omezení, což může mít přínos pro další případné vědecké práce a nabízí se zde i možnost vytvoření dalších rozhovorů se shodnými narátory (vypravěči), kde se naskytne unikátní možnost komparace vnímání určitých skutečností s odstupem času.

⁷ VANĚK, Miroslav. MÜCKE, Pavel. *Třetí strana trojúhelníku: Teorie a praxe orální historie*. Druhé přepracované a doplněné vydání. Praha: Karolinum, 2015. strana 19

⁸ Narátoři nechali na mém uvážení, kdy uznám za vhodné zveřejnění jejich rozhovorů. Takto je postavené i Prohlášení o udělení souhlasu ke zpracování a zpřístupnění osobních a citlivých údajů – Příloha č. I této práce

2. Metodologie

V této části bude čtenář seznámen s vymezením cíle bádání a důvodem pro výběr tématu. Dále zde bude stručně shrnut stav dosavadního bádání týkající se Policie ČR a výzkumu současné policie orálně historickou metodou v porovnání se zahraničním výzkumem a zkušenostmi. Je zde nastíněn postup samotného výzkumu a představení jednotlivých narátorů a autora.

2.1 Stav dosavadního bádání

Dosavadní bádání v oblasti historie Policie České republiky není na nijak valné úrovni v porovnání hlavně relativně s tím, jak je téma policie často zmiňováno v médiích a mezi lidmi. Běžný občan si o policii může udělat obrázek zejména z oficiálních internetových stránek Policie ČR, tedy www.policie.cz, kde se policie snaží prezentovat především, čím je tato bezpečnostní složka v současnosti, jakou má strukturu, jak lze policistu poznat a jak je možné se k policii přihlásit. O historii se lze dočíst jen málo a to především pouze strohým výčtem základních organizačních změn a významných kriminálních kauz, kterým policie na našem území čelila.

K 20. výročí Policie ČR, tedy v roce 2010, vydalo Policejní prezídium publikaci s názvem „*Dvacet let Policie České republiky*“⁹, kde je policie v české a zároveň v anglické jazykové mutaci, prezentována v základních faktech doplněných četnou fotografickou přílohou z archivu policie. Čtenář je zde seznámen se základními informacemi o policii. Na tuto publikaci navazuje další publikace z roku 2016 s názvem „*Čtvrtstoletí Policie České republiky: 25 let Policie České republiky 1991-2016*“¹⁰. Zde je ve čtivé formě veřejnost seznámena s historickým kontextem vzniku Policie ČR a s vývojem některých součástí policie. Dále je zde nastíněn souhrn organizačních změn, které policii při jejím formování provázeli. Publikace je doplněna četnou fotografickou přílohou a v závěrečné části jsou přiloženy i různé přehledy týkající se historie i současnosti policie. V roce 2017 vydává Policejní prezídium další publikaci s názvem „*Policie České republiky*“¹¹ tato kniha je pojatá poněkud odlišně od předchozích, kdy jsou zde prezentovány hlavně současné útvary policie a

⁹ VOKOUŠ, Jiří. *Policie České republiky*. Praha: Policejní prezídium České republiky, 2. vydání, 2010

¹⁰ ŠTEINBACH, Miroslav. *Čtvrtstoletí Policie České republiky: 25 let Policie České republiky 1991-2016*. Praha: Policejní prezídium České republiky, 2016. ISBN 978-80-260-9597-2.

¹¹ *Policie České republiky: Police of the Czech Republic*. 2. vydání. Praha: Policejní prezídium České republiky, 2017. ISBN 978-80-270-0664-9. dostupná online: <http://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx>

dokonce i jednotlivá Krajská ředitelství policie. Kniha je doplněna četnou fotodokumentací, která je evidentně na mnohem vyšší úrovni, než v předchozích publikacích.

Dalšími publikacemi, které se dotýkají tématu historie Policie ČR, jsou publikace věnující se primárně určitým složkám a útvarům policie. Mezi tyto patří například Kniha „*URNA: 30 let policejní protiteroristické jednotky*“¹². V této knize se autor věnuje především historii Útvaru rychlého nasazení. Dále kniha s názvem „*Lovci smrti*“¹³. V této knize autor Jiří Komorous, bývalý dlouholetý vedoucí tohoto celorepublikového útvaru, popisuje historii Národní protidrogové centrály služby kriminální policie a vyšetřování ČR a to od jejího vzniku až po dobu vydání knihy, kdy je kniha doprovázena i popisem některých významných akcí a seznámení s problematikou drogové scény v České republice. Další publikací je kniha s názvem „*Historie dopravní policie*“¹⁴. Autoři v této knize seznamují veřejnost s historií dopravní policie na našem území, kdy jsou historická fakta doprovázena četnou fotografickou přílohou.

Žádná z těchto knih není postavena na orálně-historickém průzkumu a takto není založená ani žádná jiná publikace, periodikum, online zdroj, nebo třeba i obhájená vysokoškolská práce. Téma bezpečnostních policejních složek již bylo touto metodou zkoumáno, ale vždy se jednalo o období před rokem 1989, maximálně s částečným přesahem do začátku 90. let.

Co se týče periodik s policejní tematikou, tak zde stojí za zmínku časopis „*Policista*“¹⁵. Jedná se o odborně poučné a zábavné periodikum, které každý měsíc informuje veřejnost o práci Policie ČR. Prioritou časopisu je přispívat k pozitivnímu vztahu veřejnosti a Policie ČR. V jednotlivých vydáních se můžeme dočíst spíše o aktuální situaci uvnitř policie a o nedávno řešených kauzách.

Chtěl bych vyzdvihnout snahu Muzea Policie České republiky, které pořádá pravidelné konference policejních historiků. Sám jsem konferenci navštívil a dozvěděl jsem se tam opravdu mnoho zajímavostí o historii policie a četnictva na našem území. Příspěvky jsou zde zajímavé a jsou přednášeny fundovanými odborníky, na kterých je evidentní to správné zapálení pro policejní historii. Muzeum Policie České republiky následně vydává almanach

¹² STEHLÍK, Eduard. *URNA: 30 let policejní protiteroristické jednotky*. Mohelnice: Martin Vaňourek, 2011. ISBN 9788090458826.

¹³ KOMOROUS, Jiří. *Lovci smrti: historie Protidrogové brigády očima jejího velitele plukovníka Jiřího Komorouse*. Praha: Naše vojsko, 2009. ISBN 978-80-206-1008-9.

¹⁴ MACHUTOVÁ, Marcela, BRONCOVÁ, Dagmar, ed. *Historie dopravní policie*. Praha: Milpo media, 2009. ISBN 978-80-87040-14-0.

¹⁵ *Policista*. Tiskárna Ministerstva vnitra. ISSN 1211-7943.

příspěvků policejních historiků. Příspěvky jsou vesměs zaměřeny na starší období našich policejních dějin, ale najdou se zde i články o soudobé historii Policie České republiky.

2.1.1 Výzkum formou orální historie

Nemám informaci o tom, že by se u Policie ČR oficiálně prováděl nějaký orálně-historický průzkum, jako to je v současnosti například v armádě, kdy existují i publikace, které vznikly právě touto metodou. Výzkumy prováděné formou orální historie na našem území nacházejí stále více své uplatnění, ale co se týče takovýchto výzkumů v problematice policejních složek, tak v tom za zahraničím celkem pokulháváme. Vyloženě tématu Policie ČR se netýká žádný uskutečněný výzkum. Pouze akademická diplomová práce Romana Macka obhájená v roce 2014 s názvem „*Od Sboru k policii - Sonda do života příslušníků policejních složek na konci 80. a na počátku 90. let minulého století prostřednictvím orální historie*“¹⁶, částečně zasahuje do vzniku Policie ČR. Zajímavostí je, že Roman Macek je rovněž aktivním policistou a tedy insiderem. Tato akademická práce byla obhájena na stejné fakultě a byla vedena stejným vedoucím. Tato práce doslova nabízí možné porovnání současné policie s dobou před jejím vznikem. Výzkumem zaměřeným na stejnou profesní skupinu v obdobné době se zabýval také vedoucí této práce Pavel Mücke. Výsledky bádání jsou k dispozici v kapitole nazvané „*Jménem zákona! – Malé zamyšlení nad životními příběhy příslušníků policejních sborů*“ v knize Miroslava Vaňka a Lenky Krátké „*Příběhy (ne)obyčejných profesí: česká společnost v období tzv. normalizace a transformace*“,¹⁷

V zahraničí je již orální historie při výzkumu policejních složek standardně využívána. Například v roce 1995 vydala britská spisovatelka a sociální historička Barbara Weinberger knihu „*The Best Police in the World - An Oral History of English Policing from the 1930s to the 1960s*“¹⁸ Jak název napovídá, tak autorka nechala promluvit pamětníky z policejních řad a to k období od 30. do 60. let dvacátého století. Jedná se o příslušníky z 16 různých policejních sborů v Anglii a Walesu. Takto se jí podařilo zachytit klíčové změny v britské policii, jako je například uvedení ženských důstojnic, motorizaci policie, roli policejních složek během 2.

¹⁶ MACEK, Roman. *Od Sboru k policii - Sonda do života příslušníků policejních složek na konci 80. a na počátku 90. let minulého století prostřednictvím orální historie*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, Pracoviště: Orální historie – Soudobé dějiny, 2014. Vedoucí diplomové práce Pavel Mücke.

¹⁷ Pavel Mücke, *Jménem zákona! – Malé zamyšlení nad životními příběhy příslušníků policejních sborů* In: VANĚK, Miroslav a Lenka KRÁTKÁ, ed. *Příběhy (ne)obyčejných profesí: česká společnost v období tzv. normalizace a transformace* [online]. Praha: Karolinum, 2014 [cit. 2018-12-02]. Orální historie a soudobé dějiny. ISBN 978-80-246-2813-4.

¹⁸ WEINBERGER, Barbara - *The Best Police in the World - An Oral History of English Policing from the 1930s to the 1960s* (Scholar Press, Aldershot, c. 1995) ISBN 13: 978-1-8598-223-6

světové války a další významné milníky. Dále ale zachytila i sociální rozměr policejní práce, jako jsou skandály uvnitř policie, nebo vývoj policejní kariéry. Výzkum a tato publikace byla zaměřena cíleně na toto období a to zejména pro vyplnění mezer v historii policie během 2. světové války a v následujícím neklidném poválečném období, kdy docházelo k významným reformám uvnitř britské policie a kdy toto období je zcela nedostatečně historicky popsáno. Díky tomuto projektu vznikla sbírka 69 rozhovorů, které jsou k dispozici pro další výzkumníky.

Autoři Marieta de Moraes Ferreira a Ângela C. Ruediger zveřejnili v online periodiku „*Police Practice and Research*“ článek s názvem „*Oral history as an instrument for research on public security policies*“¹⁹, kde se při zkoumání policejní tematiky vydali opačným směrem a cílem jejich orálně historickém výzkumu, byli obyčejní lidé z chudinských čtvrtí brazilským měst, kteří se s policejní prací setkávají z opačné strany. Zde se nabízí možnost pohledu cílové skupiny obyvatelstva na bezpečnostní situaci v určitém regionu a na prováděné vládní reformy týkající se bezpečnosti.

Tom Cockcroft se v článku „*Using oral history to investigate police culture*“²⁰, jak název napovídá, zabývá využitím metody orální historie při výzkumu policejní kultury. Tom Cockcroft se zabýval výzkumem u metropolitní policie v mezi lety 1930 až 1960²¹. Autor se v článku věnoval, jak rozdílům mezi přístupy metody orální historie a „ortodoxními“ metodami, tak i konkrétními postupy při aplikaci této „nové“ metody, kdy vytyčil některé klady a zápory. Mezi zápory orální historie autor zařadil například nespolehlivost paměti. Narátor může mít tendenci „slepá“ místa nahrazovat současnými poznatky. Co se týče konkrétně policejní subkultury, tak se setkal s tím, že narátoři přemýšleli, zda odpovědět tak, jak si na určitou událost pamatují, či tak, jak by se správně měla udát. Tom Cockcroft v závěru své práce vyzdvihl důležitost svého výzkumu a celkově provádění výzkumu orálně-historickou metodou v podobném prostředí, jakým je to policejní.

¹⁹ MARIETA DE MORAES FERREIRA & ÂNGELA C. RUEDIGER (2013) Oral history as an instrument for research on public security policies, *Police Practice and Research*, 14:4, 330-337, DOI: 10.1080/15614263.2013.816496

²⁰ COCKCROFT, Tom. *Using oral history to investigate police culture*. In: ATKINSON, Paul a Sara DELMONT. *SAGE Qualitative Research Methods*. London (GB): Sage Publications, 2010, str. 365-384. ISBN 1849203784.

²¹ COCKCROFT, Tom. *Golden Ages, Red Herrings and Post-Keynesian Policing: Understanding the Role of Police Culture in the Police Professionalism Debate*. *Nordisk politiforskning*. Årgang: idunn.no, 2015, (2-2015), 183–196. ISSN 1894-8693.

Merlijn van Hulst „*Storytelling at the police station: The canteen culture revisited*.“²² Van Hulst prováděl výzkum v jednom z okrsků holandské policie. Svou následnou práci pojal multidisciplinárně a používal literaturu týkající se i sociologie, sociolingvistiky, organizačních studií a etnografie. Jako outsider se chtěl přiblížit, co nejvíce realitě policejní profese a tak zvolil poněkud netradiční přístup svého výzkumu. Pozoroval policisty přímo při práci. Bez toho, aby jim řekl cíl svého výzkumu. Závěry konzultoval s odborníky a pak teprve provedl rozhovory s 26 policisty. Merlijn van Hulst se mimo jiné zmiňuje o tom, že sice existuje policejní subkultura, ale tato nemusí být vždy stejná a může se významně lišit u skupin policistů tvořených například řadovými policisty a manažery, dále rozdílná je kupříkladu u heterosexuálních „macho“ mužů, žen a homosexuálů.

Další publikací, kde byl výzkum v policejních složkách prováděn formou orální historie, je například kniha „*Policing in Hong Kong: Research and Practice*“²³ z roku 2015, od profesora Kam C. Wong. Dále publikace Michaela Brogden „*On the Mersey Beat: Policing Liverpool Between the Wars*“²⁴, mapující policejní subkulturu ve Velké Británii, konkrétně v Liverpoolu v meziválečném období.

2.2 Výběr tématu a cíl práce

Téma „*Reflexe policejní práce z pohledu samotných policistů a policistek*“ jsem si zvolil, protože je mi toto téma blízké a jako policista, badatel insider mohu využít mnoha výhod, které mi toto postavení skýtá. Navíc se jedná o téma, které je v prostředí historie Policie České republiky takřka neprobádané.

Ze svých zkušeností vím, že je skoro neuvěřitelné, jaké má veřejnost často zcela zcestné představy o skutečné práci policistů a policistek, i když se jedná snad o jedno z nejdiskutovanějších povolání. Veřejnost si utváří obrázek o policejní profesi často jen z toho, co se dozvedí v médiích a bohužel často i podle filmů a seriálů, kde je tato profese brána s humorem, nebo naopak s přehnanou nadsázkou. Pak nezdědka nastává situace, kdy jsou například oznamovatelé přesvědčeni o tom, že znají dobře policejní práci a postupy, a

²² VAN HULST, M. J. (2013). *Storytelling at the police station: The canteen culture revisited*. The British Journal of Criminology, Delinquency and Deviant Social Behaviour, 53(4), str. 624 - 642.

²³ KAM C. WONG - *Policing in Hong Kong: Research and Practice* (Palgrave Mac-millan: New York, 2015) CRC Press, ISBN 13:978-1-4398-9644-0

²⁴ BROGDEN, Michael - *On the Mersey Beat: Policing Liverpool Between the Wars* (Oxford: Oxford University Press, 1991). ISBN 019825430X

mají často přehnaná očekávání. O tomto problému neinformovanosti veřejnosti se často zmiňovali i narátoři.

Luděk: *Myslím si, že lidé mají zkreslené informace a myslí, si snad, že tady jenom čekáme, až někdo zavolá, chytíme pachatele a tím to končí, ale ta práce, co je předtím, nebo co je mezi tím, než se něco dozvíš a než něco zrealizuješ jo. O tom vůbec nevědí. Oni to vidí ve filmech. Přijdeš někam a oni řeknou „Tady je otisk, to budete zítra vědět, kdo to je“. Oni si myslí, že hned zjistíš pachatele a že se jim hned přiznaj. Dneska, když přijde zkušený chlap, kterej má odsezeno 20 roků, tak nemluví a nic s tím nenaděláš. [...] Dneska, když chytneš zloděje a řekneš mu, že ho zavřeš, tak on na to „No tak mě zavřete, vždyť co mi tam chybí“.²⁵*

Filip: *Já si myslím, že obyčejný člověk nemá představu o čem ta policejní práce je. Já si myslím, že každé vidí jen, jak policie buzeruje, dává pokuty a tím to pro něj končí. Neviděj žádnou pozitivní stránku, do doby, než se jim něco stane a policie by jim pomohla.²⁶*

V případě mnou zvoleného tématu a cíle práce se vyloženě nabízí metoda orální historie. Orální historie je relativně mladá metoda založená na kvalitativním výzkumu, jejímž cílem je od narátorů, tedy vypravěčů zachytit individuální postoje a jejich prožitky na určité širší téma. Jedná se o zachycení historie od spodu, tedy od lidí, kteří zpravidla dějiny netvoří, ale jsou to lidé, kteří ty dějiny prožili, a jejich vyprávění pro nás může mít značnou vypovídající hodnotu. Jedná se o metodu, která respektuje člověka jako jedince a umožňuje nám sledovat vnímání určité skutečnosti těmito osobami a následné porovnání s jinými druhy pramenů.²⁷ V této práci jsem při interpretaci a analýze orálně historických rozhovorů využil i tak zvané míchání metod. Porovnával jsem tak informace získané orálně historickým výzkumem a výzkumem formou kvantitativního výzkumu, který byl proveden jinými badateli.²⁸

A proč historii policie zkoumat právě metodou orální historie? No jednoduše se jedná o metodu, která se právě při výzkumu ve specifické policejní subkultuře doslova nabízí. Díky této metodě můžeme, proniknou i do tak uzavřené skupiny jakou policie pro veřejnost bezpochyby je. Z písemných pramenů, tabulek, právních norem, grafů ale například i z klasického interview (s předem stanovenými otázkami) se jen tak nedostaneme k prožitkům, postojům a názorům řadových policistů, kteří tuto subkulturu tvoří. A v čem je vlastně

²⁵ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Luděk, vedl Ondřej Kapr 4. 3. 2018

²⁶ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Filip, vedl Ondřej Kapr 12. 3. 2018

²⁷ VANĚK, M., MÜCKE, P. *Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie*. Praha, 2011, str. 19.

²⁸ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. str. 56 - 57

policejní subkultura tak specifická? Petr Nesvatba se v publikaci „*Policejní etika*“ specifikaci policejní subkultury věnuje celkem široce, kdy vymezil policejní subkulturu určitými rysy, mezi které patří i to, že policisté jsou výrazně homogenní sociální skupinou, která se od ostatních odlišuje nejen povahou této profese, ale často i vizuálně svou uniformitou. Na policisty je kladen velký tlak spjatý s vysokou mírou stresu, rizika, nebezpečnosti a prožívání nepříjemných zážitků. To vše pod bedlivým, kritickým dohledem veřejnosti.²⁹

Nezasvěcení lidé si často myslí, že policejní práci znají a dovedou si představit o čem tahle práce je. Na našem území je v současnosti kolem 40 000 policistů a dalších zhruba 8000 civilních zaměstnanců policie, což je celkem velké množství osob, které mohou svému okolí předávat informace o tom, jak to uvnitř policie funguje. Problém je v tom, že policisté jsou za prvé vázáni určitou mlčenlivostí, takže o konkrétních případech mluvit prostě nesmějí a za druhé se jim často ani o policejní práci mluvit nechce o čemž se i narátoři sami zmiňují.

Marek: *Mě doma nebaví bavit se o práci, já se chci od té práce odreagovat, přijít na jiné myšlenky, cokoli dělat venku, les. O práci se nebavím, nepřipouštím si žádný seriály, nečtu žádnou literaturu, co se týče kriminálního prostředí, nějaký detektivky. Nic takového, vůbec.*³⁰

Filip: *Já jsem ze začátku doma o práci mluvil a doma se to nelíbilo, že je to hnusný, takže jsem o práci přestal doma úplně mluvit. Spíš jen jako vtipnou perličku, ale co se týče těch nehod [dopravní nehody – pozn. autora], tak to nikdo ani slyšet nechtěl. To jsem vlastně vytlačil.*³¹

Cílem práce je zprostředkovat osobní subjektivní rovinu policistů a policistek k tématu historie Policie české republiky a zejména k policejní práci, jako takové. Tohoto lze docílit díky dvanácti³² orálně-historickým rozhovorům se současnými i bývalými policisty a policistkami a následné analýze a interpretaci. Téma je to jistě velice obsáhlé, což je záměrem této práce, protože zastávám názor, že v případě takového „pilotního projektu“ v řadách soudobých policistů a policistek, je zapotřebí začít obecněji s širším rozsahem a teprve následně se koncentricky věnovat dílčím tématům, které z tohoto projektu vyplynou. Výsledkem této diplomové práce bude obecnější náhled na jednotlivá témata. Nečekejte však,

²⁹ NESVADBA, Petr. *Policejní etika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. str. 189 - 192

³⁰ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Marek, vedl Ondřej Kapr 26. 2. 2018

³¹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Filip, vedl Ondřej Kapr 12. 3. 2018

³² Pro porovnání Tom Cockcroft při výzkumu mezi policisty Metropolitní policie v Londýně prováděl výzkum s 26 narátory a Barbara Weinberger s 69 narátory. I tak si myslím, že je 12 narátorů dostatečným počtem, aby byl splněn záměr této diplomové práce.

že policisté a policistky ve fragmentech rozhovorů odhalí své know-how. Postupy v trestním řízení jsou předmětem nepsaného tajemství, kdy tyto zkušenosti a poznatky policisté postupně získávají během své kariéry, ať již praxí, nebo převzetím od svých zkušenějších kolegů. Toto si policisté chrání a jsou si dobře vědomi nebezpečnosti prozrazení.

Diplomovou práci jsem pojal poněkud odlišným způsobem, než bylo zvykem u obdobných zahraničních, nebo českých projektů. Využil svého insiderství a do textu, zejména teoretické části, jsem vkládal své zkušenosti a názory. Stal jsem se takovým 13. narátorem, který může navíc konfrontovat osobní názory narátorů s vlastním pohledem na věc, což může mít přínos pro reflexi mých názorů, samotným čtenářem. Dále jsem chtěl v této práci dát významný prostor samotným narátorům a mým záměrem je vnést do práce trochu osobitější přístup, čehož jsem se snažil docílit vložением nástinu karierního životopisu jednotlivých narátorů a mě jako autora. Čtenář si tak může udělat obraz o zkušenostech jednotlivých narátorů a částečně i o prostředí, ze kterého narátoři pocházejí. Dalším opatřením pro větší osobitost je použití křestních jmen³³ při jednotlivých vstupech narátorů do textu. Toto částečně vychází i z policejní subkultury, kde převažuje tykání. Pro větší osobitost by mohlo napomoci i to, že jsem přímou řeč narátorů redigoval jen v minimální míře, takže si čtenář může udělat představu o způsobu vyjadřování.

Čtenáři je v této diplomové práci nejprve nastíněn samotný záměr výzkumu a cíl práce, který je doplněn stavem současného bádání v obdobném tématu a v oboru orální historie. Jsou zde nastíněny otázky etiky takového výzkumu. Dále klady a zápory postavení insidera badatele a v neposlední řadě je zde shrnutý celý postup výzkumu, počínající výběrem a oslovováním narátorů. V teoretické části této diplomové práce je čtenáři představena osobní reflexe policejní kariéry narátorů. Tato část je chronologicky členěna od motivace ke vstupu k Policii ČR, přes přijímací řízení, nástup, až po konec kariéry, kdy jednotlivá témata vycházejí převážně z analýzy, co shledávají samotní narátoři na policejní kariéře důležité.³⁴ Obdobné sestavení kapitol využila například již zmíněná Barbara Weinberger,³⁵ nebo částečně i Pavel Mücke³⁶

³³ Více v kapitole: Etické otázky výzkumu

³⁴ Více o výběru témat v kapitole: Výběr narátorů a postup výzkumu

³⁵ Barbara Weinberger - *The Best Police in the World - An Oral History of English Policing from the 1930s to the 1960s* (Scolar Press, Aldershot, c. 1995) ISBN 13: 978-1-8598-223-6

³⁶ Pavel Mücke, *Jménem zákona! – Malé zamyšlení nad životními příběhy příslušníků policejních sborů* In: VANĚK, Miroslav a Lenka KRÁTKÁ, ed. *Příběhy (ne)obyčejných profesí: česká společnost v období tzv. normalizace a transformace* [online]. Praha: Karolinum, 2014 [cit. 2018-12-02]. Orální historie a soudobé dějiny. ISBN 978-80-246-2813-4.

2.3 Autor-badatel insiderem

Na výzkum má nepochybně obrovský vliv i to, zda je badatel insiderem, či outsiderem ve zkoumané skupině. Být insiderem, a provádět výzkum mezi „svými“ skýtá jistě mnoho výhod, ale najdou se samozřejmě i různá úskalí tohoto postavení. Během výzkumu a následném vyhodnocování informací, jsem si uvědomil, že narátoři mě berou jako zasvěcenou osobu a během svého vyprávění se nedokáží plně vžít do situace, kdy je rozhovor primárně určen pro laickou veřejnost. Takto vlastně nastává situace, kdy narátoři nevyprávějí o samozřejmostech, které by měl znát každý, kdo patří do jejich „skupiny“. V tomto případě jde o profesní skupinu policistů. Na tento problém upozorňuje i afro-americký antropolog Delmos J. Jones³⁷ ve svém článku z roku 1996 „*Na cestě k domorodé antropologii*“³⁸. Delmos J. Jones mohl porovnávat přístupy k výzkumu jako outsider například při výzkumu u indiánského kmene Papago v jižní Arizoně a jako insider, když zkoumal černošskou komunitu v Denveru. Uvědomil si, že zástupci „černé“ komunity mu nesdělují informace, které vyhodnotí tak jako, že je pravděpodobně zná každý černoch. Badatel byl v tomto případě ochuzen o důležité skutečnosti a tyto souvislosti si uvědomil až při porovnání výsledků s ostatními badateli bělochy.

Osobně vnímám dvě možnosti, jak využít nesporných výhod insidera a zároveň alespoň částečně omezit negativa tohoto přístupu. Výzkum by mohl být prováděn více badateli, kteří by byli ideálně insidery i outsidersy a vzájemné porovnání výsledků by mohlo napomoci určité sebereflexi a reflexi zjištěných informací. Jak se dále rozepisuji v kapitole věnované postupu tohoto výzkumu, tak jsem si sám už na začátku svého bádání uvědomil, že jako dlouholetý policista, insider již nedokáží vnímat policii tak, jako běžný občan, což mi neumožňuje nabídnout čtenáři outsiderovi laikovi témata, která by ho zajímala. Místo toho bych vybral témata, která považuji sám za důležitá. V tomto případě se tedy jedná o orálně-historický výzkum a témata by měla být tvořena do určité míry samotnými narátory a je na badateli, aby i důvod výběru těchto témat následně interpretoval. Zde znovu narážíme na stejný problém. V případě, že by se na výzkumu podílela další osoba, osoba outsidera, tak by to bylo jediné výhodou. Výzkum prováděný pouze outsiderem by si jistě žádal náročné a důkladné

³⁷ Delmos J. Jones - Jeden z prvních antropologů insiderů, který se věnoval výzkumu ve vlastní skupině jakožto předmětu antropologického studia

³⁸ JONES, Delmos J. Na cestě k domorodé antropologii. *Biograf* [online]. Praha: občanské sdružení Časopis, 1996, 2006(39), 71 - 81 [cit. 2018-12-14]. Dostupné z: <http://www.biograf.org/clanek.php?clanek=3904> str. 74 - 76

nastudování zkoumané skupiny a dokonce by bylo vhodné i absolvování jisté praxe přímo v prostředí, ve kterém se policisté pohybují, obdobně, jako to učinil Merlijn van Hulst.³⁹

V případě analýzy získaných dat a jejich interpretaci je jistě velice vhodné aktivní zapojení insidera a to pro nesporně lepší východisko při porozumění danému tématu. Insider se vyzná ve zkoumané skupině, v terminologii, dokáže se vcítit do příběhu a hlavně dokáže pochopit kontext určitého vyjádření. Velkou nevýhodou může být ale hodnotová neutralita a reflexivita badatele. Na toto opět upozorňuje i Delmos J. Jones⁴⁰, který si při svých výzkumech mnohem více zahrával s myšlenkou, zda nějaký závěr zatajit, či ne, když byl právě insiderem. Dle svých slov si pak mnohem více rozmýšlel, co a jak napíše, aby nepoškodil narátory, kteří se jemu, jako insiderovi svěřovali velice otevřeně a on nechtěl zradit jejich důvěru a tím, že byl členem, té určité etnické skupiny, tak by ve výsledku mohl poškodit i sebe samotného. Vzhledem k tomu je třeba určitá míra sebereflexe při výběru, které informace zveřejnit a které nikoliv. Výzkum by se totiž mohl stát natolik „cenzurovaný“, že by neměl absolutně objektivní přínos. Konkrétně při výzkumu, který se věnuje Policii ČR, jako složce, která je vázána závazným etickým kodexem, kterým jsem vázán i já jako autor policista, nastává situace, kdy na mě jako na badatele nepůsobí jen pocit sounáležitosti se členy skupiny, ale i možnost postihu za zveřejnění informace, která by mohla dehonestovat policii jako takovou. O tomto více pojednává následující kapitola „*Etické otázky výzkumu*“. Určité východisko vidím ve zveřejňování rozsáhlejších úryvků rozhovorů s tím, aby si každý čtenář učinil vlastní závěr, byť na základě nabídnutých informací z jiných zdrojů.

Významná výhoda, být badatelem insiderem v socio-profesní skupině policistů, potažmo jiných obdobných složek, se projevuje již v počáteční fázi výzkumu, tedy při získávání narátorů, kteří jsou ochotni účastnit se rozhovorů a zejména se svěřit i o věcech o kterých by se outsiderovi jistě vůbec nezmínili, natož aby otevřeně projevíli svůj názor a pohled na věc. Pavel Mücke se v úvodu svého příspěvku „*Jménem zákona! – Malé zamyšlení nad životními příběhy příslušníků policejních sborů*“ v knize Miroslava Vaňka a Lenky Krátké „*Příběhy (ne)obyčejných profesí: česká společnost v období tzv. normalizace a*

³⁹ Merlijn van Hulst -. Pozoroval policisty přímo při práci. Bez toho, aby jim řekl cíl svého výzkumu. Závěry konzultoval s odborníky a pak teprve provedl rozhovory s policisty. Zdroj: Van Hulst, M. J. (2013). *Storytelling at the police station: The canteen culture revisited*. The British Journal of Criminology, Delinquency and Deviant Social Behaviour, 53(4), str. 632 - 633

⁴⁰ JONES, Delmos J. Na cestě k domorodé antropologii. *Biograf* [online]. Praha: občanské sdružení Časopis, 1996, 2006(39), 71 - 81 [cit. 2018-12-14]. Dostupné z: <http://www.biograf.org/clanek.php?clanek=3904> str. 74 - 76

transformace „⁴¹, věnuje právě této otázce, kdy líčí, jak bylo pro něj a další badatele obtížné sehnat narátory, ochotné podělit se o svůj životní příběh s někým, kdo nepatří do jejich socio-profesní skupiny. Musíme však uvědomit, že cílem uvedeného výzkumu byla zejména předlistopadová doba, kdy se mohli narátoři obávat, že se někdo bude vyptávat a vůbec zajímat o dobu, kdy byla veřejná bezpečnost jakousi prodlouženou rukou tehdejší socialistické politiky. Na druhou stranu se taky jednalo o dobu, která je již „daleko“ a činy jsou již promlčené. Oproti tomu výzkum se současnými aktivními policisty, zaměřený na současnou a celkem nedávnou historii policie, si vyžaduje daleko větší míru důvěry mezi narátorem a badatelem. Toto pro mě bylo výhodou, kdy jsem (jak budu dále popisovat v kapitole věnující se postupu výzkumu) oslovoval narátory jako policista, ale zejména jsem oslovoval narátory, se kterými jsem se již znal. Nejspíš právě proto jsem se nesetkal s jediným náznakem odmítnutí. Zde však souhlasím s Pavlem Mückem, který stejně jako já, narazil na problém v nedostatku času narátorů. Osobně si myslím, že být insiderem badatelem v policejním prostředí je ohromnou výhodou pro získávání narátorů, ale i to není zárukou procentuální úspěšnosti oproti outsiderovi. Z vlastní zkušenosti vím, že policisté jsou často velice nedůvěřiví. Možná za to může právě ovlivnění jejich profesí. Dovedu si představit, že kdybych oslovil policistu, kterého neznám a rozhovor nebyl zprostředkován například společným známým, tak bych se možná dostal i do obtížnější situace než outsider, kdy bych mohl být policistou podezírán například z toho, že jsem příslušník Generální inspekce bezpečnostních sborů, který se pod touto záminkou (v policejní terminologii: pod touto legendou), snaží získat nějaké informace.

2.4 Etické otázky výzkumu

Tuto práci bude provázet významný faktor a to etická stránka samotného výzkumu, kdy při svých vyjádřeních musejí policisté často čelit otázce, zda už nezacházejí za hranici pro ně závazného etického kodexu či mlčenlivosti, díky čemuž by mohli i přijít o své, mnohdy milované zaměstnání.

⁴¹ Pavel Mücke, *Jménem zákona! – Malé zamyšlení nad životními příběhy příslušníků policejních sborů* In: VANĚK, Miroslav a Lenka KRÁTKÁ, ed. *Příběhy (ne)obyčejných profesí: česká společnost v období tzv. normalizace a transformace* [online]. Praha: Karolinum, 2014 [cit. 2018-12-02]. Orální historie a soudobé dějiny. str. 132

Každý policista si je vědom, nebo by si měl být vědom toho, že je vázán určitou mlčenlivostí, která vychází například ze zákona o policii⁴², ale také ze zákona o služebním poměr příslušníků bezpečnostních sborů⁴³ a dokonce i ze zákoníku práce⁴⁴. Důležité je zde i to, že tato povinnost přetrvává i po skončení služebního nebo pracovního poměru. Vzhledem k tomuto je jasné, že takový policista nemůže mluvit zcela svobodně o všem, co se při výkonu svého zaměstnání dozvěděl. Zde přichází určitá výhoda tazatele insidera, který by měl znát tato pravidla a narátor s tímto počítá a může být při rozhovoru o dost klidnější, když ví, že je narátor do problematiky zasvěcen.

Dalším významným aspektem při provádění výzkumu mezi policisty je vázanost závazným Etickým kodexem policie, který mimo jiné doslova stanoví, že policista je povinen chovat se bezúhonně ve službě i mimo ni tak, aby důstojně reprezentoval Policii České republiky svým jednáním, vystupováním i zevnějškem.⁴⁵ Toto může výzkum ovlivnit do té míry, že se bude narátor snažit příliš nepoukazovat na problémy, které uvnitř policie mohou panovat a naopak se může snažit hovořit tak, aby policie vypadala na oko mnohem lépe. A toto může policista narátor činit, i třeba po skončení služebního poměru, kdy již není vázán etickým kodexem, ale jisté zásady kodexu v sobě může mít zakořeněné do takové míry, že nemusí mluvit zcela objektivně. S tímto je nutno při výzkumu počítat a mělo by se k tomu přihlížet. Věřím, že toto není aplikovatelné pouze na Policii ČR, ale třeba i na jiné bezpečnostní složky, různé státní orgány, ale i zájmové sdružení a soukromé společnosti. Zde by se totiž nabízelo provádět výzkum jen s policisty, kteří již ukončili služební poměr, ale dle mého názoru by to k objektivnosti moc nepřispělo, a i kdyby, tak by převážila nevýhoda možnosti porovnání policejní činnosti v minulosti s aktuální situací.

U policistů nejde jen o to, že by mohli vyrazit nějaké utajované skutečnosti, nebo by mohli policii svými tvrzeními poškodit jako takovou. Jde i o to, že se mohou dopustit prozrazení nějaké policejní taktiky. Kriminalistická taktika je metoda kriminalistické praktické činnosti představující strukturu, obsah a posloupnost typických činností policejních orgánů při odhalování, objasňování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti.⁴⁶ Policisté si

⁴² § 155 Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky,; Policista nebo zaměstnanec policie jsou povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, se kterými se seznámili při plnění úkolů policie nebo v souvislosti s nimi, a které v zájmu zabezpečení úkolů policie nebo v zájmu jiných osob vyžadují, aby zůstaly utajeny před nepovolanými osobami. Tato povinnost trvá i po skončení služebního nebo pracovního poměru.

⁴³ §45 a §214 Zákon č. 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

⁴⁴ §303 Zákon č. 262/2006 zákoník práce

⁴⁵ Etický kodex Policie České republiky – V plném znění uveden v příloze na konci práce.

⁴⁶ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jirí STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. str. 12

zpravidla taktiku své práce nechávají pro sebe, popřípadě se o ní dělí pouze se svými kolegy, v rámci vzájemného předávání poznatků s cílem zlepšit práci celého kolektivu.

Abych alespoň částečně zabránil negativním vlivům, které by na prováděný výzkum mohli mít výše popsané skutečnosti, tak jsem se pokusil vymyslet nějaká opatření, která by mohla napomoci k větší validitě zjištěných informací. Předně jde o to, že jsem insider a navíc jsem výzkum prováděl s osobami, které osobně znám a které ve mě mohou mít důvěru. Dále jsem zvolil možnost provádět výzkum s tím, že všichni narátory budou vystupovat anonymně. S tímto jsem je i seznámil a poučil jsem je před samotným rozhovorem i o tom, že nemusejí říkat žádné skutečnosti, podle kterých by bylo možné je dohledat, to znamená, že se nemusí například bavit o konkrétních místech a lidech. Na druhou stranu jsem ale narátory ubezpečil, že se nemusejí obávat případného prořeknutí informací, ze kterých by bylo jednoduché odvodit jejich identitu. Toto opatření jsem skutečně využil a některá tvrzení jsem upravil, nebo zobecnil a to takovým způsobem, aby tvrzení neztratilo vypovídající hodnotu. Tuto možnost připouští i Jan Hendl „*Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*“⁴⁷

Dalším opatřením by mohlo být zamezit dalším osobám v přístupu k nahrávkám rozhovorů a k prepisům. Samozřejmě jsem dal narátorům možnost si vybrat, jestli souhlasí se zveřejněním, nebo ne, ale hlavně jsem jim navrhl možnost, že tyto údaje budou zveřejněny až s odstupem času a to s celkem významným odstupem. Každý narátor měl možnost stanovit si i dobu, kdy by mohl být rozhovor zveřejněn, ale všichni toto nechali na mém uvážení. Byla by rozhodně škoda, kdyby se veřejnost jednou nemohla seznámit s těmito rozhovory. Provedení rozhovorů byl totiž jedním z mých hlavních cílů celého výzkumu. Já jsem totiž pochopitelně sám vázán určitými závaznými i nezávaznými mantinely, které mohou mou práci ovlivnit. Tím se dostávám k možnému ovlivnění rozhovorů a celého výzkumu mnou samým.

Tazatel může během rozhovorů výrazně ovlivnit průběh rozhovoru a ještě více může autor samotné práce ovlivnit její obsah. Otevřeně přiznávám, že existují pasáže z rozhovorů, které jsem nepoužil. Nijak jsem je neupravoval, ale nepoužil jsem je. Nejde ani tak o to, že by narátory mluvili o něčem ilegálním, jako spíš o to, že by nikdo mimo insidera nepochopil o čem ta daná situace je a to ani, když by byl příběh doprovázen vysvětlujícím komentářem. Některé věci se prostě nedají popsat. Lze je jen zažít a vžít se do role právě třeba narátora ve zmíněných příbězích.

⁴⁷ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. str. 157

Další ovlivnění může nastat už jen výběrem narátorů, o čem budu hovořit v následující kapitole. Tohoto by se dalo vyvarovat jen vysokou mírou uvědomění autora, nebo jednoduše neznalostí narátorů.

Vzhledem k tomu, abych zmírnil obavy narátorů o to co, a jak řeknou, tak jsem jim navrhl určitý kompromis, kdy jsem přistoupil k tomu, že rozhovory v budoucnu poskytnu pro další využití, ale to až s odstupem několika let. Zde opět sehrála roli důvěra, kterou do mě narátoři vložili a nechali plně na mě, kdy já uznám za vhodné případné zveřejnění rozhovorů.

S důvěrou souvisí i další věc a to můj slib narátorům, že nedám nahrávky rozhovorů k dispozici 3. osobě, vyjma ověření k této diplomové práci. To znamená, že jsem nikomu dalšímu rozhovory neposkytl, například k vytvoření přepisů rozhovorů a to i přes možnost případného patřičného poučení. Jak jsem již uvedl, v rozhovorech jsou informace, které mohou být nezasvěcenou osobou chybně interpretovány.

2.5 Výběr narátorů a postup výzkumu

Od počátku mi bylo jasné, že nedokáži vybrat tak reprezentativní vzorek, abych při výzkum dokázal pojmout zástupce ani minimálně ze všech krajských ředitelství a celorepublikových útvarů, natož z územních odborů, nebo dokonce jednotlivých oddělení. U Policie ČR je však výhodou, že se jedná o jednotný sbor, který by v rámci celého území měl fungovat relativně obdobně. V plánu jsem měl vytvořit rozhovor s 8 – 14 narátory. Nakonec se mi podařilo provést dvanáct rozhovorů a myslím si, že pro cíl, který jsem si stanovil je to dostatečný počet osob. Celkem bylo nahráno přes 20 hodin záznamu rozhovorů.

Jasně kritérium pro mě bylo, že musím vybrat osoby, které samozřejmě sloužily u Policie ČR ve služebním poměru⁴⁸ a v ideálním případě osoby, které jsou stále aktivními policisty⁴⁹. Toto se mi také až na jednu výjimku podařilo, s tím, že narátor Petr, ukončil svůj služební poměr 3 měsíce před tím, než jsem s ním rozhovor uskutečnil. Petr odešel od policie takřka po 47 letech služby. Původně jsem s ním chtěl provést rozhovor těsně před plánovaným ukončením kariéry, ale vzhledem k pracovním povinnostem na obou stranách se mi to nepodařilo. Později jsem si uvědomil, že ten tří měsíční odstup od ukončení kariéry, je spíše devízou.

⁴⁸ Služební poměr vychází ze zákona č. 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

⁴⁹ Výhodou stále aktivních policistů je možnost porovnání minulosti se současností. Má to ale i svá úskalí, kdy lze předpokládat, že policista po skončení služebního poměru bude ve svých vzpomínkách otevřenější a může na policejní kariéru nahlížet s jistým odstupem.

Dalším kritériem, při výběru narátorů, pro mě bylo služební zařazení těchto policistů. Okruh výběru narátorů jsem zaměřil striktně řadové policisty a to přesně v duchu filozofie orální historie. Tedy na často opomíjené „bezdějně“ vrstvy, kdy jediné takto lze adekvátně zaznamenat například každodennost práce většiny policistů.⁵⁰ Dále jsem při výběru bral zřetel na gender, kdy jsem se, možná podvědomě, snažil vyrovnat poměr policistů a policistek, tak aby to co nejlépe korespondovalo s aktuální reálnou situací v poměru žen a mužů u Policie ČR.

Tak abych ve své práci mohl zmapovat celou historii Policie ČR, tedy od roku 1991 až do současnosti, tak jsem přihlížel i k datu nástupu narátorů k policii a tímto výběrem byl vlastně ovlivněn i věk narátorů, kdy se jedná o rozpětí věku od 25 do 66 let. Vzhledem k tomu, že Policie ČR nevznikla z ničeho nic a mnoho sloužících policistů nastoupilo ještě před jejím vznikem, tak jsem v ideálním případě potřeboval i takové narátory, co ještě zažili službu v předlistopadové době. Šlo mi hlavně o možné porovnání rozdílů s předchozí dobou a cenné informace o transformaci k Policii ČR. Toto se mi podařilo ve dvou případech a rozhovor jsem učinil s policisty, kteří nastoupili svou službu v roce 1973 a 1987. Při výběru jsem bral částečně ohledy i na to, čím již daní policisté za svou kariéru prošli s vidinou možnosti jejich porovnání určitých pozic a míst působení. Takto se mi podařilo nahrát rozhovor s policisty, kteří jsou ve služebním poměru v délce trvání 1 – 47 let. Díky tomuto lze u některých narátorů sledovat ještě to počáteční nadšení do policejní práce a naopak vystřízlivění v náhledu na policii u služebně starších policistů. Rozhovory byly provedeny v období od 15. 4. 2017 do 16. 5. 2018.

Snažil jsem se vyvarovat mému přílišnému ovlivnění výzkumu do té míry, že bych například vybíral jen pozitivně smýšlející policisty, nebo naopak. Ostatně najít v současné době policistu spokojeného se svou prací není až tak jednoduché, jak se může někomu nezainteresovanému zdát.

Hlavním kritériem, pro výběr narátorů pro mě byla ale osobní znalost. Jak jsem již uváděl v předešlé kapitole „*Autor-badatel insiderem*“. Nejde jen o to, že jsou pro mě známí policisté lépe dostupní a nebude pro mě tak pracné je kontaktovat, ale jde o jednoduchý a jistě důležitý důvod a tím je odbourání možných etických a morálních zábran. Cílem je totiž najít především takové narátory, kteří budou pokud možno, co nejupřímnější a budou moc být uvolnění, bez toho aby se příliš hlídali. Především se jedná často o stále ještě sloužící

⁵⁰ VANĚK, M., MŮCKE, P. *Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie*. Praha, 2011, s. 19

policisty, kteří si jsou pochopitelně dobře vědomi, že já jsem, jako policista, rovněž vázán určitou mlčenlivostí a mám pro jejich práci pochopení. Jde zde hlavně o důvěru, kterou zde musí narátor k tazateli mít. Důvěra zde hraje klíčovou úlohu.

Narátory jsem oslovoval vždy osobně a to z prostého důvodu. Osobní přístup mi přijde daleko lepší a vzhledem k tomu, že jsem měl na výzkum dostatek času, tak pro mě toto nečinilo větší problém. Možná právě proto se mi nestalo, že by mi rozhovor některý z oslovených odmítl. Narátory jsem oslovil s tím, jaký obor na vysoké škole studuji. Že chci napsat diplomovou práci o vnímání policejní profese samotnými policisty. V čem spočívá metoda orální historie a jaký bude asi tak průběh rozhovoru. I když po mě někteří narátoři chtěli dopředu otázky, tak jsem jim vysvětlil, že mě zajímá právě ta spontánnost pramenící z nepřipravenosti na otázky. Uklidnil jsem, je s tím, že se nejedná o žádný test, nebo přezkoušení jejich znalostí a že neočekávám absolutně přesné informace, apod. Narátory jsem informoval o tom, že mám otázky připravené, ale je jen na nich zda na ně chtějí odpovídat.

Před započítím rozhovoru jsem narátory informoval o tom, že by pro začátek rozhovoru bylo vhodné, kdyby nás seznámili se svým životním příběhem s tím, že jim když tak pomohu pomocnými otázkami a pak už se rozhovor stočí k určitému dialogu. Narátoři měli totiž často obavu ze svého monologu, a někteří přesně nevěděli, jak ten začátek uchopit. V tomto jsem je tedy uklidnil.

V případě, že narátoři mluvili o věcech, které s mou prací zcela nesouvisejí, tak jsem je nikdy striktně nezastavoval. Narátoři se však nikdy zcela neodchýlili. V některých případech jsem narátory spíše jen naváděl, když byla otázka například moc obecná a nevěděli jak odpověď pojmout. Snažil jsem se ale vyvarovat nějakým kapciózním nebo sugestivním otázkám, i když to mnohdy nebylo jednoduché. Zde pro mě hraje roli i má profese. Jsem zvyklý vyslýchat a během výslechu se snažit dobrat k odpovědi, která mě zajímá a naopak nezabíhat do věcí, které nejsou pro danou věc relevantní. Otázkou je do jaké míry se mi povedlo od tohoto oprostít.

Místo, kde se rozhovor uskutečnil, jsem nechal na narátorech, ale vždy jsem navrhl, nějakou alternativu. V případě, že byl rozhovor uskutečněn na pracovišti, tak to bylo mimo pracovní dobu, nebo v době pohotovosti na pracovišti. Takto jsem se mohl dostat přímo na pracoviště, kde tyto osoby působí a evidentně i pro narátory je toto „domácí“ prostředí příjemnější.

Rozhovory byly velice příjemné a musím říct, že ani na jednom z narátorů jsem nepozoroval, že by ho to nebavilo, nebo se mu to snad dokonce i přičilo. Naopak narátoři měli o výzkum skutečně velký zájem a v některých případech mi dokonce sdělili, že je moc těší, to co dělám. Po ukončení rozhovoru jsem narátory znovu poučil, jak bude s jejich rozhovory dále naloženo a spolu jsme vyplnili Prohlášení o udělení souhlasu ke zpracování a zpřístupnění osobních a citlivých údajů.⁵¹ Nahrávky rozhovorů jsou v originální nezměněné podobě přiloženy k této práci na datový nosič⁵².

Použité části rozhovorů v diplomové práci jsou částečně redigovány, ale ne tak, aby byl změněn význam sdělení. A přepisy jsou upraveny jen do té míry, aby byla zachována stylistická a jazyková charakteristika narátora.⁵³

Samotný výzkum bych rozdělil na dvě hlavní části. Po zevrubném seznámení se s tématem historie Policie ČR, jsem si připravil otázky, které byly koncipovány spíš jako obecné a nechával jsem narátory mluvit prakticky, o čem chtějí. Vzhledem k tomu, že jsem sám letitým policistou, tak si jsem vědom toho, že jsem určitým způsobem již tímto ovlivněn a uvědomuji si, že nemusím mít představu o tom, co vlastně veřejnost v současné době na policejní historii, nebo policejní profesi zajímá. Jedná se o určitou nevýhodu insidera při takovémto výzkumu. I proto jsem si udělal jakýsi malý průzkum, kdy jsem pomocí sociálních sítí rozeslal svým známým dotazník s cílem získat představu právě o tom, co veřejnost na daném tématu zajímá. Takto bylo získáno devatenáct odpovědí, které se vesměs shodovaly na následujících tématech:

- Vývoj struktury policie
- Vývoj policie obecně
- Hodnocení práce policie dříve a dnes
- Denní program policisty
- Morálka na pracovišti
- Úplatky
- Služební vozy
- Uniformy (vývoj, pohodlnost, praktičnost)
- Platové ohodnocení
- Přijímací řízení a profesní růst
- Úspěšnost díky moderním technologiím
- Pohled na zvýšený počet žen u policie

⁵¹ Prohlášení je přiloženo v přílohách na konci práce

⁵² Pouze pro potřebu ověření.

⁵³ VANĚK, M. – MUCKE, P. *Třetí strana trojúhelníku*. Praha: Fakulta humanitních studií, 2012, str. 157.

Takto jsem si vytyčil základní okruhy témat pro výzkum. Následovala první fáze rozhovorů. Po čtyřech rozhovorech jsem provedl prvotní vyhodnocení získaných informací. Stanovil jsem tak další vhodná témata pro další zpracování a bylo to pro mě vhodným vodítkem pro hlubší studium v písemných pramenech.

Následovala druhá váze rozhovorů. Zde jsem se již narátorů doptával na další témata, která jsem měl doplněna i podotázkami. Témata jsem však stále rozšiřoval.⁵⁴ Čím blíže jsem se dostával ke konci výzkumu, tak tím více jsem narátorům předkládal názory ostatních narátorů s tím, že jsem si chtěl ověřit stanovisko, které k danému tvrzení narátor zaujímá. Snažil jsem se o to, aby byl vždy rozhovor pro narátory příjemný a působil osobním dojmem. V duchu Kaufmanna⁵⁵ jsem se tedy snažil oprostít od řízeného rozhovoru a otázky jsem tedy klady, tak aby navazovali na sebe a rozhovor, tak působil co nejvíce přirozeně. Na konci rozhovoru jsem narátorům vždy poděkoval za jejich čas, který mi věnovali. Rozhovor jsem nikdy nekončil sám, ale nechával jsem konec spíše na narátorech. V některých případech jsem narátorům položil otázku, zda nechtějí přidat nějaký závěrečný komentář, nebo vzkaz budoucím generacím. Po ukončení nahrávání jsem neodcházel, ale ještě jsem se zdržel a dále pokračoval v dialogu.⁵⁶ Postupoval jsem odlišným způsobem než Tom Cockcroft⁵⁷. Ten si po nastudování odborné literatury sestavil předem 27 otázek, které narátoři zodpovídali, i když v předem nestanoveném pořadí. Jak jsem již uvedl, tak já jsem některá témata vytyčil až během výzkumu, což je dle mého názoru vhodnější pro filozofii orálně-historické metody a jejího principu.

Rozhovory byly prakticky vždy provedeny najednou⁵⁸ s tím, že občas došlo pouze ke krátkému přerušení vlivem nutné pauzy, zvonícího telefonu, nebo jiného vyrušení⁵⁹. Vždy jsem však na počátku rozhovoru dal narátorům prostor pro jejich spontánní vyprávění jejich životního příběhu. K provedení výzkumu složeného pouze z jednoho dvoufázového

⁵⁴ Otázky z výzkumu jsou přiloženy v přílohách na konci práce

⁵⁵ KAUFMANN, Jean-Claude. *Chápající rozhovor*. První vydání. Překlad: Marie Černá. Praha: Sociologické nakladatelství, 2010. str. 23

⁵⁶ VANĚK, Miroslav. MÜCKE, Pavel. *Třetí strana trojúhelníku: Teorie a praxe orální historie*. Druhé přepracované a doplněné vydání. Praha: Karolinum, 2015, str. 172.

⁵⁷ COCKCROFT, Tom. Using oral history to investigate police culture. In: ATKINSON, Paul a Sara DELMONT. *SAGE Qualitative Research Methods*. London (GB): Sage Publications, 2010, str. 373-374

⁵⁸ Pouze v případě rozhovoru s narátorem Petrem bylo přistoupeno k rozdělení rozhovoru na dvě části. Důvodem byla zejména délka služební kariéry narátora (47 let) a tudíž i celková délka rozhovoru byla kolem 4 hodin. Druhý rozhovor byl pro časovou vyčerpání narátora uskutečněn až takřka po dvou měsících. Před druhým rozhovorem jsem narátorovi shrnul témata, která jsme v prvním rozhovoru již probrali, tak aby se narátor zbytečně neopakoval.

⁵⁹ Toto přerušení je komentářem zaznamenáno na nahrávce rozhovoru.

rozhovoru jsem se uchýlil vzhledem k časové vyčerpánosti některých narátorů a v některých případech ke značné vzdálenosti narátora a tazatele.

Nahrávky byly následně opatřeny nahraným úvodem, s uvedením o jakého se jedná narátora (pseudonym), kdo rozhovor vedl a datem pořízení nahrávky. Následně nebylo pracováno s přepisem rozhovoru. Byl však vytvořen jen kondenzovaný přepis rozhovoru s uvedením přesného časového umístění v nahrávce s vytyčením klíčových slov a témat, která byla, pro lepší efektivnost i graficky rozlišena. Přepis částí rozhovorů byl tak následně proveden až přímo do vlastní práce.

Vzhledem k tomu, že policejní subkultura je specifická i formou mluvy, tak jsem text doplnil nejen seznamem zkratk, ale i slovníkem některých užitých výrazů použitých v práci, nebo vyřčených během rozhovorů. Policisté užívají profesní mluvu, slang a často i argot, kdy by výrazy nemuseli být každému srozumitelné. V roce 2012 zveřejnila Jana Příkrylová diplomovou práci nazvanou „*K současnému policejnímu slangu: Popis slangových prostředků v kontextu policejního komunikačního prostředí*“. Jedná se pravděpodobně o jedinou publikaci, která se věnuje právě policejní mluvě⁶⁰

2.5.1 Představení narátorů

Samotnou práci jsem pojal možná trochu netradičně. Nechtěl jsem do textu zařadit pouze nějaké anonymní fragmenty vyprávění, které sice mohou dokreslit situaci, ale chtěl jsem do práce vnést určitou osobitost a lidský rozměr. Zde to kontrastuje s anonymizací narátorů. Nechtěl jsem uvádět například jen iniciály jména a příjmení, ale každého narátora jsem pojmenoval smyšleným křestním jménem. Toto se na první pohled hodí do policejní subkultury, kde si policisté vesměs tykají. I proto jsem představení narátorů zařadil přímo do textu práce. Tyto „medailonky“ narátorů jsem v textu seřadil chronologicky od nejdéle sloužících po relativní nováčky. V historickém kontextu práce budou totiž narátoři do textu často vstupovat právě v tomto logickém pořadí. Představení narátorů je vždy doprovázeno hodnotí⁶¹, smyšleným jménem, odslouženými lety u policie, datem narození, datem nahrání

⁶⁰ PŘÍKRYLOVÁ, Jana. *K současnému policejnímu slangu: Popis slangových prostředků v kontextu policejního komunikačního prostředí*. Praha, 2012. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav českého jazyka a teorie komunikace. Vedoucí práce Doc. PhDr. Irena Vaňková, CSc., Ph.D.

⁶¹ Hodnotní označení vzestupně: rotný (neuděluje se), strážmistr, nadstrážmistr, podpraporčík, praporčík, nadpraporčík, podporučík, poručík, nadporučík, kapitán, major, podplukovník, plukovník, brigádní generál, generálmajor, generál poručík. (u policie se užívají i ekvivalenty v ženském rodě)

rozhovoru a délkou rozhovoru. Následuje zkrácený popis kariéry narátora v chronologickém pořadí, kdy veškeré informace pramení z pořizovaných rozhovorů.

Kapitán v.v.⁶² Petr – 47 let u policie – Od PČR odešel koncem roku 2017 (1. rozhovor - nahrán 27.3.2018, 2. rozhovor - nahrán 16.5.2018, délka rozhovoru 4 hodiny 6 minut;) - Narodil se v roce 1952 v Praze. Později se přestěhoval s rodiči do Čelákovic. Od mládí byl dobrým fotbalistou. Studoval Střední průmyslovou školu sklářskou v Železném Brodě, odkud byl vyloučen a přestoupil do sklářské školy v Poděbradech, kde se vyučil. Otec byl hasičem a policisté ho oslovili, aby k nim šel. Vzhledem k tomu, že bylo jeho koníčkem fotografování, tak chtěl dělat kriminalistickou techniku. Když šel na vojnu Vyšních Lhot, tak už byl ženatý a měl malé dítě. Na vojně byl půl roku a pak nastoupil do SNB⁶³, do pohotovostního útvaru 1 NB. Zde absolvoval 2. běh. Nástupní kurz trval 18 měsíců. Vzhledem k tomu, že byl ženatý a měl dítě, tak po kurzu v roce 1973 přešel rovnou na obvodní oddělení do Poděbrad a přestěhoval se do služebního bytu v Poděbradech. Zde se po čase stal pomocným kriminalistickým technikem. V Poděbradech byl celkem 9 let. V roce 1981 přestoupil do Nymburka na oddělení kriminalistické techniky, kdy v roce 1982 se stal oficiálně kriminalistickým technikem a byl ustanoven jako starší technik, kdy získal hodnost kapitána, kterou měl až do roku 1990, kdy byl sesazen na podpraporčíka. Později mu byla propůjčena hodnost podporučíka a stal se vedoucím oddělení kriminalistické techniky. Od policie odešel 31.12.2017, kdy měl bez 2 měsíců odslouženo 47 let. Na konci kariéry obdržel mnoho významných ocenění. Mimochodem obdržel i pamětní bodák, což je jedno z nejvyšších ocenění u Policie ČR. Po ukončení kariéry začal pracovat jako civilní zaměstnanec v jednom ze školních policejních středisek, kde předává mladším kolegům zkušenosti, které za svou celoživotní kariéru nastřádal.

Poručík Pavel – 30 let u policie (nahráno 16.4.2017, délka rozhovoru 1 hodina 47 minut) – Narodil se v roce 1965. Pracoval jako strojní mechanik a žil na v menším městě ve středních Čechách. Hlavně z ekonomických důvodů chtěl změnit zaměstnání a ve svých 22 letech v roce 1987 nastoupil do Prahy na jedno zdejší místní oddělení policie. V roce 1991 si dodělal maturitu. Na místním oddělení sloužil nejdříve jako hlídkový policista a později jako policista s přiděleným územím, což dělal asi do roku 1995. Poté přešel na policistu vykonávajícího dozorčí službu a po roce začal dělat zpracovatele. V roce 1997 přestoupil na

⁶² v.v. – zkratka ve výslužbě. Policista ve výslužbě je představován nejvyšší hodností, které během služby dosáhl.

⁶³ SNB - Sbor národní bezpečnosti – Skládal se z Veřejné bezpečnosti, která zastávala úlohu policie a Státní bezpečnosti zaměřené na činnost zpravodajské služby a to jak rozvědky, tak kontrarozvědky

jiné místní oddělení na pozici zástupce vedoucího pro výkon služby, což dělal do roku 2001, kdy odešel na SKPV⁶⁴ na problematiku násilí. Po sloučení útvarů v roce 2004 přešel na problematiku mravnost a mládež. V roce 2007 byl začleněn do skupiny Cizinec, která se věnovala Vietnamské komunitě, kde byl do roku 2011 a následně se vrátil zpět na mravnost. Nyní zvažuje odchod od policie (Odešel ze služebního poměru v roce 2018)

Poručík Marek – 27 let u PČR (nahráno 26.2.2018, délka rozhovoru 59 minut) – Marek se narodil v roce 1971 a vyrostl v dělnické rodině. Na střední škole si udělal maturitu. K policii nastoupil v roce 1991 a byl ustanoven na obvodní oddělení ve Středočeském kraji v místě, kde žil. V roce 1994 byl vybrán, aby nastoupil na Úřad vyšetřování, kde vzhledem k nízkému věku působil jako asistent a později jako vyšetřovatel. V roce 2004 při začlenění Úřadu vyšetřování do Služby kriminální policie a vyšetřování, odešel do Prahy na operační středisko a po nedlouhé době se vrátil zpět do Středočeského kraje na pozici vedoucí hospodářské kriminální policie v rámci okresního ředitelství. Později přešel na okresní ředitelství, kde začínal a do dnes zde pracuje jako vyšetřovatel se zaměřením především na násilnou trestnou činnost.

Nadporučík Luděk – 27 let u PČR (nahráno 4.3.2018, délka rozhovoru 1 hodina 18 minut) – Narodil se v roce 1966 v Nymburce, kde byl železniční uzel a od mala ho to tedy táhlo na železnici. Po základní škole se v Nymburce vyučil na motoráře – mechanika, opraváře kolejových vozidel. Začal pracovat pro Lokomotivní depo Nymburk, kdy si následně dodělal maturitu v nástavbovém studiu Strojnictví a strojírenské zařízení. Když pak nastoupil na vojnu, tak měl dle svých slov štěstí a dostal se k železničnímu vojsku do Olomouce. Na vojně si v Bohumíně dodělal zkoušky na strojvedoucího a rok a půl dělal na vojně strojvedoucího. Do Nymburka se vrátil jako hotový strojvedoucí a myslel si, že takto bude i v civilu pracovat. Jenže byl asi kvůli kádrovému profilu přeskokován a tak z Depa po dvou letech, tedy v květnu 1991, odešel ke Sboru ozbrojené ochrany železnic. Tento sbor byl v roce 1992 přeměněn na Federální železniční policii, která byla 1.1.1994 zařazena pod Policii ČR jako železniční policie. Luděk byl zařazen v Nymburce, kde později vykonával funkci zástupce oddělení a to až do zrušení železniční policie v Nymburce, kdy od 1.1.2007 nastoupil na kriminální policii v Nymburce v hodnosti poručíka a po reformě policie

⁶⁴ SKVP – Služba kriminální policie a vyšetřování

v hodnosti nadpraporčíka. Zde dodnes vykonává službu jako operativce⁶⁵ na problematice majetku. Luděk má u policie i svou dceru, která slouží rovněž na ÚO⁶⁶ Nymburk.

Nadpraporčík Karel – 23 let u PČR (nahráno 18.2.2018, délka rozhovoru 45 minut) – Narodil se v roce 1975 a celý život žije v jednom středočeském městě, kde absolvoval základní školu. Poté si udělal maturitu na střední stavební škole. Po škole nějakou dobu pracoval ve stavebnictví. Na popud svého nevlastního otce, který byl policistou, se zkusil dostat k Policii ČR a to se mu v roce 1995 podařilo. Nastoupil na obvodní oddělení ve městě, kde celý život žil. Zde byl více jak 20 let a prošel si tam všemi základními funkcemi, tedy hlídkovou službou, okrskářem, dozorčí službou a skupinou dokumentace. Asi v roce 2000 vstoupil do pohotovostní pořádkové jednotky středočeského kraje a to v rámci družstva místního ředitelství, kdy je tato činnost vykonávána v souběhu s pozicí na obvodním oddělení. Účastnil se tak i opatření MMF⁶⁷ a NATO 2002. V roce 2016 začal studovat bakalářský program na Policejní akademii v Praze. V roce 2017 se přes výběrové řízení dostal na pozici operativce v hodnosti nadpraporčíka na Službě kriminální policie a vyšetřování v rámci Územního odboru, kde dosud sloužil.

Nadpraporčík Filip – 20 let u PČR (nahráno 12.3.2018, délka rozhovoru 1 hodina 19 minut) - Filip se narodil na Moravě, kde žil s rodiči. Otec byl policista a matka dělnice v prádelně. Zde absolvoval základní školu a následně vystudoval střední školu, obor silniční motorová doprava. Přes otcův odpor si podal přihlášku ke středočeské policii, kdy byl přijat a po absolvování zkrácené pěti měsíční vojenské docházce byl zařazen na dopravní inspektorát v jednom okresním městě ve Středočeském kraji. Nastěhoval se do domu po příbuzných, poblíž města kde sloužil. Ze začátku pracoval na dopravním dohledu a později přešel na skupinu dopravních nehod, kde byl takřka 20 let. V roce 2013 byl na 2 měsíce vyslán na stáž ve školním policejním středisku, kde působil jako lektor dopravní policie. 2 měsíce před rozhovorem přestoupil na kriminalistického technika na stejném územním odboru, kdy si nejprve udělal potřebné kurzy a nyní slouží jako kriminalistický technik.

⁶⁵ *Kriminalista, tzv. operativce získává poznatky k trestné činnosti a zjišťuje pachatele trestných činů zejména operativní činností v terénu tak, aby podklady, které nashromáždí, vedly k zahájení trestního stíhání konkrétních pachatelů. To následně vede kriminalista - vyšetřovatel tak, aby skončením jeho práce byl návrh na podání obžaloby k státnímu zástupci* – Zdroj: Benešov bezpečné město: O nás [online]. Benešov: Město Benešov, 2016 [cit. 2018-12-12]. Dostupné z: <http://benesov-bezpecnemesto.cz/oddeleni-sluzby-kriminalni-policie-a-vysetrovani/ds-1018/p1=1127>

⁶⁶ ÚO – Územní odbor (dříve okresní ředitelství policie)

⁶⁷ MMF – Mezinárodní měnový fond

Nadpraporčík Lukáš – 20 let u PČR (nahráno 19.1.2018, délka rozhovoru 2 hodiny 3 minuty) – Narodil se na vesnici ve Středních Čechách, kde absolvoval s průměrným prospěchem základní školu a dále šel na elektrotechnické učiliště do Kutné Hory. Po vystudování nenašel přímo ve svém oboru zaměstnání a tak nastoupil jako elektrikář. Na vojnu nastoupil do Jinců, kde byl u dělostřeleckého průzkumu. Vojna ho ovlivnila a chtěl se stát vojákem z povolání, ale vzhledem k tomu, že v místě bydliště nebyla vojenská posádka a on se musel starat o nemocného otce, tak zvolil vstup k Policii ČR, což se mu podařilo a v roce 1998 nastoupil na jedno obvodní oddělení ve Středočeském kraji, kde byl 4 roky. Poté vyhrál výběrové řízení na nově založené Oddělení doprovodu letadel v Praze. V této době na doprovodu letadel se oženil a narodilo se mu první dítě. V roce 2011 vzhledem k tomu, že chtěl být více s rodinou, přestoupil na kriminální policii v místě bydliště, kde byl zařazen na problematiku násilí. Tuto činnost vykonával až do června roku 2017 a při tom se mu narodilo druhé dítě. Vzhledem k celkovému vyhoření poté volil raději přestup do Školního policejního střediska pro Středočeský kraj, kde působí dosud ve funkci instruktora.

Nadpraporčík Monika – 14 let u PČR (nahráno 23.4.2017, délka rozhovoru 1 hodina 55 minut) - Narodila se v roce 1977. Po vystudování Gymnázia se dostala jako administrativní pracovnice na Kriminalistický ústav v Praze (KÚP). Zde pracovala 2 roky. Pak se v roce 2000 dostala na denní studium na Policejní akademii ČR v Praze, které v roce 2003 úspěšně ukončila s titulem bakalář. Během studií prošla praxí na středočeské krajské kriminální policii zabývající se vraždami a na jednom z územních odborů si vyzkoušela kriminalisticko-technickou činnost. Už jako policista se chtěla vrátit na KÚP obor písmoznalectví, ale nebylo jí vyhověno a tak se dostala na SKPV Okresního ředitelství Prahy I na drogovou problematiku. Zde si prošla i problematikou kapsářství. Vzala si zde jednoho kolegu za muže. Poté přešla na pozici kriminalistického technika na jeden z územních odborů v rámci Krajského ředitelství Středočeského kraje. Nejspíš byla druhou ženou v republice na této pozici. Dodělala si magisterské studium na Univerzitě Jana Ámose Komenského, obor Andragogika - řízení lidských zdrojů. Po rozvodu byla ve finanční tísní a hledala si lépe placenou pozici. V roce 2009 se dostala na tehdejší Útvar pro odhalování organizovaného zločinu SKPV (ÚOOZ) – odbor násilí, kde však nebyla příliš spokojená. Poté tedy přešla na Školní policejní středisko v Praze, kde vyučovala kriminalistiku. Následně v roce 2011 odešla na mateřskou dovolenou se svým synem, který bojoval s těžkou málo zdokumentovanou nemocí. V roce 2014 se vrátila zpět na pozici kriminalistického technika na územním odboru, kde předtím působila. Zde je dodnes.

Kapitán David – 10 let u PČR (nahráno 24.4.2017, délka rozhovoru 1 hodina 10 minut) – Narodil se v roce 1987 do policejní rodiny, kdy jeho otec byl ředitelem jednoho z celorepublikových útvarů. O práci policisty začal poprvé uvažovat na druhém stupni základní školy. Vystudoval střední školu veřejno-správní. K Policii ČR nastoupil v roce 2007. Krátkou dobu byl zařazen na Okresní hlídkové službě (OHS) v Kladně, Krajské ředitelství policie Středočeského kraje. Přestoupil na denní studium na Policejní akademii ČR v Praze, kde po třech letech získal titul bakalář. Pak se vrátil zpět na OHS do Kladna, kde byl asi rok. Následně se dostal do Prahy na SKPV Okresního ředitelství, kde byl zařazen jako komisař na mravnostní problematice. Dále od roku 2013 do roku 2016 působil na Odboru operativní dokumentace (ODD). V roce 2016 vyhrál výběrové řízení a dostal se na 1. oddělení obecné kriminality SKPV Správy hl. města Prahy – Oddělení vyšetřování vražd.

Praporčík Daniela – 5 let u PČR (nahráno 15.4.2017, délka rozhovoru 2 hodiny 42 minut) – Narodila se v roce 1988. U policie měla dědu z matčiny strany a má tam staršího bratra. Myšlenka na vstup k policii jí napadla poprvé asi ve 4. třídě základní školy na hodině německého jazyka. Nedostala se na střední policejní školu a vystudovala gymnázium. Jako civilista poté zkusila přijímací řízení na Policejní akademii ČR v Praze, ale nedostala se. Začala tedy v Brně studovat Pedagogickou fakultu, obor sociální pedagogika a volný čas. Po škole pracovala v oboru jako lektorka různých společenských aktivit. Práce policisty jí neustále lákala a tak se zkusila přihlásit k městské a státní policii v Olomouckém kraji. Zde však bylo všude plno a tak se rozhodla nastoupit k Policii ČR na Krajské ředitelství policie Středočeského kraje. Zde úspěšně absolvovala policejní kemp. V roce 2012 byla přijata a přidělena na jedno obvodní oddělení v rámci kraje. Základní odbornou přípravu (ZOP) absolvovala v Praze, Hrdlořezech a ve Školním policejním středisku v Sadské. V současnosti plní úkoly převážně dozorčí služby na základním útvaru, kam prvně nastoupila. Daniela o sobě prohlásila, že má homosexuální orientaci.

Nadpraporčík Eva – 5 let u PČR (nahráno 25.1.2018, délka rozhovoru 1 hodina 32 minut) – Narodila se v roce 1992 a pochází z vesnice ve Středočeském kraji. Chodila na obecní školu, na základní školu a pak přestoupila na gymnázium. Chtěla moc studovat policejní akademii a podala si přihlášku na ní a na tři další školy. Dostala se na ty tři školy akademii ne. Začala tedy studovat tu jinou vysokou školu, ČVUT Fakulta dopravní, což nedostudovala. Kamarádka jí přemluvila k nástupu k Policii ČR. K policii se dostala až v roce 2013. Byl stop stav a hodně dlouho trvalo výběrové řízení. Po absolvování zkrácené základní odborné přípravy v Praze nastoupila na jedno menší obvodní oddělení ve Středočeském kraji.

Zde byla nespokojená. Byla jí nabídnuta práce na službě kriminální policie v Praze, oddělení hospodářské kriminality. Přestoupila tedy do Prahy, kde však musela nejdřív na místní oddělení. Zde pracovala jako asistent dozorčí služby. V roce 2017 si vyjednala místo na pozici operativce na službě kriminální policie a vyšetřování, jednoho z územních odborů ve Středočeském kraji, kdy však byla podmínkou stáž na obvodním oddělení, kterou absolvovala a v roce 2018 nastoupila na SKPV.

Nadstrážmistr Ema – 1 rok u PČR (nahráno 22.5.2018, délka rozhovoru 51 minut)

– Ema se narodila v roce 1993, kdy celý život žije v jednom z měst Středočeského kraje, kde také absolvovala základní školu. Následně vystudovala obchodní akademii a chtěla začít pracovat na úřadě, kde byla však pro nedostatek praxe odmítnuta. Začala tedy pracovat v Praze na pozici zástupce manažera v jedné drogerii. Nepodařilo se jí dostat k Policii ČR a začala tedy jezdit jako řidič, s nákladním vozidlem po Evropě k čemuž se dostala přes svého tehdejšího partnera. Po dvou letech znovu zkusila přijímací řízení k PČR, což se jí podařilo a v roce 2017 byla přijata do služebního poměru. Základní odbornou přípravu absolvovala v ŠPS Sadská a v Praze. Během studia přešla na svou žádost z pořádkové policie na dopravní a po absolvování přípravy byla zařazena na dopravní inspektorát ve městě, kde žije.

2.5.2 Představení autora

Tuto diplomovou práci jsem pojal tak, že nebudu jen tazatelem v rozhovorech a autorem práce, ale jako insider se pokusím provést čtenáře svými postřehy a vzpomínkami z mé policejní praxe. I proto zde zveřejňuji zjednodušený náhled na mou dosavadní policejní kariéru.

Poručík Ondřej Kapr – 11 let u PČR – Narodil jsem se v roce 1986 v Praze a od svých 5 let žiji na Nymbursku, kde jsem absolvoval základní školu a dále vystudoval Střední školu stavební v Kolíně. Otec zahradník, matka asistentka. Po škole jsem krátce pracoval v místní stavební firmě, jako stavební technik a 1. 2. 2007 jsem nastoupil k Policii České republiky na okresní ředitelství do Nymburka, kde jsem byl zařazen na Obvodní oddělení v Nymburce. Vždy mě to k policii táhlo, protože jsem chtěl pomáhat lidem a tahle profese se mi zdála moc zajímavá. Mám rád spravedlnost a pořádek. Nastoupil jsem na okres jako 1. policista po nastolení platnosti služebního zákona č. 361/2003 Sb. Po 4 měsících na obvodním oddělení jsem byl vyslán na nástupní kurz, který probíhal v Solenicích u Orlické přehrady. Po absolvování kurzu jsem byl vyslán na policejní školu. Tedy Základní odbornou

přípravu (ZOP) a to do Prahy. Zde jsem rok studoval a poté mě čekali 2 měsíce řízené praxe ve výcvikovém zařízení pro Středočeský kraj ve Vinoři. Během řízené praxe jsem byl nakrátko zařazen jako posílení na dálniční oddělení Rudná (D5). Po absolvování patřičného výcviku jsem byl zařazen na svém mateřském obvodním oddělení. Začínal jsem zde jako policista sloužící výjezdy. Postupně jsem byl povyšován a dle náplně práce jsem dostával na řešení i čím dále složitější případy. Stal jsem se pomocným kriminalistickým technikem na OOP, Vstoupil jsem do pohotovostní pořádkové jednotky (PPJ) a stal se jedním z pilotních policistů, kteří prováděli hlídkovou činnost na služebních jízdách kolech. V roce 2011 jsem byl osloven a vyslán, abych zastupoval v hodnosti poručíka na službě kriminální policie a vyšetřování v Nymburce a to na problematice násilí a později drogové kriminalitě. V roce 2012 jsem odešel zpět na obvodní oddělení, kde jsem dostudoval bakalářský studijní program na Policejní akademii. Od roku 2013 jsem členem skupiny pro menšiny za ÚO Nymburk. V roce 2015 jsem byl vyslán na Školní policejní středisko v Sadské, kde jsem vyučoval Pořádkovou činnost policie. Později externě. V roce 2016 jsem byl vybrán ve výběrovém řízení na Službu kriminální policie a vyšetřování ÚO Nymburk, kde jsem do současnosti a jsem zařazen na Oddělení hospodářské kriminality v hodnosti poručík. Zde se zaměřuji na kybernetickou kriminalitu. Od roku 2017 jsem místopředsedou základní odborové organizace Unie bezpečnostních složek (UBS).

Autorova sebereflexe

K Policii ČR jsem nastoupil s určitými představami o čem tato práce je. Prakticky ihned po nástupu jsem ale zjistil, že mé představy byly zcela zcestné, ovlivněné zejména medií, filmy, seriály a letným setkáním s uniformovanou složkou policie. V současnosti i po takřka 12 letech služby stále věřím, že převážná část policistů chce pomáhat lidem a tuto práci nedělají jen jako zaměstnání, o to víc mě mrzí, že veřejnost často generalizuje a škatulkuje, kdy si podle jedinců vytvářejí obraz o celé policii. Osobně toto cítím jako velikou křivdu vůči velkému procentu policistů. Jako velký problém vidím i množství zbytečných konfliktů, které pramení z neznalosti práce policie a z nepochopení. Je samozřejmé, že se ale i u policie nacházejí tzv. černé ovce, tedy policisté, kteří si své práce neváží, jejichž cílem není pomáhat ostatním a dokonce se dopouštějí úmyslného protiprávního jednání, byť třeba i mimo službu. Mým cílem není za každou cenu obhajovat policii jako celek, ale pokusit se zprostředkovat veřejnosti pohled několika policistů na jejich práci. Upřímně si nejsem vědom toho, že bych při výběru narátora, interpretaci, nebo analýzy postupoval neobjektivně.

2.6 Reflexe použitých zdrojů

Metodologické informace jsem čerpal zejména z knihy Miroslava Vaňka a Pavla Mückeho „*Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie*“⁶⁸. Informace z této publikace jsou pro mě klíčové, jako metodologický návod k provedení samotného výzkumu, prováděnou formou orálně historických rozhovorů. V publikaci je čtenář seznámen s principem takového výzkumu, důležitosti obdobného zkoumání při výzkumu v oblasti soudobých dějin a právě zejména s metodologií. Kniha poskytuje mnoho rad od zkušených odborníků, kteří své tvrzení ověřili v mnoha případech v praxi a předávají je dále čtenářům. Pro mou diplomovou práci se hodí zejména poznatky o přístupu k narátorům po etické stránce, samotném fungování paměti a dalším skutečnostem, se kterými musí výzkumník počítat. Dále je zde důkladně popsán návod, jak postupovat a to od výběru narátorů, možnosti jejich oslovení, tvorby výzkumných otázek, fáze rozhovoru, analýza rozhovoru, interpretace rozhovoru a otázky legislativy.

Mnoho zajímavých informací o policistech a policejní subkultuře jsem čerpal z knihy Petra Nesvadby s názvem „*Policejní etika*“⁶⁹ Petr Nesvadba v knize vydané v roce 2009, v úvodní části popisuje základní pojmy týkající se obecně etiky. V další části se autor již zaměřuje na klíčové otázky týkající se etiky v souvislosti s policejní činností. Poukazuje zde zejména na větší etickou náročnost, kterou s sebou do policejního prostředí přináší 21. století. Jedná se zejména o témata týkající se dodržování etického kodexu PČR, korupční jednání, etické aspekty vyšetřování a výslechu a další etické otázky, které s výkonem policejní práce souvisí. Pro mou práci je tato publikace rovněž velice důležitá, protože popisuje etickou stránku vztahů policie a veřejnosti a specifickou policejní subkulturu. V případě otázek ohledně psychologie jsem čerpal z publikace Ludmily Čírtkové s názvem „*Policejní psychologie*“⁷⁰ Ludmila Čírtková, sepsala tuto publikaci jako vedoucí katedry společenských věd Policejní akademie ČR a přednášející Soudní psychologii na právnické fakultě Univerzity Karlovy. Tato publikace si klade za cíl čtenáře seznámit s nejdůležitějšími tématy policejní psychologie. Jsou zde popsány základní psychologické problémy, jako například osobnost či motivace a to z hlediska bezpečnostního a policejního. Dále zde jsou rozvinuta například

⁶⁸ VANĚK, Miroslav a Pavel MÜCKE. *Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie*. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. Orální historie a soudobé dějiny. ISBN 978-80-246-2931-5.

⁶⁹ NESVADBA, Petr. *Policejní etika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-195-3.

⁷⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-86898-73-3.

témata pracovního stresu policistů, psychologie obětí trestné činnosti, nebo třeba chování očitých svědků na místě činu. Pro mou diplomovou práci jsou v této publikaci stěžejní především témata týkajících se samotných policistů a jejich osobností. Jde zejména o policejní psychologii, kdy jsou zde důležité informace o vlivech, které na policistu během výkonu jeho profese mohou působit a ovlivnit tak jeho chování. Na konci knihy je kapitola týkající se psychologie policejní činnosti, kdy zde jsou popsány skutečnosti jako možné zdroje konfliktů v policejní činnosti, nebo postoje veřejnosti k policii. Psychologií v policejní kultuře se zabývá i klinická psycholožka a terapeutka Ellen Kieschmanová v knize *„Život s policajtem: vše, co by měla rodina policisty vědět“*⁷¹, která dlouhá léta pracuje s policisty a jejich rodinami, sepsala tuto publikaci ve které realisticky a fundovaně seznamuje širokou veřejnost a zejména rodinné příslušníky policistů s psychicky náročnou a tak specifickou profesí, jako je profese policisty. Zabývá se jak běžnými, ale podstatnými skutečnostmi práce policisty, tak například i zvládáním mimořádných událostí jako je stres, trauma, kritické situace, apod. Dále se autorka zabývá i vlivem práce policisty na jeho rodinu a naznačuje možné problémy. Myslím si, že by tato kniha mohla být pro mou diplomovou práci velice prospěšná a to zejména proto, že se v ní autorka věnuje situacím, se kterými se policisté a jejich rodinní příslušníci často setkávají. Otázkou je však aplikovatelnost publikace na naše podmínky. Sám jsem zvědavý na porovnání mého výzkumu a osobních zkušeností, proti tvrzením autorky v této publikaci. Publikace je totiž českým vydáním knihy *I Love a Cop. What Police Families Need to Know* z roku 2007, kdy tato kniha byla sepsána v prostředí USA.

Dále jsem cenné informace získal z knihy Miroslava Němce *„Organizovaný zločin: aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní“*⁷² Miroslav Němec, jako vysoký policejní důstojník s mnohaletou policejní praxí sepsal tuto knihu, která čtenáře informuje převážně o vzniku, vývoji a formách organizovaného zločinu a to do roku 1995, kdy byla kniha vydána. Pro mou diplomovou práci je tato kniha důležitá převážně pro o pochopení bezpečnostní situace na počátku 90. let. Kniha je doplněna mnoha užitečnými statistickými informacemi, které dokreslují zejména nárůst kriminality v počátcích Policie České republiky. Čerpal jsem i z další knihy Miroslava Němce *„Občan a policie: aktuální problémy vztahů*

⁷¹ KIRSCHMAN, Ellen. *Život s policajtem: vše, co by měla rodina policisty vědět*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5342-3.

⁷² NĚMEC, Miroslav. *Organizovaný zločin: aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 1995, 219 s. ISBN 80-206-0472-3.

policie k občanům a občanů k policii“⁷³ V této knize autor komplexně popisuje postavení, metody a formy činnosti Policie České republiky, ale i zpravodajských služeb, Ministerstva vnitra ČR, vojenské policie, obecných a městských policií a soukromých bezpečnostních složek. Pro mou diplomovou práci je v knize mnoho důležitých informací a to zejména ve spojitosti se vznikem a organizací Policie ČR. Dále zde jsou informace týkající se přerodu Policie ČR z Veřejné bezpečnosti a informace o vztazích Policie ČR ke státním orgánům, orgánům obcí, právnickým a fyzickým osobám. Co se týče technické stránky policie, tak pro mě byla cenným zdrojem publikace Jaroslava Turečka „Policejní technika“⁷⁴ Jaroslav Tureček a kolektiv autorů v této knize čtenáře seznamují s policejní technikou. Pro mou práci je v této publikaci mnoho zajímavých informací, co se týká právě policejní techniky a jejím vývojem, kdy se k policistům dostávají například různé nesmrtící prostředky, které práci policisty výrazně ovlivňují a to zejména vzrůstající škálou možností pro použití. Významnou knihou, která mi napomohla proniknout do historie zejména předlistopadového období policie na našem území je publikace Pavla Macka a Lubomíra Uhlíře s názvem „*Dějiny policie a četnictva IV, Československo 1945 - 1989*“⁷⁵ Dvojice autorů Macek a Uhlíř touto publikací zakončila sérii čtyř dílů knih o dějinách policie a četnictva na území našeho státu, kdy se v tomto díle věnují období od roku 1945 do roku 1989. Kniha chronologicky navazuje na předchozí díl a seznamuje čtenáře s poválečným děním na území Československa ve spojitosti s bezpečnostními sbory. Nejdříve je čtenář seznámen s organizačním členěním státu v otázkách bezpečnosti a následně jsou zde popsány instituce jako Sbor národní bezpečnosti, Vojska ministerstva vnitra, armáda a ostatní ozbrojené a bezpečnostní složky. Pro mou diplomovou práci je tato publikace vhodná především jako zdroj informací ohledně bezpečnostní situace v Československu před vznikem PČR. Dále jako výchozí zdroj informací pro případné porovnání se situací v 90. letech a současnou situací. Naskýtá se zde především o porovnání, technické vybavenosti, ekonomické stránky policejní práce, zákonných možnostech, politické angažovanosti a dalších aspektů.

Dalšími cennými zdroji informací se pro mne staly různé akademické práce, jejichž témata se týkala dílčích aspektů Policie ČR a policejní profese.

⁷³ NĚMEC, Miroslav. *Občan a policie: aktuální problémy vztahů policie k občanům a občanů k policii*. Praha: Naše vojsko, 1996. ISBN 80-206-0524-X.

⁷⁴ TUREČEK, Jaroslav. *Policejní technika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-119-9.

⁷⁵ MACEK, Pavel a Lubomír UHLÍŘ. *Dějiny policie a četnictva IV, Československo 1945 - 1989*. Praha: Police History, 2011. ISBN 978-80-866477-55-8.

3. Reflexe policejní profese

V této kapitole je nastíněna policejní kariéra narátorů a vybrané aspekty policejní profese. Kapitola je řazena chronologicky dle vyprávění samotných policistů, to znamená, že začíná motivací policistů k nástupu, přes výběrové řízení a nástup na první policejní zařazení, až po samotné ukončení kariéry. Text je doplněn, řekl bych cennými postřehy samotných policistů a jejich názory, které jsou si v něčem podobné a v něčem se dost liší. Tyto fragmenty lidských příběhů mohou čtenáři přinést určitý náhled na život policistů. Policisté v první fázi rozhovoru⁷⁶ vesměs spontánně shrnují svůj život od narození, rodinných poměrů, studia, až k nástupu k policii. Dále líčí své začátky u policie doprovázené absolvováním základní odborné přípravy, nebo jiného nahrazujícího policejního vzdělání. Narátoři se buď sami zmiňují o následujících tématech, nebo jsem se je na tato témata v následující části rozhovoru doptával, což umožnilo porovnání různých postřehů, zkušeností a názorů. Nejčastějším tématem, o kterém narátoři začali spontánně hovořit, je samotný vývoj policejní profese. Bohužel většina narátorů vidí vývoj spíše k horšímu.

Narátoři se prakticky vůbec nezmiňovali o různých organizačních záležitostech policie. Zmiňovali se jen o zániku Úřadu vyšetřování na okresních ředitelstvích, protože toto jim významně změnilo styl práce. Třeba narátora Pavla se dotkla reorganizace v Praze⁷⁷, protože to rovněž přímo ovlivnilo jeho každodenní práci. Pavel: *V roce 2004 došlo ke sloučení Prahy. Tahle centralizace prakticky znemožnila těm policistům nějakým způsobem pracovat s těma lidma. Já když jsem byl třeba na Praze 1 a měl jsem tam působnost, tak jsem si vytvořil známý v uvozovkách mezi těmahle lupínkami a mezi nima byli i kluci, kteří dělali obklady s břitvou, tzn. loupeže*⁷⁸ Například tolik veřejností a politiky diskutovaný vznik Národní centrály proti organizovanému zločinu SKPV⁷⁹ nekomentovali vůbec a při přímé otázce odpovídali, že se jim toto absolutně netýká

⁷⁶ První fáze rozhovoru by měla být konstruována především samotným narátorem pro možnost následné interpretace

⁷⁷ Od 1. ledna 2004 došlo v Praze k reorganizaci. Došlo ke sloučení 10 Obvodních ředitelství a vznikly tak 4 nová Obvodní ředitelství Praha s označením I – IV

⁷⁸ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Petr, vedl Ondřej Kapr 16.4.2017.

⁷⁹ 1. srpna roku 2016 vznikl nový celorepublikový útvar s názvem Národní centrála proti organizovanému zločinu SKPV. Tento útvar vznikl sloučením dvou stávajících útvarů s celorepublikovou působností, a to Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu SKPV a Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality SKPV. Spojily se tak problematiky obou útvarů a vzniklá centrála je výkonným pracovištěm služby kriminální policie a vyšetřování s působností na celém území České republiky. Ve vymezeném rozsahu je koordinačním, metodickým a kontrolním pracovištěm. Odhalováním a vyšetřováním organizovaného zločinu se podílí na udržování vnitřního pořádku a bezpečnosti. V souladu se stanovenou podřízeností se podílí na řešení úkolů svěřených do působnosti Policejního prezidia ČR a Ministerstva vnitra ČR.

3.1 Motivace ke vstupu k PČR

Co vedlo narátory stát se policisty? Co vlastně vede člověka k tomu, aby se stal policistou? Někteří policisté přešli k Policii ČR přímo od Veřejné bezpečnosti. Jiní nastupovali průběžně, nebo přestoupili od jiných bezpečnostních složek. Většina narátorů během rozhovoru uvedla, že o policejní práci toho před vstupem k Policii ČR moc nevěděli, což si uvědomili zejména až při setkání se skutečnou policejní prací. Zde opět narátoři narazili na fakt, že lidé obecně o skutečné policejní práci vědí dost málo a jejich představy jsou značně zkreslené. Z čistě policejní rodiny byl například David, který o této práci pravděpodobně nějakou představu měl. Osobně jsem ho v té době znal a vím, že se na práci u policie vždy moc těšil a rád o tom mluvil. Třeba Daniela pochází rovněž z policejní rodiny. Policistou je její starší bratr a u sboru byl i její děda. I tak, ale uznává, že se o policejní práci u nich doma nikdy moc nemluvílo. Později v rozhovoru sama připouští, že už ví proč, se policisté o práci doma nebaví. Je to pro policisty někdy stresující. Chtějí ve svém volnu myslet na jiné věci a hlavně, že se setkávají s nepochopením ze strany nezavěšených lidí.

Filip: *Já jsem ze začátku doma o práci mluvil a doma se to nelíbilo, že je to hnusný, takže jsem o práci přestal doma úplně mluvit. Spíš jen jako vtipnou perličku, ale co se týče těch nehod [dopravní nehody], tak to nikdo ani slyšet nechtěl. To jsem vlastně vytlačil.*⁸⁰

Ve většině případů jsem se při rozhovorech setkal s tím, že narátoři nějak vnitřně chtěli dělat dobro a líbil se jim ten řád, což si vyzkoušeli třeba během vojenské služby. Policie je organizací vojenského typu, což spolu s podstatou represivní činnosti policie může být velkým lákadlem pro určitý typ osobnosti.

Lukáš: *Pak jsem šel na vojnu do Jinců, kde jsem nastoupil u průzkumu, dělostřeleckýho [...] Dostal jsem se až na velitele stráží, jo co jsem tam vykonával v tý poddůstojnický hodnosti a když o tom zpětně přemýšlím, tak mě asi tohleto trochu ovlivnilo, proč nastoupit k policii [...] Mě strašně vyhovovalo a líbil se mi ten řád, nějaká posloupnost. A více méně mě to od začátku lákalo. Já jsem asi od patnácti let u dobrovolnejch hasičů, kdy jsem se aktivně zapojoval už i do nějakých dobrovolnejch aktivit, kdy jsem pomáhal s dětma, jak u hasičů, tak u fotbalu. Fotbal jsem hrál od pěti let. Prostě jako ten. Asi ta myšlenka jako určitě. Pomáhat lidem a to zlo trestat. Možná to je naivní, ale byl to takovej ideál, kterej mě k tomu vedl.*⁸¹

⁸⁰ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Filip, vedl Ondřej Kapr 12.3. 2018

⁸¹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018.

Je však zajímavé, že ani jeden z narátorů nevedl, že by k policii nastoupil kvůli zkrácené vojenské službě, ačkoliv znám policisty, kteří právě toto uvádějí jako hlavní důvod. Je možné, že to bude i tím, že povinnost vojenské služby skončila 31.12.2004 a netýká se všech narátorů. Ostatní narátoři mohli tento důvod zamlčet, třeba proto, že jim to přišlo, jako ne dost důstojný důvod k nástupu k policii. Ani jeden z narátorů také nevedl, že by ho k policii nalákala nějaká policejní náborová kampaň. To pravděpodobně ani nebude cíl takovéto kampaně jako takové. Její úkol bude spíše navnadit na myšlenku vůbec uvažovat o vstupu k policii. Právě zde je důležité sledovat to, co narátoři neříkají, než říkají.

Obrázek 1 – Plakáty náborových kampaní 2006, 2008, 2018⁸²

Jsou ale jistě i policisté, kteří jednoduše nesehnali práci ve svém oboru a tak se obrátili směrem k policii.

Lukáš: *A pak jsou lidi, kteří se nemůžou uplatnit ve svých oborech a berou to jako zaměstnání. Prostě příležitost přijít k penězům. Část z těchto to zaujme, ale někteří odejdou po půl roce, po roce, po pěti, s tím, že je to nenaplnilo. Že si vlastně takhle peníze vydělávat nechtěj. A berou to jako zaměstnání*⁸³

⁸² Fotografie 1: *Týden.cz: média [online]*. Praha: EMPRESA MEDIA, 2006 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/media/reklama/nova-reklama-kdyz-se-ma-stat-slusnak-policistou_42341.html; fotografie 2: *Policie ČR: KŘP Ústeckého kraje - aktuality [online]*. Praha, 2008 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/hledame-prave-tebe.aspx>; fotografie 3: *Policie ČR: KŘP Středočeského kraje - zpravodajství [online]*. Praha, 2008 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/hledame-prave-tebe.aspx>

⁸³ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

Jsou ale i lidé, kteří měli ve svém civilním zaměstnání nějaké problémy. Takovým příkladem je třeba Pavel, který měl před rokem 1989 problémy ve společnosti, kde pracoval a to s „kádrovačkou“.

Pavel: *A řekl jsem si, že se odsud [bývalé zaměstnání – pozn. autora] musím dostat i kdybych se měl upsat čertu, d'áblu. A moje vize byla taková, že si tam odsloužím tak rok, dva a zmizím. [...] U policie v té době byl plat úplně někde jinde [...] a druhá věc: Jako kdo by neznal Třicet případů majora Zemana [smích]⁸⁴*

Pavel v žertu poukázal na své ovlivnění k nástupu k policii filmem Třicet případů majora Zemana⁸⁵. Celosvětově jednou z největších hereckých osobností, které představovali policisty v různých rolích je francouzský herec Jean-Paul Belmondo⁸⁶, který sám zaregistroval, že mnoho lidí nastoupilo k policii právě pod vlivem jeho filmů a navíc dle svých slov změnil i styl oblékání soudobých neuniformovaných policistů, kdy se začali oblékat více ležérně⁸⁷ Bezesporu i právě filmový hrdinové mohli mnoho budoucích policistů motivovat k nástupu k policii. Osobně jsem zaregistroval v policejních kancelářích právě i plakáty zmíněného Jean-Paul Belmonda.

Narátorka Eva se chtěla ještě jako mladá civilistka dostat na Policejní akademii, ale nevzali jí. Její dobrá kamarádka jí nabídla, že může jít k policii a že bude mít pak větší šanci se na Akademii dostat. Eva měla o policii své představy a dala na kamarádku. K policii se dostala a měla z toho velikou radost. Podobné to měla i Ema, která byla k policii částečně tlačena rodinou a částečně kamarády policisty. První pokus o vstup ke sboru se jí nepodařil, kdy neprošla o dva body přes psychotesty. Pak se dostala přes svého přítele k řízení kamionů, kdy jezdila nějakou dobu i po Evropě. U kamionů chtěla zůstat, ale s přítelem se rozešla a nechtěla jezdit sama. Napadlo jí tedy, že zkusí znova tu policejní práci, s tím, že se zaměří právě na kamiony. Vadilo jí, jak přistupují zaměstnavatelé k řidičům a do čeho je nutí.⁸⁸ Emu tedy nakonec k policii dostalo její cítění pro spravedlnost a vzhledem k tomu, že si platově dle svých slov o mnoho pohoršila, tak jistě práci u policie bere jako jakési poslání.

⁸⁴ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Pavel, vedl Ondřej Kapr 16. 4. 2017.

⁸⁵ 30 případů majora Zemana – československý kriminální seriál o 30 dílech, natočený v letech 1974 – 1979. Jedná se o fiktivní ideologický projekt, který oslavuje veřejnou bezpečnost a ukazuje 30 let kariéry Jana Zemana. Seriál vznikl na podkladě povídek Jiřího Procházky a má vesměs politický podtext. zdroj: *Česko-Slovenská filmová databáze* [online]. POMO Media Group, ©2001-2018 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/71550-30-pripadu-majora-zemana/prehled/>

⁸⁶ Jean-Paul Belmondo - nar. 9.4.1933, francouzský herec

⁸⁷ Belmondo o Belmondovi, 2008 [Belmondo par Belmondo] [dokumentární film]. Režie Régis MARDON. Francie. V digitalizované podobě dostupný prostřednictvím YouTube z: <https://www.youtube.com/watch?v=yVtXkx84R7g>, čas. 16:45 – 17:30

⁸⁸ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Ema, vedl Ondřej Kapr 22.5.2018

Zajímavý vstup k policii měla i Monika. Ta chtěla být ještě jako malá veterinářkou, ale nešla jí fyzika. Pak se chtěla stát vůbec první pilotkou vrtulníku v České republice, což jí bylo rozmluveno rodiči. Nastoupila na gymnázium, kde se chtěla stát výtvarnicí. Po škole ale údajně čistě náhodou vyhrála výběrové řízení na pozici sekretářky na Kriminologickém ústavu v Praze, což jí ovlivnilo natolik, že vstoupila k policii a svou kariéru odstartovala prezenčním studiem na Policejní akademii v Praze.⁸⁹

O Policejní akademii na začátku kariéry se zmiňuje i Daniela. Ta si poprvé uvědomila, že chce dělat policistku někdy ve čtvrté třídě základní školy, kdy se jí na to při jednom cvičení ptala učitelka němčiny.

Daniela: *Když jsem to říkala doma, tak mamka říkala, že to není úplně špatný [...] Dala mi i ty důvody, když se mě lidi ptali. Proč to chceš dělat? Já jsem opakovala ty věci po mamce, protože jsem o tý policii moc nevěděla. Tak jsem říkala, že to je jistota, dostáváš tu výplatu a je tam nějaká ta renta, ani jsem pořádně nevěděla, co to znamená. Přebrala jsem ty názory po tý mamce.*⁹⁰

O možném vlivu rodiny na rozhodnutí zda vstoupit k policii, či nikoliv se zmiňuje i Pavel Mücke „*Jménem zákona! – Malé zamyšlení nad životními příběhy příslušníků policejních sborů*“⁹¹. Všimá si i negativního přijetí rozhodnutí vstoupit rodinnou a to zejména z politických důvodů. Až na jednu výjimku se narátoři, z „našeho“ výzkumu, s odporem rodičů nesetkali. Možná je to tím, že v polistopadové době již veřejnost policii nevnímá, jako politický nástroj moci. Filip: *Táta byl policajt, máma byla dělnice v prádelně. No a to co dělal táta, se mi líbilo, tak jsem si řekl, že bych šel vlastně do toho samého oboru. Chtěl jsem jít vlastně na policejní školu, ale táta rezolutně zasáhl a řekl, že dokud budu bydlet u nich tak rozhodně policajtem nebudu* [smích]. *Tak jsem si dal přihlášku do středních Čech k policii.* [jiný kraj, než bydlel narátor] [narátor k policii nastoupil v roce 1998].⁹² Filip se o odporu otce k jeho policejnímu působení dál nezmiňoval. Jediným narátorem, který má zároveň svého potomka u policie, byl Petr. Petr uvedl, že je rád za to, co jeho syn dělá a že je na něj

⁸⁹ Policejní akademie vznikla 29. května 1992 v Praze na Lhotce. Po rozdělení ČSFR tato škola přešla do působnosti Ministerstva vnitra ČR pod názvem Policejní akademie České republiky. Jedná se o státní vysokou školu, na kterou se mohou hlásit jak civilní uchazeči, tak policisté a na této škole mohou na různých fakultách absolvovat od bakalářského studia, přes magisterské, až po doktorské studium.

⁹⁰ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Daniela, vedl Ondřej Kapr 15. 4. 2017

⁹¹ Pavel Mücke, *Jménem zákona! – Malé zamyšlení nad životními příběhy příslušníků policejních sborů* In: VANĚK, Miroslav a Lenka KRÁTKÁ, ed. *Příběhy (ne)obyčejných profesí: česká společnost v období tzv. normalizace a transformace* [online]. Praha: Karolinum, 2014 [cit. 2018-12-02]. Orální historie a soudobé dějiny. .str. 137

⁹² Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Filip, vedl Ondřej Kapr 12. 3. 2018

hrdý.⁹³ Možná je to o individuálních zkušenostech rodičů a možná je to taky o tom, že se dle jejich názoru jejich děti na takovouto profesi zkrátka nehodí. Například Daniela se při rozhovoru zmiňovala, že k policii už by nešla a nedoporučila by to vůbec nikomu.

Daniela dál vyprávěla o tom, že se pokusila dostat na policejní střední školu, což se jí nepodařilo a po gymnáziu zkusila projít přijímacím řízením na Policejní akademii. Nepovedlo se jí to a tak vystudovala pedagogickou fakultu v Brně. K policii jí to ale i tak táhlo. Nechtěla přijít o ten svůj sen a tak opustila své zaměstnání a přihlásila se k Policii ČR ve Středočeském kraji. To pro ní znamenalo velký životní krok spojený se stěhováním přes půl republiky. Daniela ale nebyla jediná, kdo pro své „vysněné“ povolání musela hodně obětovat. Například Filip se odstěhoval do jiného kraje a Pavel dojížděl do Prahy. Ze svého okolí znám mnoho policistů, kteří pro práci u policie přetrhali své vazby na domov a rozhodli se udělat velký životní krok v podobě přestěhování se za prací popřípadě značného dojíždění. Stačí si povšimnout, kolik v Praze slouží policistů původně z Moravy a Slezska.

Marek: *Mě ke vstupu motivovala řada společenských změn. Nikdo nevěděl, co v té době bude* [1991 – pozn. autora]. *Byli jsme takový ty silnější ročníky. Spousta vrstevníků absolutně nevěděla, co bude. Měl jsem nějaké známé u policie. Bylo to pro nás lukrativní, zajímavý. V té době člověk ještě sportoval. Bylo to na výši a člověk v tom viděl obraz nějakého uplatnění.*⁹⁴

Marek se v rozhovoru zmiňoval o lukrativnosti⁹⁵ zaměstnání. A dle předchozího příspěvku právě lukrativnost, prestiž zaměstnání byla jedním z hlavních důvodů pro vstup k policii v roce 1991. Marek nebyl jediným narátorem, kterého právě prestiž tohoto povolání ovlivnila. Samozřejmě prestiž zaměstnání může být významným faktorem pro vstup k policii a prestiž není stálou neměnnou záležitostí, ale neustále se vyvíjí⁹⁶ v závislosti na mnoha faktorech. Je však zajímavé, že se Marek zmiňuje právě o prestiži, protože nastupoval k policii na počátku 90. let, což bylo dle narátorů období, kdy policie významně ztratila u společnosti respekt. Toto potvrzuje i Roman Macek⁹⁷ ve svém výzkumu, prováděném s policisty, kteří pamatují dobu před rokem 1989 a poté. Policisté tak vnímali úpadek respektu k policii a na respekt se logicky váže i lukrativnost povolání policisty.

⁹³ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Petr, vedl Ondřej Kapr 27. 3. 2018, 16.5.2018

⁹⁴ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Marek, vedl Ondřej Kapr 26. 2. 2018

⁹⁵ Více o prestiži povolání policisty a souvisejícím respektu je zmíněno v kapitole „3.12 Policie a veřejnost“

⁹⁶ Vývoj prestiže povolání policisty: rok 2004 – 20. místo, rok 2007 – 13. místo, rok 2011 – 11. místo, rok 2013 – 10. místo, rok 2016 – 10. místo. Zdroj: Tisková zpráva, označení: eu160309, Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR z února 2016, dostupné on-line: cvm.soc.cas.cz/media

⁹⁷ MACEK, Roman. *Od Sboru k policii - Sonda do života příslušníků policejních složek na konci 80. a na počátku 90. let minulého století prostřednictvím orální historie*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, Pracoviště: Orální historie – Soudobé dějiny, 2014. Vedoucí diplomové práce Pavel Mücke.

Lukáš: *Já si myslím, že k policii nastupuje úplně jiná generace [v současnosti – pozn. autora], která má úplně jiné myšlení. Neříkám, že lepší nebo horší, prostě jiný. Jsou mladí, mají jiný názor na svět, na svůj život, na lidi. [...] Nastupuje zase několik typů lidí, co bylo i za nás. Jsou lidi, které láká ta pomoc těm lidem. Vycvičenost, organizovanost, řád. Dneska nemají povinnost chodit na vojnu⁹⁸ a spousta lidí to láká a chtějí se začlenit do nějaké organizace a být jako ve prospěch občanů. Setkáme se tady s lidma, kteří sem vyloženě nechoděj pro peníze. Je to vidět na těch autech čím přijedou, co dělají rodiče a tak. Ne, chce být samostatnej. Chtěj dělat práci, co je zajímavá.*⁹⁹

Všiml jsem si toho, že ani jeden z mladších narátorů nemluví o tom, že by k policii přišel kvůli penězům. Opět ale není vyloučeno, že narátoři tuto motivaci neuvádějí z důvodů, že by je to stavělo do špatného světla před tazatelem, popřípadě veřejností. Já jsem ale k policii nastupoval v roce 2007 a rovněž jsem vůbec nekoukal na peníze. Nějak podvědomě jsem věděl, že policisté berou nějaký průměrný plat a asi jsem to bral tak, že určitě budu mít v budoucnu možnost dostat se na vyšší lépe placenou pozici. V té době jsem ještě neměl ponětí, že na vyšší pozice se nedostanu bez vysoké školy.

Lucie Pichrtová v rámci své bakalářské práce na téma *Motivace k profesi policisty*¹⁰⁰ zveřejnila závěry svého kvantitativního výzkumu prováděného mezi policisty. Respondenti – policisté, se měli vyjádřit k otázce faktoru jejich motivace k nástupu k policii, kdy rozhodujícím faktorem u většiny respondentů byla jistota platu a stálého zaměstnání, dále různorodost práce s lidmi, možnost pomáhat lidem a v neposlední řadě nemožnost nalezení odpovídajícího zaměstnání.

Motivace policistů k výběru jejich povolání byla různá a dle toho je odlišný i jejich následný přístup k práci, kdy se rozchází motivace pro práci u určitých jedinců. Jak se vyjádřil narátor Pavel, tak motivací pro vstup k policii mohla být i trestná činnost. Pavel: *K vnitru nechodili jenom lidi, co chtějí dělat u policie. Chodili tam i lidi, kteří zjistili, jak to u policie chodí a ty informace předávali druhý straně, nebo se na tý trestný činnosti sami podíleli a to bylo strašně nebezpečný v tom, že kdo si nehlídal své soukromí, své výsledky v práci, tak kolega, aby se dostal na vyšší post se neštítel mu ty výsledky vzít. [...] Smažili se to*

⁹⁸ Povinná základní vojenská služba skončila 31.12.2004

⁹⁹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

¹⁰⁰ PICHRTOVÁ, Lucie. *Motivace k profesi policisty*. Praha, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze - Fakulta humanitních studií. Vedoucí práce Mgr. František Valeš. str. 59

*napravit různými závaznými pokyny, ale v té době to byly pokyny, který se třeba vzájemně popíraly.*¹⁰¹

3.2 Přijímací řízení

Aby se zájemce mohl stát policistou, tak musí splnit zákonem dané povinnosti. Bezúhonnost, věk nad 18 let, občanství České republiky, a další. Dále musí prokázat svou fyzickou, zdravotní a osobní způsobilost, což se prokazuje v průběhu přijímacího řízení. Fyzická způsobilost se prokazuje při fyzických prověrkách, které se skládají ze 4 testů: člunkový běh, běh na 1000 m, celomotorického testu a kliků. Od roku 2007 je z testů vypuštěno plavání. Osobně si myslím, že náročnost testů, konkrétně třeba těch fyzických není nastavena až tak vysoko. Bohužel mi přijde, že v současnosti přichází generace, která není po fyzické stránce, vesměs tak dobře vybavená, jako byla ta má, nebo ještě generace předchozí. O tom svědčí i snižující se tendence nároků na uchazeče.

*David: Já jsem ho [přijímací řízení] prošel bez ztráty kytičky, nebo prostě já jsem všechno udělal napoprvé, problém s tím žádnéj nebyl, ani jsem se toho nějak neobával, nějak jsem se na to nechystal. Sice teda mám na to názor takovej, že si myslím, že to řízení by mělo probíhat trošku jinak z hlediska toho, že se tam občas dostanou lidi, kteří by tam neměli co dělat, ale já si myslím, že ten systém, nebo ty lidi, kteří ty policajty vybírají, to dobře vědí prostě a spíš berou ty lidi z hlediska, že už je prostě bída a nouze o ty lidi. Že ty lidi prostě nejsou na základě podmínek, který jim ta policie dává. Takže si myslím, že oni dobře vědí, že berou někoho, kdo není jako nejlepší z nejlepších, ale prostě, že ho berou proto, že prostě těch policajtů je málo. Takže si myslím, že by se mělo jakoby přitvrdit.*¹⁰²

David prošel přijímacím řízením, dle svých slov, celkem lehce a svým způsobem uvádí, že bylo lehké. Oproti tomu třeba Ema, které se napoprvé psychotesty nepodařilo projít. Uváděla, že to bylo náročné. I z tohoto lze usuzovat, že narátoři mohou své tvrzení upravovat, tak aby v očích veřejnosti tolik neklesli možným odsuzováním za neúspěch.

Ema: No hlavně to byl hroznej stres ty psychotesty, protože my jsme je dělali jako první a děláš to od nějakých sedmi od rána třeba do tří. Takže je to hroznej stres, že tam musíš

¹⁰¹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Pavel, vedl Ondřej Kapr 16. 4. 2017

¹⁰² Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako David, vedl Ondřej Kapr 24. 4. 2017

přijet a když se to nepovede, tak můžeš znovu až za dva roky. Bylo tam spousta otázek. [...] Nezvládla jsem to o dva body a za ty dva roky jsem to zkusila znovu a vyšlo to.¹⁰³

Narátoři ale vesměs ve svých rozhovorech nevěnovali přijímacímu řízení až takovou pozornost, jako třeba následující fázi, kterou je policejní výcvik. Osobně na přijímací řízení, kterým jsem prošel v roce 2006, vzpomínám tak, že bylo celkem náročné, což usuzuji dle mnoha ostatních uchazečů, kteří testy nezvládli, ať už z různých důvodů.

V posledních letech přišlo Krajské ředitelství policie Středočeského kraje a později Krajské ředitelství policie hlavního města Prahy s nápadem udělat tzv. Policejní kemp. Myslím si, že je to moc dobrý nápad, kdy jsou uchazeči o tuto práci prověřeni po fyzické a osobnostní stránce přímo v nějaké uměle vytvořené situaci a existuje zde předpoklad, že by měli být vytříděni ti, co nemají na to zvládat toto povolání.

Daniela: Já byla v Sadské¹⁰⁴ [...] Bylo to vlastně na víkend. Líbilo se mi, že jsme odjížděli hromadně [...] pak to fungovalo hodně podobně jako adaptační, nebo teambuildingové kurzy. Byly u toho psycholožky. Byli u toho vlastně jako instruktoři z té školy policejní a skládali jsme vlastně úkoly. Byli jsme běhat. Kládu jsme nesli na zádech. Byla tam zátěžová situace. Byly tam rafty. Lezlo se přes síť [...] přišlo mi to rozhodně lepší, než jako psaný psychotesty [...] Podle mě to má ten potenciál jako poznat, kdo se k tomu může hodit k té policii.¹⁰⁵

Daniela vlastně mohla posuzovat policejní kemp jako profesionál, vzhledem k tomu, že má vystudovanou vysokou školu v oboru, který se specializoval právě na podobné skupinové aktivity. Daniely jsem se zeptal, jak vnímala své vrstevníky na kempu.

Daniela: Rozhodně jsem se spoustou lidí, které přijali, tak jsem jako osobně nesouhlasila a na druhou stranu tam bylo pár lidí, který nevzali a myslím si, že by byli dobří.¹⁰⁶

¹⁰³ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Ema, vedl Ondřej Kapr 22. 5. 2018

¹⁰⁴ V Sadské se nalézá školní policejní středisko pro Středočeský kraj.

¹⁰⁵ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Daniela, vedl Ondřej Kapr 15. 4. 2017

¹⁰⁶ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Daniela, vedl Ondřej Kapr 15. 4. 2017

Obrázek 2 – Policejní kemp¹⁰⁷

Ne každý uchazeč měl přesně jasno, kam půjde a ne každému bylo hned od začátku kariéry umožněno dělat to, co by ho více bavilo, nebo na co se cítí. Většina narátorů si ale dle svých slov mohla vybrat alespoň lokalitu, kde budou pracovat, když už ne konkrétní místo. Vzpomínám si, že když jsem nastupoval, tak jsem chtěl k pořádkové policii. Přece jen mi to přišlo akčnější, než například dopravní inspektorát a tak jsem to tak při náboru uvedl. Mohl jsem si dokonce vybrat okres, ve kterém bych chtěl sloužit, ale konkrétní obvodní oddělení mi bylo určeno. Dostal jsem se na největší a zároveň nejvytíženější oddělení, přímo v okresním městě a později jsem za to byl moc rád, protože je to ideální příležitost se něco naučit a jak se říká, nezakrnout někde na malém oddělení s nízkým nápadem, tak zvané faře. Třeba natátorka Ema od začátku věděla, že chce na dopravní inspektorát. Za prvé jí to táhlo k dopravě a to i vzhledem k tomu, že dříve jezdila kamionem, kdy chtěla uplatnit to, co zná přímo z praxe a měla vizi, že něco změní. Na druhou stranu si dle svých slov uvědomila, že je celkem křehká žena a že nemá národu na to se někde se s někým přetahovat v rámci služby na obvodním oddělení.

Ema: No já jsem chtěla na dopravku, ale když jsem vlastně minulej rok chtěla jít sem, tak tady nebylo místo, takže mě nejdříve šoupli na obvod, což jsem řekla, že absolutně nechci,

¹⁰⁷ *Policie České republiky In: Facebook [online]. 16.6.2016 11:00 [cit. 2018-06-00] Dostupné z: https://www.facebook.com/pg/PolicieCZ/photos/?ref=page_internal*

že prostě si mě nechaj celou zopku¹⁰⁸ na obvodě a že budu muset nastoupit na obvod. Že prostě končím, nebo že půjdu prostě někam jinam. Já jsem si nedokázala představit, že bych jela třeba na nějakou vraždu, nebo domácí násilí, nebo i rvačku třeba. Jo a jeli by jsme tam třeba jako dvě holky na nějakou rvačku třeba deseti lidí jo. Nebo na domácí násilí. Tak to jsem si řekla, že není na mě tohle to. [...] Nakonec se mi to povedlo a ještě během zopky jsem byla přeřazena na dopravku. Pomohlo mi, že mám céčko, éčko, profesák. Usilovala jsem o to tak dlouho, až se mi uvolnilo místo.¹⁰⁹

3.3 Základní odborná příprava

Každý nově přijatý policista je povinen absolvovat Základní odbornou přípravu (ZOP). V současnosti se základní odborná příprava skládá ze 4 částí. 1. část je nástupní příprava, která se vykonává ve Vojenské akademii Vyškov, nebo ve školních policejních střediscích (ŠPS). Prakticky každá krajská správa policie má své ŠPS. Tato 1. část trvá měsíc. Další částí je šesti měsíční odborná příprava, která je vykonávána ve vzdělávacím zařízení policejního prezidia ČR v Praze, nebo v Holešově. Následuje třetí část, což je řízená praxe, která je prováděna na základních útvech, nebo v ŠPS a následuje dvouměsíční odborná příprava zakončená závěrečnou zkouškou.¹¹⁰ Začínající policisté by se zde měli naučit základy práce s lidmi, vystupování a to i služební zdvořilosti, používání donucovacích prostředků a zbraně, osvojení vybraných právních norem a měli by zde nasbírat další vědomosti, které se jim hodí do policejní praxe.

V době, kdy policie nabírala bez středoškolského vzdělání, si policisté mohli dodělat maturitu na škole v Brně, čehož využil třeba Lukáš.

Lukáš: Protože jsem neměl maturitu, tak jsem byl myslím půl roku nakonec vyslanej do Brna na základní odbornou přípravu. Bylo to dvou letý s tím, že jsem si dodělal maturitu tam, takže jako klasická škola nástavba. Myslím, že jsem měl maturitu s vyznamenáním, ale to už si nepamatuji. Ta škola mě bavila, protože to bylo rozebraný do hloubky ty policejní činnosti. Líbilo se mi, jak to tam bylo pojatý. Pak jsem nastoupil zpět na obvodní oddělení.¹¹¹

Lukáš na tuto školu vzpomíná v dobrém stejně jako Eva

¹⁰⁸ Zopka – Je slangový výraz pro Základní odbornou přípravu – Několika měsíční kurz ve školním policejním zařízení, kde jsou policisté připravováni na budoucí zaměstnání.

¹⁰⁹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Ema, vedl Ondřej Kapr 22. 5. 2018

¹¹⁰ Základní odborná příprava. *Policie ČR*. [online]. © 2015 [cit. 2016-01-31]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/informace-k-zakladni-odborne-priprave-zop.aspx>

¹¹¹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Luděk, vedl Ondřej Kapr 4. 3. 2018

Eva: *Po měsíci ve výcvikovém středisku v Sadský, tak jsem šla do Prahy do školy na půl roku. [...] My jsme měli půl roční. My jsme měli nějaký ten zkrácený kurz, protože to bylo po těch stop stavech a potřebovali teda asi nabrat rychle ty lidi. Tak tam to bylo takovej dětskej tábor. [...] Tam jsme dostali pokoje a byly jsme s holkama spolu na pokojích, tak to bylo poprví, co jsem byla z domova od rodičů a ještě v Praze, tak to bylo zajímavý. [...] Byly jsme ženský asi jen 4 ve třídě a bylo nás dohromady asi 30 [...] jako museli jsme se učit [...] a pak jsem šli zase do Sadský, do toho výcvikového střediska [...] Měsíc byl v Sadský a měsíc byl na útvaru.* ¹¹²

Eva však dodává, že je škoda, že se na školách neučí to, co se pak dělá na útvarech jinak. V tomto jí dává za pravdu Lukáš. Jako bývalý lektor na policejní školním středisku musím podotknout, že je velice složité připravit policisty univerzálně na službu na základních útvarech. I když je policie jednotný ozbrojený sbor, tak některé činnosti a postupy se na každém krajském ředitelství, územním odboru¹¹³ nebo základních organizačních článcích (obvodní a místní oddělení), mohou dost lišit. Existuje zde tak zvané okresní právo. Jednoduše se činnosti dělají tak, jak určí místní funkcionáři, nebo státní zastupitelství. Daniela: *Blbý je, že policie není uniformní, jako celkově. Nejenom co kraj to jinej mrav, ale jsou rozdily i mezi odděleníma.* ¹¹⁴

Lukáš: *Nějak odborně připravený jsme byli, ale pamatuji si na první větu, když jsem se vrátil na obvodní oddělení. Tak pan vedoucí řekl „tak zapomeň všechno, co si se naučil ve škole, tady se to dělá jinak [...] Opravdu, tak jak to bylo na tom oddělení nastavení, to fungovalo a dalo se to naučit velmi rychle a tak to bylo dobře. To co se učilo ve škole. Neříkám, že se to všechno rozporovalo. To určitě ne. Ty základy byly určitě správný, ale takový to dohlazení učesání, tak to se muselo dělat podle toho, jak to bylo zvykem na tom oddělení.* ¹¹⁵

Je rozdíl, jestli někdo dělal základní odbornou přípravu před rokem, deseti lety nebo třeba v 90. letech. Z rozhovorů často vyplývá, že současné policejní školství není až na tak dobré úrovni. Třeba Marek vzpomíná na základní odbornou přípravu v 90. letech takto.

Marek: *Vzpomínám na to výborně. V té době. V tehdejší éře [Marek nastupoval k PČR na začátku 90. let], ty učitelé co nás tam učili, tak měli zejména něco odslouženo ale i dost*

¹¹² Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Eva, vedl Ondřej Kapr 25. 1. 2018

¹¹³ Územní odbor je nižší policejní celek, kopírující zpravidla okresní dělení.

¹¹⁴ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Daniela, vedl Ondřej Kapr 15. 4. 2017

¹¹⁵ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

odžito, takže to byli vyloženě zkušený lidi, kteří prošli mnoha funkcemi a za ten život nastřádali spousta pracovních i životních zkušeností a snažili se nám to fakt předat při praktických věcech. Nebylo to pouze jako na úrovni nějaký bohapustý teorie, že nám někdo četl z nějaký příručky, nebo z nějakýho skripta, ale vyloženě se nám to snažili od A do Z vysvětlit včetně těch důsledků, následků, možností pro budoucí život, pro budoucí službu, tak abychom vůbec měli představu, co ta práce u tý policie skýtá. V čem spočívá a v čem je její podstata. At to byla kriminalistika, at' to byla dopravní služba, nebo trestní právo. Z pohledu, co vidím dneska, to byla neskutečně dobrá, vysoká úroveň. Byli tam více méně všechno praktici.¹¹⁶

Samozřejmě se z toho nedají dělat prakticky žádné závěry a to vzhledem k tomu, že vždy záleží a záleželo na konkrétním školícím zařízení a konkrétních učitelích, kteří učili právě tu danou třídu. Ema základní odbornou přípravu absolvovala celkem nedávno a vzpomíná na to takto:

Ema: Byli jsme někteří na obvodě, nebo dopravce a pak jsme byli na nástupním kurzu. Tam to bylo fajn, akorát na fyzičku to tam byl mazec. To nás drtili, abychom tam běhali třeba 12 km a ranní rozvíčky a večer a odpoledne. Ale bylo to fajn. Hrozně ráda na to vzpomínám, i když to byl záhul. To bylo na měsíc. [...] Pak jsem nastoupila do Prahy na zopku¹¹⁷[...] Já jsem chtěla do Brna, protože mi všichni říkali, že v Brně je to skvělý, tak jsem chtěla do Brna, jenomže jsem byla jediná. Tak jsem šla do Prahy. Byl jsem z toho nejdřív nešťastná, ale nakonec se mi tam hrozně líbilo. Bylo to fajn. Zde jsem byla 9 měsíců. [...] Na začátku jsme se učili absolutní nesmysli, což nám říkali i ty kantoři, že to je zbytečný, ale že se to musíš naučit podle osnov, takže to prostě musíš. No ale pak už ke konci, když už jsme udělali ty modelovky¹¹⁸, tak to bylo fajn. Byla to sranda [...] Měli jsme tam dva pokoje, propojený koupelnou, takže jsme vlastně měli šest holek na jednu koupelnu, tak to byl po ránu docela mazec. To jsme si museli dávat zvlášť budíky, aby jsme každá vstávala jinak [smích]. [...] Přínos školy do současné praxe? Žádnéj. Věř mi. My jsme pak po těch devíti měsících nastoupili do Sadský¹¹⁹ na dva měsíce, kde jsme měli trénovat jenom modelový situace z toho, co jsme se naučili v Praze a tam nám řekli, že jsme absolutní... No že jsme se tam prostě nic nenaučili [smích]. [...] My jsme se to totiž vždycky naučili na test a pak jsme to zapomněli.

¹¹⁶ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Marek, vedl Ondřej Kapr 26. 2. 2018

¹¹⁷ Zopka – Je slangový výraz pro Základní odbornou přípravu – Několika měsíční kurz ve školním policejním zařízení, kde jsou policisté připravováni na budoucí zaměstnání.

¹¹⁸ Modelovka – Slangový výraz pro modelovou situaci

¹¹⁹ Sadská - Školní policejní středisko pro Krajské ředitelství policie Středočeského kraje v Sadské

*Protože jak to neaplikuješ do nějaké modelovky, tak prostě dostaneš dobrou známku a tím to končí. No a právě v té Sadský nás tu učili všechno znova a to co nás naučili vždycky za ten den, tak jsme to aplikovali do té dané situace. Takže ty sis to pamatoval z té modelovky a ne z toho, že ti někdo něco vykládal. Raději bych byla těch 9 měsíců v té Sadské, kde byl i takový lidský přístup a ty si přišel a řekl si, že něčemu nerozumíš a poradili ti. Ten kdo byl na obvodě před školou tak měl výhodu, že to mohl vidět i v praxi*¹²⁰

Takovým zkušeným policistou, co dokáže předávat životní a pracovní zkušenosti, by měl být dle všeho právě narátor Petr, který po konci své takřka 47 leté kariéry u policie, přešel učit do Školního policejního střediska pro Středočeský kraj v Sadské.

*Petr: Já v těch lidech vidím, to nový, co přichází a co by mělo tu policii zvednout, ač po stránce odborný, nebo po stránce prestiže u společnosti a jsem silně naštvanej, když vidíš toho poldu, jak má sešmajdaný boty, jak má pomačkaný kalhoty, jak je neupravenej. Mnohdy i když zaslechneš tu mluvu, tak se stydím za ně. Jsem ale šťastnej, když vidím tu nastupující generaci.*¹²¹

Petr poukazuje na to, že by policista měl vystupovat vždy tak, aby v lidech vzbuzoval respekt a důvěru. I správné vystupování se učí policisté na policejních školách a zde by měl být kladen důraz i na dodržování služební kázně. Vystupování před lidmi se mladí policisté učí i při modelových situacích. Tyto modelové situace by měly být nastaveny tak, aby policisty připravily zejména na běžné situace, se kterými se policisté denně setkávají a ne na situace zcela mimořádné, které je zapotřebí také trénovat, ale jistě ne v takové míře vůči běžným policejním činnostem.

*Filip: Já si myslím, že těch modelovek bylo málo, že tu teorii měli už umět ze školy. [...] Ty instruktoři by si měli vzít nápad¹²² a na tahle situace ty studenty nejvíce připravit, takže si budeme tady studovat vloupačky, domácí násilí a né nějaký teroristický útoky, prostě věci se kterými se budou setkávat denně.*¹²³

Lukáš: Myslím si, že když jsem nastupoval já [Lukáš nastupoval v roce 1998], tak ty policisty nějakým způsobem vyzbrojili teoretickými vědomostmi a do té praxe, tak strašně málo, nebo skoro vůbec, že strašně záleželo na každém, jak se začlení do kolektivu, nebo zda ho kolektiv přijme a co ho naučí. A teď když jsem na týhle pozici [pozn. autora: instruktor ve

¹²⁰ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Ema, vedl Ondřej Kapr 22. 5. 2018

¹²¹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Petr, vedl Ondřej Kapr 27. 3. 2018, 16.5.2018

¹²² Nápad – Nápad trestné činnosti

¹²³ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Filip, vedl Ondřej Kapr 12. 3. 2018

školním policejním středisku], tak vidím kolik situací, nebo věci se těm lidem snaží předat, aby byli co nejvíce připravení do té služby. Jo jsou modelový situace na nějaké typové činnosti a jsou modelový situace, které se zároveň přehrávají, aby si ty lidé uvědomili, že nejdou do fabriky, a že se každý den může něco stát. Aby byli ostražití, aby se snažili předcházet těm problémům, ať už z jednání, nebo z těch lidí. [...] Je škoda, že se na tohle nepřišlo už dříve. To je celkově problém u policie, že je zkosnatělá a že změny trvají dlouho. Takže ta flexibilita, že je slabá.¹²⁴

Třeba David a Monika si základní odbornou přípravou projít nemuseli, protože oba absolvovali už jako policisté v záloze Policejní akademii.

David: *Myslím si, že ty teoretické základy, nebo tu teorii, kterou mi ta Akademie dala, tak z toho kolikrát žiju do teď. Prostě fakt si myslím, že to za to stálo, a když pak vidím tu praxi, tak si myslím, že ta teorie je důležitá, pro to prostě mít dobrý výsledky.*¹²⁵

I Monika na své prezenční studium na Policejní akademii ráda vzpomíná a to zejména na povinné stáže, kdy jednu absolvovala na, v té době Krajské správě Středočeského kraje, konkrétně na krajské mordpartě¹²⁶ a při druhé stáži poznala své následující pracovní působiště na oddělení kriminalistické techniky.

3.4 Slavnostní slib

V roce 1992 přichází novela zákona č. 100/1970 Sb., o služebním poměru příslušníků Sboru národní bezpečnosti a to zákon č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, který přináší nové znění přísahy ve znění: *Slibuji, že budu čestným, statečným a ukázněným příslušníkem Policie České republiky. Své síly a schopnosti vynaložím ve prospěch společnosti tak, abych chránil práva občanů, veřejný pořádek a bezpečnost a ústavní zřízení České republiky, a to i s nasazením vlastního života. Při plnění svých služebních povinností se budu vždy řídit ústavou a zákony a v souladu s nimi i rozkazy a pokyny svých nadřízených. Tak přísahám!*¹²⁷ Oproti přísaze z roku 1970 jsou u těchto novodobých patrné jasné rozdíly a to převážně již v absenci slibu vůči socialistické vlasti, dělnické třídě, pracujícího lidu vedenému KSČ, kdy je zde již objektem republika. Nutný krok k apolitizaci policie byl učiněn již 30. března 1990 a to rozkazem MV ČSSR č. 48, kdy byla

¹²⁴ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

¹²⁵ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako David, vedl Ondřej Kapr 24. 4. 2017

¹²⁶ Mordparta – Slangový název pro Oddělení obecné kriminality specializující se na problematiku vražd

¹²⁷ Zákon č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky

mimo jiné na všech útvarech SNB zakázána jakákoliv činnost politické strany, nebo politického hnutí a projevy politického charakteru.

Od 1. ledna roku 2007 vstoupil v účinnost zákon č. 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních složek, který nahradil zákon č. 183/1992 Sb. o služebním poměru příslušníků Policie ČR. Jedná se o společný zákon pro všechny příslušníky bezpečnostních sborů. Je v něm mimo jiné nově stanovena přísaha, která se zde stává již slibem ve znění: *„Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby budu nestranný a budu důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených a nikdy nezneužiji svého služebního postavení. Budu se vždy a všude chovat tak, abych svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru. Služební povinnosti budu plnit řádně a svědomitě a nebudu váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život“.*¹²⁸

Slavnostní slib pro mě byl významnou událostí a rozhodně i motivací do další kariéry. V roce 2008, kdy jsem absolvoval základní odbornou přípravu, jsme na slavností slib skládali na hejtmanství Středočeského kraje, přímo před hejtmanem, který nás po slibu v zasedacím sále, pozval do útrob hejtmanství na menší občerstvení. Slova slibu jako takového jsem moc nevnímal, ale pamatuji si, že jsem měl velikou radost z toho, že už je ze mě skutečný policista. Rozhodně se mi to líbilo a myslím si, že to k té policii patří. Obdobný názor se mnou sdílí třeba i Lukáš.

Lukáš: *Závidím nastoupivším policistům, jak mají krásnej slib. Já jsem viděl na videu asi tři poslední slavností sliby. Policisté jsou zde v uniformách za doprovodu státní hymny a nové hymny Policie ČR. Přijde minimálně krajský ředitel, ale jsou tam zvaní i vysoce postavení důstojníci z policejního prezídia. Líbí se mi, že před očima těch nováčků, co skládají slavnostní slib, se předávají medaile těm policistům, co déle sloužej. Ukazuje se těm mladejm, že když budou pracovat, a něco se jim povede, tak že je nejen někdo třeba poplácá po rameni, ale že mužou být i takhle odměněni. Přijde veřejnost a třeba rodiče na Vás můžou být hrdí. Je to možná americkéj způsob, ale já bych řekl, že je to na místě.*¹²⁹

Jsou ale i narátoři, kteří na skládání slibu vzpomínají, jen jako na nutnou ceremonii a spíše si vybavují ty negativní stránky. Nemyslím si, že by to bylo provedením té konkrétní ceremonie, jako spíš samotným založením toho člověka.

¹²⁸ Zákon Parlamentu České republiky č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

¹²⁹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

Ema: *Bylo to asi na hodinu. Bylo asi 35 stupňů. Tam se každému točila hlava. Jako pro ty rodiče je to skvělí. Vypadalo to hezky, ale podle mě to bylo asi zbytečný.*¹³⁰

Obrázek 3: Slavnostní slib na Hradčanském náměstí v Praze¹³¹

3.5 Nastup na první působiště

Nástup na své první pracovní působiště není jistě pro každého úplně tak příjemné a často právě setkání s realitou může policistu ovlivnit do další kariéry. Většina narátorů o policejní práci před nástupem neměla vůbec tušení a docházelo i k tomu, že mladí policisté nastoupili na své první působiště ještě před základní odbornou přípravou a byli tak ihned konfrontováni s realitou. Narátoři vesměs v rozhovorech uváděli, že to prvotní setkání bylo celkem příjemné a často se jim starší kolegové pokoušeli předat nějaké informace. Starší kolegové si totiž mohou být jistí, že čím dříve se nový policista vše naučí, tak tím ušetří práci právě jim samotným. Narátor Marek vyprávěl o svém nástupu na obvodní oddělení, kdy se ho starší kolegové vyptávali, proč šel k policii. On jim říkal své představy, které brali s úsměvem. Mít na útvaru kolegy, kteří jsou zkušení a jsou ochotní učit nováčky je jistě velké privilegium.

¹³⁰ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Ema, vedl Ondřej Kapr 22. 5. 2018

¹³¹ *Policie České republiky* In: Facebook [online]. 16.6.2016 11:00 [cit. 2018-06-00] Dostupné z: https://www.facebook.com/pg/PolicieCZ/photos/?ref=page_internal

Daniela: *Ten první den jsem byla nervózní a řešila jsem zhlásit se, nezhlásit se. Kam vůbec jako jít. Byla jsem sama. Došla jsem na to oddělení, kde jsem se setkala s policistkou dozorčí služby, tak jsem jí řekla, že nastupuju a ona řekla „jo jo“ a zavolala vedoucího. Tak jsem se zhlásila a on se zasmál a řekl, že se to tady nedělá. Podal mi ruku, ukázal mi oddělení, ukázal mi skříňku. [...] Byla jsem tam tak 2 měsíce. [...] Přijetí bylo takové nervózní. Tentokrát jsem nebyla já ta zkušená, kdy jsem byla zvyklá já být ten, kdo vítává. Ale přijali mě dobře. Hned mi řekli „pojd' za náma do kanceláře, ať tady nesedíš sama“ a nabídli mi kafe. [...] U nás je to takhle zavedený. Vždycky, když přijde někdo nový, tak jsou ty lidi přísný. Spíš holky.¹³²*

Daniela se dostala do situace, kdy byla ze školy naučená a zvyklá hlásit se vojenským způsobem a kolegům spíše vykat. Realita je však jiná, což brzy po nástupu na obvodní oddělení sama pochopila. Na základních článcích je režim nastaven především vedením určitého oddělení. Vojenský způsob hlášení se zde prakticky nikdy neprovádí. Policisté si zpravidla tykají, často teda s výjimkou řídicích policistů. Vždy ale záleží na konkrétním vedení.

Já na tom byl podobně jako Daniela a nestydím se přiznat, že jsem byl při nástupu na své první místo dost nervózní. Vzpomínám si, že jsem o té policejní práci opravdu nic nevěděl a jelikož jsem kluk z vesnice, tak jsem z policistů měl stále ještě respekt. Na oddělení jsem byl ale přijat velice přátelsky, kdy jsem byl dozorčím zaveden za velitelem, který mi dal první poučení o tom, jak se mám chovat. Když jsem nastupoval k policii já, tedy v roce 2007, tak byl u nás v kraji systém, takový, že jsem nastoupil, ještě před jakoukoliv policejní školou, nebo kurzem. Během pár dnů jsem se musel naučit zákony týkající se používání služební zbraně, kdy jsem byl následně přezkoušen, jak z teorie, tak přímo ze střelby. Ve výstrojním skladu jsem dostal svou první uniformu, na kterou jsem byl patřičně hrdý a nafasoval jsem svou policejní výbavu. Takto jsem byl na obvodním oddělení 4 měsíce, kdy jsem jezdil často jako třetí v autě, nebo jsem chodil ve dvojici po městě s nějakým zkušeným kolegou, který mě zasvěcoval do policejní práce. Vzpomínám si, jak jsem se snažil okoukat chování ostatních policistů a snažil jsem se jim, co možná nejvíce pomáhat. Ta práce mi v té době přišla moc náročná.

Když jsem se vrátil po škole na svůj mateřský útvar, tak mi byla sdělena obligatorní věta, kterou slyšel asi každý policista a to „zapomeň, co ses naučil na škole, tady se to dělá

¹³² Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Daniela, vedl Ondřej Kapr 15. 4. 2017

jinak“. A skutečně. Zjistil jsem, že jsem si ze školy přinesl, prakticky po roce a půl, jen teoretické základy, kdy jsem postupně zjišťoval, že jsou v praxi mnohdy absolutně neaplikovatelné. Za nás se na škole moc modelových situací neprovádělo, a když, tak se jednalo o věci typu útočník s nožem, nebo střelec na schodech. Podobné zkušenosti mělo více narátorů.

Daniela: *Pro mě samotnou bylo nepříjemný, že to co se učíš na škole, není to, co jsem pak potřebovala pro tu praxi. Pro mě největší gró té práce je práce s étéřetkem¹³³. Řekla bych, že skoro 70 procent času, co člověk tráví jako policista. Takže pro mě bylo miň příjemný chodit za těma lidma a říkat „hele, můžeš mi prosím dát nějakej vzor“. Protože jsem neuměla napsat ani odpověď na dožádání od soudu a neuměla jsem tu policejní hantýrku, která je dost specifická. Já jsem si dělala ty vzory. Takže teďkon, když nastupujou ty nový lidi, tak já už jim rovnou říkám „hele mám tady knížku se vzory, tak když budete potřebovat, tak nebojte se přijít“ a rovnou jim to nabídnout.¹³⁴*

Obrovskou výhodou do další kariéry je, když je mladý policista přidělen zkušeným kolegům, kteří ho zasvěťí do skutečné policejní profese. Pak už je na každém nastoupivším policistovi, zda tuto pomyslnou nataženou ruku přijme a bude mít snahu se něco přiučit.

Ema: *Nastoupila jsem na dopravní inspektorát. Tam jsme dostali starší kolegyni, která nás zaučuje. Teď začínám 4. týden [smích], takže už jako docela dlouho no. A vlastně máme starší kolegyni, která tady bude v září 10 let. Ta nám právě vše ukazuje. Jak třeba měřit radarem. Co psát do pokutového bloku a podobně. [...] Když jsem se přišla, tak nás vedení zkoušelo a nechali nás psát pokutové bloky [...] Nastoupila jsem najednou s jednou kolegyní. Přivítali nás hezky. Lidi jsou tady fajn. Možná je to i tím, že jsme holky [smích]¹³⁵*

Lukáš: *Na začátku jsme chodili po městě s tím starším kolegou a sledovali jsme, jak se co dělá. Jak se vůbec chovat k lidem. Jo. Zvyknout si na to, že člověk má na sobě uniformu a zvyknou si, že na něj každej kouká. Zjistit, co se může, co se nemůže. [...] Já jsem měl štěstí, že jsem zažil lidi, který tam byli 5 let, 8 let. Byli tam i policisté, kteří měli odslouženo 20 let, i 25 let. Kolikrát se povedlo s nimi sloužit a člověk dokázal nasát ty zkušenosti, jak jednat s lidma, jak se chovat u toho případu. Jo, tahleta škola těch lidí. To bylo uplně bezvadný.*

¹³³ Étéřetko – Informační systém ETR – Evidence trestního řízení – Jedná se o univerzální aplikaci sloužící jako elektronická podpora pro práci policistů a funguje přes vnitřní síť Intranet. Obsahuje spisy v elektronické podobě a lze zde pracovat s různými šablonami formulářů, lustrovat, apod.

¹³⁴ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Daniela, vedl Ondřej Kapr 15. 4. 2017

¹³⁵ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Ema, vedl Ondřej Kapr 22. 5. 2018

Vzhledem k různým situacím se však ne vždy podaří, aby měl nováčky, kdo řádně zaučovat na což bylo narátory upozornováno.

Marek: *Personální situace nebyla na tu dobu [začátek 90. let] velice příznivá, což mě překvapilo, že na tom obvodním oddělení sloužili mimo jiné i příslušníci pohraniční stráže. Vykonávali více méně obchůzkovou, hlídkovou činnost. Paradoxem bylo, že člověk ve dvaceti letech, absolutně bez nějakých zkušeností, dostal takového vojáka na starosti a ještě mu dělal velitele hlídky. To bylo takový úsměvný. Člověk se musel spolehnout sám na sebe a sám hledat ty postupy, protože se od vojáka nic nedozvěděl. [...] Sloužilo se nadoraz, nebylo se s kým poradit. Mnohdy se stalo, že dozorčí byl o tři, o čtyři roky starší a navíc přišel z Prahy a neměl místní, osobní znalost [...] Starší kolegové byli, ale bylo jich tam poměrně málo.* Narátor Pavel měl obdobnou zkušenost jako Marek. Pavel: *V té době vypomáhala dokonce pohraniční stráž a vojsko, takže byly smíšený dvoj hlídky, policajt a voják. Lidi nebyli a ten stav byl u policie tristní. To si nedovede nikdo představit, jaké to byl psychické nápor na toho policajta. Jako jít do zákroku s člověkem, o kterém defakto nic nevím. Neprodělal policejní školu. Je to voják, kterej si chce odkroutit svojí službu a mít klid.¹³⁶*

Nastupující policista musí mít také tak trochu štěstí na zaučujícího policistu. Každý policista může mít trochu jinou motivaci pro svou práci a každý tak tu práci vykonává s trochu jiným cílem a nasazením. Policisté se mohou setkat i s ležérním přístupem svých „školitelů“. Toto může být hned na začátku kariéry pro nováčka, který chce opravdu pomáhat, dost demotivující a může tak přijít o svůj elán. U policie existují i tak zvaní srdcaři. To jsou policisté, kteří tou svou prací opravdu žijí. Otázkou je, zda je současná situace nastavená pro takovéto lidi, jako dostatečně motivační a ne právě naopak. Nesmí se však takové aktivní srdcařství zaměňovat za mladickou nezkušenou zbrkllost. Policista často až po nějaké době pochopí, že některé činnosti se nedají uspěchat. Zde bych uvedl příklad velkého omylu veřejnosti, který pramení z nepochopení policejních postupů. Jedná se například o drogovou problematiku. Zde zbrklý nerozvážený zásah nikdy nenahradí propracované prověřování, které je zakončené připravovanou realizací.

Petr: *Novej policista, pokud bude mít štěstí a narazí na parťáka, kterej bude nad ním mít tak zvaně ochrannou ruku a bude ho zaučovat a bude to policajt, kterej má zájem o práci, umí něco a má snahu předat to tomu novému, tak ho podchytí, podníti a začne ho vychovávat v tom kladným. Pokud tenovej policista narazí na někoho, kdo to bere hákem a narazí na*

¹³⁶ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Pavel, vedl Ondřej Kapr 16. 4. 2017

*policistu, kterej chodí so služby jenom, kvůli tomu patnáctýmu a tak dál, tak je to špatný pro něj, protože on chudák, kdyby chtěl, tak se nemá na koho obrátit a tak dál. Myslím si, že ta situace oproti tomu období od těch devadesátých let je lepší. Ty devadesátý léta byly takovou stagnací.*¹³⁷

Daniela dále popisuje to, o je náplní práce většiny právě nastoupivších policistů. Je to hlavně o tom, okoukat práci zkušených policistů. Žádná škola a teorie je nepřipraví na skutečnou policejní práci, jako právě praxe.

*Daniela: Po nástupním kurzu jsme byli tak zvaný těžítka. [...] Takže jsme jezdili jako třetí člověk v tom výjezdu*¹³⁸. *Nic jsme nedělali. Sedli jsme si s nima do auta a koukali jsme, jak pracujou.*¹³⁹

Narátoři se na svých prvních útvarech setkali vesměs s pozitivním přístupem, ale byli i tací, kteří neměli příliš příjemný začátek kariéry.

*Eva: Já jsem nastoupila ne ten svůj útvar. Bylo to menší oddělení. Jeden vedoucí, jeden zástupce. Ze začátku mě přijali dobře. Byla jsem tam měsíc a pak jsem se vracela po škole. [...] Kolektiv nebyl špatnej. Byl tam vedoucí, který tam byl chvíli. To nějakou dobu vydrželo a pak se to začalo kazit. Já bych řekla, že to bylo kvůli tomu vedoucímu. On měl hodně odslouženo. Řekla bych přes dvacet let. [...] Říká se, že jako řadový byl fajn. Pak asi blbě snášel tlak ze shora a začal po nás šlapat a to hlavně po nás mladejch. Mě teda vůbec nebral. Měl dceru v mém věku a ta byla nějaká problémová a myslím si, že mě k ní hodně přirovnával. Jako nebral žádněj můj názor a tak. Pak se to stupňovalo a lidi tam docela dost odcházeli [...] Byl vulgární, výbušnej, ponižoval mě a já to špatně snášela [...] Pak jsem odešla jinam a bylo to fajn.*¹⁴⁰

3.6 Setkání s realitou

Pro policisty typu Daniela, která byla hodně motivovaná pro tuto práci, může být nástup k policii silně demotivující. Pro obyčejného člověka, který neví o tom, jak to uvnitř policie funguje, může být realita doslova šok. Sám jsem o policejní práci, před nástupem, nic moc nevěděl. Rozhodně jsem ale nebyl člověk, který by se chtěl někde, jak se říká „zašívát“, nebo

¹³⁷ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Petr, vedl Ondřej Kapr 27. 3. 2018, 16.5.2018

¹³⁸ Výjezd – Hlídka (z pravidla motorizovaná) určená k příjmu oznámení.

¹³⁹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Daniela, vedl Ondřej Kapr 15. 4. 2017

¹⁴⁰ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Eva, vedl Ondřej Kapr 25. 1. 2018

se jen projíždět v autě. Vzpomínám si na své začátky, kdy má mladý, nezkušený člověk představy jen z akčních filmů a realita je prostě jiná. Všechno není tak jednoduché, jak se zdá. Nejvíce limitující jsou asi právě různé normy a zákony. Jak jsem se již zmiňoval. Nejde například jen tak sebrat dealera drog na ulici a hned ho odvést do vězení, jak si lidé často myslí. Osobně jsem ze začátku vinil své kolegy z přehnané pasivity, až časem jsem si uvědomil, že tato práce není žádná legrace a nic se nesmí uspěchat. Později jsem na policejní škole na možný šok připravoval své studenty. Mladé ambiciózní policisty, těsně před svým prvním setkáním s policejní realitou. Vydal jsem jim služební průkazy s doprovodnou řečí o policejní etice a zásadách slušného chování. Nezapomněl jsem je upozornit právě na možné počáteční rozčarování a zklamání. Dokonce i David, který je z policejní rodiny, byl realitou překvapen. Zde jsou postřehy Davida a dalších narátorů se setkáním s realitou.

David: *Já jsem v tom hodnocení vždy zdrženlivější, ze začátku jsem nevěděl vůbec, čekal jsem, co se dozvím, uvidím a tak. Já bych řekl, že postupem času tam přicházelo nějaké zklamání, ale zase musím říct, že sám sobě jsem si řekl, že pokavaď u té policie chci zůstat, tak že prostě na některé věci nesmím hledět a musím prostě to vzít tak, jak to je a přijmout věci, tak jak fungují. Takže od té doby tak funguju a zjistil jsem, že sám vevnitř jsem jako spokojenější, protože některé věci neřeším, vypouštím.*¹⁴¹

Lukáš: *Samozřejmě, že práce mě bavila, ale ty ideály se střetli s realitou, tak to bylo trochu jiný. Ale více méně práce mě furt bavila. Jo tam jsem se z klasický hlídkový¹⁴², přes dozorčího dostal i na to, že jsem dělal spisy. Od výživ¹⁴³ a co se zpracovávalo v tu dobu. To se zpracovávali i úmrtí, sebevraždy v tu dobu ještě. Jo to bylo před Stodolovejma¹⁴⁴. To se dělalo na obvodním oddělení.*¹⁴⁵

Eva: *Tak měla jsem iluze to je jasný no [...] Slyšela jsem, že to je zajímavá práce, že to není žádnéj stereotyp, že to je akční. V té době mě to moc zajímalo. Já jsem taková byla. Takovej dobrodruh. Byla jsem skákat bungee jumping [...] Byla jsem hrozně nadšená, když*

¹⁴¹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako David, vedl Ondřej Kapr 24. 4. 2017

¹⁴² Hlídková činnost – Základní a systematická činnost policistů v úsecích nebo stanovištích, vykonávána zejména k zajištění ochrany veřejného pořádku, k předcházení, zabraňování a odhalování trestné a jiné protiprávní činnosti a pátrání po osobách a věcech – ZPPP 180/2012

¹⁴³ „Výživ“ (výživa) – řešení případu Zanedbání povinné výživy dle § 196 tr. zákoníku

¹⁴⁴ Manželé Jaroslav a Dana Stodolovi – Sériový vrazi odsouzení na doživotí za vraždy 8 lidí v důchodovém věku. Vraždy se uskutečnily v letech 2001 a 2002 – Policie na základě těchto případů změnila celý systém zpracovávání úmrtí.

¹⁴⁵ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Luděk, vedl Ondřej Kapr 4. 3. 2018

mě vzali. Bylo to hrozný štěstí pro mě.. No a ono to člověka brzo přejde, když nastoupí [smích].¹⁴⁶

Ne každý policista byl realitou u policie zaskočen. Otázka je jakou roli v tom hraje prostředí a styl práce prvního zaměstnání u policie anebo je to prostě osobností určitého člověka. Třeba právě narátor Karel není člověk, který by se nad vším zamýšlel a dlouze to řešil. Karel: *Ani v negativním, ani v pozitivním smyslu mě ze začátku nic nepřekvapilo.¹⁴⁷*

Lucie Pichrtová v rámci své bakalářské práce na téma *Motivace k profesi policisty*¹⁴⁸ zveřejnila závěry svého kvantitativního výzkumu prováděného mezi policisty, kdy respondenti odpovídali mimo jiné na otázku, zda práce u policie splnila jejich očekávání. 46 procent dotázaných policistů uvedlo, že práce jejich očekávání nesplnila. 35 procent žádné očekávání nemělo a 19 procent policistů uvedlo, že práce jejich očekávání splnila.

Daniela v rozhovoru konkretizovala, co přesně jí na tý realitě policejní práce překvapilo.

Daniela: *Hrozně mě překvapilo, že tady nejsou žádné standarty [...] Každý si to dělá po svém. Jak venku, tak na tom baráku¹⁴⁹ a dokonce záleží i na tom, kdo ti to kontroluje, tak po tobě chce vlastně jiný požadavky, než ten druhý. Bylo to vidět hodně, když jsme sloužili, protože u nás nejsou stálý dvojice a lidi se různě střídají, což je hrozně nepříjemný. Takže tam byla kolikrát vidět neprofesionalita, než se ty lidi domluvili, co jak budou na tom místě dělat. Je to takový nekoordinovaný. Já jsem si myslela, že to bude více nalajnovaný. Mám ráda řád a systém. Očekávala jsem nějaký rámcový postup. Bylo nám řečeno, že to je pokaždý jiný.¹⁵⁰*

3.7 Běžný den v zaměstnání a styl práce policie

V této kapitole je nastíněn běžný pracovní den a styl práce policie, který je komentován k dobovému vývoji. Vzhledem k tomu, že u Policie ČR existuje mnoho služebních zařazení, které se diametrálně odlišují svou náplní práce, tak je kapitola členěna na jednotlivé problematiky dle zařazení. Styl práce policisty se dobou obecně výrazně měnil a to ne jen vývojem technologie, ale hlavně vývojem společnosti.

¹⁴⁶ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Eva, vedl Ondřej Kapr 25. 1. 2018

¹⁴⁷ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Karel, vedl Ondřej Kapr 18. 2. 2018

¹⁴⁸ PICHRTOVÁ, Lucie. *Motivace k profesi policisty*. Praha, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze - Fakulta humanitních studií. Vedoucí práce Mgr. František Valeš. str. 60

¹⁴⁹ Barák – V policejním slangu je barák domovskou základnou. Budovou útvaru policie.

¹⁵⁰ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Daniela, vedl Ondřej Kapr 15. 4. 2017

Pavel: *Měl jsem možnost poznat ještě starou galerku na Žižkově. Zažít dobu když se hrálo plátýnko, nebo když holky šlápoty vyrazily do ulic. No to byly skutečně dámy. Co se týká bytařů, tak to byla honosná skupina lidí, kteří se támhle s čórkařema¹⁵¹, nebo s vykradačema aut nebavili. Zkrátka to pro ně byl póvl. Pak tam byli ráznější kluci, kteří tam jeli ve zbraních a po tom devadesátým i ve vraždách, takže to byla taky jedna z těch odnoží. Na tom Žižkově to bylo specifický, že na každým rohu byla hospoda, ale to byla hospoda, řekl bych tak trojka, ale i čtyřka, nebo pětka [smích]. [...] Dnešní galérka¹⁵² není galerkou. Dneska to jsou podle mě lidi, kteří jedou na vlastní triko a jedou podle toho, kdo víc platí. [...] Dnes tu naši galerku válcuje zahraničí. [...] Úplně se změnil i styl práce policistů.*¹⁵³

Narátor Marek upozorňoval právě na velikou změnu příchodem nové technologie, kdy bylo mnoho převážně starších policistů, kteří si nedokázali zvyknout na práci například s počítačem, nebo se to jednoduše učit nechtěli. Marek dále poukazoval na změnu postavení kriminalisty a vůbec celé kriminální policie. Je zajímavé, že tomuto tématu se věnovalo více narátorů, kteří zažili hlavně ta devadesátá léta.

Kriminální policie

Narátoři často spontánně hovořili o změně postavení kriminální policie v policejní kultuře, kdy si dle jejich slov dříve oni sami jako řadový uniformovaní policisté kriminalistů více vážili a kriminalisty si přizvávali ke svým případům a k nápadu trestné činnosti opravdu jen v nutných případech. Doba se však změnila a nyní se nejenom dle Pavla a Luděka přizvávají kriminalisté i na věci, které jim absolutně nepřísluší. Pavel i Luděk mohou situaci popisovat z obou stran, kdy oba prošli základními články a v současnosti jsou zařazeni u kriminální policie

Pavel: *Dříve ta kriminálka, tak to byli páni kriminalisti. Byla to sorta, ke které jsme my vzhlíželi a záviděli jsme lidem, který se na to dostali. Zaprvé byli platově trošku jinde a měli daleko zajímavější působnost. Ta doba byla taková [90. léta], že když si měl někoho z galerky tak zvaně na židli a ukázal si mu nějaký důkaz. Otisky, nebo něco takového. Tak řekl „tak jste mě dostali, co chcete vědět“. Dneska ten člověk zapírá, zapírá, zapírá a ještě si dělá srandu, že na něj nemůžeš šáhnout. Dřív ano, dřív padla i nějaká ta facka, ale bylo to většinou ku*

¹⁵¹ Čórkař – Argot pro slovo zloděj

¹⁵² Galérka – Argot pro komunitu podsvětí

¹⁵³ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Pavel, vedl Ondřej Kapr 16. 4. 2017

prospěchu věci. Neříkám, že všechno bylo košér, ale pracovalo se s tím, co nám zákon dovolil.¹⁵⁴

Luděk: Dříve, když byla kriminálka, tak jsme si jí volali jen občas, když bylo něco akutního, tak sis je zavolal na konzultaci. Dneska jezdíme na blbosti, na všechno možný. Dříve nám dávali poznatky. Dneska si to nechají pro sebe, a když to sprsknou, tak pak volají tebe, aby si s tím něco udělal. Ta kriminálka začala ztrácet nějaké hodnoty.¹⁵⁵

Zde je otázkou, zda kriminální policie prošla skutečně takovou proměnou, nebo jí jednoduše budoucí kriminalisté Pavel a Luděk, vnímali jinak před nástupem na službu, a poté. Pověst a postavení kriminální policie se mohla změnit i tak zvanými bočními vstupy, tedy přímým nástupem na kriminální policii bez nutnosti kariérním postupem přes základní články (uniformovanou policii). Boční vstupy jsou narátory a policisty obecně vnímány, jako problém a to i ze strany policistů, kteří samotní bočním vstupem přišli. Takovýto policista si nikdy nemůže dokázat představit, s čím se řadový policista na základním článku může setkat. Nemá tak představu o náplni činnosti a náročnosti takovéto práce. Policisté na základních člancích si policistů, přijatých přes boční vstupy i obecně méně váží. I zde se ale najdou výjimky a jsou lidé, kteří si i přes tento handicap dokáží u „podřízených“ sjednat respekt a to například svou odborností.

Petr: Jo. Tenkrát byla kriminálka a vyšetřovačka¹⁵⁶. Suprový chlapy. Na tý kriminálce i vyšetřovačce, byly starý chlapy. Ale oni přijeli... supr supr. Jediný co sis nemohl dovolit zavolat kriminálku a hlavně vyšetřovačku na tak zvaně nějakou píčovinu, která byla od začátku píčovinou. A nebo kdyby sis je zavolal na větší případ, aby si tam nic neudělal, abys tam jenom stál. No a potom se tím čárkovým systémem dostalo něco mezi tyhle složky, že tam bylo „voni obvody, vona kriminálka¹⁵⁷, vona vyšetřovačka¹⁵⁸“.¹⁵⁹

Petr si myslí, že změna postavení policie přišla právě přijímáním hodnocení dle tak zvaného čárkového systému, tedy snahy nějakým způsobem pojmout tu výslednost policistů a útvarů, do podoby, která se dá prokazatelně vykázat. Takový čárkový systém může dát zajímavý přehled, ale na druhou stranu zde existuje riziko, že se začne zapomínat na činnost,

¹⁵⁴ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Pavel, vedl Ondřej Kapr 16. 4. 2017

¹⁵⁵ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Luděk, vedl Ondřej Kapr 4. 3. 2018

¹⁵⁶ Kriminálka a vyšetřovačka – Kriminální policie a Úřad vyšetřování - Od 1. ledna 2002 nastala výrazná změna u kriminální policie, kdy novelou zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu, zanikly úřady vyšetřování, které nepatřili pod PČR a došlo k jejich začlenění do struktur policie a vznikla jednotná Služba kriminální policie a vyšetřování.

¹⁵⁷ Kriminálka – slangový výraz pro kriminální policii

¹⁵⁸ Vyšetřovačka – slangový výraz pro Úřad pro vyšetřování

¹⁵⁹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Petr, vedl Ondřej Kapr 27. 3. 2018, 16.5.2018

kteřá jednoduše nejde nijak vykázat, přitom je to možná právě činnost klíčová pro policejní práci. A navíc tento čárkový systém může způsobit nezdravou soutěživost mezi jednotlivými útvary. A Petr nebyl jediný, kdo si změny všiml. Petr: *Začalo období čárkového systému, kdy se začalo srovnávat a soutěžit. A to už stálo za prd. Začali se objevovat takový vztahy. Já jsem je dřív nepozoroval, že by byly negativní vztahy mezi obvodním oddělením a kriminálkou.*¹⁶⁰ Luděk: *Vnímám i určité konkurenční boj mezi různými kriminálkami. To není věc policistů, ale toho vedení. Špatnej postup manažerů. Já tomu říkám závodníci.*¹⁶¹ Karel: *Co se týče čárkového systému, tak si myslím, že to bylo i dřív, ale v menší míře. Nevím, jestli to bylo už v době, kdy jsem nastoupil (pozn. autora: Karel nastoupil v roce 1998). Určitě to nebylo tak přísný jako teď.*¹⁶²

Kriminalisté mají ráno po nástupu do práce často rozdílu (poradu, kde hlásí svou činnost). Lukáš: *Na tý kriminálce by si měl člověk sám nějak plánovat činnost dopředu, takže člověk přijde do práce, má něco naplánovanýho a ráno na poradě se to kolikrát změní. Je potřeba něco důležitějšího, jiného. [...] Nebo jsou bezpečnostní opatření, o kterých se nevědělo. Každý běžnej den není úplně stejnej. Ale pokud byl běžnej, tak byla naplánovaná činnost. Dělal se na případech, prováděli se šetření, výslechy lidí, a když to dobře dopadlo, tak se dokázalo jít v půl čtvrtý domů.*¹⁶³ Velký rozdíl oproti základním útvarům, je v možnosti plánování denní činnosti, i když jak uváděl Lukáš, tak vždy může do plánů něco vstoupit.

Postupem doby se i práce kriminalisty vyvíjela. Narátoři často vzpomínali na způsob, jakým se dřív získávali informace. Způsob sběru informací se mění i dobou a zejména skladbou trestné činnosti. Stále větší procento trestných činů přechází z klasické kriminality do sféry kybernetické trestné činnosti a policisté musejí držet krok s dobou. Je v zájmu policie, aby docházelo k proškolení policistů k novým hrozbám. Narátoři se v souvislosti s celoživotním vzděláváním však o nějakém kvalitním proškolení vyjadřují spíše negativně. Školení jsou často nedostatečná, nebo kapacitně poddimenzovaná a je často na každém policistovi, aby se sebevzdělával. S tímto tvrzením narátorů souhlasím. Právě v kybernetické kriminalitě mají pachatelé v současnosti významný náskok nad policií a problém je jak ve vědomostech policistů o vyšetřování protiprávní činnosti páchané v kyberprostoru, tak v technickém vybavení, kterým policisté disponují.

¹⁶⁰ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Petr, vedl Ondřej Kapr 27. 3. 2018, 16.5.2018

¹⁶¹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Luděk, vedl Ondřej Kapr 4. 3. 2018

¹⁶² Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Karel, vedl Ondřej Kapr 18. 2. 2018

¹⁶³ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

Luděk: *Dříve nebyla taková trestná činnost a ty lidi. Těch tady bylo pár a šlo většinou o místní. Tady ti většinou kradli místní. Takže o těch lidech si věděl. Dneska je té trestné činnosti třeba padesátkrát tolik, ale nejhorší je, že tu trestnou činnost ti páchají lidé z jiných okresů. My třeba teď, co máme zjištěný pachatele. Tak 8 z 10 pachatelů nejsou z tohoto okresu. Jsou to úplně cizí lidi, na které přijdeš tak, že ti dají informaci kolegové z jiných okresů, nebo ti vyjdou třeba na stopách. Ale dřív, když si přišel do hospody, tak ti řekli. Dneska ti nikdo nic neřekne. Všichni se bojejí. Chtějí mít svůj klid. Každý bojuje sám za sebe. I kdyby dneska ty lidi něco viděli, tak ti to neřeknou. Bojejí se, protože policie nemůže nic ani nabídnout.*¹⁶⁴

Karel: *Říkalo se, že dříve policajti přinesli spoustu informací z venčí a je pravda, že dříve měli ty starý policajti více času jezdit venku a fakt jako si ty svoje lidi objet. Nevím, čím to bylo. Možná tím menším nápadem. Určitě to bylo podporováno i z vrchu.*¹⁶⁵

Obrázek 4: Mobilní pracoviště kriminalistických techniků Volkswagen Amarok¹⁶⁶

¹⁶⁴ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Luděk, vedl Ondřej Kapr 4. 3. 2018

¹⁶⁵ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Karel, vedl Ondřej Kapr 18. 2. 2018

¹⁶⁶ Archiv autora

Od 1. ledna 2002 nastala výrazná změna u kriminální policie, kdy novelou zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu, zanikly úřady vyšetřování, které nepatřili pod PČR a došlo k jejich začlenění do struktur policie a vzniká jednotná Služba kriminální policie a vyšetřování.¹⁶⁷Marek: *Ohromně jsem si považoval práce, co jsme odvedli na úřadu vyšetřování. Myslím si, že to byla práce na vysoký úrovni, což mohou potvrdit i vyšetřovatelé, kteří přešli k současné Službě kriminální policie a vyšetřování. Bohužel jich je málo ale vždycky je vidět, kdo to vyšetřování dělal a nedělal. [...] Na zrušení Úřadu vyšetřování se koukám z velikou nevolí. Cítil jsem se profesně zrazen, poškozen, až zneuctěn, protože více méně ze dne na den jsme přešli pod nově vzniklou Službu kriminální policie a vyšetřování*¹⁶⁸

Základní organizační článek policie

Práce na základním organizačním článku Policie ČR, tedy na obvodním a místním oddělení mi přijde jako nejvíce podceňovaná práce a zároveň jako asi vůbec ta nejtěžší práce ze všech. Obtížnost pramení zejména z toho, že činnost na obvodním oddělení je asi ta nejvíce univerzální činnost u policie a hlavně se často stává, že policista vyslaný na místo nějaké události často vůbec netuší, na co ve skutečnosti jede a na co se má připravit. Následuje nutnost rychle nastalou situaci pochopit, kvalifikovat a vyřešit. I samotní členové zásahových jednotek často prohlašují, že skuteční hrdinové jsou právě ty podceňovaní policisté na základních článcích. Musíme si také uvědomit, že veřejnost často vůbec nechápe o čem ta práce policistů v modrých uniformách je. Navenek totiž vidí často jen, jak se policisté projíždějí v autech, občas někoho zastavují a pro někoho je to jen buzerace. Běžný občan už ale nevidí do pozadí každého oznámení. Co všechno musí policista provést při přijímání oznámení, po příjmu oznámení a následně během šetření samotných protiprávních činů. Už jen představa toho, že policisté často slouží 24 hodinové služby, kdy mají jen minimální čas na odpočinek a nezděravě se stávalo a stává, že právě během plánované vytoužené pauzy přijde oznámení.

Lukáš: *Na obvodním oddělení to bylo jasné. Člověk přišel do práce, podíval se na instruktáž a jel podle instruktáže. Buďto do výjezdu¹⁶⁹, na dozorčího¹⁷⁰, nebo jinam. Bylo to*

¹⁶⁷ 20 let Policie České republiky. Policie ČR. [online]. © 2015 [cit. 2016-01-31]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/20-let-policie-ceske-republiky.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

¹⁶⁸ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Marek, vedl Ondřej Kapr 26. 2. 2018

¹⁶⁹ Výjezd – Motorizovaná hlídka základního článku, která má na starosti příjem oznámení a jeho zpracování.

daný. Přesně od kdy do kdy, kdy je přestávka a bylo to takový, že o tomhle si nemusel přemýšlet¹⁷¹

Obrázek 5 - Obvodní oddělení Policie ČR v roce 2007¹⁷²

I práce na obvodní oddělení se významně měnila. Z mého pohledu je v současnosti činnost až příliš moc zaměřena na dopravu a řešení dopravních přestupků na úkor skutečné pořádkové činnosti. K policii jsem nastoupil v roce 2007 a ještě jsem měl tu čest zažít policisty, kteří jezdili do svého území¹⁷³ a zde hovořili například se zástupci obcí a institucí na daném území a hlavně mluvili se zájmovými osobami a s osobami, které s policií spolupracují. Problém ale vidím v tom, že takováto činnost se jen obtížně vykazuje a pro manažery je často jednodušší právě najet na systém hodnocení, dle tak zvaného čárkového

¹⁷⁰ Dozorčí služba – Policista, nebo policisté, jejichž hlavním úkolem je na útvaru přijímat oznámení a koordinovat hlídky v terénu. Ne každý základní útvar má zřízenou dozorčí službu. Policisté na dozorčí službě by měli být zkušenými policisty.

¹⁷¹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

¹⁷² Archiv autora

¹⁷³ Území daného základního článku policie se zpravidla dělí na okrsky, kdy každý okrsek má přiděleného policistu, policisty, kteří jsou za něj svým způsobem odpovědní, to znamená, že by měli mít přehled o tom, co se v okrsku děje. Obchůzková činnost se vykonává ve stanovených okrscích, tedy v rozčleněných částech území oddělení. Hlídková a obchůzková činnost je vykonávána zpravidla pěšky, nebo formou motorizované hlídky.

systému, kdy se hodnotí například to, kdo dá za to dané období více pokut. Narátoři přesně nedokázali určit, kdy se k tomuto systému začalo přistupovat.

Lukáš: *Co se týče třeba práce na obvodním oddělení, tak si myslím, že když já jsem začínal [Lukáš nastupoval v roce 1998], tak jsme byli takový univerzální vojáci a všechno jsme vymýšleli až na místě. Jo, že ať člověk jel na cokoliv, tak musel hodně přemýšlet a záleželo na každém policistovi, jak to pojme a jak to dobře udělá. Asi to nebylo tak kvalitní, jako to udělají ty policajti dneska, protože dneska na tom obvodním oddělení jsou lidi, kteří se specializují na určité věci. Za nás to nebylo tak rozlišený. My jsme se střídali a každý jsme uměli od každého kousek [...] Myslím si, že v dnešní době se těm policistům dostává lepší vzdělání, tak i vybavení, že se jim snaží dávat. Nevím, jestli nejlepší a ale dostačující. Měla by tam být snaha stále policisty vybavovat a to i kvalitníma uniformama.*¹⁷⁴

Eva: [Eva k policii nastoupila v roce 2016] *Standartní náplň byla taková, že jsme ráno přišli do práce, tam jsme si předali službu a dostali jsme všichni za uši [smích], pak jsme museli hned ven. Neexistovalo, že by jsme se v práci nasnídali. Museli jsme být celou dobu venku, kromě zpracování nápadu. Pak jsme jeli na oběd, kde se musela striktně dodržovat půl hodinová přestávka. Pak jsme měli třeba hodinu na spisy. Za čtyřicetku jsme měli tak hodinu, dvě na ty spisy. Pak jsme museli vypadnout ven a pak jsme měli jen čtvrt hodinové přestávky. Na ty čtyřicetky jsem si teda já zvykala celkem těžko. Bylo těžký třeba ve tři ráno něco napsat. Nebyla to ani taky fyzická únava, jako spíš psychická a hlavně vedoucí si ráno všechno četl a byly na nás kladený hrozný nároky. Jako vedoucí si tam vždycky něco našel. [...] Ráno jsme se vždycky báli, co bude na tom ranním předání, co jsme zase udělali špatně.*¹⁷⁵

K základním článkům policie lze zařadit i dopravní policii. U dopravní policie je náplň činnosti poněkud odlišná od náplně činnosti na obvodním a místním oddělení. Dopravní policista Filip popisuje vývoj činnosti ve skupině dopravních nehod. Tedy mezi policisty, kteří mají na starosti primárně šetřit dopravní nehody. Zde je rozsáhlejší citaci, kdy si čtenář může udělat sám představu o vývoji policie. Narátor Filip byl jediným dopravním policistou z narátorů, který mohl vývoj u této složky policie posuzovat.

Filip: *V té době co jsem nastupoval [1998 – pozn. autora], bývalo dva až dva a půl tisíce nehod za rok, teď jich je asi sedm set až osm set za rok. Jo, že tam bylo jako víc těch*

¹⁷⁴ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

¹⁷⁵ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Eva, vedl Ondřej Kapr 25. 1. 2018

dopravních nehod, protože se hlásilo úplně všechno. No a začal jsem, nabíral jsem, zpracovával jsem. Ta administrativa nebyla tak velká, takže když to byli nějaký přestupky, tak to bylo rychle vyřízený. Horší, když tam byli zranění, víc lidí, tak se ještě v té době psalo na stroji, propisovalo se to na průklepáky. Když to někdo zkazil, také neexistoval nějaký delete, tak to musel člověk roztrhat a začít znova. [...] Na nehody se jezdilo stylem, že člověk přijel ráno do práce. Nemusel jezdit žádný dohled¹⁷⁶ nic a čekal, až padne nehoda a pak jel na nehodu. Když nikam nejel tak si zpracovával ty starý spisy, kterých měl dostatek a většinou těch, pět, šest, sedm, osm nehod denně bylo, takže stejně jezdili venku. Málo dní bylo, kdy třeba žádný nehody nebyly. [...] Doba samozřejmě pokročila, vymysleli další zákony. Měnili to, třeba, že se nebudou hlásit všechny dopravní nehody, ale jenom nad určitou částku a pak se stalo to, že nehod rapidně ubylo. Asi zjistili, že nejsme tak zatížení a tím pádem nás začali jako nenápadně ty nehodáře, aby jezdili taky venku. Ze začátku to bylo jako dobrý, protože řekli, jed' ven, udělej tolik a tolik přestupků a my budeme spokojený. Kdy pojeděš ven je nám úplně jedno, hlavně aby si měl i spisy v pořádku. Nastala ale doba, kdy jim ty přestupky nestačily. Začali, že jako chtěj i alkoholy. A alkoholu zase v té době, co jsme jezdili moc nebylo. Po nehodáři chtěli alespoň jeden chycený alkohol měsíčně a za tu službičku nějakých pět pokud. Jako pokuty nebyl problém, že jo, ale alkoholy. Když chceš chytit alkohol tak mezi tou desátou, jednou v noci, nebo brzo ráno na nějaký ten zbytkáč¹⁷⁷. Zjistili, že to nejde, tak nám přestali dávat volnou ruku, jezdit si kdy chceme, ale začali nám dávat prostě body [...] Schroupili jsme to, ale rok co rok, jeden dva body přibyly. V současnosti to máme tak, že člověk z té čtyřicetky, jezdí 12 hodin venku dohled a 12 hodin má na zpracování těch nehod. [...] Stane se, že kvůli nehodám ti zbyde třeba jenom dvě hodiny na zpracování těch starých nehod. [...] Ty kluci teď bojujou bojujou. Dříve to bylo lepší. [...] Ne, že by to bylo špatný, ale ta náročnost je větší a větší. Tlačej na člověka víc a víc. [...] Ta kvalita se asi trochu tlačí do ústraní. [...] Zajímalo by mě, jak dlouho to tady ty lidi vydržej. Takovejhle čas si myslím, že člověk dokáže zvládnout 3, odolní 5 let a bude si jistě hledat něco jiného.¹⁷⁸

Vyjádření Filipa je více než jasné. Obecně se na policisty kladou stále větší nároky, které ale nesměřují ke kvalitě, nýbrž ke kvantitě a znovu jsme u toho „čárkového“ systému, podle kterého lze výslednost jednoduše vykazovat, ale zapomíná se na pravé poslání policie.

¹⁷⁶ Dohled – Jedná se o druh činnosti dopravní policie, kdy je činnost zaměřena převážně na dohled nad bezpečností a plynulostí silničního provozu.

¹⁷⁷ Zbytkáč – Zbytkový alkohol v krvi

¹⁷⁸ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Filip, vedl Ondřej Kapr 12 .3. 2018

Filip sám ten tlak nevydržel a využil možnosti, která se mu u policie naskytla. Přešel na kriminalistického technika, což je práce, která se svou náplní podstatně liší.

Dozorčí služba

Práce dozorčí služby na obvodním, nebo místním oddělení je bezesporu jedna z nejnáročnějších činností u policie, kdy policista, který tuto činnost vykonává, musí přijímat oznámení od občanů a zároveň musí koordinovat hlídky v terénu a komunikovat s operačním střediskem, které dozorčí službě předává oznámení. V posledních letech se přešlo na komunikaci s operačním střediskem z telefonního kontaktu na elektronickou písemnou formu přes informační systém tzv. „Maják“, nebo také IS Jitka. Kdy je v tomto informačním systému přesně zaznamenán postup oznámení a sled dalších událostí. Na to vykonávat dozorčí službu nemá každý policista. Ne každý je na to stavěný a to se může jednat o výborného policistu, který si dokáže v terénu poradit s každou situací.

Daniela: Když mám psanou dozorčí službu, tak chodím až o třicet minut dřív, abych mohla převzít majetek, za který jako dozorčí služba odpovídám. Takže přijdu do práce, převléknu se do uniformy a přebírám si tu službu, takže si překontroluji, zda mi hlídka odevzdala všechny vysílačky, baterky, otevřu zbrojník a přeberu si maják¹⁷⁹, takže to co nám přijde na stopadesát osmičku¹⁸⁰, to co nám pošle operační. No a sedím a čekám, co kdo po mě bude chtít, co kdo po mě bude potřebovat a vysílám hlídku, podle toho co se ten den naskytne. Takže jsou dny, kdy se tam skoro nic neděje, a jsou dny, kdy nevím, co dřív a žádám i šéfa, aby postavil další hlídku. [...] Dozorčí je taková policejní sekretářka, koordinuje hlídku, zvedá telefony, vyřizuje maily, má na starosti maják, vyslýchá oznamovatele. [...] Těším se na to, až zažiju jeden den, kdy budu vědět všechno. Vždycky přijde nějaký oznamovatel. [...] lidi myslí, že jsme právníci, že známe lesní zákon, zákon o hasičích, občanský zákoník. Těžký je vysvětlit někomu, že třeba něco nespadá do naší působnosti.¹⁸¹

3.8 Platové ohodnocení a motivace k práci

Vůbec první motivací policisty, je samotná motivace ke vstupu do řad policie. Prakticky každý z dotázaných narátorů uvedl více méně odlišnou motivaci ke vstupu. Třeba Pavel vyloženě uvedl, že nastoupil kvůli penězům. Naopak Lukáš nastoupil v roce 1998, kvůli úplně

¹⁷⁹ Maják – Informační systém využívaný policií pro elektronické předávání oznámení mezi útvary

¹⁸⁰ Stopadesát osmička – 158 telefonní linka na Policii ČR

¹⁸¹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Daniela, vedl Ondřej Kapr 15. 4. 2017

jiným hodnotám. Hledal řád a smysl. I podle motivace k nástupu lze částečně vypořádat motivaci pro budoucí práci, jako takovou.

Lukáš: *Než jsem nastoupil k policii, tak jsem dělal v továrně. Po vojně jsem si teda u policie polepšil tak o třetinu peněz. Byl to pro mě ohromnej skok a byl jsem překvapenej z tolika peněz. Upřímně jsem ani nevěděl, kolik dostanu, když jsem šel k policii. To nebylo kritérium, které mě extrémně zajímalo.*¹⁸² Bohužel v dnešní společnosti se bez peněz asi nikdo neobejde a právě platové podmínky jsou významným faktorem, jak pro stávající policisty, tak pro možné zájemce o práci u policie. Luděk: *No je to hezky vidět při těch náborech. Nikdo se sem moc nehrne. Vždycky když vidím, že v Lidlu má prodavačka nástupní plat kolem dvaceti tisíc a tady přijde nověj policista a dostane patnáct. A musí sloužit noční, denní, soboty, neděle, v dešti, v teple, hádat se s lidma. Tak koho na to chtějí nalákat. Jediný koho na to mužou nalákat je. To už je takový smutný, že se sem hlásej samý ženský, protože pro ně je ten plat jakoby dobrej, po nějaký tý době. Pro chlapa to nejsou žádné jistoty.*¹⁸³

Lukášovi to dle jeho slov vydrželo a plat pro něj nebyla ta hlavní pracovní motivace. Toto platí i pro mě a i pro další narátory. Nikdo z narátorů neřekl, že tuto práci dělá vyloženě kvůli penězům, ale samozřejmě plat musí být na takové úrovni, aby policisté dokázali uživit své rodiny. Lukáš: *Motivace penězma vždycky fungovala, ale u mě to není ta hlavní motivace. Ano je to příjemný. Mám rodinu, mám dvě děti, hypotéku, takový. Jakákoliv finanční odměna mě potěší, že si někdo vzpomněl, že jsem něco udělal dobře. Beru to jako takovou náhradu pro rodinu, za čas, který jsem strávil třeba v práci navíc a nemohl jsem být s rodinou [...] Ty peníze pak společně utratíme. Vejlet, nebo tak.*¹⁸⁴

Monika: *Já se cítím ohodnocená. Mě ty lidi na místě poděkujou a na těch záležitích nejvíc. Co se týče peněz, tak mě i manžela ovlivnila ta událost s mým synem a uvědomili jsme se, že i kdyby jsme si vydělali miliony, tak by nám to život dítěte nezachránilo. Práci primárně kvůli penězům nedělám. Po sedmnácti letech u policie ty peníze úplně špatný nemám. Ano na vysokoškolačka, policistu, pracujícího v Praze mi chybí třeba šest tisíc.*¹⁸⁵

Daniela: *Když budu brát plat z pohledu povolání, tak si myslím, že to není dostatečně zaplacené. Z toho s kým se člověk setkává, jak je ohrožen, jak ohrožuje svou rodinu, svůj majetek. Když to беру z pohledu pohlaví, tak to že dostávám stejný plat jako muži, v té samé*

¹⁸² Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

¹⁸³ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Luděk, vedl Ondřej Kapr 4. 3. 2018

¹⁸⁴ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

¹⁸⁵ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Monika, vedl Ondřej Kapr 23. 4. 2017

*třídě, dobře možná mají jiné osobní ohodnocení. A když si řeknu, že jsem žena a budu mít toho manžela, tak to že přináším do rodiny těch 19 tisíc, tak to je hezký, ale pokud se má člověk uživit sám, tak si myslím, že to není dostatečný.*¹⁸⁶

Plat policisty se různě vyvíjel a ne vždycky šel plat nahoru. Policisté často popisují demotivaci, kterou cítili při poklesu platu a hlavně, že pokles nečekali, takže se často dostávali i do problémů se splácením hypoték apod.

*Lukáš: Za tu dobu si myslím, že ten plat se vyvíjel a nemyslím si, že se vyvíjel tak, jak by si ty policisti zasloužili. [...] Přišlo mi, že jsme občas byli loutky v rukou politiků, kteří se snažili asi předvádět před voliči a z toho důvodu nám nepřidávali, nebo nám dokonce brali peníze. To bylo strašně demotivující. [...] Znáám spousta lidí, kteří si to spočítali a v době snižování platů odešli. Protože si řekli, že přece nebudou ve firmě, která ti za stejnou práci sníží plat, aniž by si pochybil.*¹⁸⁷

Jednou z věcí, která může být pro policisty demotivující v souvislosti s platem, je nespravedlivé rozdělování odměn za odvedenou práci. Podle mého názoru. Odměna, která má být efektivní by měla být udělena spravedlivě. Je však otázkou, zda vedoucí pracovníci dokáží řádně zhodnotit své podřízené a spravedlivě případné odměny rozdělit.

*Lukáš: Já si myslím, že vedoucí dokážou posoudit, kdo jak pracuje. Náš dřívější vedoucí, říkal, že má tažný a chovný koně a věděl, že někteří si udělají ten základ, co musej. A ostatní že si udělají svoje a nemusí na to dohlížet. Určitě má přehled, kdo dělá líp a kdo hůř.*¹⁸⁸

Vedoucí pracovníci by dle narátorů určitě neměli hodnotit a tedy motivovat své podřízené dle určitého čárkového systému, tedy hodnocení jen na základě strohých jasně objektivních dat. Počet pokut, počet kontrol osob, apod.

*Eva: Já akční rozhodně nejsem a nikdy jsem ani nebyla, ale nikdy jsem neměla problém pracovat. Vadil mi čárkový systém, co se týče pokut. Když mi někdo říká „Ty přineseš druhý den tři pokuty“ a ty je musíš přinést. Myslím si, že tohle není dobře a že to lidi hodně demotivuje. Mě třeba ty pokuty docela bavily, ale když mi někdo řekl tohle, tak to úplně ve mně zabilo. Tohle jsem nesnášela.*¹⁸⁹

¹⁸⁶ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Daniela, vedl Ondřej Kapr 15. 4. 2017

¹⁸⁷ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

¹⁸⁸ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Filip, vedl Ondřej Kapr 12. 3. 2018

¹⁸⁹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Eva, vedl Ondřej Kapr 25. 1. 2018

Bohužel určitý konflikt s veřejností nastává právě kvůli penězům. Lukáš: *Veřejnost má mylnou představu o platu policie, což vytváří negativní okolnosti.*¹⁹⁰ Osobně si myslím, že tento konflikt pramení hlavně z toho, že veřejnost obecně nezná náplň a podmínky práce policisty a nezná ani skutečné platové poměry, které zde panují. V médiích se několikrát objevily výše platů policistů, kdy z toho byla v udivení i většina policistů, kteří jsou zařazeni na nižších článcích. To číslo, totiž absolutně neodpovídalo jejich skutečnému platu. Naštěstí se v posledních letech začal plat vracet na úroveň, na které byl před snižováním platů během světové hospodářské krize.

*Luděk: Ted' když nám konečně jakoby přidali, tak oni říkali, že nám přidávají. Přitom nám vracejí peníze které nám vzali a my jsme se vraceli na plat, kterej by jsme měli brát před pěti rokama, nenavýšenej o inflaci.*¹⁹¹

Peníze však nejsou jedinou motivací pro lepší práci. Takto to uvedla dokonce většina narátorů. Někteří policisté jistě neberou finanční odměnu jen jako peněžní příjem, ale i takovou obdobu pochvaly. Luděk: *Tady tě jen tak někdo nepochválí. Někdo ti třeba po nějaký dobrý realizaci*¹⁹² *řekne dík, někdo ti nic neřekne. Třeba dostaneš nějakou odměnu, tak to беру jako, že si někdo všiml tvé dobré práce a že si toho váží.*¹⁹³

Jednou z možností motivace pracovníků, je i udělení služební medaile¹⁹⁴, které se udělují od konce 90. let. Jedná se například o medaile, které jsou nyní uvedeny v zákoně o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů č. 361/2000 Sb., a dále medaile, které jsou svázány s určitými složkami Policie ČR. Lukáš: *Já jsem třeba ani nevěděl, že se medaile nějaký dostávají, dokud jsem dvě nedostal. Bylo to hezky udělaný. V Praze ve slavnostním*

¹⁹⁰ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

¹⁹¹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Luděk, vedl Ondřej Kapr 4. 3. 2018

¹⁹² Realizace – Závěr první fáze trestního řízení, tedy prověřování. Během realizace často dochází k zadržení podezřelých osob a na to mohou dále navazovat další úkony trestního řízení, jako například domovní prohlídky. Jedná se často o psychicky náročné období, kdy jsou policisté časově svázáni určitou lhůtou stanovenou trestním řádem.

¹⁹³ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Luděk, vedl Ondřej Kapr 4. 3. 2018

¹⁹⁴ Bývalý ředitel Kriminalistického ústavu Praha JUDr. Hlaváček vidí významnou okolností udělování služebních medailí u policie v roce 1998 při udělení meče komisařů francouzské policie pro tehdejšího policejního prezidenta JUDr. Koláře z rukou francouzského atašé. Tehdy si vedení policie a ministerstva vnitra uvědomilo, že nemá jak ocenit například obětavý zákrok policisty, nebo výbornou práci celého týmu. Akademický sochař Vratislav Housu, tak na popud JUDr. Hlaváčka vytvořil návrh 4 medailí, které byly schváleny a vyrobeny. Od roku 2000 jsou již udělovány nejen tyto 4 medaile za: za statečnost, za zásluhy o bezpečnost, medailí za věrnost I., II. a III. stupně a Čestnou medaili Policie ČR, ale došlo i k rozvoji udělování medailí jednotlivých útvarů a územních celků. Zdroj: SALAK, Michal. Stručný přehled medailí, plaket a odznaků Policie ČR [online]. 2015, [cit. 2018-12-30]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/169703-Strucny-prehled-medaili-plaket-a-odznaku-police-cr-michal-salak.html> str.

*sále. Předával nám to policejní prezident, měl krásnou řeč. To si myslím, že dokáže motivovat, potěšit. Dodává to vážnost tý práce.*¹⁹⁵

Kupříkladu Lukáš měl z medaile radost a jistě byl předáváním dostatečně namotivován do dalšího působení u policie. Samozřejmě jsou narátoři, kteří uvedli, že jim medaile nic neříká a jsou narátoři, kteří by byli hrdí na takovéto ocenění. Ono je také otázkou, za co byla medaile udělena. Zda například v rámci výročí nějakého útvaru, což může být pro mnohé jen formalitou, ale také může být medaile udělena za skutek, na který je ten policista patřičně hrdý a je rád, že někdo jeho práci ocenil.

*Filip: Já dostal medaili za deset let služby a vůbec mě to nějak neovlivnilo*¹⁹⁶

*Luděk: Kdybych dostal medaili za dobrou práci, tak bych si toho vážil. Zatím mám jen dvě medaile za věrnost. Někdo s tím má problémy, jako co by s tím dělal. Já si myslím, že to ale potěší každého.*¹⁹⁷

Další možností motivace pomocí určitého finančního vyrovnání je nenároková složka platu policisty, tak zvané osobní ohodnocení, neboli osobní příplatek. Tímto osobním příplatkem lze ohodnotit policistu za výkon v mimořádné kvalitě, nebo rozsahu.¹⁹⁸ Narátoři se k této složce platu staví poněkud rozdílně. Někdo se k tomu staví, tak že by tato složka měla být variabilnější a třeba Marek uvedl, že zde platí dobrá podmínka, pro odejmutí a to řádné písemné zdůvodnění služebním funkcionářem, kdy by snížením mohl být policista potrestán. Naopak Marek upozorňuje na možné přidělování osobního příplatku, dle kamarádství k vedoucímu a podobně.

V návaznosti na světovou finanční krizi a tedy v rámci úsporných opatření vláda mimo jiné rozhodla a snížení platů o deset procent u příslušníků bezpečnostních sborů. Vzpomínám si, že jsme to brali jako velikou nespravedlnost. Z vlastní zkušenosti vím, že oficiálně skutečně plat klesl tarifní plat o deset procent, ale fakticky se jednalo o mnohem větší částku, protože se začalo škrtat i v dalších složkách platu. To znamená, že si policisté již nemohli tak často jako dříve přivydělávat při různých plánovaných přesčasech a významně se zkrátily i odměny, což mělo za následek, že se policistům na stejných pozicích prakticky vyrovnaly platy, a po několik let bylo vlastně prakticky jedno, jestli ten policista pracoval standardně,

¹⁹⁵ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

¹⁹⁶ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Filip, vedl Ondřej Kapr 12. 3. 2018

¹⁹⁷ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Luděk, vedl Ondřej Kapr 4. 3. 2018

¹⁹⁸ §122, Zákon Parlamentu České republiky č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

nebo nadstandardně. Stále měl stejné peníze, což bylo celkem demotivující. Navíc došlo ke snížení platů celkem rychle a policisté na to často nebyli připraveni a mohli se lehce dostat do finančních obtíží. Bohužel nějakou dobu před krizí se platy příliš nezvedaly s tím, že uvolněné finanční prostředky půjdou do odměn a vize byla taková, že se rozliší, kdo pracuje více a kdo méně. Jenomže v odměnách se škrtá asi nejlépe a tak ty jako první prakticky zanikli. Policisté nemohou ze zákona stávkovat, ale v září roku 2010 se v Praze konala demonstrace proti plánovaným škrtům. Demonstrace se účastnilo přes 40 tisíc lidí, kdy se často jednalo o policisty a jejich rodinné příslušníky. Na demonstraci jsem byl. Pamatuji si, že klíčovým bodem nebylo ani demonstrování proti snižování platů, ale spíše o celkové snižování finančních prostředků, kdy se spousta kolegů obávalo o zachování akceschopnosti Policie ČR. Demonstrací se prakticky nic nezměnilo a začalo období škrtů. Vzpomínám si, že jsme dostávali třeba i výrazné limity na maximální počet najetých kilometrů za směnu, což byl celkem paradox, když jednou z našich hlavních náplní práce, je právě hlídková činnost. Takže jsme dle instruktáže někde odstavili vozidlo a pěšky jsme kroužili v dosahu kolem něj, tak abychom mohli v případě nouze rychle zasáhnout.

Luděk: Já na to vzpomínám docela dost špatně. Protože jsem přišel o docela dost peněz. Jako od té doby jsme viděli, jak okolo nás ty peníze rostou a my jsme se vlastně platově propadli. Co já pamatuji tak třeba v roce 94, 95 jsme my s těma penězma byli úplně někde jinde, v té době. My jsme si žili opravdu dobře. Po panu Kalouskovi¹⁹⁹ jsme byli někde v průměru a oni všichni dělali jako, že se nic neděje..²⁰⁰

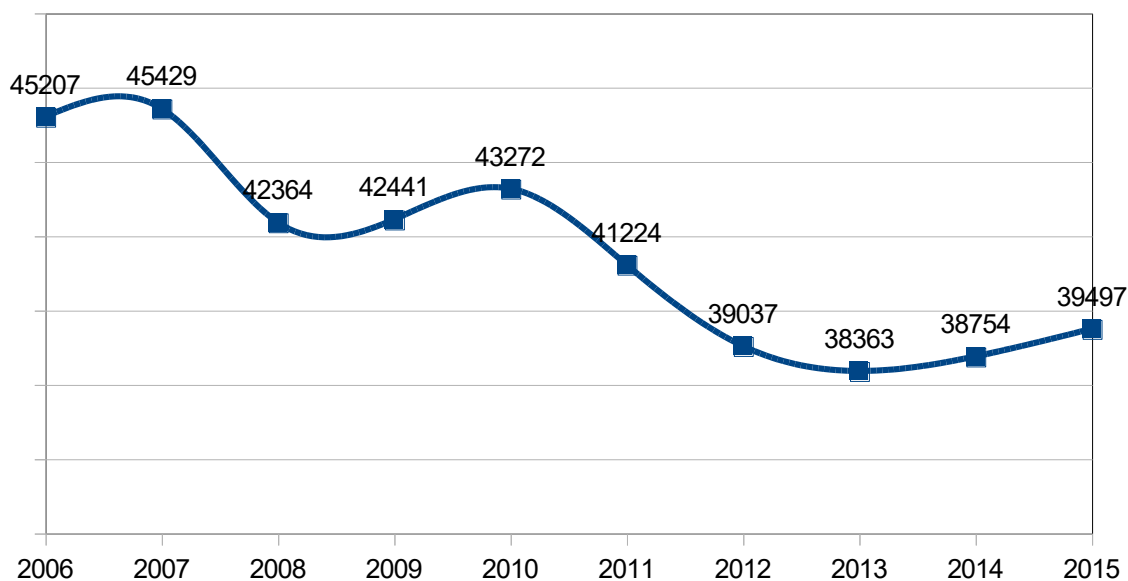
Asi žádný policista nepočítal s tím, že by mu někdo mohl snížit plat bez toho, aby něco provedl.

Filip: Na snižování platů vzpomínám smutně, protože asi 2 roky předtím jsme si s manželkou nabrali hypotéky, protože jsme na tom byli relativně finančně dobře a odkoupili jsme si barák. Zadlužili jsme se. Oba v pohodě a najednou rána. Odebrali nám peníze, se kterými jsme počítali. Říkal jsem si, že jsem ve státním sektoru, tak nám je nikdy nemůžou vzít. Takže tohle byla podpásovka. To člověk nečekal, takže to zabořilo no. Bolelo to dlouho. Nějakých pět, šest let, než se to srovnalo. Byl to šok no.²⁰¹

¹⁹⁹ Miroslav Kalousek – Politik. Ministr financí ČR v období 9. leden 2007 – 8. květen 2009; 13. červenec 2010 – 10. červenec 2013

²⁰⁰ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Luděk, vedl Ondřej Kapr 4. 3. 2018

²⁰¹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Filip, vedl Ondřej Kapr 12. 3. 2018

Graf 1: Početní stav policistů od roku 2006 do roku 2015 (vždy k 1. lednu daného roku)²⁰²

Lucie Pichrtová v rámci své bakalářské práce na téma *Motivace k profesi policisty*²⁰³ zveřejnila závěry svého kvantitativního výzkumu prováděného mezi policisty, kdy respondenti - policisté na otázku „Považujete svůj příjem za odpovídající náročnosti vaší služby?“. Většina respondentů (49 policistů - 43%) na tuto otázku odpovědělo záporně. Dalších 35 policistů (31%) odpovědělo, že jejich příjem spíše neodpovídá náročnosti profese. Kladně na tuto otázku odpovědělo pouze 26% respondentů.

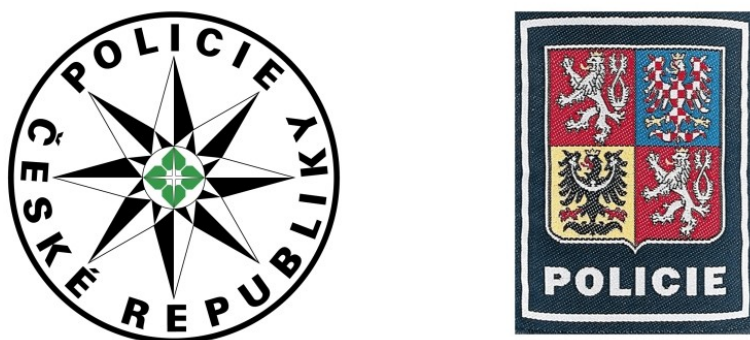
Policisté jsou taky jenom lidé a je jistě přirozené, že každý chce víc peněz. Policisté se tak mohou zmiňovat o špatném finančním ohodnocení z důvodu, že chtějí jenom stále víc a víc. Na druhou stranu existuje řada objektivních indicií, které nám mohou napovědět, že policejní práce je finančně podhodnocená. Takovouto skutečností jsou i odchody policistů, kteří uvádějí, že svou práci mají rádi, ale neuziví tak své rodiny a nebo to, že k má policie velké problémy s náborem policejních nováčků.

²⁰² Prezentace – Policie ČR – Výroční tisková konference Policejního prezidia ČR – Prezentace: Základní statistické údaje o trestné činnosti v roce 2014 [cit. 2018-06-28]. Dostupné online z: <http://slideplayer.cz/slide/11533507/>

²⁰³ PICHRTOVÁ, Lucie. *Motivace k profesi policisty*. Praha, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze - Fakulta humanitních studií. Vedoucí práce Mgr. František Valeš. str. 58

3.9 Vnější označení

Policie České republiky se jako uniformovaná bezpečnostní složka státu musí určitým způsobem odlišit, tak aby bylo zřejmé, s kým veřejnost jedná. Vzhledem k tomu, že se jedná o jednotný bezpečnostní sbor, tak by měla policie, také jednotně vystupovat. Policista v uniformě by neměl být zaměnitelný. Každý takový policista by měl mít jasně viditelný nápis „POLICIE“, nebo rukávový znak policie. Vozidla by měla být rovněž označena shodným nápisem a symbolem Policie ČR, který je stejný už od roku 1991. Toto samozřejmě neplatí pro neuniformovanou složku policie.

Obrázek 6: Symbol Policie ČR a rukávový znak Policie ČR²⁰⁴

3.9.1 Uniformy

Kdo nikdo nenosil policejní uniformu, ten nezažil ten zvláštní pocit, že Vás někdo neustále sleduje a pozoruje. Je to nezvyk. Policista si musí dávat neustále pozor na to, co dělá, protože, když má na sobě uniformu, tak reprezentuje celou policii. Policejní uniforma totiž už svou podstatou může působit jak na svého nositele, tak na okolí. Jak jsem výše popsal, tak uniforma může svého nositele určitým způsobem svazovat a to tak, že se chová jinak, než by se choval v civilu, ale naopak může uniforma odbrzdňovat i určité styly chování a to například i v negativním smyslu, kdy může jít třeba o tendenci k demonstrování moci, nebo projevy nadřazenosti vůči občanům. Naopak u některých lidí v okolí může uniforma za určitých okolností vyvolat nepříjemné asociace, které mohou vést až ke konfliktům²⁰⁵

²⁰⁴ Vyhláška 460/2008 Sb. o způsobu vnějšího označení, služebních stejnokrojích a zvláštním barevném provedení a označení služebních vozidel, plavidel a letadel Policie České republiky a o prokazování příslušnosti k Policii České republiky

²⁰⁵ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Policejní psychologie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. str. 282

Výraznou změnou při na počátku vzniku Policie ČR byla výměna uniforem, která probíhala na základě rozkazu MV ČR č. 33 z 23. února 1993, kdy od tohoto roku docházelo k postupnému nahrazení uniformy olivově zelené barvy, která byla příslušníky nošena od roku 1967, za uniformu vzor 92, tedy uniformu tmavomodré barvy. Tato výměna probíhala až do roku 1995.²⁰⁶ Jenomže stejnokroje zaváděné v 90. letech byly co nejjednodušší a prakticky se v nich neodrážela žádná návaznost na historii policie na našem území. Návaznost byla často záměrně odstraněna s cílem odprosit se minulého režimu, jenomže i prvky v minulém režimu přecházeli z některých tradic prvorepublikových bezpečnostních sborů.²⁰⁷ Z vyjádření narátorů není vůbec slyšet nic o hrdosti na uniformu. Narátor Petr to zdůvodňuje, tak že velická část policistů nemá tu stavovskou čest a nejsou hrdí na to, že jsou policisté.

*Petr: Přijde mi, že ty lidi u nás jsou spíše v takovém pracovním oděvu a to v porovnání se zahraničními policisty. Tam ty policisté chodí jako panenky. Já uniformu už dlouho nenosím a tak to hodnotím jen esteticky. Nelíbej se mi ani uniformy hradní stráže.*²⁰⁸

Petr hodnotil hlavně estetickou stránku a byl by pro to, aby uniformy byly zdobenější, estetičtější. Oproti tomu třeba Lukáš, který sloužil 20 let v uniformě, by si zase přál, aby byla uniforma pohodlná a klidně i sportovnější. Zde je evidentní, že každá policista nemá na uniformy stejný názor. Petr pohodlnost nehodnotil a je to celkem logické, když vlastně už více jak 20 let v uniformě neslouží. Myslím si, že nejsem sám, kdo by byl pro nějakou ideální kombinaci, kdy by byla uniforma pohodlná a zároveň esteticky laděná a třeba právě i s odkazem na historické souvislosti policie a četnictva na našem území.

*Petr: Z mojí strany byl způsob vzniku hodnocený silně negativně, protože tak, jak to bylo podaný, jsem byl naprosto proti, a nechápal jsem, jak se má budovat nová složka, tím že budou nové uniformy, že budou nové auta, že budou uniformy hradní stráže. To jsem nechápal tohle to. Tomu jsem nerozuměl a nerozumím tomu do dneška. Absolutně osobně jsem přesvědčen, že to není o barvě uniformy, že to není o tvaru uniformy, že to není o značkách automobilů, ale že je to o přepracovaných zásadách, o přepracovaných principech činnosti té složky. A to nebylo. První přišla auta, první přišly uniformy [...] Na mě to působilo silně chaoticky, dělali jsme si z toho prdelky.*²⁰⁹

²⁰⁶ 20 let Policie České republiky. Policie ČR. [online]. © 2015 [cit. 2016-01-31]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/20-let-policie-ceske-republiky.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

²⁰⁷ Almanach příspěvků z X. Konference policejních historiků: která se uskutečnila ve dnech 8.-10. října 2015, Muzeu Policie České republiky. Praha: Muzeum Policie České republiky, 2016. – článek Nové stejnokroje Policie ČR a jiné historické tradice – autor Miroslav Šteinbach, strana 492

²⁰⁸ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Petr, vedl Ondřej Kapr 27. 3. 2018, 16.5.2018

²⁰⁹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Petr, vedl Ondřej Kapr 27. 3. 2018, 16.5.2018

Obrázek 7: Stejnokroj Policie ČR vzor 95 ²¹⁰

Částečné přestrojení přišlo v letech 2005 až 2012. Toto se však týkalo jen svrchních dílů, jako bundy, parky a později začali být místo košil zaváděny různě barevná polo trika. Přestrojení zahájené v roce 2015, už by mělo plnit nejen užitné vlastnosti, ale spolu s novým hodnotným označením by se mělo začít navazovat i na historickou tradici. Dále se zavedly rozlišovací odznaky, kterých je zatím šest. Tyto jsou určeny na klopu saka. Stejnokrojové knoflíky na sobě mají vyobrazeného prvorepublikového lva a užívají se ve dvou vyhotoveních. Stříbrné a zlaté pro důstojníky.²¹¹ Dále se postupně od roku 2006 postupně zavádějí znaky jednotlivých útvarů, kdy například znaky krajských útvarů jsou odvozovány od barevného provedení krajských měst.

Obrázek 8: Stejnokroj Policie ČR vzor 15 ²¹²

²¹⁰ Vyhláška č. 25/1998 Sb., Vyhláška Ministerstva vnitra o vnějším označení policie a prokazování příslušnosti k policii

²¹¹ Almanach příspěvků z X. Konference policejních historiků: která se uskutečnila ve dnech 8.-10. října 2015, Muzeu Policie České republiky. Praha: Muzeum Policie České republiky, 2016. – článek Nové stejnokroje Policie ČR a jiné historické tradice – autor Miroslav Šteinbach, strana 492 - 493

²¹² Vyhláška č. 122/2005 Sb., Vyhláška o způsobu vnějšího označení, služebních stejnokrojích a zvláštním barevném provedení a označení služebních vozidel, plavidel a letadel Policie České republiky a o prokazování příslušnosti k Policii České republiky (o policejním označení)

Jak vlastně samotní policisté hodnotí uniformy? Většinou negativně, a to jak co se týče kvality, tak estetické úrovně. Na druhou stranu většina narátorů vidí to pomyslné světlo na konci tunelu a nové uniformy jsou přijímány vesměs kladně. Kritizována je však nedostatečné zásobení výdejních skladů.

Eva: *No co se týče uniforem, tak materiály mi přijdou strašný. Bundy nehřejou, nemáme žádný termoprádlo, i když se začali snad nějaká termotrička dělat. Vím, že mi byla venku vždycky zima. To je jako velikej problém. [...] Nosila jsem třeba klobouček a ten se mi líbil. [...] Byla jsem mezi policisty, co zkoušeli ty nové uniformy. [...] Dala jsme své míry a stejně na mě neměli velikosti. [...] Kolegové to hodnotili a vím, že to nebylo nic moc. Já osobně jsem teda chválila ty nové kalhoty s kapsami a nový svetr s číslem. Dále jsou dobré nové ponožky. [...] Zajímavé je, že jsem si teď nafasovala ty nové ponožky a jsou z jiného materiálu, než ty testované. Teď je to horší [smích]. Co se týče uniforem, tak já k tomu nemám vztah a moc se mi to nelíbí. Přijde mi, že si nás teď budou plést s měšťákama²¹³*

Podobnou zkušenost, jakou má Eva, kdy zkoušené části uniforem jsou rozdílné, než ty, co jsou později k nafasování má i Filip, který toto slyšel od kolegů. Navíc ale dodává, že se ne jenom na něm nekvalitní materiál projevil i fyzicky.

Filip: *Já bych řekl, že i ty uniformy a to všechno na mě zanechalo následky. Různý skvrny po kůži a takovýhle. A co jsem si takhle všiml u lidí, co nosí uniformu, tak to tam mají skoro všichni u nás. Dělají se jim fleky po rukou a tak.²¹⁴*

Ema: *Ty nové uniformy, co jsou teď, jsou mnohem lepší, než ty co byly předtím. [...] Teď začali vyrábět ty polo trička a ty nové kalhoty. Ty moc chválím. Výborné jsou i ty goretextové boty, které jsou jak bačkůrky. Výbavy byl ale velký nedostatek. I třeba na slavnostním zahájení lidem chybělo třeba sako, tak si to museli půjčovat. Vím, že jsou teď saka i na míru, ale to není pro nás.²¹⁵*

Důležitost být řádně a reprezentativně oblečen potvrzuje i průzkum agentury Ipsos Tambor z roku, kdy dle dotázaných tvoří celkovou image policie i vnímání jednotlivého policisty, jak po stránce procesní, tak i po stránce formální, kde hraje oblečení a technické zázemí policie významnou roli. Nedostatečné technické vybavení může u veřejnosti vyvolávat

²¹³ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Eva, vedl Ondřej Kapr 25. 1. 2018

²¹⁴ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Filip, vedl Ondřej Kapr 12. 3. 2018

²¹⁵ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Ema, vedl Ondřej Kapr 22. 5. 2018

pocit nefunkčnosti policie, jako celku.²¹⁶ Myslím si, že Policie ČR od roku 2007 významně modernizovala, jak v technickém vybavení, tak v případě prezentace policistů uniformou a celkovou image policie.

Možná jsem nenáročný, ale já osobně jsem byl s uniformou spíše spokojen. Možná jsem taky nečekal žádné zázraky. Paradoxně právě uniforma možná posunula mou kariéru o něco dál, kdy jsem asi častěji než ostatní používal košile, které mi vždy přišly o něco důstojnější, než třeba polo trika. Jenomže košile staršího typu mi postupně docházely. Častým praním už se z modré pomalu stávala bílá. A právě starší košile nemají drsný lem na límci, který mi hlavně v teplých dnech dokázal krk rozdrásat do krve. A tak jsem si řekl, že musím z uniformy pryč a posunout se dále.

Hodnostní označení

Od 1. června 2015 se smí používat nové hodnostní označení, které se vrací k tradici. Stříbrné osmicípé hvězdy jsou u praporčických hodností nahrazovány trojcípyými stříbrnými hvězdami a u důstojnických a generálských hodností je zaváděna změna za pětícípé zlaté hvězdy. Hvězdy jsou doplněny odpovídajícími kolejničkami a pletenou lemovkou u generálských hodností. Na výložky se v menší míře vrací červená barva, která má odkazovat na minulost četnictva. Na četnictvo se odkazuje i nový znak na pokrývku hlavy. Přestrojení bude trvat nejdéle do 31. prosince 2019.²¹⁷

Vzpomínám si, že ještě když jsem byl na policejní škole, tak často docházelo k takovému faux pas. Na škole bylo nejvíce lidí v hodnosti strážmistr – dvě malé stříbrné hvězdy a hodnosti poručík – dvě větší stříbrné hvězdy, což byla hodnost, kterou měli vychovatelé. Často tedy docházelo k záměně hlavně při zdravení a k neuctivému „čau“. Často bylo obtížnější na první pohled rozpoznat, o jakou jde hodnost. Toto by mělo zavedením nového hodnostního označení typu 2015 odpadnout.

*Luděk: Já vnímám akorát uniformy, protože toho si člověk všimne, ale jestli má někdo pětícípou, nebo trojcípou hvězdičku. To je mi jedno. Já si myslím, že to je zbytečné vyhazování peněz. Aby se utráceli peníze za jiné výložky, to mi přijde zbytečný.*²¹⁸

²¹⁶ IPSOS TAMBOR. *Spokojenost občanů s prací Policie ČR: Výsledky za ČR a kraje* [online]. 2007, , 96 stran [cit. 2018-12-13]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyzkum-verejneho-mineni.aspx>

²¹⁷Hodnostní označení. *Policie ČR*. [online]. © 2015 [cit. 2016-01-31]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/policejni-hodnosti-2015.aspx>

²¹⁸ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Luděk, vedl Ondřej Kapr 4. 3. 2018

Zajímavostí o které se narátoři nezmiňují, je fakt, že u policie se užívá nově i ženský rod při skloňování hodností. Toto však ženy vesměs neužívají, protože v některých případech to zní jednoduše vtipně. Například hodnost major / majorka.

strážmistr

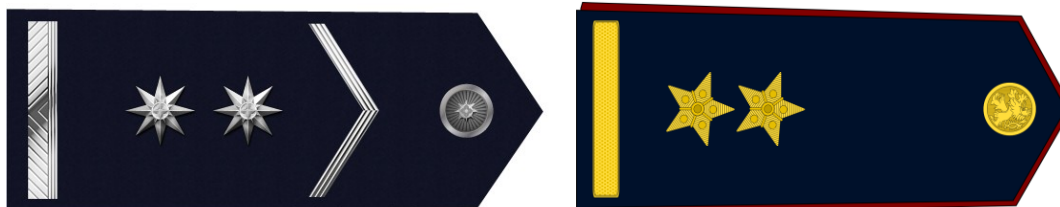
nadpraporčík

poručík

podplukovník

Generál major (do roku 2006)
Brigádní generál (od roku 2007)

Obrázek 9: Vzory hodnostního označení do roku 2015 (vlevo) a od roku 2015 (vpravo)²¹⁹

²¹⁹ ŠTEINBACH, Miroslav. Čtvrtstoletí Policie České republiky: 25 let Policie České republiky 1991-2016. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2016.

3.9.2 Průkazy a odznaky

Služební průkaz SNB upravený pro použití v Policii ČR (1991 - 1992)

Služební průkaz příslušníka Policie ČR (1992 - 1995)

Služební průkaz příslušníka Policie ČR (1995 - 2002)

Služební průkaz příslušníka Policie ČR (od roku 2002)

Obrázek 10: Služební průkazy Policie České republiky²²⁰

K průkazům nikdo z dotázaných narátorů nikdo nic nenamítal. Jen narátor Lukáš uvedl úsměvný příklad, že, když vyndal poslední průkaz z obalu, tak zjistil, že se mu prakticky celý portrét otiskl na vnitřní stranu obalu průkazu. Měl jsem podobný zážitek, kdy jsem si průkaz musel nechat vyměnit. Ten současný průkaz mám plně funkční. V průkazu se totiž nalézá čip, který je využíván například k automatickému průchodu přes elektrické brány. Například na mém průkazu mám vzpomínku na jeden můj řešený případ, kdy jsme s kolegyní, ještě na

²²⁰ ŠTEINBACH, Miroslav. Čtvrtstoletí Policie České republiky: 25 let Policie České republiky 1991-2016. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2016..

obvodním oddělení, pacifikovali pomatenou ženu, která mi v zákroku utrhla z krku pouzdro s průkazem a do tohoto se zakousla takovým způsobem, že mám na průkazu dodnes otisk jejího chrupu.

Obrázek 11: Služební odznaky a odznaky kriminální policie (spodní řada) ²²¹

Používání služebních odznaků u neuniformované policejní složky na našem území se datuje již od dob rakousko – uherského mocnářství a osoby vystupující za tímto odznakem vystupovali v roli státní moci. Za tímto účelem nesl znak vždycky podobiznu státního znaku, což přetrvalo i přes protektorátní období, dobu socialismu a tato tradice se vytratila až v roce 2002, kdy státní znak byl nahrazen pouze trikolorou. Takovýto odznak byl užíván až do konce roku 2015. Ze spolupráce Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování a Vojenského historického ústavu, vzešel návrh na nový odznak kriminální policie a vyšetřování, který

²²¹ ŠTEINBACH, Miroslav. Čtvrtstoletí Policie České republiky: 25 let Policie České republiky 1991-2016. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2016.

modrým podkladem vycházel z odkazu 1. republiky a dále nesl jasně srozumitelné symboly výkonné státní moci, práva a spravedlnosti, tedy symboly meče a vah, kdy tento motiv byl doplněn lipovými ratolestmi a jednoduchým nápisem „kriminální policie“. Tento nový odznak měl být zaváděn do 31.12.2015.²²² Bohužel došlo ke zdržení dodávky těchto odznaků a u kriminální policie na celém území nastala situace, kdy se museli prokazovat klasickým odznakem a průkazem Policie ČR. Všichni dotázaní narátoři uvedli, že se jim nový odznak moc líbí. Pouze narátor Karel podotkl, že je nový odznak zbytečně těžký.

3.10 Materiální a technické vybavení

Za doby fungování Policie ČR se společnost díky technologickým změnám výrazně změnila a s tím se nějak musela vypořádat i policie, která musí s dobou držet krok v případě, že chce být efektivní v boji proti kriminalitě a v zajišťování bezpečnosti

Pavel: Technologie se lepší, ale je to díky těm lidem. Hlavně tomu přispívají lidé, kteří s tou technikou dělají. Protože v momentě, kdy ty lidi neznají tu techniku, tak s ní neumějí pracovat. [...] Nikdo mě například neučil práce s internetem. Né všichni s tou technikou dokážeme pracovat. [...] Mě je 50 a pro mě to už dělá těžkej problém. Při tý internetový kriminalitě já už jsem svým způsobem nahranej²²³

Narátoři obecně tvrdí, že u policie vidí výrazný posun v modernizaci technického vybavení, kdy jsou ale stále patrné rezervy, které policie v modernizaci má.

David: Policie jako taková by měla být vybavenější, ale myslím si, že ta technika, ke který se dostávám, nebo ke které jsem se dostával, tak že je odpovídající společnosti. Takže ta policie je teď na tom asi dobře. [...] Vždycky by se dalo jistě koupit něco lepšího, ale v tom velkém počtu je to složité.²²⁴

²²² Almanach příspěvků z X. Konference policejních historiků: která se uskutečnila ve dnech 8.-10. října 2015, Muzeu Policie České republiky. Praha: Muzeum Policie České republiky, 2016. – článek Odznak kriminální policie 2015 – autor Milan Bílek, strana 21 - 24

²²³ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Pavel, vedl Ondřej Kapr 16. 4. 2017

²²⁴ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako David, vedl Ondřej Kapr 24. 4. 2017

3.10.1 Dopravní prostředky

Dopravní prostředky policie. Hlavně tak zvaně „pomalovaná auta“, tedy vozidla se specifickým označením policie s modrým majákem²²⁵, jsou pro policii ikonickou záležitostí. Za povšimnutí ale stojí, že většina narátorů tomuto tématu nevěnovala prakticky pozornost.

Výrazná vizuální změna u Policie nastala v roce 1991, kdy došlo ke změně barevného provedení dopravních prostředků policie a to ze žluto-bílé na bílou barvu se zeleným horizontálním pruhem a logickou záměnou nápisu VB za nápis POLICIE. Na některých vozidlech byla zanechána původní barva a byl změněn pouze nápis. Ve žluto-bílé barevné kombinaci jezdila vozidla ještě v roce 1996.

Obrázek 12: Změna barevného provedení dopravních prostředků Policie ČR²²⁶

V roce 2008 došlo k další významné změně ve vizuálním vzhledu policie²²⁷ a to největším nákupem služebních vozidel. Služební vozidla byla představena v nových policejních barvách (obr. 12). Jedná se o šedivé provedení vozidel s modro žlutými reflexními prvky. Tímto provedením je nahrazována bílo-zelená barva vozidel. K výměně dochází postupně a to až do konce roku 2017. V roce 2015 u nových vozidel došlo ke změně žluté

²²⁵ Po legislativních změnách smí i Policie ČR od 1.10.2018 používat nejen výstražné světelné zařízení (majáky) modré barvy, ale i červené. Jde o změnu, která vychází z hlediska bezpečnosti. Kombinace modré a červené barvy, je za určitých podmínek lépe viditelná.

²²⁶ Vyhláška č. 103/2008 Sb. Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 14/2008 Sb., o způsobu vnějšího označení, odznacích, vzorech služebních stejnokrojů a zvláštního barevného provedení a označení služebních vozidel, plavidel a letadel Policie České republiky a o prokazování příslušnosti k Policii České republiky

²²⁷ V rámci této vizuální reformy dochází k přijetí nového grafického stylu, který je následně u policie zaváděn. Mimo změnu barevného provedení sl. Vozidel se jedná například o změny informačních cedulí, svítících cedulí označujících útvar policie a celkově grafického manuálu u písemnosti. Vytrácí se zde zelená barva, která je nahrazena modrou.

barvy u pruhů na odstín žluté, který je ještě více reflexní (obr. 13). U vozidel se objevuje nový slogan policie „Pomáhat a chránit“.

David: *No myslím si, že změna barevného provedení, na tu stříbrnou, byla pro mnohé velká rána. Já s tím až takovej problém nemám... Když si to tak vezmu, tak ty reflexní vlastnosti jsou dobré, na druhou stranu, když třeba někde na někoho čekáš a nechceš bejt vidět. Ale hodnotím to spíše pozitivně. To že jsou ty auta stříbrná a né bílá, tak je jedno a lidi si na to časem zvyknou.*²²⁸

Karel: *Já jsem začínal na Formanech [smích]. Když přišla Felicie, tak to byla velká sláva. Jako jde to posloupně. I teď by ten vozovej park mohl být daleko lepší. [...] Ale na ten běžnej výkon venku je to skoro dostačující, protože kolikrát tady budeš honit nějakýho závodníka. [...] Všechno to bylo vždycky Škodovky a tak nějak průměrem to fungovalo. [...] Když ty stříbrný auta přišla, tak to bylo zvláštní, nezvyk. Ale teď si zase nedovedu představit, že by policie jezdila v tom bílo-zeleném provedení. Je to krok dopředu. Je to reflexní, je to vidět a lidi si na to asi rychle zvykli.*²²⁹

Policisté se vesměs vyjadřovali o vozidlech policie v obdobném duchu s tím, že jim nějakou dobu trvalo, než si na nové barevné provedení policejních vozidel zvykli. Následně se ale přiklonili k názoru, že bezpečnost je důležitá a že to byl krok správným směrem. CO se týče vozidel jako takových, tak policisté uváděli, že vozidla se vyvíjejí s dobou, kdy se policii v současnosti daří držet krok. Samozřejmě s modernizací vozidel vzrůstá i komfort, který policisté během, často až 24 hodinové služby mají. Velký přínos pro službu mělo zavádění klimatizace do vozidel. Kritičtější názory zaznívali v souvislosti se servisem vozidel.

²²⁸ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako David, vedl Ondřej Kapr 24. 4. 2017

²²⁹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Karel, vedl Ondřej Kapr 18. 2. 2018

Obrázek 13: Škoda Octavia II a Škoda Octavia III v policejních barvách ²³⁰

Obrázek 14: Vozový park 2018 – Volkswagen Amarok a Volkswagen Crafter ²³¹

²³⁰ Archiv autora

²³¹ Archiv autora

3.10.2 Zbraně, donucovací prostředky a další vybavení

Policie je ozbrojenou bezpečnostní složkou, takže většina policistů v přímém výkonu je vybavena zbraněmi a donucovacími prostředky. Policie využívá zbraně střelné, ale také různé donucovací prostředky a nesmrtící zbraně. V posledních letech policie vybavována různými slzotvornými prostředky a tasery.

Slzotvorné prostředky jsou u policie vesměs k vidění, jako chemické ruční spreje. Ruční spreje jsou totiž pro svou dostupnost a poměrně značnou zdravotní bezpečnost, nejrozšířenějším individuálním nesmrtícím prostředkem. Je však dobré vědět, že u některých jedinců nemají tyto spreje až tak vysoký zastavující účinek a navíc je zde nutnost dekontaminace, jak třeba zasažených osob, tak například i vozidel.²³²

Nesmrtící zbraní s lepším zastavujícím účinkem jsou jistě tasery, jejichž vybavenost u Policie ČR se rovněž zvyšuje a to hlavně u různých prvosledových hlídek. Ruční tasery fungují na principu vystřelení dvou kovových šipek stlačeným vzduchem, kdy se za šipkami odvíjí kovový izolovaný drátek, kdy do nepřátelského objektu je v několika pulzech puštěn proud o síle 50 kV. Při zásahu je útočník prakticky okamžitě omezen v pohybu.²³³ Osobně si myslím, že nasazení taserů by mohlo zachránit nějaké lidské životy, kdy mohou být policisté zatlačeni ke střelbě například při tzv. asistovaných sebevraždách. Při asistované sebevraždě se sebevrah snaží přimět policisty, aby ho zastřelili, a nedává jim moc na výběr, když na ně, nebo na někoho jiného sám míří zbraní. V případě vybavení policisty taserem by mohl být takový člověk zachráněn. Na možné vybavení tasery upozorňuje třeba narátorka Daniela, která dále podotýká, že je celkově škoda, že si policisté musejí dokupovat mnoho věcí ze svého platu a na to samé upozorňuje i Eva.

*Daniela: Určitě si něco i dokupujeme. Hlavně to jsou rukavice. To je jedna z nejčastějších věcí, co si policisté kupují. Pak jsou to opasky. Ten kožený opasek, co dostáváme je fajn, že je bytelnej, ale je hrozně nepohodlněj. Je tvrděj. Takže si kolegové dokupují látkový opasky a pak je to funkční prádlo, protože v těch uniformách je v létě vedlo a pokud má člověk vypadat důstojně, tak to s půlmetrovými kruhy v podpaží nejde a v zimě je v tom zima. Nehledě na lékárníčku a jednorázové rukavice. Jak já mohu v rukavicích xxl něco dělat. A v jeden čas jsme si museli do práce kupovat toaleták.*²³⁴

²³² TUREČEK, Jaroslav. Policejní technika. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. str. 31

²³³ Tamtéž str. 43 - 45

²³⁴ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Daniela, vedl Ondřej Kapr 15. 4. 2017

Eva: *Co vím, tak kluci si dokupovali i svoje věci a museli do toho hodně investovat. Myslím si, že policie v tomhle není dobře vybavená. Myslím si, že je to asi hloupost, že to stojí hodně peněz, ale mohli by dát třeba každému pohodlnou neprůstřelnou vestu na tělo. Kolikrát jsem na sobě měla nepohodlnou neprůstřelnou vestu, ve které jsem si v autě nemohla ani sednout, jak mi to bylo velký. Mojí velikost nemaj. Jsem ženská a mám 165 cm. Teleskop jsem třeba ani nemohla nosit, protože bez školení ti ho nikdo nedá a na školení mě neposlali. Asi nebyl čas. Kluci si kupovali třeba svoje brašničky.*²³⁵

Obrázek 15: Časté vyzbrojení policisty v roce 2018²³⁶

Lukáš: *Když jsem nastupoval [poznámka autora: Lukáš nastupoval v roce 1998], tak vybavení, které jsem měl já, tak byla služební zbraň. Tenkrát ještě klasická pětasedmdesátka*²³⁷. *Zbraň dobrá, ale pro služební účely podle mého názoru nevyhovující. Mohla být modernější, více vyhovující. Dostal jsem služební pouta a slzotvornej prostředek,*

²³⁵ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Eva, vedl Ondřej Kapr 25. 1. 2018

²³⁶ Archiv autora (Pistole CZ 75, pouta RALK, teleskopický obušek, pepřový sprej, zásobník s náboji opatřené střelou s řízenou deformací)

²³⁷ Pistole CZ 75 – samonabíjecí pistole, ráže 9 mm, z produkce České zbrojovky Uherský Brod

kteřej byl v bakelitovém pouzdře, a v tom byla skleněná flaštička, která byla furt prázdná, takže nefunkční. Nesetkal jsem se s nikým, kdo by to nosil, protože když jsme to měl dvě služby, tak už to bylo vyprchaný. Když to porovnáám dneska, tak ty lidi mají od kvalitních bot, přes kvalitní úbor, mnohem kvalitnější. Služební opasek, kteřej se mimochodem nosí i dneska, ale z toho bolí záda, když člověk dvě hodiny stál, nebo seděl v autě. Bud'to jsem ho měl pod kolenama, nebo u prsou. Takovej neforemnej. Dneska už se přešlo na ty textilní. Zbraň do služby vyhovující. ČZ 75 D Kompakt. Na trhu jsou zbraně, které by vyhovovali víc. [...] Někdo začal konečně přemýšlet o municí. Dneska už jsou policisti vybaveni takovou municí, aby policisti nemuseli přemýšlet, co všechno ta střela dokáže udělat. Což byl velikej pokrok. [...] Policisti už jsou vybaveni teleskopicejma obuškama, slzotvornejma prostředkama. Ted' se nakoupily taktické vesty s balistickým krytím a bederním pásem. [...] myslím, že tam je velikej krok dopředu, ale myslím si, že se v tom stejně tak pět let zaspalo a taková aktivita měla vyvstat mnohem dřív. Bud'me rádi, že vyvstala. [...] prvosledy²³⁸ mají dlouhou zbraň.²³⁹

Dalším významným technickým prostředkem, který policie využívá je různorodá komunikační technika. V komunikační technice změna, až tak klíčová nenastala. Policie stále používá radiostanice, kdy se mění jen některé technické vlastnosti. Například pokrytí signálem, výdrž baterie, více možností využití radiostanice, apod. Dále přibyla možnost zasílání tzv. statusů, neboli krátkých předvolených zpráv, které mají za cíl informovat operačního důstojníka a aktuálním statusu hlídky. Změna v komunikační technice nastala v rozvoji mobilních telefonů, s čímž souvisí i používání různých komunikačních aplikací, které usnadňují přenos informací mezi policisty. Dále možnost pořádat různé tele konference a video konference, kdy jsou videokonference zaváděny i jako prostředek k výslechu osob. Luděk: *Dříve jsme na železniční policii měli jiné vysílačky, než byly na klasické obvodním oddělení. My jsme měli takový pixly. Velký obdélníkový. To bylo nějaký MZY, ale to bylo jenom pro nás. Na okresní ředitelství ses nedovolal. Ty měli v té době takový černý placatý a my jsme měli svoje vysílačky. Nové vysílačky jsme dostali až na měnovém fondu [Měnový fond, rok 2000]²⁴⁰. Narátoři se o komunikační technice u policie zmiňují tak, že vývoj jde s dobou a velkou roli zde začíná přebírat komunikace skrze mobilní telefony, ať už služební anebo soukromé. Policisté se občas zmiňují jen o drobných komplikacích. Eva: *Vím, že byl často velký problém se signálem. Ted' se posílají přes vysílačku statusy a kolikrát to nebylo**

²³⁸ Prvosled – Slangový výraz pro prvosledovou hlídku – Hlídka vybavená lepší výbavou a lepším taktickým výcvikem, určená k rychlému zásahu. Takovou hlídku lze většinou snadno rozpoznat, že výkon služby provádí v pracovním stejnkroji, tzv. čerňákách.

²³⁹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

²⁴⁰ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Luděk, vedl Ondřej Kapr 4. 3. 2018

ani doručeno.²⁴¹ Posílání statusů pomocí předvoleného tlačítka na vysílače bude jistě cestou dopředu, protože se zbytečně v radiovém provozu neobjevují rušivé hlášení.

Obrázek 16: Radiostanice Matra 2G Easy+ a EADS TPH700 Jupiter²⁴²

3.10.3 Informační technika a informační systémy

Policie České republiky, stejně jako celá společnost, prošla od začátku 90. let obrovským technickým rozvojem. Narátoři vyprávěli o tom, jak modernější technika ovlivnila jejich práci.

Marek: Postupně se výpočetní technika a nejrůznější informační systémy zapojovali do každodenní policejní práce, ať to je práce policistů na ulici, ať to je práce kriminalistů, operačních středisek, jakékoliv služby policie. Lidé to samozřejmě, zejména ty starší, přijímali z nevolí, báli se toho, neznali to. Doma výpočetní techniku neměli, mobilní telefony. Ale postupně ten kdo chtěl, kdo má tu práci rád, koho ta práce baví, kdo od té práce něco očekává a něco se v té práci snaží naučit a dokázat, tak je schopen se všechno naučit. A v tomhle tom pohledu to bylo strašně zjednodušený. Samozřejmě to mělo své kouzlo, když člověk měl psací stroj a v nocích a po těch večerech si sám cvakal na tom oddělení, nebo na tom patře sám. Mělo to nádech takový romantiky, takový tý policejní práce, jak jí všichni známe z těch starých klasických ještě kvalitních filmů. Samozřejmě nešlo to ustát. To byly různý nárazový

²⁴¹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Eva, vedl Ondřej Kapr 25. 1. 2018

²⁴² Archiv autora

*vlny, kdy jsme byly vybavovány počítačema a nejrůznějšíma doplňkami. Doba šla dopředu. Sice byly počítače, nebylo tak kvalitní programový vybavení, ale jak říkám, doba byla překotná a postupně si všechno sedlo. Dnes více méně. Kdo tu práci chce dělat. Leckdo se to naučí. Tady ty naše programy uživatelský. Není v tom problém.*²⁴³

Paradoxem je, že narátoři, kteří pamatují 90. léta, tak vesměs vzpomínají na to, že i když byla technika zastaralá a neefektivní, tak měli daleko více času na práci v terénu. Přitom logicky by to mělo být přesně obráceně a moderní technologie by nám měli napomáhat k efektivnější práci, kdy více času budeme moci věnovat těm klíčovým činnostem, jakou je třeba právě kontakt s veřejností a práce v terénu. Na druhou stranu narátoři uvádějí, že díky modernizaci výpočetní techniky a hlavně informačních systémů, je teď spousta věcí daleko jednodušších. Hlavně, co se týče získávání relevantních informací.

*Filip: Veškerý vývoj, veškerá technika šla strašně dopředu, zase na druhou stranu je to i pro tu policii složitější. Když to neměla, tak se se vším rychle vypořádala. Ted' jak tu techniku má, tak všechno tu policii sleduje, všechno musejí dodržet tak jak se má. Dřív se to nedělo. Dřív mohli lidi cokoliv očůrat. Splnili si to, že jo, ale prostě nedodržovali do puntíku, to co měli, což ted' je. Dřív to zpracování bylo jednodušší, protože ta technika nebyla. Ted' ta technika je a o to to zpracování je složitější. Teda podle mě. [...] Dříve byl větší nápad, jako zatíženost, ale rychleji se to zpracoval. Asi to bylo právě díky té technice, že nebyla taková, že si to nemusel překlápět ted' do X souborů, do nějakých programů, támhle to zkopírovat, scanovat, támhletěm to posílat, protože sis to jednou napsal na jeden papír, pak se ten papír založil a víc ses o to nemusel starat. Ted' je to náročnější. Takhle po tobě něco někdo chtěl, ty si mu po telefonu odpověděl.*²⁴⁴

*Luděk: Když jsem nastoupil k policii, tak jsme všechno psali na strojích. Pak asi až v roce devadesát šest, jsme začali přecházet na počítače. Když byly dřív ty psací stroje, tak jsme neměli tolik administrativy a mohli jsme se té práci věnovat. Byli jsme víc venku. Dneska když vezmu, co to všechno obnáší, co musíš vše vyplnit, zapnout, přečíst, seznámit se. 10 x to někam píšeš. Je to zdržování. Na druhou stranu máš možnost si v těch nových evidencích najít věci, co by sis dříve nenašel. Je to takový hektický no.*²⁴⁵

Podle narátorů se první počítače začali objevovat na útvarech někdy v polovině 90. let. Později přicházeli do počítačů první informační systémy. Začalo to systémem ZIS 2000 a

²⁴³ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Marek, vedl Ondřej Kapr 26. 2. 2018

²⁴⁴ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Filip, vedl Ondřej Kapr 12. 3. 2018

²⁴⁵ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Luděk, vedl Ondřej Kapr 4. 3. 2018

později se přecházelo na systém ETŘ. Jedná se o informační systém, na kterém většina útvarů policie pracuje dodnes. Systém je založen na kompletním zpracování elektronického spisu, kdy se ale zároveň paralelně vede ještě klasický spis v tištěné podobě. V systému ETŘ jsou předepsané formuláře, které by měli policejní práci zefektivnit, tím, že odpadne vypisování neměnných částí. Dále je zde možné například propisovat osoby, vozidla a věci přímo ze správních evidencí.

*Karel: Já bych řekl, že ETŘ je vynikající systém. Funguje dobře a máš v něm plno formulářů, které můžeš vyplňovat a nemusíš nic vymejšet a najdeš to tam. Každý se toho bál, když to mělo přijít, ale myslím si, že se s tím brzy rychle každý naučil pracovat.*²⁴⁶

*Lukáš: ETŘtko začalo. Už to byl nějaký systémovej posun někam. Dneska už si člověk otevře ETŘtko, založí číslo²⁴⁷, intuitivním způsobem a už se nabídnou formuláře, které se vyplní. Je tam přehled. Když byly první počítače, tak byly dva na oddělení, které sloužili k tomuhle psaní, tak jsme běhali s disketama. Na jedný jsem měl ohledačky²⁴⁸, na druhý úřední záznamy. Abych si to uchoval, nebo abych nemusel psát ty formální věci znova, tak jsme to kopírovali. Každý měl bedýnku s disketama a už jsme běhali.*²⁴⁹

S rozvojem technologií se mění i systém lustrace osob. Dříve bylo nutné například osoby a vozidla lustrat skrze radiostanice, přes dozorcí službu, nebo operačního důstojníka. Technologie jde dále a policie je nyní schopná lustrat například přes mobilní platformy na mobilních telefonech, laptotech, nebo tabletech.

*Daniela: Máme tablety, které byly moderní tak před 15 lety, ale co jsem hodně ocenila, tak to jsou lustrační telefony, které jsou hodně dobrý. Je fajn, že člověk může lustrat, kdekoliv je a má to mnohem lepší signál, než třeba přes tablet, kdy to šlo přes vysílačku a kolikrát se člověk ani nepřipojil. Je zde dokonce náznak, že by člověk na místě mohl zakládat a psát ty věci, ty spisy. Už teď jde založit ten spis. Jsou to totiž obrovské prostoje na místě činu a tak, když se čeká třeba na technika a tak.*²⁵⁰

²⁴⁶ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Karel, vedl Ondřej Kapr 18. 2. 2018

²⁴⁷ Založí číslo“ Myšleno založí elektronicky spis, kdy každý spis s sebou nese specifické číslo jednací, podle kterého lze spis dohledat.

²⁴⁸ Ohledačka – slang pro Protokol o ohledání místa činu

²⁴⁹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

²⁵⁰ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Daniela, vedl Ondřej Kapr 15. 4. 2017

Lukáš: *Dneska si dokážu i z té platformy zjistit stokrát víc informací, než jsem zjistil dřív na místě. Třeba to bude ještě dokonalejší. Beru. Fotku na místě. To dřív neexistovalo. [...] Na druhou stranu by mohla být třeba výdrž baterie platformy mnohem lepší²⁵¹*

Nemusí se to na první dojem jevit, ale rychlost provedení lustrace osob a vozidel má jistě i velký dopad na vnímání policie ze strany veřejnosti. Příkladem může být klasická silniční kontrola. Policista musí provést lustraci, jak posádky (minimálně řidiče), tak vozidla a to nějakou dobu trvalo, často v závislosti na vyčerpání operačního střediska. Tímto se často stupňovala nervozita posádky vozidla, která si připadala zbytečně zdržována. V současnosti si může policista vylustrovat určité vozidlo a majitele vozidla ještě dříve, než dojde k samotnému zastavení, což má dopad na rychlost provedení úkonu, ale i na taktiku a bezpečnost policistů, protože se policisté mohou připravit na možnou komplikaci, ještě dříve než nastane (osoba v pátrání, kradené vozidlo, nebezpečný pachatel).

3.11 Etický kodex a negativní jevy uvnitř policie

Na základě rozkazu policejního prezidenta č. 154/2001, o profesní etice Policie ČR, byl v roce 2005 vydán Etický kodex Policie ČR²⁵², ve kterém jsou v pěti částech definovány základní principy a hodnoty chování každého policisty, které se později staly závaznými.

Lukáš: *Dříve etický kodex nebyl nijak definovaný. Nevzpomínám si, že by jsme se o tom vůbec učili. [...] Když si ho člověk přečte, tak já si myslím, že to jsou základní lidské pravidla slušného chování. Ano četl jsem ho několikrát, ale nedokážu ani jeden řádek vyjmenovat, protože mi to přišlo tak běžný, že to nepotřebuju se učit, abych se podle toho choval. Myslím si, že se tak snažím chovat podle toho, jak jsem vychovaný a z pohledu člověka, kord z pohledu policajta. Na to padne stará věta. Nebudu pít víno a kázat vodu. Chci, aby se občani chovali slušně, tak se sám musím chovat slušně a pak to bude fungovat.*

S tvrzením Lukáše souhlasí většina narátorů. Kdy například Luděk dodává, že je tady, aby pomáhal lidem, a nepotřebuje to takhle zdůrazňovat. Luděk: *Já dělám to, co dělám a dělám to tak, jak to cejtím. Ona každá situace je jiná a každá situace vyžaduje něco jiného, ale já jsem tady hlavně proto, abych pomáhal těm lidem.*²⁵³ Jen třeba Eva si myslí, že by měl být Etický kodex na služebnách více vyvěšen. Já s Lukášem rovněž souhlasím. Od doby co

²⁵¹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

²⁵² Etický kodex je v plném znění uveden v příloze této práce

²⁵³ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Luděk, vedl Ondřej Kapr 4. 3. 2018

jsem oblékl uniformu, jsem si začal více dávat pozor na své chování i mimo policii, ale ani ne kvůli tomu, že bych nerad kazil jméno policie, ale spíše z morálních důvodů. Jak mám někoho v uvozovkách trestat, když bych dělal to samé, za co ho například kritizuji. Mám na mysli zejména přestupky v dopravě. Snažím se zákony dodržovat a myslím si, že podobně to má nastaveno většina policistů. Bohužel se i mezi policisty najdou „černé ovce“ a bohužel je společnost nastavená tak, že často hází lidi do jednoho pytle a dle jednotlivce generalizuje. Tomuto nepřispívají ani média a sledovanost určitých profesí. Nikdo se nebude zajímat o to, že například kominík, někdy naboural opilý, ale když se bude jednat o policistu, tak se to bude ještě dlouho řešit. Je to logické, ale člověk si pak může udělat milnou představu o procentuálním výčtu špatných policistů.

V souvislosti s negativními jevy uvnitř policie s lidé asi nejčastěji vybaví slovo Korupce. Je to možná k neuvěření, ale já jsem se za celou svou více jak jedenácti letou kariéru nesetkal s tím, že bych já, nebo někdo z mých kolegů vzal úplatek. Osobně jsem si myslel, že to má většina policistů nastaveno stejně jako já, tedy že by nevzali úplatek hlavně z morálních důvodů. Opět zde máme to přirovnání „kázati vodu a pít víno“- Během výzkumu k této práci jsem ale zjistil, že hlavním důvodem pro nepřijetí úplatku u většiny narátorů, je strach z odhalení. Strach, který pramení ze současné doby, kdy si může každý jednoduše nahrát cokoli na nějaké záznamové zařízení.

Lukáš: *Korupce byla, asi i je a asi i bude. A domnívám se, že je to asi vývojem společnosti. Dneska toho je míň. [...] Já se s tím nesetkávám, ale dříve, když jsem ještě sloužil na obvodním oddělení, tak jsem se s tím setkal. Myslím si, že dneska se ta korupce z ulice přesunula spíš do vrchních a ekonomických sfér. Takhle bych to spíš viděl.*²⁵⁴

Dle průzkumů, které provedla v roce 1999 Transparency International ČR, na vzorku 533 bylo zjištěno, že korupce u Policie ČR je závažný problém. Toto si myslí i valná část obyvatelstva, kdy v roce 2001 a 2005 byla obyvatelstvem policie zařazena na druhé místo mezi institucemi veřejného života, které jsou zasažené korupcí.²⁵⁵

Narátorka Ema je přesvědčena, že u policie korupce existuje. Nikdy se s tím osobně nesetkala, ale usuzuje tak ze své předchozí profese řidičky nákladního automobilu, kdy se s korupcí setkala ve větší míře a to hlavně na východ od našich hranic. Z tohoto lze usuzovat, že si narátorka Ema mohla vytvořit špatný předobraz o Policii ČR dle zkušeností ze zahraničí.

²⁵⁴ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

²⁵⁵ NESVADBA, Petr. *Policejní etika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. str. 251

Eva: *Nikdy jsem nic nevzala a ani bych si to nedovalila. Hele my jsme nastupovali s tím, že to by jsme byli úplně blbý, kdybychom něco vzali, ale vím, že můj přítel, když kdysi nastupoval, že to zažil. To byla nějaká dopravka a hodně lidí tam bralo a v té době to bylo úplně normální a i já jak jsem byla v té Praze na tom oddělení, tak se tam taky říkalo, že se bralo. Že to dříve bylo úplně normální. Ale co já jsem nastupovala, tak nám říkali, že by jsme byli úplně blázni. Že jsou zkoušky spolehlivosti²⁵⁶, že už se to prostě nedělá a já už jsem nikoho nezažila, že by to někdo dělal, nebo, že bych slyšela, že to teď někdo dělá. [...] Myslím si, že to ustalo, protože nás začali více hlídat. Každý si všechno natáčí na telefony. Vyprávělo se, že se jezdilo spát někam do lesa. Bylo to jiný. Tohle bych vůbec nikdy neriskla.*²⁵⁷

Mezi policisty obecně koluje názor, že korupce se policisté mohou dopouštět nejčastěji v Praze, kde je mnohem větší míra anonymity, než na menších městech. Tomuto by odpovídal i průzkum agentury Ipsos Tambor²⁵⁸ z roku 2004 a 2007, kdy na otázku „Vyhnul/a jste se Vy osobně někdy díky úplatku nějakému problému s policií?“ odpovědělo v roce 2004 i 2007, 12 procent respondentů, že ano. Republikový průměr byl 7 procent v roce 2004 a 6 procent v roce 2007.

Ani jeden z narátorů během rozhovorů nepřipustil, že by se v souvislosti s policejní prací dopustil něčeho protiprávního. Například k tomu, že by někdy vzal úplatek. Což jsem na jednu stranu ani nečekal. I policisté si chtějí chránit svou čest a uvnitř policejní subkultury je kupříkladu braní úplatků, nebo vynášení informací, něčím s čím by se nikdo nechlubil, protože by za to byl ostatními minimálně morálně odsuzován a spíše by to bylo řešeno oficiální cestou. Policisté si jsou dobře vědomi, že takovéhle „černé ovce“ kazí reputaci každému policistovi a i policii, jako instituci. Když jsem se narátorů zeptal, jak by se zachovali, kdyby zjistili, že jejich kolega vzal úplatek, tak odpověď nebyla nikdy jednoznačná. Pro policisty je tohle dost složitá otázka a většinou odpovídali, že by to bylo vždy dle situace. Každopádně nikdo neuvedl, že by to nechal bez povšimnutí.

Dalším negativním jevem uvnitř policie může být politický tlak na jejich práci a její možné ovlivňování „shora“. Narátoři na přímou otázku odpověděli vesměs stejně s tím, že žádný politický tlak na svou práci nikdy necítili. Pouze Lukáš uvedl, že politický tlak na svou práci cítil při svém působení na kriminální policii. Dle znalosti situace ale mohu uvést věc na

²⁵⁶ Zkouška spolehlivosti – Jedná se o navození situace, kterou je zkoušená osoba (příslušník bezpečnostních sborů) povinna řešit. Zkoušku provádějí pod legendou příslušníci Generální inspekce bezpečnostních sborů a postupují dle ustanovení § 41 zákona č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů

²⁵⁷ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Eva, vedl Ondřej Kapr 25. 1. 2018

²⁵⁸ IPSOS TAMBOR. *Spokojenost občanů s prací Policie ČR: Výsledky za ČR a kraje* [online]. 2007, , 96 stran [cit. 2018-12-13]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyzkum-verejneho-mineni.aspx>

pravou míru. Lukáš evidentně necítil tlak „politický“ ale tlak shora ze strany svého přímého vedení, potažmo vedení územního odboru. Tlak na rychlé uzavření nějakého spisu. Je zde otázkou, zda tento tlak pramenil z příliš dlouhé rozpracovanosti určitého případu, nebo z jiných důvodů. O tomto problému se nikdo další z narátorů nezmiňoval a to ani v případě kriminalistů. O „politice“ se ve svém vyprávění se dále dále zmiňoval jen narátor Petr při vyprávění o vztazích tehdejší Veřejné bezpečnosti a Státní tajné bezpečnosti (STB). Petr uváděl, že s STB nikdy moc rádi nespolečovali i přes to, že museli. Z vyjádření narátorů k politickému ovlivnění jejich práce se dá říct, že v současnosti není policie pod mocí politiků, ale toto platí jen u nižších policejních článků. Sám jsem se s politickou angažovaností nikdy na této úrovni nesetkal. Troufám si říct, že v současném nastavení společnosti by si policisté takové zasahování líbit nenechali.

3.12 Policie a veřejnost

Policie nemůže být lhostejná k tomu jakou má image ve společnosti a to jednoduše například proto, že se neobejde bez ochoty pomoci od občanů, apod. Policie také potřebuje získávat do svých řad schopné jedince a proto je zapotřebí vylepšovat prestiž policejní profese.²⁵⁹

Policie ČR neměla ve svých začátcích jednoduché postavení ve vztahu s veřejností. Musela se vypořádat s odkazem minulosti, který byl evidentně dost nelichotivý. Pavel: *Po tom 89. byla policie ta, která mlátila ty studenty na Národní Třídě. [...] Změnil se obraz policie pro veřejnost. Zastání od politiků prakticky žádný nebylo a to až tak do 92. roku. Až příchodem ministra Sachra²⁶⁰ se začala ta situace nějak konsolidovat, začal se přetvářet takový ten obraz, že policie není vždycky špatná. Začali se svým způsobem i nějakým způsobem znova pokutovat přestupky, protože do té doby ty policajti, který nějakým způsobem byli na té ulici, tak aby neměli nějaký konflikt, tak raději nic neřešili. Nikdo to s nima neřešil, protože lidi nebyli.*²⁶¹

Petr: *Z mého pohledu Přímě po tom roce devadesát, když jsme někam přijeli, tak jsme se hodně často setkávali s tím, že je policie taková a že je to všechno na draka, a že je nás hodně*

²⁵⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Policejní psychologie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. str. 274

²⁶⁰ JUDr. Richard Sacher – Politik Československé strany lidové. Ministr vnitra v období od 30. prosince 1989 do 27. června 1990.

²⁶¹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Pavel, vedl Ondřej Kapr 16. 4. 2017

*a že bereme nějaké peníze a ať nám zrušej výsluhy. Přišla amnestie a začala se veřejnost bát. Začala nahlížet trochu jinak, trochu líp. [...] Myslím si, že v současnosti ta veřejnost na policie nahlíží lépe, než dříve.*²⁶²

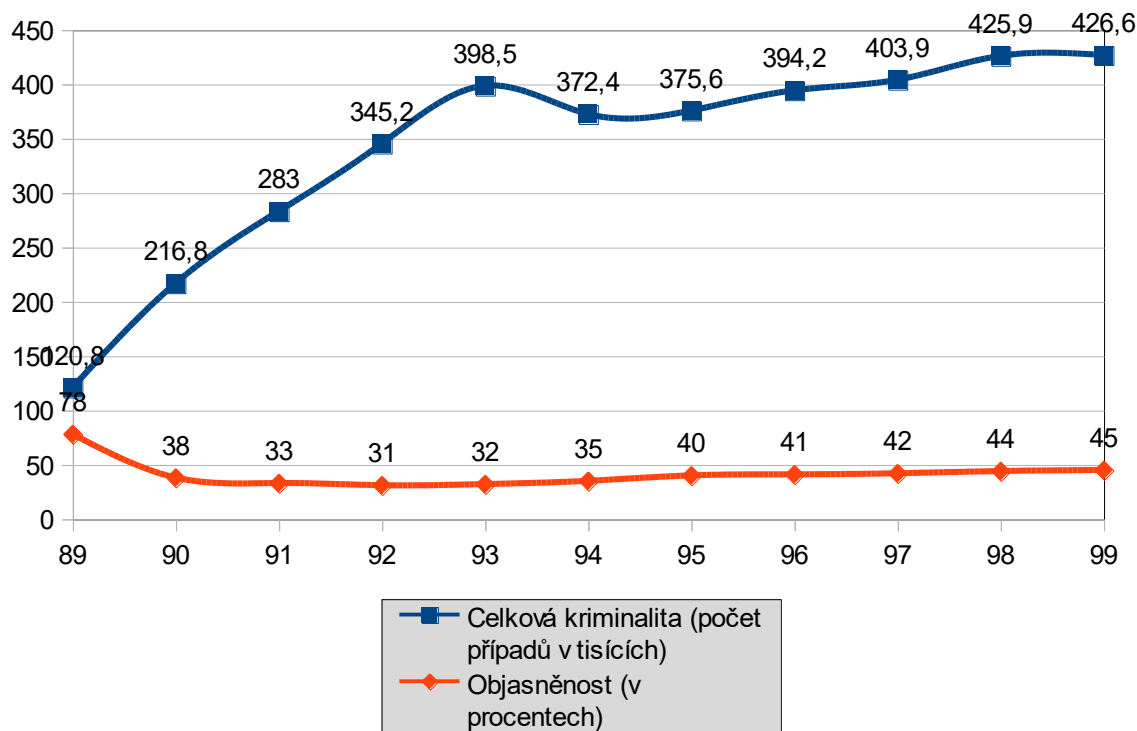
Na svých počátcích byla vystavena obrovské výzvě a to neskutečnému nárůstu kriminality po roce 1989. V případě porovnání let 1988 a 1992 v České a Slovenské republice, se nám ukazují alarmující čísla. Například v roce 1988 bylo registrováno 166.592 trestných činů a v roce 1992 jich bylo již 450.265, což je přibližně třikrát více. V roce 1988 byla trestnou činností způsobena škoda 910.000.000 Kčs a v roce 1992 to bylo již 11 miliard 990 milionů Kčs. Z historických statistik se však ukazuje, že v roce 1993 situace kulminuje, kdy je na území České republiky spácháno 398.505 tr. činů a v roce 1994 již „jen“ 342.427 tr. činů, což svým způsobem ukazuje na to, že se Policie ČR dokázala se vzniklou situací částečně vypořádat a to i přes odchod mnoha zkušených policistů²⁶³ Velký vliv na zvýšení kriminality měla bezesporu amnestie prezidenta Václava Havla z 1. ledna 1990, kdy bylo propuštěno 23.260 osob. Jednalo se o více jak 2/3 tehdejších vězňů a šlo o prominutí trestů do dvou let u úmyslných trestných činů a do tří let u nedbalostních trestných činů.²⁶⁴ Kriminalita byla ve velké míře ovlivněna i liberalizací politických a hospodářských podmínek, kdy došlo k otevření hranic a migraci jak kriminálně závadových osob, tak k přísunu nových postupů. Objevuje se tady ve velké míře fenomén organizovaného zločinu. Jde především o pronikání do různých legálních hospodářských struktur a nárůst korupce v souvislosti se soukromími a státními institucemi.²⁶⁵

²⁶² Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Petr, vedl Ondřej Kapr 27. 3. 2018, 16.5.2018

²⁶³ NĚMEC, Miroslav. *Organizovaný zločin: aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 1995, 219 s. ISBN 80-206-0472-3, str. 38 - 39.

²⁶⁴ Amnestie. *Iuridictum: encyklopedie o právu*. [online]. 21. 1. 2013 [cit. 2016-01-31]. Dostupné z: <http://iuridictum.pecina.cz/w/Amnestie>

²⁶⁵ NĚMEC, Miroslav. *Organizovaný zločin: aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 1995, 219 s. ISBN 80-206-0472-3. str. 36

Graf 2: Celková kriminalita a objasněnost od roku 1989 do 1999 ²⁶⁶

O amnestii se narátory zmiňovali celkem často a vždy v negativním slova smyslu, což je logické, kdy si policisté často dali velkou práci s tím, někoho jak se říká poslat do vězení a najednou vyjde jejich práce do ztracena a navíc, jak následující ukázky napovídají, tak se policistům výrazně ztížila jejich následná práce.

Petr: Amnestie se mi velice nelíbila. Nelíbila se mi, protože jsem považoval amnestii, tak že by měli být propuštěni jen lidi, co se dopustili jen něčeho v uvozovkách malicherného, nebo se dopustili něčeho jednou, nebo maximálně dvakrát. A že začali být propouštěni lidi hlavně za násilí a takový, tak to jako jsem říkal... Jsem to hodnotil jako že to je blbost. A pak jsem se o tom začal přesvědčovat i v praxi, protože se nám zvýšily výjezdy a zjistili jsme, že trestnou činnost najednou páchali ti amnestovaní.. ²⁶⁷

Pavel: Pracovat u policie po osmdesátém devátém, tak to bylo za trest. Za prvé se zvýšil obrovsky nápad trestný činnosti ve všech směrech. Za druhý k tomu přispěla amnestie Havla, který propustil kolem 30 tisíc lidí. To jako je obrovský počet, který okamžitě po tom co byli propuštěný, si mysleli, že jsou nedotknutelní, protože dělali něco pro vlast tím, že dělali

²⁶⁶ Česká tisková kancelář.: Infografika [online]. 2018 [cit. 2018-06-21]. Dostupné z: <http://multimedia.ctk.cz/grafika/index?documentID=8453016>

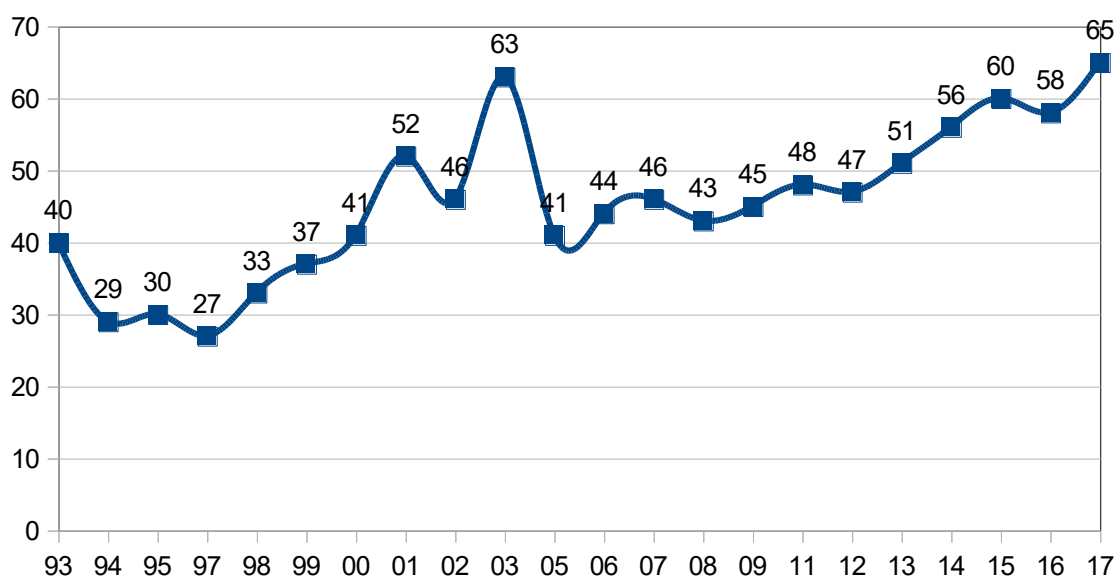
²⁶⁷ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Petr, vedl Ondřej Kapr 27. 3. 2018, 16.5.2018

*trestnou činností v minulém režimu. Takže začali páchat dál. [...] Policie na to nebyla v žádném případě připravená. [...].*²⁶⁸

Při vyprávění policistů, kteří pamatují počátek Policie ČR, se setkáváme, se zajímavostí. Lidé v 90. letech neměli dle narátorů k policii žádnou úctu, ale na druhou stranu stále ještě pociťovali určitý respekt, který pramenil pravděpodobně ještě z minulého režimu.

*Lukáš: Z těch dvacet let, co sloužím se ta doba, nechci říct zhoršila, ale významně se změnila. Jak v technický strážce, tak hlavně typ činů. Když jsem nastupoval já, tak si hodně málo kdo dovolil odporovat, nebo byl drzej. To ano dovolili si to, ale to jsme věděli, že to jsou starý firmy, který už jiní nebudou a dneska člověk, kterej právě vyjde střední školu, dokáže bejt drzej, hnusnej na policajta a ohánět se vším možným na policajta a ty mladí policisté pak jsou ve stresu.*²⁶⁹

Nebyla to jednoduchá doba, kdy byl na policisty vyvíjen obrovský tlak a to jak markantně rostoucím nápadem trestné činnosti, tak neúctou veřejnosti.

Graf 3: Důvěra v policii v procentech v letech 1993 – 2017²⁷⁰

²⁶⁸ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Pavel, vedl Ondřej Kapr 16. 4. 2017

²⁶⁹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

²⁷⁰ Česká tisková kancelář: České noviny. *Důvěra v policii v procentech* [online]. 26.07.2017 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: http://www.ceskenoviny.cz/index_img.php?id=415760

Policie si však začala důvěru postupně získávat, což je evidentní z grafu č. 3. Co však pomohlo k získání důvěry? Důvěru nenarušuje ani tak například vysoká míra kriminality, jako to, že se jednotlivý policisté dopouštějí nezákonného, nebo neetického chování. Jako je třeba korupce, zneužití pravomoci veřejného činitele ale i třeba arogantní jednání ze strany policistů.²⁷¹

Daniela: *Lidé hodnotí tu práci, jak se zachováš přímo k nim. Pak to stáhnou na celou policii, takže pokud jim pomůžeme, tak jsme nejlepší skvělý, úžasný. Pokud mu nepomůžeme, nebo nesdělíme, to co potřebuje vědět, tak v tu chvíli nás bere, jako něco co je zbytečný, co nechápe, že platí ze svých daní a vynucuje si odůvodnění. A hlavně nás porovnávají s filmama a seriálama.*²⁷²

Lukáš: *Myslím si, že jsou furt lidi, který se snaží tu práci dělat dobře, co nejlépe uměj, ale vždycky se najdou lidi, kteří to odfláknou a choděj do tý práce jen proto, aby sebrali peníze a včas odešli domů. Tohle je v každý době. Zase záleží na týmu, nebo těch lidech, jak to pojmu.*²⁷³

Policie po roce 2000 přišla s tzv. „community policing“, což je proaktivní přístup, kdy nejde jen o odstraňování následků ze strany policie, ale rovněž o odstraňování příčin, těch následků. Je to jakési přiblížení policie veřejnosti. Osobně se ale obávám, že k takovému přístupu je potřeba od základu přehodnotit priority policie a umožnit policistům provádět community policing na úkor například, jednoduše vykázané činnosti v dopravě. Určitě je to správná cesta, ale musejí pro ní být vytvořeny náležité podmínky.²⁷⁴

Jak říká Luděk. Existují určité skupiny osob, u kterých si policie neudělá nikdy dobré jméno. Samozřejmě jsou to lidé, kteří stojí na druhé straně zákona, ale mohou to být i lidé, kteří vnitřně nesouhlasí se současným vládním systémem a policii berou, jako prodlouženou ruku státu.

Luděk: *Dříve ty lidi byli naučení z minulého režimu. Policista měl respekt. Dříve když policista někam přišel a něco řekl, tak to prostě platilo a ty lidi věděli, že když se něco stane a když policii pomůžou, tak policie zasáhne a vše bude v pohodě. Lidi v nich měli důvěru, a proto jim říkali nějaké poznatky. Dneska u nich policie tu důvěru ztrácí v tomhle tom směru. Jsou lidi, kteří se v policii zklamali. Pak je X lidí, kteří jsou na hraně zákona, a tomu nahrává*

²⁷¹ NESVADBA, Petr. *Policejní etika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. str. 184 - 185

²⁷² Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Daniela, vedl Ondřej Kapr 15. 4. 2017

²⁷³ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

²⁷⁴ NESVADBA, Petr. *Policejní etika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. str. 186

*nezaměstnanost. Hodně lidí, kteří jsou nezaměstnaní, tak fetují a kradou a u takových lidí bude vždycky policie špatná. Ty budou tu policii vždy hanit. Těch slušných lidí, kteří mají ten vztah k policii, těch ubývá.*²⁷⁵

Když se koukneme do historie policie, tak zjistíme výrazné výkyvy v projevované důvěře policie. Jedná se zejména o období, kdy policie výrazně a evidentně pomáhala lidem. Petr: *Přišla amnestie a začala se veřejnost bát. Začala nahlížet trochu jinak, trochu líp. [...] Myslím si, že v současnosti ta veřejnost na policii nahlíží lépe, než dříve.*²⁷⁶ Mimo amnestii jde například o zasedání Mezinárodního měnového fondu v Praze v roce 2000, nebo o povodně v roce 2002, které zasáhly převážné území Česka. Samotní policisté vnímají důvěru a sympatie ne dle grafů a výzkumů, ale přímo v terénu.

Filip: *Já si myslím, že jediná možnost jak zlepšit obraz policie je, že by se musel stát nějaký obrovské průser a ta policie by v té chvíli byla strašně potřeba a ta veřejnost si toho začne cenit. Jinak si myslím, že jen tak to půjde těžko. Vzpomínám si na měnový fond a lidi té policii asi fandili.*²⁷⁷

Petr: *Rokem 2000, kdy tady byl měnový fond, se to stabilizovalo, protože ty lidi najednou pochopili, že tu policii potřebují, a potřebují jí mít v takové míře, aby se tady cítili bezpečně. Kdo zažil ten rok 2000, byť i z ukázek v televizi, tak těm lidem musel přecházet mráz po zádech, co ty lidi jako dokázali a jakým způsobem se těm útočnickům postavili, protože tam skutečně šlo o život a tam si myslím, že byl ten přerod. Že ty policajty začali lidi brát a začali chápat určité věci.*²⁷⁸

Narátoři, kteří měnový fond zažili, často mluví o tomto období, jako o přelomovém, protože se policie musela zmobilizovat na novou hrozbu a to jak výcvikem, tak vybavením. Došlo ke zřizování a rozvoji pořádkových jednotek²⁷⁹

²⁷⁵ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Luděk, vedl Ondřej Kapr 4. 3. 2018

²⁷⁶ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Petr, vedl Ondřej Kapr 27. 3. 2018, 16.5.2018

²⁷⁷ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Filip, vedl Ondřej Kapr 12. 3. 2018

²⁷⁸ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Pavel, vedl Ondřej Kapr 16. 4. 2017

²⁷⁹ V květnu roku 1995 byla v rámci pražské policejní správy zřízena Stálá pořádková jednotka, která zaplnila vzniklou mezeru od 10. ledna 1990, kdy byl usnesením vlády ČSR č. 3 zrušen Pohotovostní pluk VB. Vznik stálé pořádkové jednotky si vyžádala situace, kdy na našem území nebyla žádná speciálně vycvičená a vybavená složka, která by mohla adekvátně zasáhnout proti případným demonstracím. Stálé pořádkové jednotky postupně vznikly například i v Brně a v Ústí nad Labem. Navíc později došlo k dalšímu kroku a to zřízení Pohotovostních pořádkových jednotek v rámci jednotlivých krajských správ. Do těchto jednotek jsou v případě potřeby svoláváni řadový policisté, kteří disponují nadstandartním výcvikem a vybavením.

Obrázek 17: Výcvik pořádkové jednotky²⁸⁰

Luděk: *Málo kdy jsem to zažil, ale když jsme byli na měnovém fondu a stáli jsme tam s těma štítama, tak lidé chodili a normálně nám fandili. To od těch lidí jen tak neslyšíš, že opravdu jako děkovali těm klukům, že tam sto jí a tak. Tam v té době prestiž policie opravdu vzrostla. Ale to byla zásluha těch policistů.²⁸¹*

Policisté jsou z titulu své funkce oprávněni a povinni usměrňovat chování občanů, ale nekonají tak z policejní libovůle, ale dle platných zákonů a dalších norem. Vzhledem k tomu, že však všechny normy nejsou některými občany akceptovány, protože je mohou považovat za málo smysluplné, odůvodněné, nebo zcela zbytečné, tak může docházet k menším, či větším incidentům mezi občany a policisty. Jedná se o jeden z důvodů možného konfliktu. Konflikt může ale samozřejmě nastat i pro osobnost a jednání policisty, nebo občana. Anebo třeba jen pro možný odpor občanů k uniformě, nebo ozbrojené osobě²⁸²

²⁸⁰ Archiv autora

²⁸¹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Luděk, vedl Ondřej Kapr 4. 3. 2018

²⁸² ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Policejní psychologie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. str. 275 - 281

Ema: *Přijde mi, že mladí tu policii odsuzují a mají na ní negativní pohled [...] Myslím si, že někteří policajti, když jsou v civilu, tak jsou normální lidi, ale pak si vezmou uniformu a dělají ze sebe to, co jakoby nejsou, jako jim to nahoní to ego. [...] Zažila jsem to, když jsem třeba měla kontrolu v kamionu, tak prostě já jsem policajt, já jsem king. Myslím, si, že tohleto lidi odsuzují na těch policajtech. Že si honěj ego, nebo mají problémy doma, tak si to na někom v práci vybijou no.*²⁸³

V roce 2017 Policie České republiky oficiálně vstoupila do světa sociálních sítí a byly založeny profily na Facebooku (facebook.com/PolicieCZ), Twitteru (twitter.com/PolicieCZ) a YouTube (youtube.com/PolicieCZ). Policie na svých internetových stránkách vydala prohlášení s jakým cílem, byly profily zřízeny „*Jednotlivé profily budeme využívat především dle jejich samotného určení. Videokanál YouTube je již nyní naplněn policejními klipy a videozáznamy s nejrůznější tematikou, od prezentačních klipů až po preventivně zaměřená videa. Profil na Facebooku bude sloužit jako prostředek ke sdílení zajímavých informací z policejního života, ke sdílení preventivních informací a svou podstatnou roli může zastat i v případě oslovení a následného náboru mladých potenciálních uchazečů o práci u Policie České republiky. Na převážně zpravodajské sociální síti Twitter budeme postupně sdílet informace vztahující se k bezpečnostním opatřením, bezpečnostní situaci případně k situaci v silničním provozu.*“ Policie dostala svému slovu a skutečně jsou zde sdíleny informace z policejního prostředí. Myslím si, že v tomto policie vykročila správnou cestou.

Dokázala, nebo dokáže vůbec policie prezentovat svou činnost? Institut pro ekonomii a mír vydává už od roku 2007 index bezpečnosti, kde v roce 2018 Česká republika obsadila pátou příčku v Evropě a celosvětově byla označena za sedmou nejbezpečnější zemi.²⁸⁴

Daniela: *Médiím jde o to, aby měly sledovanost, takže oni reagují na společnost a společnost lidí. Já cítím, že lidi se zvedají své ego, na tom, že druhý je nešťastnej. Takže oni mnohem raději přijímají negativní zprávy o tom, že někde něco nefunguje, že je někdy něco špatně a někde se něco nezvládlo. Na tohle to reagují média.*²⁸⁵

David: *No já si myslím, že policie prezentuje dobře, ale v tom pozitivním slova smyslu by mohla prezentovat víc, protože jako ty prohřešky, nebo támhle nějaký řešení s inspekcí. Inspekce prezentuje jako všechno, nebo velkou většinu věcí, který dělaj policii horší jméno,*

²⁸³ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Ema, vedl Ondřej Kapr 22. 5. 2018

²⁸⁴ Institut pro ekonomii a mír [online]. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.dw.com/downloads/44090830/global-peace-index-2018-2.pdf>

²⁸⁵ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Daniela, vedl Ondřej Kapr 15. 4. 2017

nebo jí to částečně poškozuje, tak si myslím, že policie by měla více prezentovat ty dobré činy, což se taky občas děje, ale myslím si, že těch dobrých činů je daleko víc. ²⁸⁶

Obrázek 18: Prezentace Policie ČR ²⁸⁷

Daniela: Já si myslím, že policie u nás svou činnost moc dobře neprezentuje. [...] Nedávno nám občan dopomohl k záchytu pachatele trestné činnosti a až na můj impulz, aby se mu alespoň anonymně poděkovalo, nebo aby se skutek vůbec uveřejnil, alespoň v nějakém místním deníku, tak by se o tom nic neřeklo.

Lukáš: Dneska jakákoliv chyba policajtů i drobná, tak se dává na sociální sítě a ukazuje se, jací jsme hlupáci. ²⁸⁸

Filip: Podle mě policie ztratila respekt. Samozřejmě se policie snaží dávat různé reklamy, jak se má člověk u policie dobře, nebo jak policie pomáhá, ale furt si myslím, že je to strašně slabý a nemá to u lidí žádněj odraz. Podle mě tomu lidi ani nevěřej, že policie něco takového dokáže. ²⁸⁹

²⁸⁶ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako David, vedl Ondřej Kapr 24. 4. 2017

²⁸⁷ Archiv autora

²⁸⁸ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

²⁸⁹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Filip, vedl Ondřej Kapr 12. 3. 2018

Od chvíle co jsem začal pracovat u PČR, tak si čím dál více uvědomuji, jak obrovskou moc mají média. Z vlastní zkušenosti vím, že ve většině případů podávají velice zkreslené informace. Navíc si všímám, že hlavně nepoučená veřejnost vnímá některé zprávy hodně zkresleně. Ve vztahu policie s médii a k vlastní prezentaci vidím velký problém. Když by se policii podařilo 9 dobrých věcí a jedna by se jí nepovadla, tak garantují, že právě tato negativní zpráva by vyšla najevo. Naštěstí si všímám, že se situace mírně zlepšují. Všiml jsem si, jak média mohou zkreslovat vnímání obyvatelstva ve vztahu k protiprávnímu jednání policistů. Nikoho totiž nezajímá, že například řezník nebo truhlář, něco provede, ale když to samé udělá policista, tak je to najednou všude. A nevím, jestli je to kvůli té uniformitě, ale každý hned začne tzv. házet všechny do jednoho pytle.

Luděk: *Myslím si, že policie dělá nějakou propagandu v krimi zprávách. Policie se prezentuje se svojí technikou, se vším možným, protože lidé v současnosti vůbec nevědí, čím ta policie disponuje a jakou technikou je vybavená. Tak alespoň lidi vidí, čím ta policie disponuje.*²⁹⁰

V roce 2007 dochází k vizuální změně policie, která má být více přístupná obyvatelstvu. Postupně jsou na vybraných odděleních v jednotném designu zřizovány recepce a to v rámci projektu P1000, který je částečně hrazen z fondů Evropské unie. S Evropskou unií souvisí i další významná změna a to se začleněním České republiky do Schengenského prostoru a zrušením pravidelných kontrol na hranicích. Služba cizinecké a pohraniční policie je přejmenována na Službu cizinecké policie.

²⁹⁰ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Luděk, vedl Ondřej Kapr 4. 3. 2018

Obrázek 19: Recepce zřízená v rámci projekt P1000²⁹¹

Karel: *Vím, že se dělali hezký honosný recepce, vím, že se vybavili recepce monitory, pro lidi, pro veřejnost. To se ale vůbec nevyužívá [smích]. Projekt P1000 dobrý. Já si myslím, že z projektu P1000 byly hrazený počítače v kancelářích. Jako to je dobrý. Vyloženě ta vybavenost těch kanceláří nebyla, jak na obvodech, tak na kriminálce.²⁹²*

Pavel: *Langer²⁹³ udělal v rámci projektu P1000 vstupní haly pro lidi, ale v momentě když si opustil vstupní halu a šel ses podívat do toho baráku, tak tam si viděl záchody ještě ze sedmdesátých osmdesátých let, když se ještě čůralo do kanálků.²⁹⁴*

Přišlo heslo „Pomáhat a chránit“, což třeba Karla pobavilo a nějak to ani nevnímal. Karel: *Pomáhat a chránit – Trestat a zotročit [smích]. Jo jako heslo Pomáhat a chránit proč ne.²⁹⁵* Ale z vlastní zkušenosti vím, že mnoho kolegů toto heslo vnímalo a vnímá se značnou nevolí. Hlavně v době zavádění hesla a v následujících letech, se jistě každý policista setkal s tím, že

²⁹¹ Archiv autora

²⁹² Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Karel, vedl Ondřej Kapr 18. 2. 2018

²⁹³ Langer – Ivan Langer, bývalí český politik, ministr vnitra ČR v období 4. září 2006 – 8. května 2009

²⁹⁴ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Pavel, vedl Ondřej Kapr 16. 4. 2017

²⁹⁵ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Karel, vedl Ondřej Kapr 18. 2. 2018

lidé si heslo vykládali jinak, než asi bylo zamýšleno a často chtěli po policii veškerý servis a to i vyžadování věcí, které policii absolutně nepřísluší. Daniela: *Heslo „Pomáhat a chránit“ je hrozně zrádný, protože si ty [...] lidi myslí, že jsme právníci, že známe lesní zákon, zákon o hasičích, občanský zákoník. Těžký je vysvětlit někomu, že třeba něco nespadá do naší působnosti.*²⁹⁶ Dále například, když opilci zastavili hlídku s tím, že chtějí odvést domu a při odmítnutí se rozčilovali, že heslo neplníme. Marek: *Máme sice krásný heslo pomáhat a chránit a někomu sice pomůžeme, ale zároveň taky někomu ublížíme, protože většinou máme toho pachatele a ten nás potom nebude nikdy vnímat tak hrozně pozitivně a nebude nás nikde chválit a takových lidí je hodně. Spousta lidí je pokutováno za nejrůznější přestupky a v dopravě.*²⁹⁷ Luděk: *Myslím si, že to heslo je pro někoho alibismus, protože tohle to by měl dělat každý policista, protože s tím jdeš sloužit, pomáhat lidem, chránit lidi. To si nemusíme nějak zvýrazňovat, protože tohle by mělo být v tý cti člověka na prvním místě. Pomáhat a chránit. To je samozřejmost.*²⁹⁸ Petr Nesvatba se domnívá, že veřejnost vesměs nepřijala pozitivně heslo „Pomáhat a chránit“ z důvodu, že policie je ve společnosti brána spíše z mocenského aspektu, než z aspektu kooperačního, či přímo pomáhajícího. Proto je toto heslo částí veřejnosti přijímáno spíše s ironií, až s nedůvěrou.²⁹⁹

Tom Cockcroft se ve svém článku *„Golden Ages, Red Herrings and Post-Keynesian Policing Understanding the Role of Police Culture in the Police Professionalism Debate“*³⁰⁰, věnuje tématu policejní profesionality a veřejného mínění o kvalitách policie, kdy poukazuje na období 60. let. V této době britská policie zažívala tak zvaný „zlatý věk“. Velkou zásluhou na takovémto označení měl jistě právě vysílaný seriál jménem Dixon of Dock Green o 430 dílech. Zde paradoxně fiktivní postava policejního důstojníka zlepšila obraz policie a policejní kultury u veřejnosti.

Při komplexním hodnocení práce policie narátoři vesměs hovoří pozitivně s tím, že si policie nachází své místo ve společnosti s tím, že si opět postupně buduje respekt a to svou profesionalitou a odvedenou prací.

Lukáš: *Když jsem nastupoval [Lukáš nastupoval v roce 1998], tak ty lidi.. Protože co si budeme povídat. Za komunismu esembák, nebo četník v uvozovkách, měl jinou vážnost a*

²⁹⁶ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Daniela, vedl Ondřej Kapr 15. 4. 2017

²⁹⁷ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Marek, vedl Ondřej Kapr 26. 2. 2018

²⁹⁸ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Luděk, vedl Ondřej Kapr 4. 3. 2018

²⁹⁹ NESVADBA, Petr. *Policejní etika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. str. 190

³⁰⁰ COCKCROFT, Tom. *Golden Ages, Red Herrings and Post-Keynesian Policing: Understanding the Role of Police Culture in the Police Professionalism Debate*. *Nordisk politiforskning*. Årgang: idunn.no, 2015, (2-2015), str. 184 - 185

hlavně budil strach a respekt, kdy dokázal mnohem víc těm lidem uškodit, než v dnešní době. Myslím si, že dneska už ty lidi, který vedou klasickéj normální život, a tu policii mají jenom od toho, když se jim něco přihodí, tak to berou velice dobře. Setkal jsem se se spoust ohlasama na práci policie i na práci nejenom policejní. Dneska mají ty kluci ARDčka³⁰¹, defibrilátory, ty kluci jsou školení na první pomoc. Uměj to, používaj a dávaj. Ty kluci se snažej a ty lidi to viděj. Že ten policajt už není branej, jenom tak, že když ho vidím, tak určitě dostanu pokutu, nebo mi něco zakáže, nebo něco takovýho. Opravdu ty policajti dokážou lidem tu kvalifikovanou pomoc už poskytnout. [...] Samozřejmě je skupina lidí, který pomoc vyžadujou, ale všechno ostatní je jim na obtíž, takže nějaký řád, ale když se něco stane, tak jsou první, kdo volají policii.³⁰²

3.13 Vztahy na pracovišti

Vztahy na pracovišti mohou mít velký vliv na celkovou pracovní spokojenost každého zaměstnance. Osobně se při výběru nového možného působiště v rámci policie zajímám a vždycky jsem se zajímal, právě o vztahy na pracovišti a celkově o kolektiv eventuálních spolupracovníků. Pracovní spokojenost je podmíněna hned několika faktory, které se váží na sociální prostředí. Jde tedy například o dobré mezilidské vztahy, kvalitu manažera, kvalitu personální politiky, upřednostňovaný styl řízení atd. Mezi nejčastější zdroje pracovní nespokojenosti mohou patřit konflikty, nedůvěra, netransparentní obsazování pracovních míst, nebo zatajování důležitých informací.³⁰³

Eva: Nikdy mě u policie nic nevzalo tak, jako vztahy na pracovišti a urážení³⁰⁴

Někteří narátoři o problémech s manažery u policie vůbec nemluví anebo říkají, že to nějak nevnímají a nemají s tím problém. Jiní zase naopak berou manažerskou práci u policie velice vážně a přikládají tomu velikou prioritu. Příkladem pozitivní odpovědi, je i v rozhovoru s Karlem, kdy si na manažery nestěžuje a naopak je i chválí. Po ukončení rozhovoru ale Karel dodal, že jsou samozřejmě policisté, kteří s manažery mají problémy, ale on odpovídal tak jak on to cítí, jak se manažeři chovají přímo k jeho osobě.

³⁰¹ ARDčko – ARD - Typ mobilního defibrilátoru

³⁰² Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

³⁰³ PILAŘOVÁ, Irena. Základy psychologie práce a organizace pro policejní manažery. Praha: Management Press, 2004. str. 76

³⁰⁴ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Eva, vedl Ondřej Kapr 25. 1. 2018

Filip: *Je to individuální. Já třeba za sebe, tak se snažím, protože s těma lidma trávím dlouhou dobu a vím, že s nima bude třeba ještě X let spolupracovat, takže se snažím vycházet s každým dobře. Není ne vždycky jednoduchý. Lidi mají svoje nálady. [...] K vedení je tam zase trošku jiný. Tam musí být zase ta úcta, ten respekt, takže. [...] Je to dobrý, ale taky slýchám, že na některých odděleních je to horší.*

Nikdo z narátorů nemluvil o tom, že by měl problémy na pracovišti se svými kolegy. Pouze Daniela naznačila, že se s kolegy nemá moc o čem bavit, kdy to může pramenit i s toho, že je lesba, a částečně se bojí odhalení své orientace, anebo skutečně nenalezla ve svých spolupracovnících to, co by si přála. Narátoři však celkem často hovořili o špatných manažerech. Zde je například zajímavé, že Karel vyprávěl, že nikdy s vedoucíma neměl problém.

Karel: *Já jsem se setkal vždycky s dobrejma vedoucíma. Měli přehled. Věděli, poradili, dokázali poradit, jednání s nimi bylo na úrovni, přátelský. Nikdy jsem s nikým neměl problém, jako, že bych se s ním nedokázal bavit, nebo, že by jsme šli proti sobě v něčem, nebo, že bychom si dělali naschvály. Jako dobrej vztah mám s nadřízenejma.³⁰⁵*

Z tohoto by mohlo vyznít, že Karel měl štěstí na dobré vedoucí. Karel, ale dále v rozhovoru sám uvedl, že on osobně s jedním manažerem³⁰⁶ problém neměl, ale ostatní si na něj stěžovali. Karel má s nadřízenými dobrý vztah možná proto, že se jim jednoduše dokázal, na rozdíl od některých ostatních kolegů, přizpůsobit. Jedna věc je ale, když manažer nezvládá všechny manažerské funkce, například pro svou nezkušenost, ale horší je, když dojde až k jakémusi bossingu, který popisuje Pavel.

Pavel: *Vrátil jsem se z týmu cizinec³⁰⁷ a vedoucí se zástupcem dělali to, že mi vrátili kancelář, jako skladiště. Nefunkční počítače. Skutečně skladiště. Zarovnané až ke stropu a co se komu hodilo, tak to tam dali, takže tam byla třeba lednice a v ní plíseň. To nebyl první*

³⁰⁵ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Karel, vedl Ondřej Kapr 18. 2. 2018

³⁰⁶ Roli manažera v rámci základního výkonného organizačního článku zastává vedoucí oddělení a dále jeden popřípadě dva zástupci vedoucího oddělení. V některých případech vedoucí může delegovat určité manažerské pravomoci na policistu, který je určen k vedení hlídkové služby, nebo na policistu, který vykonává dozorcí službu. Specifikem u policejního manažera zařazeného na základním organizačním článku je jeho jasné hierarchické zařazení, které je podpořeno i tím, že tento manažer zpravidla svou činnost vykonává ve stanovené uniformě, která je opatřena hodnotným označením, ze kterého každý policista pozná, jakou úlohu tento policista v organizaci vykonává a to i policista, který se s tímto nikdy nesešel. Tento policejní manažer je součástí hierarchické struktury policie a stejně tak jako podřízené má i své nadřízené pracovníky, kteří tohoto v rámci své pravomoci mohou úkolovat a vést.

³⁰⁷ Tým Cizinec – Jedná se o tým policistů, který byl vytvořen v rámci Krajského ředitelství policie hl. města Prahy a jehož cílem je boj proti kriminalitě cizinců. Tým se hodně věnoval Vietnamské komunitě okolo tržnice Sapa v Praze.

takovej bossing se kterým jsem se setkal [...] No vyvíjeli tlak, abych na tom oddělení skončil. Já jsem zase takovej, že když mě něco baví a když si myslím, že jsem v právu, tak se kousnu a držím. Takže jako došlo to až tak daleko, že v roce 2013, respektive 2014 bylo doporučeno zástupeckému, aby si hledal místo. [...] ale ryby smrdí od hlavy a vedoucí tam zůstal, takže to jelo zase ve stejným gardu.³⁰⁸

Manažerem by měla být především osobnost, která pro to být dobrým manažerem má předpoklady, tedy hlavně předpoklad pro vedení lidí. Lidé po krátké době přirozeně poznají, kdo tuto schopnost má a kdo ne. Podle tohoto se potom dále vyvíjejí vztahy mezi manažerem a podřízenými. Ne vždy se stává, že úlohu vedoucí osobnosti v organizaci zastává pracovník zařazen na pozici řídicího pracovníka. Každý manažer by se měl neustále pokoušet své postavení v organizaci určitým způsobem upevňovat. Schopnost vést ostatní je schopnost, která se skládá z různých vlastností, které má každý, ale každý je má jinak rozvinuté. Tyto vlastnosti se během života mohou rozvíjet. Jedná se především o sebedůvěru, rozhodnost a energii dotáhnout cíle dokonce. Dále to jsou schopnosti, znalosti, dovednosti a zkušenosti, které dělají osobu v manažerském postavení kvalitním manažerem. Každý ve vedoucí funkci by si měl uvědomit, že právě on je tou odpovědnou osobou, tedy osobou, která zodpovídá za efektivně a kvalitně vykonanou práci, ale i za morální stav svých podřízených, které svým jednáním ovlivňuje a to například motivací k dosažení stanovených cílů, tak například pracovním prostředím, které by mělo být pro pracovníky co nejpříznivější.³⁰⁹

Petr při svém vyprávění porovnával vztahy nejen na pracovišti, ale i na různých pracovištích mezi sebou. Upozornil na to fakt, že při porovnání současné policie a té předlistopadové, došlo k odbourávání vytváření osobních vztahů mezi policisty na různých útvarech.

Petr: Po roce devadesát nastala situace, že zase nějakým, podle mě nesmyslným verdiktem z vrchu, se přestávala dávat zelená těm přímým vztahům. Přijel si na kriminalistické ústav a mříže. Nikam si nesměl. Ne že si pro tebe přišli dolu. Ale tam udělali místnost a tam s tebou seděli. Což já jsem se ježil. To samý na OKTE^{310, 311}.

³⁰⁸ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Pavel, vedl Ondřej Kapr 16. 4. 2017

³⁰⁹ KAPR, Ondřej. Efektivní styl práce manažera v Policii České republiky. Vrbová Lhota, 2013. Bakalářská práce. Policejní akademie ČR v Praze. Vedoucí práce JUDr. Zdeněk Kropáč. str. 49

³¹⁰ OKTE - Odbor kriminalistické techniky a expertíz – Specializované pracoviště zaměřené na kriminalisticko-technickou a expertizní činnost. Nalézají se zde například pracoviště daktyloskopické, trasologické, balistické a genetické expertízy. Pracovníci nejsou jen v laboratořích, ale vyjíždějí i na místa událostí.

³¹¹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Petr, vedl Ondřej Kapr 27. 3. 2018, 16.5.2018

Opravdu právě v tomto vidím i já velké rezervy. Nedokáží to porovnat s minulostí jako Petr, ale sám dobře vím, že se pořádně ani neznáme na jednom územním odboru, natož v širším měřítku. Přitom si myslím, že právě spolupráce mezi různými útvary založená na osobní znalosti policistů mezi sebou, může přinést výsledky a to například při předávání informací o způsobu prověřování určité trestné činnosti, nebo předávání informací přímo o pachatelích protiprávního jednání. K tomuto tématu se vyjadřoval i Marek

Marek: Já si myslím, že je vždycky, co zlepšovat. Ty policisté byt' na těch vzdálenějších útvarech mají vždy nějaké vazby z minulosti. Sloužili spolu, chodili spolu do školy, dělali spolu na případu, byli spolu na dovolené, někde se potkali. V tomhle bych já úplně problém neviděl.³¹²

Negativní vliv na spolupráci mezi jednotlivými útvary může mít také zmiňovaný čárkový systém, kdy jsou policisté a útvary svým způsobem tlačeny do jistého soupeření mezi sebou.

Luděk: Vnímám i určité konkurenční boj mezi různými kriminálkami. To není věc policistů, ale toho vedení. Špatnej postup manažerů. Já tomu říkám závodníci.³¹³

Na vztahy na pracovišti může mít vliv i pracovní zaneprázdněnost, která může pramenit i ze stále se zvyšující byrokracie a narůstání různých úkolů vlivem zavádění nových technologií.

Filip: Já bych řekl, že ty lidi si dřív trošičku víc pomáhali, jak s tou prací, tak se více scházeli. Byli více společenský. Nechci říct, že si teď' každé hraje sám na svém písečku, ale každý tolik práce, tolik starostí, že si každé udělá to svoje. Samozřejmě každé ostatním rád pomůže, ale už mu nevěnuje tolik času, kolik by měl. [...] Určitě se to zhoršilo.³¹⁴

Určitě by s tímto šlo něco dělat. Policisté sami chtějí být v příjemném prostředí a tak mezi s sebou i ve volném čase pořádají různé akce, které mohou být spojeny i se seznámením celých rodin policistů. Některé komerční společnosti se snaží kolektiv stmelit pomocí určitých teambuildingů. Sám jsem jeden takový policejní teambuilding absolvoval a to v rámci vytváření skupiny pro menšiny, kdy byl program vymyšlen a řízen zkušenými externími profesionály. Musím říct, že nás tato akce neskutečně stmelila a umožnila nám se navzájem lépe poznat. A co na to říká třeba Marek s Filipem?

³¹² Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Marek, vedl Ondřej Kapr 26. 2. 2018

³¹³ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Luděk, vedl Ondřej Kapr 4. 3. 2018

³¹⁴ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Filip, vedl Ondřej Kapr 12. 3. 2018

Marek: *Teambuildingy? Jde o to, jak to bude často, jak to bude dlouho. Osobně nejsem zastánce toho jezdit s kolegama někam na hory, někam na víkendy nedej bože každéj druhej měsíc, to určitě ne. Samozřejmě, když se ty lidi dohodnou, tak to nemusí bejt ani organizované ze shora, od toho zaměstnavatele. Je spontánnější vždycky, když to vzejde od spodku o těch lidí, když spolu mají nějaké vztahy a vědí, že spolu vycházejí a sami sobě si dovedou zorganizovat, než aby jim to někdo organizoval a stál nad nima a ještě jim organizoval program, co se tam bude řešit a nebude*³¹⁵

3.13.1 Ženy u Policie ČR

Žen od devadesátých let, uvnitř policie procentuálně přibýlo. K 1.2.2016 měla policie 40077 příslušníků a z toho je 6069 žen³¹⁶ Když jsem prováděl orientační průzkum mezi nezasvěcenými lidmi v policejním prostředí, tak se často objevovala otázka na ženy u policie. Zejména na jejich uplatnění a podmínky, které pro svou práci mají. Narátoři k tomuto tématu zastávali vesměs shodný, nebo velice podobný názor. Zde jsou v rozsáhlejší formě citace názorů některých policistů.

Pavel: *Dřív před tím osmdesátým devátým, když byla ženská u policie, tak byla na postu, kde nebyla v přímém kontaktu s tou činností. Potom, když začal po 89. být nedostatek lidí, tak začali náborovat tyhle ty slečny, který zaprvé mezi těma chlapama vyvolaly řadu bouří, ač sexuálních a, respektive nebo i z důvodu rovnoprávnosti a co si budeme říkat. Trvá to do dnešní doby. Jo ženská u policie bere stejné peníze, jako policista a v momentě, kdy má udělat nějaký zásah proti demonstrantům, nebo má být 12 hodin třeba na místě (pozn. autora: na místě – na místě činu), tak hledá všelijaký kličky, jenom aby na tom místě nemusela být. [...] Nechci házet všechny do jednoho pytle. Některé ty výsledky opravdu mají a jsou třeba i hezky a nikdy to jinak neřešili [...] Je to jeden velikej omyl vnitra. Ano, rovnoprávnost ano, ale může se támhle postavit v demonstraci do kordonu [...] S ženskou jako nadřízenou se jedná vždycky lépe, ale pozor na ješitnost některých. [...] Dříve ty holky u vnitra nebyly a nebyly takový rozbroje.*³¹⁷

David: *Já si myslím, že žen je u policie hodně a myslím si, že jich je tam až moc. Já si dokážu ty ženský představit na pozicích, jako jsou tisková mluvčí, preventistka, analytička,*

³¹⁵ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Marek, vedl Ondřej Kapr 26. 2. 2018

³¹⁶ *Policie.cz* [online]. POLICIE ČR, 2018 [cit. 2018-12-28]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/pocet-prislusniku-a-zamestnancu-policie-ceske-republiky.aspx>

³¹⁷ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Pavel, vedl Ondřej Kapr 16. 4. 2017

*nějaký lidi na kriminalistickém ústavu, odbornice na nějakou genetiku a takovýchle v těch laboratořích, nebo nějakou spisovou agendu dělat. Ale myslím si, že příměj výkon, nasazení v ulici, aby jezdily na majáky autama a aby se chodily rvát do hospod. Do toho přímého výkonu až tolik ty ženský nepatřej. Tam jich je až moc. Já bych je přesunul na takovýchle pozice.*³¹⁸

*Marek: Jsou oddělení a pracoviště, kde ženy najdou své uplatnění. Je to paráda. Papírová práce, která potřebuje trochu jiné myšlení. Lituji žen na základních útvarech, kde musí sloužit ty čtyřadvacítky. Je mi jich opravdu líto. [...] Ani to prostředí na některých policejních útvarech není pro tu ženu ideální. Setkávají se zde s násilnou, mravnostní a drogovou trestnou činností a pro tu ženskou si nemyslím, že to je ideální zaměstnání. Každá ženská má samozřejmě právo dělat, to co chce. Má svobodnou vůli. [...] Nemyslím, že tahle práce je něco přínosného pro soukromý život ženy.*³¹⁹

*Luděk: Je to smutný, ale hlásej se sem samý ženský, protože pro ně je ten plat jakoby dobrej [...] Ženy by u policie měly bejt, ale v omezeném počtu. Jsou případy, na co se ženy vyloženě hoděj. Například případy co se týkají vyživovací povinnosti, znásilnění, týrání svěřené osoby, kdy jsou oběťmi dívky nebo ženy. [...] Nesmí to být ale v masivním měřítku, kdy je třeba na oddělení patnáct lidí a z toho osm ženských. Pak může dojít k situaci, kdy je víkend, noční hlídka, dvě ženy a pak mají řešit nějakou situaci, kde je třeba pět Rumunů.*³²⁰

Čtenář těchto úryvků rozhovorů si může všimnout, že názory policistů, mužů se v mnohém shodují. Narátoři zastávají názor, že ženy u policie mají určité své místo, ale jen na některých pozicích a to zejména v kancelářích, při šetření specifické trestné činnosti, kdy narátoři uznávají, že ženy jsou na určité věci šikovnější. Člověk by očekával, že ženy se naopak budou žen zastávat a obhajovat genderovou rovnoprávnost. Jenomže je to přesně naopak. Ženy narátorky mají prakticky totožný názor, jako muži a dokonce možná ještě radikálnější. Zde jsem se zeptal Moniky na její názor, na ženy pracující na obvodním oddělení, tedy základním organizačním článku policie.

Monika: Hmm. Průser. Bude to znít divně, ale já si myslím, že obecně ženy k policii nepatří [...] Rozdíl mezi mužem a ženou není v podstatě žádný. Rozdíl je jen v genetickém nastavení. [...] Já to posuzuji podle sebe. Na základních útvarech by měli být chlapy, protože se potýkají s největší špínou, hrozí jim největší nebezpečí. Asi jsem konzerva. Paradoxně

³¹⁸ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako David, vedl Ondřej Kapr 24. 4. 2017

³¹⁹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Marek, vedl Ondřej Kapr 26. 2. 2018

³²⁰ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Luděk, vedl Ondřej Kapr 4. 3. 2018

dělám práci, kterou ženy běžně nedělají [Monika je jednou z prvních žen, pracujících jako kriminalistický technik – pozn. autora].³²¹

Monika zde potvrzuje názor mužů a souhlasí s tím, že jsou u policie jistě pozice, které jsou pro ženy vhodnější. Na druhou stranu Monika upozorňuje na fakt, že i na ulici může mít přítomnost ženy jistou výhodu. Monika: *Jsou ale situace, kdy ženy zvládnou líp, a bez násilného řešení. Situace u policie jdou řešit různými způsoby. [...] Přijde třeba ženská, zakrotí zadkem a situace je vyřešena. [...] Na druhou stranu nechápu hysterický ženský, které přijedou na místo a začnou ječet.*³²² Osobně si rovněž myslím, že ženy mají u policie jistě své místo a to i na základních článcích, tedy v přímém kontaktu s veřejností a jak říká Monika s tou největší špinou.

V otázce žen u policie nejde v žádném případě nějak generalizovat. Každý člověk je v něčem jiný a osobně znám, ženy, které se pro přímý výkon doslova hodí a naopak muže, kteří v žádném případě. Eva: *Je to těžký. Na tu hlídku si myslím, že by měli být ty chlapy no. Nebo ženská, která je taková akčnější, mužnější a co se na to cítí a co jí tohleto baví. Jako znám takovýhle ženský a jsou lepší, než některý chlapy.*³²³

Zde v otázce genderu vidím určité zobecnění pouze v případě, že má například vedoucí na výběr, zda na určitou práci, úkol, pošle muže nebo ženu. Zde může sehrát při výběru vedoucího určité zaškatulkování, kdy na obtížnější, náročnější úkol spojený s přímým výkonem, kde existuje nějaké riziko, pošle vedoucí raději muže. Dále u policie panuje stále přesvědčení, že muži mají jistý ochranný syndrom a s kolegyní ženou přistupují do zákroku defenzivněji. Další roli zde může hrát určitý respekt, který policista pro tu svou profesi potřebuje. Marek: *Na té ulici je potřeba kolikrát síla a respekt z nějakého fyzického vzhladu těch lidí a ty ženský samozřejmě takovýhle respekt nemaj. Nebo když je potřeba někoho jako fyzicky přemoci, že už není jiná možnost, tak si myslí, že ta žena ti samozřejmě nepomůže tolik jako chlap.*³²⁴

U žen, které slouží často v mužském kolektivu a zejména na základních článcích jsem si povšiml určité asimilace, žen do „mužské společnosti“. Ženy jsou zde hrubší. Otázkou je zda se ženy přizpůsobily takovému chování, nebo zda toto měly již v sobě a v přímém výkonu našly své ideální uplatnění. V tomto mi dává za pravdu i Monika: *Čím ta ženská slouží dýl,*

³²¹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Monika, vedl Ondřej Kapr 23. 4. 2017

³²² Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Monika, vedl Ondřej Kapr 23. 4. 2017

³²³ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Eva, vedl Ondřej Kapr 25. 1. 2018

³²⁴ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako David, vedl Ondřej Kapr 24. 4. 2017

*tak tím větší je vidět ta deformace. Je z ní větší babochlap. Jeden čas jsem to pozorovala i na sobě.*³²⁵

*Eva: Ty ženský musejí jít do toho s tím, že když jdou na ulici, tak ten kolega v ní bude chtít mít tu oporu. Jako v kanceláři jsou ženský fajn a u policie jsou určitě potřeba. [...] Když jsem sloužila ve Středočeském kraji, tak jsem necítila problém v tom, že jsem byla na ulici. Možná jsem byla mladší a nevnímala jsem to. Tam byl problém, že jsme ale sloužily třeba dvě ženský. [...] Hodně jsem to ale vnímala v tý Praze a necejtila jsem se moc dobře. Byla jsem tam jediná hlídkařka³²⁶. V Praze to totiž není tak standartní, aby tam ženy jezdili s klukama ven. Spíš jako sportovnější ženy a větší, co se můžou třeba prát. [...] Tam asi spíš dělají tu administrativní práci, nebo seděj na dozorčí. [...] Nikdy mi to nikdy nedal sežrat, ale já jsem přála těm klukům, aby mohli být s plnohodnotným partákem a né se mnou. Někteří to ale brali jako zpestření, že si můžou třeba pokecat s někým jiným, než s chlapem.*³²⁷

Dle výzkumů bylo však zjištěno, že nedílná součástí policisty je fyzická agrese, kterou ženy často nemají, ale tato agrese je procentuálně v policejní činnosti zastoupena jen v 10 procentech z celkového času policejní činnosti. Kdy práce u policie vyžaduje především schopnost myslet, vyšetřovat, komunikovat, vytvářet dobré vztahy s veřejností apod. Ideální policista by měl tedy mít jak mužské, tak ženské vlastnosti a měl by být schopný kombinovat v sobě osobu psychologa, duchovního, politika lékaře, apod.³²⁸

U policie jsou však jistě i ženy, jako například narátorka Ema, která se nebojí přiznat, že má určitou obavu z práce v přímém výkonu v pořádkové policii. Je schopna si to přiznat a i proto se rozhodla, že u policie pracovat chce, ale raději na pozici na dopravním inspektorátu, kde je náplň pracovní činnosti zaměřena trochu jiným humánnějším směrem. Ema na sobě dle svých slov necítí asimilaci a přiblížení k mužskému chování. Je to možná tím, že je na začátku své policejní kariéry a toto se u ní ještě neprojeví. Má trochu obavy například ze setkání se smrtí, ale pravděpodobně i s tímto se postupně vyrovná.

Nikdo z narátorů se nezmínil o možné diskriminaci žen v policejním prostředí, což pravděpodobně pramení z toho, že celá společnost se již vyvinula a k diskriminaci žen u policie standardně nedochází. Toto potvrzuje i výzkum provedený Lenkou Ollé v roce v 2006

³²⁵ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Monika, vedl Ondřej Kapr 23. 4. 2017

³²⁶ Hlídkařka – Žena vykonávající hlídkovou službu (toto označení se příliš nepoužívá)

³²⁷ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Eva, vedl Ondřej Kapr 25. 1. 2018

³²⁸ KIRSCHMAN, Ellen. Život s policajtem: vše, co by měla rodina policisty vědět. Praha: Grada, 2015. str. 168

v rámci její diplomové práce „*Problematika postavení žen ve společnosti a v Policii ČR*“³²⁹. Lenka Ollé na základě podrobného výzkumu mezi policistkami, došla k závěru, že u policie prakticky neexistuje diskriminace žen v tzv. přímé formě, ale stále dochází k latentnímu znevýhodňování žen v celé společnosti, potažmo právě i uvnitř Policie ČR. Jedná se zejména o neviditelné bariéry, které mohou ženám bránit v kariernímu růstu a plné participaci na chodu organizace.

3.13.2 Zástupci menšin a homosexuálové uvnitř Policie ČR

K Policii ČR přicházejí i zástupci různých menšin a například i homosexuálové. Co se týče přijímání zástupců menšin do policejního kolektivu, tak narátoři uvedli vesměs shodně, že s tím nemají absolutně žádný problém a situaci uvnitř policie, přirovnávají k obrazu společnosti.

Lukáš: *Setkal jsem se se zástupcem menšin u policie. Myslím si, že takový lidé to mají složitější a musejí být trochu obrněnější, než ostatní lidi, protože mohou být terčem posměchu. Já se teda setkal jen s posměchem v legraci [...] Já s tím nemám žádný problém. To že člověk nějak vypadá, mě vůbec nezajímá.*³³⁰

Eva: *Zažila jsem Roma, polo Roma. Studoval se mnou vysokou školu a byl fakt dobřej. Musím říct, že jako. Nebyl to žádněj šprt teda, ale přišel na zkoušku a měl to v hlavě asi hodně dobře srovnaný. Věděl, co říká a byl dobřej a fajn no. [...] Přímou v zaměstnání jsem to nezažila. [...] Myslím si, že by ho policisti mezi sebou přijmuli [...] Policie se asi snaží nedělat rozdíly.*³³¹

Dle narátorů není absolutně žádný problém v přijímání zástupců menšin mezi sebou. Osobně jsem se také nesetkal s tím, že by někdo ze zástupců menšin měl u policie špatné postavení a rozhodně ne s nějakou šikanou. Naopak si myslím, že v současné době, by pracovitý, učenlivý zástupce z nějaké menšiny, měl situaci ještě lepší, než někdo z majoritní většiny. Mluvím zde hlavně třeba o možné specializaci takového člověka právě na různé řešení konfliktů v souvislosti s menšinami a takový člověk může mít velikou devízu například i v jazykové vybavenosti. Při výzkumu jsme se ale dostali k otázce přístupu policistů

³²⁹ OLLÉ, Lenka. *Problematika postavení žen ve společnosti a v Policii ČR* [online]. Brno, 2006 [cit. 2018-12-16]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/w4sjn/dp.pdf>. Diplomová práce. MASARYKOVA UNIVERZITA, PEDAGOGICKÁ FAKULTA. Vedoucí práce Tomáš Dvořáček. Str. 102

³³⁰ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

³³¹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Eva, vedl Ondřej Kapr 25. 1. 2018

k zástupcům menšin mimo policii. Narátoři vesměs uvedli, že obraz u policie je určitým obrazem společnosti.

Monika: *Když jsem studovala na magistra, tak jsem psala diplomovou práci, kdy jsem zkoumala, zda služba u policie mění rasistické postoje k menšinám a zjistila jsem, že čím déle ten policista slouží a nabývá těch negativních zkušeností, tak ten jeho postoj je horší.*³³²

Monika má nejspíš pravdu v tom, že si policista svou službou může vypěstovat určitou ostražitost vůči jistým etnikům. Nejde o nějaký rasismus, jako spíše o životní zkušenosti a určité zobecňování, kdy se policisté například setkávají s velkým procentem kriminality páchané Romy a pak si dělá představu o celé skupině, kdy se nevyhne tak zvanému škatulkování.

Daniela: *Podle mě zde existuje velká zaujatost. Pokud člověk pochází z té menšiny, tak ty policajti už k němu přistupují, tak, že to bude drban*³³³. *Takže se i na něj zaměřuje ta kontrolní činnost. [...] Co se týče prevence, tak jsem vlastně ve skupině pro menšiny*³³⁴, *ale úplně aktivní v té skupině nejsem, protože úplně nevím, jestli mám být policista, nebo mám být sociální pracovník, nebo mám být právník [...] Zde bych si dokázala, představil roli policie na preventivní úrovni. [...] Myslím si, že policisté často nahlíží na Romy skrz prsty právě proto, že se mezi pachateli často nacházejí právě Romové. Myslím si, že třeba u nás tě to nějakých 60 – 70 %. Asi je to trochu i obrazem společnosti. Určitě to není nějaká rasová nesnášenlivost. [...] Když jsou ale třeba Romové nebo Ukrajinci slušní, tak i my jsme slušní.*
335

Luděk: *Do roku 2008 jsem s Romama tak nějak problémy neměl, ale pak už to nějak prasklo, a když vidím, co všechno dokazují, hlavně ta mládež. Já se nedivím, že ty lidi se k nim chovají takhle a nedivím se, že se k nim některý kolegové chovají taky tak. [...] Proti homosexuálům nemám nic, ale vaděj mi tyhle ty nepřizpůsobivý, ty nedělej. Furt choděj s rukou nataženou, to támhle dělaj problémy. Dostanou královský peníze, naházej to támhle do beden a jdou si znova, Jo. Vaděj mi tady Poláci a Rumuni, kteří věčně dělaj bordel.*

³³² Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Monika, vedl Ondřej Kapr 23. 4. 2017

³³³ Drban – slangové označení pro závadovou osobu.

³³⁴ Skupina pro menšiny vzniká za účelem předcházení možných sociálních konfliktů mezi majoritní většinou a minoritní menšinou. Jedná se zde především o zástupce různých etnických skupin, cizince, důchodce, sociálně slabší občany, apod.

³³⁵ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Daniela, vedl Ondřej Kapr 15. 4. 2017

Přijedou si za prací a tu furt jezdíš na nějaké loupeže, nebo že se mydlej mezi sebou. [...] Když je slušnej člověk. Kdyby to byl Číňan, Ind, mě je to úplně jedno, vůbec mi to nevádí. ³³⁶

Obdobně jako o zástupcích menšin narátoři mluvili i o homosexuálech uvnitř policie. Opět to porovnávají s obrazem společnosti a současné doby. Někteří se s homosexuály v řadách policie setkali, jiní o žádném nevědí, nebo je to prostě nezajímá a nestarají se o to.

Daniela: Mám své soukromí, které nechci s ostatními moc sdílet, protože si myslím, že by to ostatní nepřijali. Respektive, co se týče toho soukromí, tak já mám přítelkyni, se kterou žiju a jestli jako u nás je tak ta skupina jako taková je homofobní. Nevím, jak jsou na tom jednotlivci, jestli by to přijali, kdybych jim to řekla, ale rozhodně nechci, takže se to snažím nějakým stylem jako skrývat a dokonce se mi stalo, že jsme jeli v autě s kolegou a ten mi řekl „Tý jo Danielo.. Je dobře, že si heterouš. Kdyby si byla lesba, tak já bych tady jako zastavil a odešel bych z auta“ [...] Myslím si, že to je obraz společnosti. Myslím, co se týče České republiky. [...] Vím i o dalších homosexuálech u policie a myslím si, že jsou ve stejném postavení jako já. [...] Kdyby za mnou někdo přišel a zeptal se mě „Seš lesba?“ Tak mu to řeknu. Jinak ne. [...] Vtípky bych brala s nadhledem. [...] To proč to asi jako neříkám, tak proto, že nechci mít tu nálepku, tu charakteristiku. Na jednu stranu to chápu, ale nechci to tak. [...] Cítím, že by mi to třeba při výběrovém řízení mohlo uškodit. ³³⁷

Navzdory negativním zkušenostem, které nastínila Daniela, tak nikdo z dotázaných narátorů neuvedl, že by měl problém s homosexualitou uvnitř policie. Na druhou stranu někteří narátoři uznávají, že znají homosexuály u policie a že se setkali s tím, že to tito homosexuálové nepřiznají a naopak si vymýšlí například i příběhy o fiktivních partnerech opačného pohlaví. To může být známkou obavy homosexuálů před homofobní policejní společností, kdy se mohou obávat například nepřijetí do kolektivu.

Eva: Mám kolegu, co se mnou nastupoval a ten je homosexuál. On nám to na tom nástupáku³³⁸, na tý zopce v Praze tajil, on nám to neřekl. My jsme to teda všichni věděli, že je, nebo tušili a on nám jako i lhal o tom. Jako vymyslel si, že má přítelkyni a vymyslel si docela takovej věrohodnej příběh. A blbý bylo, že on pak sloužil na oddělení, který bylo vedle ve městě, kde jsem sloužila já, takže já jsem se dozvěděla, že on má normálně přítele, že spolu žijou. Asi k tomu měl nějaký důvod, proč no neřekl. Asi si zažil svoje. Já teda jako moc homosexuálů mužů u policie neznám, ale žen, jako lesbiček to jo. To vím, že je hodně u

³³⁶ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Luděk, vedl Ondřej Kapr 4. 3. 2018

³³⁷ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Daniela, vedl Ondřej Kapr 15. 4. 2017

³³⁸ Nástupák – Nástupní kurz

policie. Mě to teda nějak nevadí [...] Myslím si, že kdyby to tenhle kolega normálně řekl, tak by mu na to nikdo nic neřekl. Jó kluci, že by u piva prohodili, že je bukvice, tak to říkali i tak. [...] Ta policie je v tomhle tom asi obrazem společnosti.³³⁹

David: Setkal jsem se, jsou a já s tím jako extra problém nemám. Myslím si, že je to individuální. Myslím si, že policajt by měl být vybraný, že by tam měl být nějaký vzor a když ho splňují i gayové a lesbičky, tak s tím žádný problém nemám. I jsem nastoupil a zrovna, když jsem nastoupil k policii, tak zrovna jeden z těch kluků byl gay. Já jsem se to dozvěděl až nějak později i když to na něm bylo trochu vidět. Jako v té době jsem to až nějak extra neřešil a ani dneska bych to neřešil. Prostě jako ta policie nějaký lidi vybírá a když už je vybere, tak si myslím, že by ty lidi měli být takový, že by to o sobě neměli dávat znát, ale nemyslím si to z toho hlediska, že by to bylo něco špatného, ale že oni samotný se vystavují nějakým posměškům, jako z nějakých přežitků tady, jako z nějakých minulejších dob, nebo od starších generací, nebo od některých lidí, který jako gaye a lesbičky odmítají.³⁴⁰

3.14 Možná rizika policejní profese

Rizika u policejní práce samozřejmě jsou a vycházejí z logické povahy tohoto povolání. V každém zaměstnání existují rizika, ale u policie je riziko umocněno hned několika faktory, kdy jeden z hlavních je ten, že policista nemůže utíkat jako každý, ale naopak by měl jít často vstříc tomu nebezpečí, kdy hrozí, že obětuje své zdraví, nebo dokonce i vlastní život. O nebezpečnosti této práce hovoří i počet zahynulých policistů ve službě. Od založení Policie ČR, tedy od roku 1991, si služba vyžádala 92 obětí na straně policie³⁴¹. Často docházelo k úmrtím v souvislosti s provozem na pozemních komunikacích, kdy si musíme uvědomit, že policisté často spěchají k zákrokům a v těchto momentech často nemyslí na svou bezpečnost až tak, aby jeli opatrně, a snaží se dostat ke svému cíli, co možná nejrychleji. Vzhledem k povaze tohoto povolání, ale dost policistů zahynulo v důsledku zákroků proti nebezpečným pachatelům. Naskýtá se zde otázka, jak moc si policisté uvědomují riziko, které jim hrozí a jak moc si ho připouštějí.

³³⁹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Eva, vedl Ondřej Kapr 25. 1. 2018

³⁴⁰ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako David, vedl Ondřej Kapr 24. 4. 2017

³⁴¹ Seznam padlých policistů lze najít online na stránce <http://padli.muzeumpolicie.cz/>, kde jsou i další popisující informace.

Marek: *Já si nějaké riziko absolutně nepřipouštím. To jak si začne člověk připouštět, tak tuhle práci nemůže dělat.*³⁴²

Filip: *Zranění nebo smrt si nikdy nepřipouštím. Já si myslím, že se mi nemůže nikdy nic stát.*³⁴³

Eva: *Když jsem nastoupila, tak jsem si připadala nesmrtelná. Vůbec jsem to neřešila. Pak v té Praze už to bylo takový... No člověk si to už nějak víc připouštěl, že by se něco mohlo stát.*

Narátoři často uváděli, že si strach a obavy moc nepřipouští. Možná je to určitý obranný mechanismus, bez kterého by tato práce ani nešla dělat. Sám občas určité obavy pocítuji. Když jsem ještě pracoval na protidrogovém oddělení okresní kriminální policie, tak jsem před každou situací, kde hrozilo větší riziko, pocítoval určité napětí. Dalo by se říct, že šlo o strach a jisté uvědomění si toho, že stačí málo a může vše špatně dopadnout. Když se však policista dostane přímo do toho zákroku, tak zde na strach není místo.

Strach je vlastně základní přirozenou lidskou emocí, která je spuštěna nebezpečnými, ohrožujícími a krajně nejistými situacemi. Při pocitu strachu doprovázejí vnitřní emoce i tělesné projevy. Zužují se cévy, mění se frekvence dýchání, srdce tluče rychleji. Pro většinu lidí představuje strach rušivý element. Nepříjemný pocit. Existují však jedinci, kteří se obrazně řečeno „bojí rádi“. Takový jedinci naopak mohou záměrně vyhledávat adrenalinové situace.³⁴⁴

Daniela: *Mám strach. Pokaždý když se dělá třeba nějaká prohlídka objektu, tak mě napadlo, že už se z té práce nemusím vrátit. Protože když si člověk uvědomí, že je na nějakém větším objektu a je tam sám a ještě k tomu, že my máme takovou specifikaci, že máme v obvodu těch 60 vesnic a nejbližší další oddělení je od nás asi 30 kilometrů, tak tam je člověk sám, že jo. V těch větších městech je těch hlídek více.*³⁴⁵

Lukáš: *Určitě jsem se bál. Byly určitý zákroky, kdy jsem se bál o sebe. O kolegu. Já jsem ten strach bral ale jako pozitivní věc, která mě motivuje k tomu, abych byl obezřetnej, opatrněj, dával si větší pozor. Jako obava ano. Půjdu do zákroku a může tam být problém, takže se na to musím psychicky připravit a s tím do toho jdu. Spíš bych to pojmenoval, jako*

³⁴² Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Marek, vedl Ondřej Kapr 26. 2. 2018

³⁴³ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Filip, vedl Ondřej Kapr 12. 3. 2018

³⁴⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Policejní psychologie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. str. 110 - 111

³⁴⁵ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Daniela, vedl Ondřej Kapr 15. 4. 2017

obavy. Kord, když se šlo do nepřipravených zákroků, k lidem, co jsme neznali. Určitě tam je obava a člověk se nastartuje tak, aby to zvládl co nejlépe.³⁴⁶

Luděk: *Měli jsme často obavy, když jsme vlezli do vlaku s fanouškama. Člověk nikdy neví, co se může stát. Něco řekneš a je zle. Snažili jsme se vždy vše řešit v klidu.*³⁴⁷

Ema: *Já o sebe mám veliký strach. Já se o sebe celkově bojím. Mám třeba ráda jízdu na lyžích, ale hrozně se bojím, že se mi něco stane. Jednou jsem měla úraz kolene a od té doby mám takovej divnej pocit. Bojím se třeba v autě, když jedeme na majáky a musíš jet přes město. No tak když jedu, tak mám divnej pocit, že mi tam někdo vběhne třeba se sluchátkama v uších. Nedávno jsem jela na majáky rychle přes město a vjelo mi tam auto. Kdyby zrovna jelo něco v protisměru, tak se vybouráme. Mě nejde asi ani tak o mě, ale o tu kolegyni, co jede se mnou.*³⁴⁸ [Ema hovoří o strachu o kolegyni. Nejde o genderový výběr, ale o to, že Ema v době rozhovoru sloužila jen s jednou a tou samou kolegyní – pozn. autora].

Připouštět riziko si policisté mohou třeba i v souvislosti, když zjistí, že byl zraněn, nebo dokonce zahynul nějaký jejich kolega ze sboru.

Marek: *Když slyším, že se nějakému kolegovi něco přihodí, tak je to samozřejmě srdeční záležitost. Člověka to mrzí, ale nemůže nad tím přemýšlet dopředu, protože to by tu práci asi nemohl dělat, protože by jí nedělal dobře, a když by měl ten strach, tak by vždycky ustoupil o ten krok. Někam uhnul, za něco se schoval. Ale samozřejmě takového člověka je mi líto, protože to jsou většinou lidi, kteří pro tu společnost pracujou spoustu let, nikdo to nedocení a to prostě, že umřou, tak život jde dál a nikdo se o to dál nezajímá. Udělá se nějaká sbírka, posbírají se svíčky a pár peněz. A je to prostě špatný, že stát by se měl postarat zejména o pozůstalí, hlavně ty děti no. Já když se dozvím o nějakém takovémhle kamarádovi, tak často i já iniciuju nějakou sbírku a třeba i neoficiální formou. Nepotřebuji, aby mě u toho někdo fotil s nějakým šekem.*³⁴⁹

Určitý strach a obavy nemusí souviset přímo s výkonem služby. Policisté se často mohou setkat i s vyhrožováním. Sám jsem takovou situaci zažil. Upřímně jsem si z toho nic moc nedělal a nějak jsem si toto riziko nepřipouštěl. Samozřejmě jde vždy o danou situaci. Určitě je rozdíl, zda vám vyhrožuje nějaký opilec při zákroku (tato situace nastává celkem často) anebo zda se jedná o jiný druh vyhrožování, kdy může jít například o vyhrožování,

³⁴⁶ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

³⁴⁷ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

³⁴⁸ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Ema, vedl Ondřej Kapr 22. 5. 2018

³⁴⁹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Marek, vedl Ondřej Kapr 26. 2. 2018

kvůli prověřování nějaké osoby, nebo případu. Setkal jsem se s vyhrožováním újmou na zdraví, vyhozením ze služebního poměru (známé „stáhnou tě z uniformy“), nebo se může jednat asi o ten nejhorší druh vyhrožování a to vyhrožování namířené na policistovu rodinu.

Lukáš: *Vyhrožování bylo. Když jsem byl na obvodě v uniformě, tak že nás dostanou z uniformy. Jsou lidi vzteklí. Něco se jim nelíbí. Lidi to vykřikují třeba při zadržení. Naštěstí to nikdy nikdo nedokonal.*³⁵⁰

S vyhrožováním rodině se setkal třeba narátor Petr, který uvedl, že k naplnění naštěstí nedošlo, ale že to nebylo nic příjemného.

Narátor Luděk přiznal, že v současnosti nemá obavu, až tak o svou fyzickou stánku, jako spíše o to, aby ho někdo křivě, lživě z něčeho neosočil. Uznávám, že z křivého osočení mám rovněž obavy, protože následné prověřování, byť zcela smyšlené události není pro žádného policistu nic příjemného.

Luděk: *Cokoliv se stane, tak drban³⁵¹ je na druhém místě. První se prověřuje policista. Jsem proti tomu, aby policista dělal nějaké trestné činy. Jó jestli udělal nějaký trestný čin, nebo přestupek, tak ať si to odnese, ale dřív bylo, že pokud policista něco udělal, tak to vedení se za něj tak nějak postavilo, do té doby, než se to vyšetřilo. Dneska do policajta kopnou a vemte si ho a dělejte si s ním, co chcete. Postaví se mimo službu a nikdo se o něj nestará. Policista se může při téhle práci dostat do problémů, ani nevíš jak. Dneska ne tebe může někdo něco lehce nachystat. Nějakou levotu, jenom aby se pomstil.*³⁵²

Riziko fyzického napadení, nebo třeba vyhrožování není bohužel jediné riziko, se kterým se policisté setkávají. Velkým rizikem, převážně v přímém výkonu, je možné nakažení nakažlivou chorobou. Policisté se setkávají s lidmi, kteří jsou často nositelé těchto nemocí. Bezdomovci, narkomani, sociálně slabší občasně. Bohužel se stává, že policisté musejí být často v přímém kontaktu s takovými osobami a právě zde policisté často pocítují určité riziko, které jim hrozí a potažmo i jejich rodině a blízkým.

Daniela: *Setkáváme se se žloutenkama a se vším možným a nemáme ani pořádný dezinfekční prostředek. Ano jeden jsme dostali. Četla jsem si obsah a je tam napsaný „hlavně*

³⁵⁰ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

³⁵¹ Drban – Slangový výraz pro závadovou osobu

³⁵² Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

nepoužívejte na kůži“ [smích]. [...] Do práce si musím kupovat mimo svých propisek a desek také svoje jednorázové rukavice. Přijde mi to docela zvláštní.³⁵³

Narátkorka Monika během výslechu sdělila vtipný životní příběh, který se odehrál v souvislosti s jejím fyzickým napadením.

Monika: Jednou jsme dělali takový operativní šetření v Praze před hlavním nádražím. Bylo to v tom parku, jak mu říkají Sherwood. Vystartoval tam na mě nějaký Arab. Jestli to byl Tunisán, dneska už opravdu nevím. Vystartoval po mě s nožem a můj teda budoucí manžel po něm vystartoval, strašně ho zmydlil a mě pak dotáhnul na barák.³⁵⁴[...] No a vlastně po cestě na ten Barák³⁵⁵, se mě zeptal, jestli si ho nechci vzít no a já jsem mu řekla, že jo a on „Já tě беру za slovo“. [...] A my jsme se opravdu do roka a do dne vzali [smích] ³⁵⁶

Policisté narátorky by se mohli ve svých rozhovorech zmiňovat o nebezpečnosti této profese i proto, aby v očích veřejnosti stoupla prestiž a úcta práce policisty. Když se pokusím podívat nestranně na nebezpečnost policejní práce, tak musím uznat časté argumenty veřejnosti, že i jiné profese mohou být nebezpečné. Což je pravda. Žádný z narátorů nezpochybňoval nebezpečnost jiných profesí proti práci policisty a nesetkal jsem se s tím, že by policisté obecně ve větší míře zveličovali rizika svého zaměstnání. Samozřejmě jistě i policisté si své historky upravují a zpestřují. Na druhou stranu objektivně existují situace, které mohou nastat jen při práci policisty. Tyto situace nastávají a policisté v nich nasazují své zdraví a bohužel i životy. Nejedná se jen o akční scény, jaké zná veřejnost z mnoha filmů a seriálů s policejní tematikou, ale může jít i o skryté hrozby. Kupříkladu každodenní styk s rizikovými skupinami osob, kde hrozí konflikt, nebo nakažení nějakou chorobou.

3.15 Policista mimo službu

Je to možná úsměvné, ale ze zkušenosti vím, že někteří lidé si vůbec neuvědomují, že i policisté jsou také jen lidi a mají své potřeby a osobní život. Každý policista se ve svém osobním životě, tedy v době, kdy zrovna není ve službě, zcela jistě chová alespoň částečně odlišně. Dle závazného etického kodexu policie by se policista i ve svém osobním volnu měl chovat bezúhonně, tak aby důstojně reprezentoval Policii České republiky svým jednáním,

³⁵³ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Daniela, vedl Ondřej Kapr 15. 4. 2017

³⁵⁴ Barák – V policejním slangu je barák domovskou základnou. Budovou útvaru policie.

³⁵⁵ Barták – Bartolomějská ulice v Praze – V této ulici se nalézá mnoho budov, které využívá Policie ČR.

³⁵⁶ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Monika, vedl Ondřej Kapr 23. 4. 2017

vystupováním i zevnějškem³⁵⁷ Já osobně to cítím tak, že by pro mě bylo morálně nepřijatelné, kdybych, jak se říká, kázal vodu a pil víno a věřím, že takových policistů je mnoho. Samozřejmě se najdou i policisté, kteří mohou svým jednáním i mimo svou pracovní dobu, špinit jméno Policie ČR a hlavně jméno všech ostatních policistů, protože lidé jsou zvyklí často házet ostatní tzv. do jednoho pytle a dle chování jedince odvodit chování celé skupiny.

Tím, že se člověk stane policistou, tak se k němu jeho okolí může začít chovat jinak. Policisté se tak dle narátorů často setkávají s různými otázkami ohledně profese policisty, nebo řešených případů. Jak uvádí Lukáš. Jedná se o přirozenou věc. Kdyby byl člověk například instalátérem, tak se ho budou ptát na věci zase ohledně této profese. Policista si ale musí vždy uvědomit, že je vázán určitou mlčenlivostí a o některých věcech jednoduše mluvit nesmí.

Daniela: Ideálně bych chtěla pracovat, tam kde pracuju, ale nechtěla bych tam v tom místě bydlet. Vůbec pro mě není příjemný, když jdu po ulici v civilním oblečení, že mě ty drbani zdraví a že se na mě usmívají a mají takový ty pohledy „Vím kdo jste“. Mě se teda ještě nic nestalo. Že by mi poškrábali auto, nebo, že by mi odcizili nějaký majetek, nebo, že by mi nějak ublížili. Myslím si, že tam kde pracuju, tak si nemyslím, že bychom tam byli nějakí bossové, že když někam přijedeme, tak se z nás všichni jako pokadí a budou mít respekt, ale pořád ty známý drbani co tam jsou tak vědí, že jsme schopní se bránit.³⁵⁸

Nikdo z dotázaných policistů se ve svém civilním okolí neseťkal s tím, že by byl například terčem nějakých útoků, nebo posměchu. Lidé, kteří se pohybují v okolí policistů, často vědí o jejich zaměstnání.

Lukáš: Vzhledem k tomu, že tuto práci dělám už dlouho, tak o mě okolí ví, že jsem policista a neseťkal jsem se s tím, že bych kvůli tomu ztratil kamarády a vůbec. Naopak někteří se zajímají, zajímá je to. Jak se to dělá, co se dělá. Já jsem ještě pořád aktivní ve svém volném času, takže já jsem v zastupitelstvu obce, předseda fotbalu, jsem u hasičů, u rybářů, prostě, co u nás v obci máme spolky, tak se tam aktivně zapojuju, takže bych řekl, že ty lidi mě berou spíš z toho, co v tý obci dělám, na čem se podílím, než to že jsem policajt³⁵⁹

³⁵⁷ Etický kodex Policie České republiky odst. 5 písm. b)

³⁵⁸ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Daniela, vedl Ondřej Kapr 15. 4. 2017

³⁵⁹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

Ema: *No oni chtěj úlevy [smích]. Říkám jim, že to takhle nechodí [...] Většinou říkaj takový ty vtipy, co najdou na internetu a pak si ze mě dělaj srandu no [...] Myslím si, že ty starší lidé si váží policistů, ale ty mladí si z toho dělají vyloženě srandu. Ty vlastně i zesměšňují to, že seš u policie, jako „Ty jdeš k policajtům jo? No tak to se s tebou asi bavit nebudu“ a ty starší říkají „No tak to je dobře, že si tam šla“.³⁶⁰*

Osobně si myslím, že co se týče Emy, tak jí takto její vrstevníci spíše škádlí, než že by se jí posmívali, za to co dělá. Samozřejmě jsou policisté i ve svém volném čase vystavováni kritickým hlasům na celou policii, čemuž se buď postaví, nebo začnou třeba i vyhledávat společnost výhradně mezi dalšími policisty.

Daniela: *Když lidé v mém civilním okolí zjistí, že jsem policistka, tak je to v první řadě pobaví. Někteří mě politujou a říkají, že jsem blázen, pokud se v dnešní době do něčeho takového pouštím. Když jsme někde ve společnosti, tak se to téma stočí vždycky na to, že se začnou vyptávat, co můžou, kde jak, co mají dělat. Já jsem to nikdy nechápala, proč policisti nechtěj mluvit o tý svojí práci. Teď už to chápu. Člověk jde do tý společnosti, aby se o tý svojí práci nemusel bavit a já si to i zakazuju.³⁶¹*

Policisté si musejí uvědomit, že veřejnost v jejich okolí často dříve, nebo později zjistí, jakou dělají profesi a musí se připravit na to, že budou i ve svém volném čase pod kritičtějším pohledem společnosti. O tomto se zmiňuje i Ellen Kirschman³⁶², která upozorňuje na fakt, že nejen nejenom samotní policisté, ale i celé jejich rodiny jsou často pod drobnohledem společnosti. A celá rodina, tak může být pod velkým tlakem. Toto může pramenit i z toho, že veřejnost bere policisty za určitý veřejný majetek.

Od policistů se i v jejich volném čase očekává, že se budou určitým způsobem chovat, ale také je od nich občas vyžadována i nějaká pomoc, či rada.

Filip: *Lidé v mém civilním okolí berou, že jsem policista, nějak se o tom nebavej. Spíše se na mě obracejí s problémy. Třeba se zeptaj na nějakou radu, nebo se svěří s nějakým problémem, nebo tak. Jinak to necítím, že by to někdo myslel špatně. Možná mají trochu respekt, nebo i strach. Ale nedávají to najevo.³⁶³*

³⁶⁰ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Ema, vedl Ondřej Kapr 22. 5. 2018

³⁶¹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Daniela, vedl Ondřej Kapr 15. 4. 2017

³⁶² KIRSCHMAN, Ellen. Život s policajtem: vše, co by měla rodina policisty vědět. Praha: Grada, 2015. str. 37 - 39

³⁶³ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Filip, vedl Ondřej Kapr 12. 3. 2018

I policisté mají své koníčky. Pravděpodobně se nezaměřují na příklad na akční koníčky, oproti pasivnějším, jinak než většinová společnost. Možná to policisty mírně tíhne například ke střelbě ze zbraní, ale určitě to není nějaké pravidlo. Spíš jsem se naopak setkal s tím, že policisté mají koníčky nemilitantní. Jde například o oblíbené rybaření, u kriminalistických techniků o focení, cestování apod. Sám mám koníčků mnoho, ale bohužel na ně nemám příliš času. Mám rád svoji práci a ne zřídka práci věnuji i dost svého volného času.

David: *Na koníčky a zájmy určitě čas mám [...] Ted' zrovna pracuji od osmi do čtyř. Mám volný odpoledne, mám volný víkendy. [...] Jeden z největších je, že jezdím na dětský policejní tábory a to mě hodně baví. Jsem rád, že to zastřešuje policie a dává takovéhle možnosti. [...] A pak já jsem takovej šťoura, napůl kutil. Mám chatu, tak to je taky jedna z mejch velkejch zálib. [...] Jsem v lese u vody. To mě baví.*³⁶⁴

Daniela: *Já nedělám tu policejní práci pro peníze, ale je to pro mě zaměstnání. Není to pro mě životní cesta. A to moje zaměstnání podřizuju svým koníčkům. Snažím se. Takže pokud mám nějaký zápas, nebo nějakou akci, tak rozhodně nechci jít v tu dobu do práce.*³⁶⁵

Policisté mají a dle narátorů i měli různé aktivity i mezi sebou. Někteří si v práci našli kamarády, se kterými tráví volný čas a to třeba i s rodinami. Policisté na mnoha útvarech rádi pořádají i společné akce, ať už sportovní, kulturní, nebo třeba turistické. Petr Nesvatba³⁶⁶ upozorňuje na úskalí, kdy se policisté cítí často lépe ve společnosti dalších policistů, což posiluje uzavřenost a prohlubuje subkulturní zásady. Toto může produkovat pocity uzavřenosti, sociální izolace, až určitého pocitu výlučnosti.

Marek: *Policisté mezi sebou mají určitě nějaké aktivity. Občas se zajde na pívko. Občas se něco upeče, ugriluje, udělá se nějaká společná akcička. Mnoho lidí spolu odjíždí na víkendy někam. Vzhledem k tomu, že já mám tři děti, čtyři psi, mám menší hospodářství, tak chodím spíš na to pívko a samozřejmě párkrát za rok nějaká akce společná je.*³⁶⁷

Narátoři o tom sami nemluvili, ale existuje určité procento policistů, kteří si přivydělávají ve svém volném čase, na různých brigádách. Předchozí zákon o služebním poměru byl jistým smyslem trochu benevolentnější v umožnění dalšího výdělku policistů. Dle § 152 z.č. 186/1992 Sb. služební funkcionář rozhodoval o tom, zda může policista provozovat živnost, nebo k vykonávat jinou výdělečnou činnost v pracovním nebo obdobném poměru.

³⁶⁴ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako David, vedl Ondřej Kapr 24. 4. 2017

³⁶⁵ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Daniela, vedl Ondřej Kapr 15. 4. 2017

³⁶⁶ NESVADBA, Petr. *Policejní etika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. str. 189

³⁶⁷ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Marek, vedl Ondřej Kapr 26. 2. 2018

Služební funkcionář musel dle zákona vždy přihlédnout k tomu, zda daná činnost nemůže ovlivnit plnění služebních povinností, nestrannost nebo nepodjatost policisty nebo jiné služební zájmy policie, zejména v případech, kdy jde o činnost publicistickou, literární, uměleckou, vědeckou a pedagogickou. Souhlas nelze udělit k činnostem, které by mohly ohrozit autoritu policisty, jeho vážnost a důstojnost na veřejnosti, postavení policie a ministerstva, a k činnostem, ke kterým by policista mohl zneužít informací získaných v souvislosti s výkonem služby anebo zneužít svého postavení, zejména k činnostem v detektivních kancelářích a v civilních bezpečnostních službách.³⁶⁸

Oproti tomu je v novém služebním zákonu jasně stanoveno, že „*příslušník nesmí vykonávat jinou výdělečnou činnost než službu podle tohoto zákona; toto omezení se nevztahuje na případy uvedené v § 29, 31 a § 33 písm. a) a na další činnosti stanovené interními akty vydanými řediteli bezpečnostních sborů*“.³⁶⁹ Interním aktem řízení u Policie ČR je ZPPP č. 100/2012, kde je stanoveno, že se zákaz výdělečné činnosti nevztahuje mimo jiné na veřejně prospěšné činnosti sociálního, výchovného, zdravotního, humanitárního, charitativního, kulturního nebo sportovního charakteru směřující k uspokojení potřeb a zájmů společnosti.³⁷⁰

Marek: *To, že to je striktně daný zákonem, to je špatně. Čím víc zákonů, čím víc zákazů, tím miň demokracie. Samozřejmě bylo by dobrý, aby o tom rozhodoval služební funkcionář, ale mělo to nějaký rozumný mantinely. Ten člověk, když si půjde někam přivydělat nějakou tu korunu a nebude to opravdu souviset a ohrožovat výkon tý jeho služby a i do budoucna, tak si myslím, že rozumnej služební funkcionář toho člověka zná, a ví, co od něj může čekat, tak ten služební funkcionář by rozhodl určitě rozumně*³⁷¹.

Ani jeden z narátorů nevedl, že by si mimo službu přivydělával, což tak může skutečně být, nebo narátoři nechtějí toto z různých příčin přiznat.

3.16 Ambice do budoucna

Každý k policii s nějakým cílem vstupuje a někdo si za svým snem jde třeba více, někdo méně. Někdo své cíle postupně možná přehodnotil. Někdo si nějakou pozici u policie našel

³⁶⁸ § 152 odst. 4 zákona č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky.

³⁶⁹ § 48 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

³⁷⁰ článek 8 závazného pokynu policejního prezidenta č. 100/2012, kterým se provádí některá ustanovení zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

³⁷¹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Marek, vedl Ondřej Kapr 26. 2. 2018

zcela náhodou a využil naskytnutou příležitost. Lukáš: *A zase, jak jsem dělal ty spisy, tak někde na intranetu, nebo na stránkách internetu bylo. Ještě ETR nebylo, tak se objevila nabídka, že se zakládá oddělení doprovodu letadel v Praze, tak jsem se o to začal zajímat. Napadlo mě, že by mě to mohlo i bavit. Jít na takovou zkušenou, když to řeknu, jako když hloupej Honza šel do světa*³⁷² Já osobně jsem měl určitě cíl u policie zestárnout. Projít si tím základním útvarem a až načerpám zkušenosti, tak se dostat třeba na kriminální policii, nebo i někam výš. Prioritou pro mě není nějaká funkce, jako spíš vidina práce, která mě bude naplňovat a vidina přátelského kolektivu. Zde se nabízí otázka, zda policisté přicházejí k policii s mnohdy nereálnými představami anebo, je postup na vytouženou pozici, tak složitý. Lucie Pichrtová v rámci své bakalářské práce na téma *Motivace k profesi policisty*³⁷³ zveřejnila závěry svého kvantitativního výzkumu prováděného mezi policisty, kdy respondenti - policisté na otázku „Pracujete na pozici, na níž jste původně aspiroval/a?“ odpověděli, že v 61 procentech nepracují. Tento výzkum nám ale neukazuje příčinu, proč se policistům nepodařilo dostat na vytouženou pozici. Je možné, že někdo nastoupil k policii a neměl žádné očekávání.

Daniela: *Já jsem na začátku o policii prakticky nic nevěděla [...] Myslela jsem si, že by na začátek bylo fajn jít na dopravku. Že by to mohlo být zajímavý a bílá barva, že mi víc sluší, než modrá, ta je taková ošklivá ta policejní. Každopádně, když jsem se pak dostala na to obvodní oddělení, na tu klasickou policejní práci. Tak jsem nevěděla co dál dělat. Ale rozhodně jsem věděla, že tam nechci zůstat, že jsem kvůli tomu pět let nestudovala, nebo 6 let, že jo. Říkala jsem si, že nejsem úplně nešikovná, že bych se mohla posunout někam jinam. [...] Líbila by se mi sledka*³⁷⁴. *Co se týče bakaláře, tak mám vystudovanou dramku, takže ráda vstupuju do různých rolí, ráda hraju. [...] V týhle chvíli, kdyby mi někdo nabídl jakoukoliv pozici, abych mohla jít z oddělení pryč, tak bych šla i tam, byť by ta práce pro mě nebyla ze začátku moc přitažlivá.*³⁷⁵

Někdo naopak ambice měl, ale nastaveným systémem se bez vysokoškolského vzdělání nemohl dostat výše.

Filip: *Když jsem nastoupil, tak jsem žádné velké ambice neměl. Pak jsem chtěl zkusit vysokou školu a tam přišlo trochu zklamání. Podal jsem si žádost na Policejní akademii.*

³⁷² Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

³⁷³ PICHRTOVÁ, Lucie. *Motivace k profesi policisty*. Praha, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze - Fakulta humanitních studií. Vedoucí práce Mgr. František Valeš. str. 56

³⁷⁴ Sledka – Slangový výraz pro Odbor operativního sledování – ODD. Tento útvar má v rámci Kriminální policie a vyšetřování na krajské úrovni provádění sledování osob a věcí.

³⁷⁵ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Daniela, vedl Ondřej Kapr 15. 4. 2017

Všichni mi to schválili, ale zamítl mi to ředitel, že jsem na místě, kde nepotřebuji vysokoškolské vzdělání. To jsem byl zklamanej a dalších asi šest let jsem to nezkoušel. Pak přišel takový bům, že ta vysoká škola bude potřeba a zjistil jsem, že jsem už blbej [smích] [...] Tím jsem asi veškerý ambice uzavřel, protože bez vysoké školy se dál nedostanu.³⁷⁶

V § 19 zákona číslo 361/2003 Sb. Je stanoveno, že k dosažení určitých míst je zapotřebí mít dosažené dané vzdělání. To znamená, že policista nemůže nastoupit bez minimálně maturitního vzdělání a na některá tabulková místa je předepsané i vysokoškolské vzdělání určitého stupně. Nastoupit na určité místo bez patřičného vzdělání předchází zákon č. 186/1992 Sb. umožňoval a to na základě § 3, kdy o výjimce rozhodoval v odůvodněných případech ministr vnitra.

Pavel: Já mám vyšší odbornou školu se zaměřením na právo a na bezpečnost. Jsou mezi náma i lidi, kteří mají vysokou školu i třeba z floristiky a vzhledem k tomu, že mají bakaláře, nebo magisterský studium, tak mohou postoupit do 8. a vyšší platové třídy a svým způsobem já i přes ty odsloužená léta, tak jsem na konci. Protože abych šel dělat bakaláře, tak to jsou další 3 roky a abych dělal teď bakaláře v pětapadesáti. To je nesmysl. Proto třeba ty kluci na vraždách končili a byli to ostrílení bardi, kteří už o tý práci věděli hodně a hodně. Měli i dobrou objasňenost. Na co jim měla být vysoká škola. K čemu jim měla posloužit.³⁷⁷

David: Já si myslím, že to takhle je asi dobře, ale asi bych udělal i možnost výjimek. Protože jsou lidi, kteří tam jsou dlouho. Jsou to výborní odborníci. Tak to prostě omezit třeba nějakým delším obdobím. [...] To, že stačí jakákoliv vysoká škola, to je podle mě špatně. Je to nemoc celého státního systému. [...] Mohlo by to být tak, že budou brát všechny vysokoškoláky, ale ty s tou nějakou odborností by měli být upřednostněni. I kdyby to byl třeba plošný příspěvek za odbornost.³⁷⁸

Podle nového služebního zákona se i výrazně změnil celý systém udělování hodností. Podle nového systému se hodnosti přisuzují k určitým tabulkovým funkcím a už se tedy nemohou přidělovat například za odsloužená léta, nebo významné zásluhy.

Filip: Když jsem potkal někoho, kdo měl třeba praporčíka, podpraporčíka, tak už jsem věděl, že ten člověk slouží dlouho, jo protože tam šli hodnosti po třech letech. Začínal si na hodnosti strážmistra. Za tři roky si měl nadstrážmistra a tak dál. No a věděl si třeba, že to je člověk dlouho sloužící a tohle. No a teď o tom člověku nevíš nic. Potkáš kapitána a on je třeba

³⁷⁶ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Filip, vedl Ondřej Kapr 12. 3. 2018

³⁷⁷ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Pavel, vedl Ondřej Kapr 16. 4. 2017

³⁷⁸ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako David, vedl Ondřej Kapr 24. 4. 2017

*měsíc u policie. Na druhou stranu je to dobrý, že se můžou nabrat třeba odborníci bočním vstupem.*³⁷⁹

System uvnitř policie je bohužel velice špatně nastavený. Vedoucí pracovníci v současnosti nebudou nikdy chválit své podřízené před nadřízenými, protože zde hrozí reálné riziko, že takovýto podřízený policista povýší a jen těžko se za něj bude hledat adekvátní náhrada. Zrovna tento zdánlivě jednoduchý problém však nemá zdaleka tak jednoduché řešení. Často dochází k nelogickému dopadu tohoto systému, který se projevuje tak, že se vedoucí pracovníci rádi zbaví nepracovitých, nebo problémových policistů tak, že jim umožní odejít na vyšší pozici.

Jsou ale i policisté, kteří už svých cílů dosáhli a třeba i přehodnotili priority, nebo do jejichž života zasáhla událost, který jim poskytla úplně jiný pohled na svět.

*Lukáš: Na těch doprovodech letadel [...] Bylo to dobře placený, ale časově náročný. [...] Ač mě ta práce bavila, tak jsem toužil jít zpátky blíž k bydlišti, protože nejenom, že jsem vstával ráno brzo a končil jsem večer, ale ještě se stávalo, že jsem byl třeba týden pryč. Čtyři dny pryč. A to se mi nechtělo nechávat ženu s dítětem, a aby mi uteklo dětství toho dítěte jenom, protože jsem furt v práci.*³⁸⁰

Monika: Jsem si vědoma svých limitů a jsem si vědoma, že ta práce, kterou dělám, není pro ženský. Vím to. Není pro ženský. Že nás to stojí daleko víc úsilí. Nejsme oceněný. Kluci se na nás dívají skrze prsty, byť to neřeknou. Cejtím tu skepsi, i když mi to třeba nikdy nikdo neřekl, kromě jednoho tady prostořekýho kolegy, ale zase na druhou stranu, si cením, že ten postoj nezakrývá, takže já vím, že až mi bude padesát, že já tu práci dělat nebudu moct. [...] Pokud v padesáti budu ještě sloužit, tak bych chtěla zase učit, protože si myslím, že za ty léta toho nasbírám dost, abych to mohla těm lidem předávat dál. [...] V roce 2010 na podzim jsem šla na neschopenku na rizikové těhotenství. Pak jsem se dozvěděla, že dětsko, co čekám je nemocný... No... V únoru 2011 se mi narodil syn s... O tom se mi bude těžko mluvit, protože s tím jsem se do dneška nevyrovnala... [...] Moje dítě se narodilo a mělo kasabach mery syndrom³⁸¹ v důsledku obrovskýho rakovinovýho nádoru a v podstatě jsem se s ním každou minutou loučila. Nicméně vděčím synovi za tu neutuchající touhu chtít žít. [...] Potýkáme se s tím dodnes, ale ty následky jsou úplně minimální, než se očekávalo. Nikdo neočekával, že to přežije, natož aby to byl normální kluk s nějakejma drobnějma neurologickějma problémama

³⁷⁹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Filip, vedl Ondřej Kapr 12. 3. 2018

³⁸⁰ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

³⁸¹ Syndrom Kasabachův-Merrittové

*a s šíleně oslabenou imunitou. [...] Tohle to mě hodně změnilo a nejenom mě, ale i mého manžela. Dozráli jsme tímhle tím. Já už jsem přestala řešit nějakou kariéru. Smířila jsem se s tím, že v práci nenastoupím, že budu žena v domácnosti a budu se starat o postižený dítě. Veškerý ambice, nebo to všechno to zmizelo.*³⁸²

Některým narátorům se podařilo již teď dosáhnout své vysněné pozice a jsou zde spokojeni. Jedním z takových je třeba David, který se dostal v Praze na první oddělení, tedy oddělení zabývající se vyšetřováním vražd, což je pozice, která si uvnitř policie i u veřejnosti udržuje určité renomé.

*David: No abych pravdu řekl, tak já jako jeden z těch takových úplně největších cílů je dostat se sem na ty vraždy³⁸³, což se mi povedlo, takže já teď nemám ambice jít někam jinam, nebo vejš. Mě to přijde dostatečně odborný, vysoko a myslím si, že mě to úplně sedí. Je to řadová pozice a myslím si, že bych se ani nehrnul do nějakých vedoucovských pozic. Jsem rád, že je to řadová pozice a že mám práci, která mě baví.*³⁸⁴

3.17 Ovlivnění prací policisty

Každý člověk je svým způsobem více, nebo méně zasažen svou prací, která ho ovlivnila i kupříkladu v době, kdy není ve svém zaměstnání. Osobně si vzpomínám, že po několika letech na obvodním oddělení a bezpočtu hodin strávených při dohledu na bezpečnost a plynulost silničního provozu, jsem si více všiml například stylu jízdy přijíždějících vozidel, nebo třeba i posádky, zda je připoutaná apod. Je to taková „nemoc z povolání“ Zde je ale otázkou, zda policejní práce dokáží člověka ovlivnit ještě více do hloubky a třeba i změnit jeho chování, nebo například donutit přehodnotit určité životní priority.

Marek: Jakákoliv činnost, jakákoliv práce, musí toho člověka po několika letech nějakým způsobem ovlivnit. Jsou samozřejmě jedinci, kteří jsou náchylnější a jsou jedinci, kteří jsou odolnější. Někdo si to připouští, někdo si to nepřipouští a neuvědomuje si to. [...] Člověk, když si nebude dávat pozor, tak začne vše zlehčovat, brát to s nadhledem, nevěnuje se tomu do hloubky a mnohdy nad tím mávne rukou. Potom ty výsledky a policejní práce nesměřují tam, kam mají směřovat. Každý pachatel je originál, každý trestný čin je originál. Jakékoliv to jednání, které prověřujeme, nebo vyšetřujeme, se musí dělat od A do Z.

³⁸² Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Monika, vedl Ondřej Kapr 23. 4. 2017

³⁸³ Vraždy – Slangový výraz pro oddělení obecné kriminality SKPV – Oddělení vyšetřování vražd.

³⁸⁴ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako David, vedl Ondřej Kapr 24. 4. 2017

Nespolíhat se na to, jak se to dělalo dříve. Může dojít k profesnímu, nebo lidskému pochybení.³⁸⁵

Zrovna právě na markově stylu mluvy je patrné značné ovlivnění policejní prací. Je to zřejmé ze způsobu vyjadřování a ze zvolených slov. Každého může práce ovlivnit trochu jinak.

David: *Já si myslím, že mě tahle práce určitě ovlivnila, stejně jako ovlivnila úplně všechny kolegy, akorát někteří si to připouštějí a jiní ne. Já si myslím, že tohle to tě vždycky ovlivní. [...] Určitě člověk ví z práce, jak se co děje a je určitě pozornější, víc se kolem sebe kouká. Je to taková ta nemoc z povolání, ale to si myslím, že je úplně u každého. Jako třeba většina zdravotních sestřiček chtějí mít doma uklizeno a čisto, že jsou v uvozovkách nemocný na nějakou hygienu, tak si myslím, že ty policajti mají stejně tohle to na nějakou bezpečnost. Pokrejvač taky jistě jede a kouká po střeších.³⁸⁶*

Filip: *[dopravní policista] Né, že bych se bál ale mám respekt v místě, kde ty lidi třeba hodně bouraj, nebo tak. Třeba tam nejedu, tak jako bych tam jel dřív. Určitě mě ta práce ovlivnila. [...] Spíš se bojím o děti, když vím, co všechno se může stát³⁸⁷*

Eva: *Já to vnímám. Policie mě naučila držet hubu a krok [smích]. To znamená tolik se neprojevat, že v mém věku se to moc nepřijímá. Bere se to tak, že jsem nic nezažila, takže bych měla držet hubu. Taková jsem nikdy nebyla. Vždycky jsem hodně říkala svoje názory a myslím si, že i na tom prvním oddělení to byla z mojí strany chyba.³⁸⁸*

Policejní profese dokáže člověka měnit osobnostně. Může to nastat například stresem. Luděk: *Manželka říká, že mě [práce] ovlivnila, že jsem nervózní. Já to taky pocítuju. Že už je toho hodně no. Dneska když nastoupí policista, tak nastoupí do toho vlaku a jede v něm. Já jsem zažil tu klidnější dobu pro tu policejní práci, kdy se tomu mohl člověk věnovat. Dneska to je hrr hrr..³⁸⁹*

Policejní práce patří z hlediska množství a intenzity stresu k velmi náročným pracovním činnostem (časový stres, rozhodovací stres, neuspokojivé pracovní podmínky, konflikty s problémovými občany).³⁹⁰ I přes psychologické vyšetření, kterým projde každý policista při

³⁸⁵ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Marek, vedl Ondřej Kapr 26. 2. 2018

³⁸⁶ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako David, vedl Ondřej Kapr 24. 4. 2017

³⁸⁷ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Filip, vedl Ondřej Kapr 12. 3. 2018

³⁸⁸ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Eva, vedl Ondřej Kapr 25. 1. 2018

³⁸⁹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Luděk, vedl Ondřej Kapr 4. 3. 2018

³⁹⁰ PILAŘOVÁ, Irena. Základy psychologie práce a organizace pro policejní manažery. Praha: Management Press, 2004. str. 76

nástupu do služebního poměru, jsou policisté vystaveni často velikému stresu. Tomuto nelze zabránit žádným výběrem. Je na každém policistovi, jak se s tím vyrovná. Luděk: *Někdy se to sesype. Mám třeba zadržného člověka, kterého musím do 24 hodin propustit a já na to nemám připravené spisy, tak ano to jsem ve stresu.*³⁹¹

U policistů se mluví převážně o tak zvaném policejním stresu, kdy se jedná o psychickou zátěž, spojenou se situací s emocionálním a často i fyzickým vypětím.³⁹² Pro mnohé lidi a policisty též může být velice frustrující setkání s mrtvolami, obzvláště když se jedná o mrtvoly ve značném stádiu rozkladu, nebo znetvořená těla.

Luděk: *Co se týče mrtvol, tak ty první čtyři, nebo pět, lidí rozjetých v kolejích. Tak to bylo hrozný. Pak už začínáš tak nějak bejt otrlejší. Ale nejhorší pro mě je, když někam jedeš a máš tam první dítě. To je pro mě do dneška dost nepříjemný.*³⁹³

Filip: *Já když jsem přijel ke své první mrtvole, tak tam bylo tolik práce a já jsem se bál, abych něco nezapomněl, že nebyl čas ani tu mrtvolu prohlížet a přijít na to, jak je to hnusný... A hnusný mi to přišlo vlastně, až když jsem viděl fotky. Následek to na mě ale nemělo.*³⁹⁴

Narátoři často uváděli, že si na ty mrtvoly prostě zvykli. Nic jiného jim ani nezbylo. Určitě stresující jsou první setkání s mrtvolou. Sám si i po takřka 12 letech vzpomínám na svou první mrtvolu. I nyní si dokážu vybavit detaily, jako například obličej, zemřelého, nebo jméno. Narátoři vesměs uvedli, že v současnosti jim setkání s mrtvolou nečiní žádný větší problém, ale že si často nezvykli například na utěšování příbuzných, nebo setkání s mrtvým dítětem.

Filip: *Spíš než mrtvoly sužující byly brečící křičící děti, které měly třeba zraněný rodiče. [...] To bylo horší než nějaká mrtvola. Ta beznaděj těch dětí, že jim odvázejí rodiče a nemůžou vůbec nic. Byl jsem i u mrtvejch dětí... Bral jsem to jako osud, že se s tím nedá nic dělat. To člověk musí brát a nesmí nad tím přemýšlet. Okamžitě to vytlačuji, ale samozřejmě si na to člověk vzpomene. Asi jsem v tomhle hrubej, ale já to mám tak daný.*³⁹⁵

Ano, většina policistů si na stresující situace pomalu zvykla. Ovšem tento zvyk s sebou může nést i určité negativní následky a to tzv. částečné citové vyhoření. Citově vyhořelí policista už nedokáže adekvátně reagovat na vzniklou situaci i ve svém osobním životě.

³⁹¹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Luděk, vedl Ondřej Kapr 4. 3. 2018

³⁹² ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Policejní psychologie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. str. 129 - 130

³⁹³ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Luděk, vedl Ondřej Kapr 4. 3. 2018

³⁹⁴ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Filip, vedl Ondřej Kapr 12. 3. 2018

³⁹⁵ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Filip, vedl Ondřej Kapr 12. 3. 2018

Ovšem určitá míra cynizmu je pro profesionalitu u policisty a dalších pomáhajících profesích jediné výhodou, ale nesmí to přesáhnout určitou mez. Jak uvádí Petr Nesvatba³⁹⁶, tak cynikem v negativním slova smyslu je takový policista, který zejména po několika letech služby přestane rozlišovat mezi spoluobčany a na všechny hledí podezíravě.

Policisté se již při výcviku a hlavně při následné praxi neustále zdokonalují v zastírání svých emocí a právě praxe si vyžaduje, aby byli profesionály, kteří na sobě nenechají nic znát. Jenomže policejní práce je plná emocí a výsledkem tohoto jejich neustálého potlačování může být přemíra stresu. Policisté na sobě nemohou nechat znát svou slabost, protože si to jejich povolání prostě vyžaduje a ztratili by tak respekt.³⁹⁷ Jenomže respekt by policisté ztratili i před svými kolegy. Možná právě proto narátoři a policisté obecně příliš o stresu nemluví a nemluví. Spontánně o stresu začal mluvit jen Lukáš a to ve spojitosti se změnou svého zaměstnání, kdy obhajoval důvody pro přestup a popisoval své emoce a dopad práce na jeho psychiku.

Lukáš: *Nikdy mě rodina netlačila k tomu, abych měnil místo. Poslední roky, co jsem dělal na kriminálce, mi ale rodina vyčítala. Ani né to, že s nima trávím málo času, ale že se málo směju. Že jsem furt zamyšlenej. Že se málo směju vtípkům a takovýhle věci. Stávalo se mi dost často, že jsem o tom přemejšlel a připadalo mi, že se nebylo čemu smát. Naopak když jsem přestoupil (pozn. autora: přestoupil na školní policejní středisko na pozici instruktora sebeobrany), tak bych řekl, že tak za měsíc se to samo srovnalo a zase děti říkali, že je to divný, že se moc směju, že vymejšlím blbosti a moc se směju. Teď už jsem tady asi půl roku, tak už se směju jen, když mám. Tak už je to dobrý [smích].*³⁹⁸

V případě chronického stresu a dlouhodobém pobytu v emočně náročném prostředí může dojít, zejména u pomáhajících profesí, k tak zvanému syndromu vyhoření. Nejedná se o oficiálně uznanou diagnózu, dle mezinárodní klasifikace nemocí. Při syndromu vyhoření se v tomto případě policista dostane do stavu emocionálního, mentálního a v některých případech i fyzického vyčerpání.³⁹⁹ Jak je patrné z předešlé ukázky, tak Lukáš stejně jako mnoho dalších policistů na svém působišti vyhořel. Pak prakticky nezbývá, než odejít od policie anebo využít možnosti policie a pokusit se přejít na jinou pozici s jinými úkoly a cíli, kdy takovýto policista ve své práci může skutečně znovu nalézt smysl. Toto se Lukášovi dle

³⁹⁶ NESVADBA, Petr. *Policejní etika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. str. 192 - 193

³⁹⁷ KIRSCHMAN, Ellen. *Život s policajtem: vše, co by měla rodina policisty vědět*. Praha: Grada, 2015. str. 48-50

³⁹⁸ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

³⁹⁹ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Psychologie zdraví*. Praha: Portál, 2001. str. 113 - 116

jeho slov evidentně podařilo a podařilo se to třeba i Filipovi, který přestoupil z vyšetřování dopravních nehod na kriminalistického technika a v této práci si našel zalíbení. Luděk: *Já říkám „Dokud má o tu práci člověk zájem, tak by ho ty vedoucí měli nějak udržovat a motivovat ho. Protože jak jednou ten člověk tu aktivitu ztratí. Pak když máš policajta, kterej je vyhořelej, tak ten si to nějak v tý práci odsedí, aby to přežil. Ty mladí lidé, co o to mají zájem, tak mají stále ještě chuť udělat něco navíc.*⁴⁰⁰

Když však policisté hovoří o stresu, tak ho spojují nejčastěji s tlakem z prověřovaných událostí, tzv. spisů. Policisté jsou dle trestního řádu vázáni určitými lhůtami. Někdy je složitější lhůtám dostát. Jak říká například narátor Lukáš, který si na kriminální policii naplánoval úkoly ve svých spisech a ráno se dozvěděl, že mu byl přidělen jiný aktuální úkol. Tímto se práce na jeho přidělených spisech odsouvá a podvědomě si to nese s sebou. Na dotaz, zda si narátoři nosí práci v hlavě domů, ale většina odpověděla, že nenesí, což může být opět zapříčiněno tím, že policisté nechtějí ukázat svou slabost a ztratit respekt. Jednou z mála, která takovýto stres přiznala, byla Eva: *Já si nosím v hlavě práci domů a je mi to vyčítáno. Je možný, že to je tím, že jsem ženská a že k tomu ženský asi více inklinují. Já mám jako hodně ráda můj soukromý život, ale tu práci si domu v hlavě nosím. Možná je to tím, že jsem teď v nové práci. [...] Já o těch spisech doma přemýšlím, protože mě to baví a chci to dělat dobře. Prostě to nechci podělat.*⁴⁰¹

3.18 Odchod od Police ČR

Z narátorů od policie odešel jen Petr a Pavel. Pavel odešel až po provedení rozhovoru, kdy už během rozhovoru odchod plánoval a důvodem bylo dle jeho slov i znechucení z práce, které pramení zejména ze špatné manažerské činnosti. Petr od policie odešel, ale v resortu zůstal, kdy se dále věnuje tomu, čemu se věnoval takřka 47 let a to kriminalistické technice a vůbec práci na místě činu. Dnes toto vyučuje ve školním policejním středisku a to jak úplné policejní nováčky, tak již zaběhlé policisty. Petr odchod plánoval a věděl o něm, protože sloužil do poslední chvíle, co mu umožnil služební zákon. Odešel tedy ve svých 65 letech.

Petr: *Dlouho jsem si konec kariéry nepřipouštěl, jako opravdu dlouho jsem si to nepřipouštěl. Víc jsem to začal brát, až když mě přemlouvaly, abych se účastnil loňského plesu policie. S tím, že mi tam chtějí předat medaili na konec mé kariéry. [...] Neuměl jsem si*

⁴⁰⁰ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Luděk, vedl Ondřej Kapr 4. 3. 2018

⁴⁰¹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Eva, vedl Ondřej Kapr 25. 1. 2018

představit, jako že bych měl skončit. Ne jako skončit, že bych šel do důchodu, ale hlavně skončit po té stránce profesní. [...] Nevýhoda byla, že nemám vysokou školu, to říkám zcela otevřeně, ale zase když to беру dneska, tak kdybych měl tu vejšku, tak jsem třeba byl dneska tam, odkud dnes lidi odcházejí, protože jsou tam hrozný podmínky. Jo lidský vztahy a tak dál. [...] Dostal jsem pak dvě nabídky a vzal jsem tohle to [pozn. autora: civilní zaměstnanec Školního policejního střediska Sadská - KŘPS], a jsem za to hrozně rád. [...] Když se to blížilo tak to bylo. Né, že bych nespál celou noc, ale bylo pár nocí a dnů, kdy o tom člověk hodně přemejšlel a bral si to od začátku. [...] Pak to přijde s tím, že dostaneš od pana ředitele papír a počítáš s tím, že už je konec. Zase musím říct, že ten konec pro mě připravili velice pěkně (pozn. autora: kolegové připravili rozloučení ve smyslu nastoupení před řadou vozidel s rozblíkanými majáky a pak následovalo slavnostní převezení do nového působiště) a vážím si těch lidí, vážím si těch kolegů a kolegyň. [...] Já jsem dostal hodně ocenění. Dostal jsem i druhý nejvyšší vyznamenání, co dostávají policajti. Ten bodák. To je ale to, co tě o to víc utvrzuje, že je konec. Po tolika letech jako ten tejden... před těma Vánoce, tak to bylo takový nejhorší a pak to bylo to, když jsem si tam balil věci...⁴⁰²

Petr v rozhovoru uvádí, že je škoda absence takových rituálů, které zažil právě on při odchodu, ale toto není standardem, jako třeba v armádě, nebo u hasičů.

Z vyjádření narátorů a i policistů v mém okolí je odchod od policie pro mnohé vytouženým východiskem z často velice stresové situace. Často jsem zažil, jak kolegové toužili po „klasickém“ zaměstnání, kdy už měli určitou „alergii“ například na permanentní oznamovatele a na fakt, že často pomáhají lidem, kteří o pomoc ani nestojí a taková práce je pak pro policisty velice demotivující. Policisté často hovoří o odchodu při konfliktech na pracovišti, nebo problémech s vedením a třeba přímým nadřízeným. Pavel už tento tlak nevydržel a pro jeho rozhodování o setrvání a odchodu bylo jistě důležité i to, že po odsloužených letech dosáhl i na rentu.

Marek: Stokrát jsem přemýšlel o odchodu od policie. Nejčastěji, když mě naštvou vedoucí, když mi mluvěj do něčeho, čemu vůbec nerozuměj a ještě to odůvodněj tak, že řeknou, že oni to taky dělali. [...] Spousta mladých lidí má vzdělání, jsou fyzicky zdatní a na nich je úplně vidět, že z té práce u policie mají radost. Chtějí se zdokonalovat, chtějí se zlepšovat, ale chtějí i aby ta práce někam šla a hlavně se chtějí něco naučit. Na těch lidech je to vidět ale bohužel jich je strašně málo. [...] Myslím si, že takovýhle srdcaři, když si

⁴⁰² Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Petr, vedl Ondřej Kapr 27. 3. 2018, 16.5.2018

nesednou s nařízeným, který jim nebude vycházet vstříc, tak takový lidé mnohdy kolikrát i odejdou znechucení. Že nebyl využit ten jejich elán pro tu práci. Takových lidí taky už hodně odešlo. ⁴⁰³

Policisté odcházeli historicky ve větší míře i v různých vlnách a to z různých důvodů. Pavel: *Lidé po 89. odcházeli i z psychických důvodů, protože dělat pod takovým stresem, za takové peníze, kdy prakticky ta policie byla bez možnosti nějakého odvolání. Jakákoliv stížnost proti policii se rozmazávala v novinách a byla jakoby oprávněna, tak vydrželi lidé jen psychicky odolní, pak lidé, kteří měli funke a lidé, kteří to měli jako poslání.*⁴⁰⁴ V době před účinností nového zákona o služebním poměru a v době přechodového období, odešlo od policie také velké množství policistů. Odešli často z prostého důvodu a to kvůli výhodnější výsluze, kdy dle nového zákona o služebním poměru náleží příslušníkovi renta až po 15 letech služby a ne po 10, jak to bylo dle zákona č. 186/1992 Sb. Problém je v tom, že policisté odcházejí od policie často po těch 15 letech, kdy dosáhnou na rentu. Pro někoho to může být bodem v jeho kariéře, kdy si řekne už dost. Nedávno jsem se setkal s dvěma policisty, kteří si právě vyřizovali náležitosti k odchodu. Oba odcházeli po 27 letech služby a každý se na odchod koukal trochu jinak. Oba dva už měli té práce dost a již k policejní práci cítili odpor. Jeden už si našel práci v bezpečnostní agentuře a dobře si spočítal, že i s hůře placeným zaměstnáním na tom bude platově lépe, než je nyní a ještě k tomu bude mít práci, kde nebude denně vystaven stresu. Druhý policista mě překvapil svou zarputilostí a odporem k policejní práci. Řekl, že už toho má po 27 letech dost a že už se nechce ani vídat s lidmi kolem policie. Jen se chce věnovat svým koníčkům a rodině, na které neměl během kariéry čas. Otázkou je, zda by policista, který již ztratil ambice do policejní kariéry, dále pracoval na svém osobně-profesním růstu, nebo zda by přistoupil ke stylu práce „udělat jen to, co po mě chtějí“. Ellen Kirschmann⁴⁰⁵ uvádí, že policisté, co se ocitnou na křižovatce, kdy mohou zvažovat odchod od policie, se smíří s tím, že už je žádné povýšení nečeká (to může nastat i dříve, když dosáhnou maximální hodnosti, kterou jim dovoluje stupeň vzdělání), a takovýto policisté se již přestanou o práci tak zajímat, kdy raději myslí na jiné věci, jakými jsou právě koníčky a rodina.

Filip: *Starší lidi od policie odcházej, třeba z toho důvodu, že už mají dobrou rentu. Nebo hledají útek. Že jsou na blbém místě, který už to nezvládají. Potkal jsem tady za tu dobu*

⁴⁰³ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Marek, vedl Ondřej Kapr 26. 2. 2018

⁴⁰⁴ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Pavel, vedl Ondřej Kapr 16. 4. 2017

⁴⁰⁵ KIRSCHMAN, Ellen. Život s policajtem: vše, co by měla rodina policisty vědět. Praha: Grada, 2015. str. 84 - 86

*i lidí, který už to nezvládali, kterým už to šlo na hlavu a byli rádi, že už mohou od policie utýct. Takže tam je důvodů více. Peníze, tlak, anebo ta vidina tý hezký renty.*⁴⁰⁶

To že od policie odcházejí starší lidé, kdy jejich kariéra nemůže již dále pokračovat, je přirozená věc. Problém je ale v tom, když od policie odcházejí mladí lidé, třeba ještě na škole, nebo v prvních letech kariéry a dále když odcházejí policisté v těch nejproduktivnějších letech, tedy policisté po 15 letech služby, kteří již dosáhnou na rentu, i když minimální a v kterém je v této době nějakých 35 let, což je ještě věk ve kterém mohou plnohodnotně nastartovat kariéru v úplně jiném oboru.

*Ema: Před vstupem k policie jsem měla takový vize, jako že každé mi to maloval na růžovo, že to tady je skvělý, že to je státní podnik, že to je výborný a takhle a postupně už na tý zopce ti ty kapitáni a podplukovníci říkají tu realitu, jak to je vlastně ve skutečnosti, tak spousta lidí i jakoby ze zopky odcházelo, že to není pro ně, a nebo i kolegové co třeba udělali tu zopku, protože si řekli „nó tak když už jsem tady byl dvanáct měsíců, tak už tu zopku dodělám“. No ale hnedka po tom ten měsíc odešli. Byli demotivovaní, tak odcházeli, anebo našli práci za lepší peníze. [...] Vím třeba, že jeden klučina měl dítě a potřeboval peníze, tak odešel. Z naší čtyř (pozn. autora: Četa měla 30 lidí) odešlo jen na začátku, během zopky 5 lidí a další odešli po zopce. Slyšela jsem takový ty řeči, jako, že si to takhle nepředstavovali a že to není nic pro ně.*⁴⁰⁷

*Filip: Když odcházejí ty mladí, tak si myslím, že to je hlavně kvůli penězům, protože mají malej nástupní plat a vědí, že ty lepší peníze budou brát třeba až za deset, patnáct let. Ano budou brát lepší peníze, ale je to dlouhá doba koukat se takhle dopředu.*⁴⁰⁸

Petr: Bavili jsme se na škole s jedním kurzem a já se jich ptal „Co by Vás motivovalo, aby jste se tady udrželi?“ . Dospěli jsme k tomu, že náborový příspěvek je sice hezká věc, ale když si to vezmu, tak třeba automobilka v Boleslavi mi sice třeba nenabídne 150 000 korun. Dá mi 30 000, ale když si budu chtít vydělat peníze tak tam půjdu a mám 30 měsíčně, kdy za rok mám skoro půl milionu. Půl milionu vydělaných u policie už je otázka několika let [smích]. Zažil jsem tady, že se přijelo z přísahy a jeden člověk šel ukončit služební poměr... Co ho k tomu vedlo to nevím. Převážná část lidí, s kterými se o tom bavím, to staví do pozice,

⁴⁰⁶ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Filip, vedl Ondřej Kapr 12. 3. 2018

⁴⁰⁷ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Ema, vedl Ondřej Kapr 22. 5. 2018

⁴⁰⁸ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Filip, vedl Ondřej Kapr 12. 3. 2018

*že to chce zkusit. Tomu se člověk nemůže divit. To jim nezázávlívám, ale člověk, který to jde zkusit, jakmile mu někdo nabídne něco lepšího, relativně něco lepšího. Tak jde.*⁴⁰⁹

Daniela si myslí, že nový uchazeči o práci u policie nemají zájem hlavně kvůli penězům. K jejímu názoru jí možná dopomohlo i to, že po 4 letech služby, odešlo od policie velké množství lidí, co s ní nastoupilo k policii.

*Daniela: Od nás ze třídy odešla od policie už asi polovina třídy. Aktuálně z těch třiceti zůstalo ve služebním poměru asi čtrnáct lidí. Oni skončili do těch třech let. Protože máš smlouvu na dobu určitou. Většina důvodů byly finance, protože tam není motivace. Já si myslím, že práce na obvodním oddělení je jedna z nejtěžších prací u policie, co jsem tak měla možnost slyšet. [...] Já jsem teďka už v pětce⁴¹⁰ a vím, že už se dál na tom obvodním oddělení nedostanu, to znamená, že budu mít pořád stejný peníze. Akorát jednou za tři roky mi přibude asi 500 Kč. Takže s tří letou praxí budu mít stejně jako s desetiletou praxí. [...] Není tam ta motivace posunu. Navíc ve Středočeském kraji je nedostatek policistů, takže ani neumožňují ten posun. Nepustí člověka do výběrového řízení, aby se mohl posunout někam dál.*⁴¹¹

Někteří lidé u policie, i přes špatné podmínky, zůstávají možní i proto, že nevěří v lepší podmínky v civilním životě, nebo už si nedokáží ani představit, co by vlastně jinde, než u policie mohli dělat. Filip: *Já si nedokážu představit, jaké to v tom civilním životě je. Už jsem tady asi tak dlouho, že mi ta realita civilního života utekla.*⁴¹²

Za splnění určitých podmínek se vysloužili policisté mohou stát oficiálně veterány policie.⁴¹³

⁴⁰⁹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Petr, vedl Ondřej Kapr 27. 3. 2018, 16.5.2018

⁴¹⁰ Pětka – 5. platová třída – Zákon č. 361/2003 Sb.

⁴¹¹ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Daniela, vedl Ondřej Kapr 15. 4. 2017

⁴¹² Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Filip, vedl Ondřej Kapr 12. 3. 2018

⁴¹³ V červnu roku 2008 vznikla organizace *Veterán Policie ČR*. Jde o nezávislou, neziskovou, zájmovou organizaci, která sdružuje bývalé policisty, kteří mohou do této organizace dobrovolně vstoupit. Hlavním cílem tohoto profesního sdružení je navazování kontaktů, mezi bývalými a současnými policisty, a prosazování oprávněných zájmů členů této organizace. Zdroj: BEDNARČÍKOVÁ, Dagmar. Policie České republiky: Informační servis [online]. Policie ČR, 15.10.2010 [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/profesni-organizace-sdruzuje-byvale-policisty.aspx>

4. Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zjistit, jak samotní policisté a policistky vnímají policejní práci napříč historií Policie České republiky, tedy od roku 1991 do současnosti. Tomuto cíli nám napomohlo dvanáct narátorů, kteří nás provedli svým profesním životem a díky metodě orální historie jsme se mohli dozvědět i to, co shledávají za důležité právě samotní policisté.

Policie České republiky vznikla v neklidné porevoluční době, době kdy se naše společnost „hledala“ a významně se měnila, což se podepsalo i na obrovském nárůstu kriminality, se kterou se policie musela vyrovnat a to navzdory společnosti u které policie ztratila autoritu a respekt. Respekt, který si v předchozím období veřejná bezpečnost vytvořila tvrdými restrikcemi a současná police si ho musí pracně vybudovat svou profesionalitou a sebezprezentací. Dozvěděli jsme se od narátorů, že vše nefunguje, jak se zdá a i když policie takřka za 30 let své existence udělala ohromný krok dopředu, tak má stále ještě co vylepšovat.

V práci se čtenář mohl dozvědět informace, ke kterým se jen tak nedostane a to pro uzavřenost socio-profesní skupiny policistů, kteří o práci moc mluvit nesmějí a jak jsme se dozvěděli, ani často nechtějí. Policisté nás svým vyprávěním provedli prakticky celou svou kariérou, tedy od rodinných poměrů, přes motivaci k nástupu k policii, nástup na první pracoviště, vystřízlivění z představ (mnohdy utvořených z akčních filmů) přes realitu policejní profese, až po odchod do civilu. Zajímavostí je, že názory narátorů se vesměs shodují navzdory tomu, že narátoři byli různého věku, genderu, zařazení, nebo odsloužených let. Zde se alespoň částečně potvrdilo, že policie je jednotným bezpečnostním sborem a zkušenosti policistů jsou dost podobné napříč právě uvedeným rozdíly. Nesetkal jsem se s tím, že by narátoři evidentně zlehčovali a obhajovali nějakou historickou událost, tak aby si obhájili svůj postup, nebo oprávněnost takového jednání. Možná je to právě tím, že jsem sám insiderem a narátoři nechávali případnou anonymizaci, nebo cenzuru na mém uvážení. Při porovnání mého výzkumu a výzkumu, který byl prováděn s příslušníky Veřejné bezpečnosti⁴¹⁴, zjistíme, že v některých aspektech se policejní práce neměnila, ale v některých

⁴¹⁴ MACEK, Roman. *Od Sboru k policii - Sonda do života příslušníků policejních složek na konci 80. a na počátku 90. let minulého století prostřednictvím orální historie*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, Pracoviště: Orální historie – Soudobé dějiny, 2014. Vedoucí diplomové práce Pavel Mücke. Pavel Mücke, *Jménem zákona! – Malé zamyšlení nad životními příběhy příslušníků policejních sborů* In: VANĚK, Miroslav a Lenka KRÁTKÁ, ed. *Příběhy (ne)obyčejných profesí: česká společnost v období tzv. normalizace a transformace* [online]. Praha: Karolinum, 2014 [cit. 2018-12-02]. Orální historie a soudobé dějiny. ISBN 978-80-246-2813-4.

se změnila významně, což platí zejména pro styl práce a přístup veřejnosti k policii a k samotným policistům.

Práce si nekladla za cíl podrobně zmapovat policejní profesy. Vzhledem k tomu, že se pravděpodobně jedná o první práci podobného druhu, zaměřenou na Policii ČR, kdy byl výzkum prováděn orálně-historickou metodou, tak cílem práce bylo vytyčit stěžejní prvky policejní profese, se kterými se bude moc dále pracovat. Díky této práci jsem vytyčil několik témat u kterých je orálně-historická metoda zřejmě tou nejúčinnější badatelskou metodou s tím, že sami policisté nás mohou navést dále a ukázat nám, co je v jejich, jistě zajímavém, profesním i soukromém životě důležité. V případě, že se zaměříme na historická období fungování Policie ČR, tak klíčovým tématem pro další bádání bude určitě přerod Veřejné bezpečnosti na Polici ČR, kdy je tato doba doprovázena mnoha zajímavými faktory, které nejsou dosud zdaleka tak probádány, jak by si zasloužili. Samotná neklidná 90. léta z pohledu policistů budou vděčným tématem. Dalším historickým obdobím, které by bylo vhodné zmapovat touto metodou je období kolem roku 2000 doprovázené zasedáním Mezinárodního měnového fondu v Praze. V této době si společnost uvědomila, že zde policii potřebuje a potřebuje, aby byla policie moderně vybavená, efektivní a hlavně funkční. Dále jsem zde vytyčil další témata, která vycházejí ze zjištěných informací v této diplomové práci. Tématy jsou: Policie a veřejnost (pohled ze strany veřejnosti a policie); Rozdíly mezi policií a Veřejnou bezpečností (kdy bylo lépe a proč?); Etické a neetické jednání uvnitř policie; Policejní školství (pohled ze strany instruktorů a posluchačů); Vztahy na pracovišti; Zahraniční mise policie ČR. Musím dát za pravdu závěrům Toma Cockcrofta⁴¹⁵, který v závěru své práce dospěl k názoru, že policejní kultura je nedílně propojena s policejní historií. Proto si myslím, že by v dalších případných výzkumech, zaměřených na policejní složky, měl být brán na toto zřetel.

Tato diplomová práce mi přinesla zajímavé poznání. Uvědomil jsem si jaké výhody, a nevýhody se skrývají za výzkumem prováděným insiderem konkrétně v policejní subkultuře. Co se týče získávání narátorů pro výzkum mezi policisty a v podobnými socio-profesními skupinami, tak si myslím, že insiderství badatele je obrovskou výhodou, ale jenom v případě osobní znalosti mezi tazatelem a narátorem, kdy je zde důležitá vzájemná důvěra. Vzhledem k podezřavosti, kterou v sobě policisté často mají, by se badatel policista při oslovování dalších policistů, které osobně nezná a nemá vhodné doporučení, mohl setkat s velkým

⁴¹⁵ COCKCROFT, Tom. *Using oral history to investigate police culture*. In: ATKINSON, Paul a Sara DELMONT. *SAGE Qualitative Research Methods*. London (GB): Sage Publications, 2010, str. 381 - 382

procentem odmítnutí, nebo blokem v uvolněném vyjadřování narátora. Dokonce k procentuálně většímu počtu odmítnutí, než v případě badatele outsidera. Dále bych podotknul, že výzkum mezi aktivními policisty se dle mého názoru neobejde bez anonymizace. Během výzkumu jsem si potvrdil další nevýhodu mého insiderského postavení. Musím plně souhlasit se závěry Delmose J. Jonese⁴¹⁶. Zjistil jsem, že narátoři často nezmiňují okolnosti, o kterých ví, že bych je měl znát, což je velký problém. S tímto jsem počítal již před výzkumem a při poučení před rozhovorem jsem se snažil narátory namotivovat do situace hovoru s outsiderem, s někým, kdo nezná prostředí. Narátoři se však hodně rychle během rozhovoru přestali na tento fakt soustředit a stal se z toho dialog mezi kolegy. Dialog, který narátoři doprovázeli občas frázemi „vždyť víš“, „sám dobře víš“, apod. Je zde na tazateli, aby rozhovor částečně moderoval. Problém je však v tom, že i já jako tazatel insider si již nedokážu uvědomit, co veřejnost nezná a co není standartní i pro většinovou společnost. Sám Delmos J. Jones si tento problém uvědomil, až když porovnával svůj výzkum z pozice insidera s výzkumy svých kolegů outsiderů. Tato metodologická komplikace asi nemá jednoduché východisko. Možná by stálo za pokus rozhovory provádět ve dvojici tazatelů. Insider a outsider. Nebo vybrat vhodné narátory, kteří dokážou rozlišit specifika určité skupiny. V tomto případě by se hodilo provádět rozhovory s policisty, kteří už nějakou dobu nejsou ve služebním poměru a mají možnost porovnávat rozdíly uvnitř policejní kultury a vně. Anebo najít narátory policisty, kteří nastoupili k policii až v pozdějším věku a mohou tedy porovnávat různé poměry s předchozích zkušeností.

Policie České republiky ve své historii prošla mnoha, někdy zásadními, reformami, ale stále je potřeba něco zdokonalovat a přizpůsobovat době. Podle mého názoru a názoru, který panuje napříč mezi policisty, by se však policie měla změnit zcela od základu. Měli by se určit zásadní priority policejní práce a systému hodnocení policistů. Současné nastavení bohužel není vůbec nakloněno pro policisty, tzv. srdcaře, kdy se takovýto policista dříve nebo později přizpůsobí většině a zapadne do průměru. Do průměru mezi policisty, kteří sice svou práci vykonávají kvalitně, ale udělají vždy jen to, co je udělat potřeba a nic navíc. Z provedeného výzkumu vzešel na povrch zajímavý paradox. Policie se snaží držet krok s dobou a neustále probíhá nějaká modernizace. Cílem každé modernizace by měl být jistě zefektivnění práce policistů, jenomže narátoři často uváděli, že se čím dál více dostávají do zajetí elektronizace, která je nutí trávit stále více času v kancelářích u počítačů. Tento trend

⁴¹⁶ JONES, Delmos J. Na cestě k domorodé antropologii. *Biograf* [online]. Praha: občanské sdružení Časopis, 1996, 2006(39), 71 - 81 [cit. 2018-12-14]. Dostupné z: <http://www.biograf.org/clanek.php?clanek=3904> str. 74 - 76

sice na jednu stranu dokáže práci policisty v určitém směru zefektivnit, ale na druhou stranu je odvádí od skutečných cílů policistů a významně mění styl jejich práce. Možnost je zde jen jedna. Snažit se práci odbyrokratizovat a tím uvolnit policistům ruce pro skutečnou práci v terénu.

Já osobně jako policista a jako badatel, který výzkum prováděl, vidím významný prostor pro zlepšení hlavně v určení priorit pro policii. Policie by si sama měla najít své místo ve společnosti. Najít si ty správné cíle, které bude profesionálně plnit a je jen na policii, jakým způsobem si na svou stranu nakloní veřejnost. Protože policie je tady pro veřejnost a veřejnost pro svou práci bezprostředně potřebuje. Je potřeba znovu získat respekt a autoritu.

Pozitivním zjištěním výzkumu, jak pro Polici ČR, tak pro celou naši společnost je fakt, že narátoři samotní vidí u policie alespoň v některých aspektech zlepšení, což potvrdili ve svých závěrečných vyjádřeních. Marek: *Myslím si, že do budoucna to bude směřovat tam, co směřuje celá společnost. Že už to nebude tak hektický. Ta společnost se uklidní, umravní. A ta trestná činnost už nebude mít takový výkyvy směrem nahoru.*⁴¹⁷ Petr: *kdybych to měl hodnotit já, tak současná doba a devadesátý léta, tak bych řekl, že v celku je to lepší. Samozřejmě dalo by se najít, že kdyby se něco hodnotilo individuálně, tak by bylo jistě něco lepší tenkrát, ale v tom celku, ať je to vybavenost, nebo další, tak je to lepší*⁴¹⁸ Osobně doufám, že si orální historie najde v policejní historii a kultuře své místo, které zde bezpochyby má a že do budoucna tak budou policejní historii tvořit i právě ti řadoví policisté, kteří jsou páteří tohoto bezpečnostního sboru.

⁴¹⁷ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Marek, vedl Ondřej Kapr 26. 2. 2018

⁴¹⁸ Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Petr, vedl Ondřej Kapr 27. 3. 2018, 16.5.2018

Bibliografie

Monografie

Almanach příspěvků z X. Konference policejních historiků: která se uskutečnila ve dnech 8.-10. října 2015, Muzeu Policie České republiky. Praha: Muzeum Policie České republiky, 2016. ISBN 978-80-86466-97-2

BROGDEN, Michael - *On the Mersey Beat: Policing Liverpool Between the Wars* (Oxford: Oxford University Press, 1991). ISBN 019825430X KAM C. WONG - *Policing in Hong Kong: Research and Practice* (Palgrave Mac-millan: New York, 2015) CRC Press, ISBN 13:978-1-4398-9644-0

COCKCROFT, Tom. *Golden Ages, Red Herrings and Post-Keynesian Policing: Understanding the Role of Police Culture in the Police Professionalism Debate. Nordisk politiforskning. Årgang: idunn.no, 2015, (2-2015), 183–196. ISSN 1894-8693.*

COCKCROFT, Tom. *Using oral history to investigate police culture.* In: ATKINSON, Paul a Sara DELMONT. *SAGE Qualitative Research Methods.* London (GB): Sage Publications, 2010, str. 365-384. ISBN 1849203784.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-86898-73-3.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace.* Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

JONES, Delmos J. *Na cestě k domorodé antropologii. Biograf* [online]. Praha: občanské sdružení Časopis, 1996, 2006(39), 71 - 81 [cit. 2018-12-14]. ISSN 1211-5770. Dostupné z: <http://www.biograf.org/clanek.php?clanek=3904>

KAUFMANN, Jean-Claude. *Chápající rozhovor.* První vydání. Překlad: Marie Černá. Praha: Sociologické nakladatelství, 2010. 151 stran. ISBN 978-80-7419-033-9

KIRSCHMAN, Ellen. *Život s policajtem: vše, co by měla rodina policisty vědět.* Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5342-3.

KOMOROUS, Jiří. *Lovci smrti: historie Protidrogové brigády očima jejího velitele plukovníka Jiřího Komorouse.* Praha: Naše vojsko, 2009. ISBN 978-80-206-1008-9.

KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0.

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Psychologie zdraví*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-551-2.

NĚMEC, Miroslav. *Organizovaný zločin: aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 1995, 219 s. ISBN 80-206-0472-3.

MACHUTOVÁ, Marcela, BRONCOVÁ, Dagmar, ed. *Historie dopravní policie*. Praha: Milpo media, 2009. ISBN 978-80-87040-14-0.

MARIETA DE MORAES FERREIRA & ÂNGELA C. RUEDIGER (2013) *Oral history as an instrument for research on public security policies*, *Police Practice and Research*, 14:4, 330-337, DOI: 10.1080/15614263.2013.816496

NESVADBA, Petr. *Policejní etika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-195-3.

PILAŘOVÁ, Irena. *Základy psychologie práce a organizace pro policejní manažery*. Praha: Management Press, 2004. ISBN 80-7261-102-x.

Policie České republiky: *Police of the Czech Republic*. 2. vydání. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2017. ISBN 978-80-270-0664-9. dostupná online: <http://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx>

SALAK, Michal. *Stručný přehled medailí, plaket a odznaků Policie ČR* [online]. 2015, , str 1 - 76 [cit. 2018-12-30]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/169703-Strucny-prehled-medaili-plaket-a-odznaku-policie-cr-michal-salak.html>

ŠTEINBACH, Miroslav. *Čtvrtstoletí Policie České republiky: 25 let Policie České republiky 1991-2016*. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2016. ISBN 978-80-260-9597-2.

STEHLÍK, Eduard. *URNA: 30 let policejní protiteroristické jednotky*. Mohelnice: Martin Vaňourek, 2011. ISBN 9788090458826.

TUREČEK, Jaroslav. *Policejní technika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-119-9.

VANĚK, Miroslav a Lenka KRÁTKÁ, ed. *Příběhy (ne)obyčejných profesí: česká společnost v období tzv. normalizace a transformace* [online]. Praha: Karolinum, 2014 [cit. 2018-12-02]. Orální historie a soudobé dějiny. ISBN 978-80-246-2813-4.

VANĚK, Miroslav. MÜCKE, Pavel. *Třetí strana trojúhelníku: Teorie a praxe orální historie*. Druhé přepracované a doplněné vydání. Praha: Karolinum, 2015. 326 stran. ISBN 978-80-246-2931-5.

VAN HULST, M. J. (2013). *Storytelling at the police station: The canteen culture revisited*. *The British Journal of Criminology, Delinquency and Deviant Social Behaviour*, 53(4), str. 624-642.

VOKOUŠ, Jiří. *Policie České republiky* Praha: Policejní prezidium České republiky, 2. vydání, 2010

WEINBERGER, Barbara - *The Best Police in the World - An Oral History of English Policing from the 1930s to the 1960s* (Scolar Press, Aldershot, c. 1995) ISBN 13: 978-1-8598-223-6

Akademické práce

KAPR, Ondřej. *Efektivní styl práce manažera v Policii České republiky*. Vrbová Lhota, 2013. Bakalářská práce. Policejní akademie ČR v Praze. Vedoucí práce JUDr. Zdeněk Kropáč.

MASARYKOVA UNIVERZITA, PEDAGOGICKÁ FAKULTA. Vedoucí práce Tomáš Dvořáček.

OLLÉ, Lenka. *Problematika postavení žen ve společnosti a v Policii ČR* [online]. Brno, 2006 [cit. 2018-12-16]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/w4sjn/dp.pdf>. Diplomová práce.

PICHRTOVÁ, Lucie. *Motivace k profesi policisty*. Praha, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze - Fakulta humanitních studií. Vedoucí práce Mgr. František Valeš.

PŘIKRYLOVÁ, Jana. *K současnému policejnímu slangu: Popis slangových prostředků v kontextu policejního komunikačního prostředí*. Praha, 2012. [cit. 2018-12-16]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/99790/> Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav českého jazyka a teorie komunikace. Vedoucí práce Doc. PhDr. Irena Vaňková, CSc., Ph.D.

Periodika

Časopis Policista. Tiskárna Ministerstva vnitra. ISSN 1211-7943.

Film, video

Belmondo o Belmondovi, 2008 [Belmondo par Belmondo] [dokumentární film]. Režie Régis MARDON. Francie. V digitalizované podobě dostupný prostřednictvím YouTube z: <https://www.youtube.com/watch?v=yVtXkx84R7g>,

Rozhovory

Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Petr, vedl Ondřej Kapr 27. 3. 2018, 16.5.2018

Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Pavel, vedl Ondřej Kapr 16. 4. 2017

Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Marek, vedl Ondřej Kapr 26. 2. 2018

Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Luděk, vedl Ondřej Kapr 4. 3. 2018

Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Karel, vedl Ondřej Kapr 18. 2. 2018

Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Filip, vedl Ondřej Kapr 12 .3. 2018

Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Lukáš, vedl Ondřej Kapr 19. 1. 2018

Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Monika, vedl Ondřej Kapr 23. 4. 2017

Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako David, vedl Ondřej Kapr 24. 4. 2017

Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Daniela, vedl Ondřej Kapr 15. 4. 2017

Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Eva, vedl Ondřej Kapr 25. 1. 2018

Rozhovor s narátorem pojmenovaným jako Ema, vedl Ondřej Kapr 22. 5. 2018

(rozhovory jsou uloženy v archivu autora)

Zákonná úprava a IAŘ (interní akty řízení)

Nařízení Ministerstva vnitra č. 83/1994

Vyhláška č. 103/2008 Sb., kterou se mění vyhláška č. 14/2008 Sb., o způsobu vnějšího označení, odznacích, vzorech služebních stejnokrojů a zvláštního barevného provedení a označení služebních vozidel, plavidel a letadel Policie České republiky a o prokazování příslušnosti k Policii České republiky

Vyhláška č. 122/2005 Sb., Vyhláška o způsobu vnějšího označení, služebních stejnokrojích a zvláštním barevném provedení a označení služebních vozidel, plavidel a letadel Policie České republiky a o prokazování příslušnosti k Policii České republiky (o policejním označení)

Vyhláška č. 25/1998 Sb., Vyhláška Ministerstva vnitra o vnějším označení policie a prokazování příslušnosti k policii

Zákon č. 51/1964 Sb., o drahách, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 74/1990 Sb., Zákon kterým se stanoví nové znění vojenské přísahy a služební přísahy příslušníků Sboru národní bezpečnosti a Sborů nápravné výchovy, upravuje název československé armády, upravuje řádná dovolená vojáků v základní službě a jímž se mění Zákon č. 40/1974 Sb., o Sboru národní bezpečnosti

Zákon ČNR č. 283/1991 Sb. o Policii České republiky

Zákon č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky

Zákon č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky

Zákon č. 279/1992 Sb., o některých dalších předpokladech pro výkon některých funkcí obsazovaných ustanovením nebo jmenováním příslušníků Policie České republiky a příslušníků Vězeňské služby České republiky (tzv. malý lustrační zákon)

Zákon Parlamentu České republiky č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 137/2009 o organizaci Policie České republiky

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 100/2012, kterým se provádí některá ustanovení zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

Webové stránky a elektronické zdroje

20 let Policie České republiky. Policie ČR. [online]. © 2015, Dostupné z: <http://www.policie.cz>

Amnestie. *Iuridictum: encyklopedie o právu.* [online]. Dostupné z: <http://iuridictum.pecina.cz/w/Amnestie>

Benešov bezpečné město [online]. Benešov: Město Benešov, 2016 [oline]. Dostupné z: <http://benesov-bezpecnemesto.cz/index.asp>

Česká tisková kancelář: České noviny. *Důvěra v policii v procentech* [online]. Dostupné z: <http://www.ctk.cz/>

Česko-Slovenská filmová databáze [online]. POMO Media Group, ©2001-2018 [online]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/>

IPSOS TAMBOR. *Spokojenost občanů s prací Policie ČR: Výsledky za ČR a kraje* [online]. 2007, , 96 stran [cit. 2018-12-13]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyzkum-verejneho-mineni.aspx>

Policie.cz [online]. POLICIE ČR, 2018 [cit. 2018-12-28]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/>

Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu. [online intranet]. © 2018 Dostupné z: <http://udv-portal.pcr.cz/SitePages/O%20n%C3%A1s.aspx>

Přílohy

Seznam příloh:

Příloha I – Prohlášení o udělení souhlasu ke zpracování a zpřístupnění osobních a citlivých údajů

Příloha II – Otázky k výzkumu

Příloha III – Organizační struktura Policie ČR v roce 2018

Příloha IV – Etický kodex Policie ČR

Příloha č. I - Prohlášení o udělení souhlasu ke zpracování a zpřístupnění osobních a citlivých údajů

ÚSTAV PRO SOUDOBÉ DĚJINY
AV ČR, v.v.i.
Vlašská 9, 118 40 Praha 1
Tel: 257 286 362
E-mail: usd@usd.cas.cz,
www.usd.cas.cz

CENTRUM ORÁLNÍ HISTORIE
Ústav pro soudobé dějiny AV ČR,
v.v.i.
Vlašská 9, 118 40 Praha 1
Tel: 257 286 357, 358, 359
Fax: 257 531 121
www.coh.usd.cas.cz

Prohlášení o udělení souhlasu ke zpracování a zpřístupnění osobních a citlivých údajů

Podle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, a zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, uděluji souhlas se zpracováním svých osobních a citlivých údajů zaznamenaných během rozhovorů, které jsem poskytl/a v rámci výzkumu Ondřeje Kapra.

Souhlasím, aby byly rozhovory uloženy v soukromém archívu autora a to ve formě zvukového záznamu i přepisu.

Souhlasím také s tím, aby rozhovory a informace v nich obsažené byly uloženy ve sbírkách Centra orální historie při Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, a v případě potřeby využity v písemné, audio-vizuální či elektronické podobě k dalším vědeckým a vzdělávacím účelům (včetně publikační činnosti). Toto platí však, až s odstupem času, kdy autor výzkumu Ondřej Kapr sám uzná za vhodné.

Další ujednání / požadavky narátora:

.....
.....
.....
.....
.....

Datum, místo:

Podpis narátora.....

Podpis tazatele:

Příloha č. II – Otázky k výzkumu

Volné vyprávění

Životní příběh

- Motivace ke vstupu k policii
- Nástup k policii (Výběrové řízení, výběr zařazení a místa působitě, přísaha/slib)
- Základní policejní vzdělání
- Porovnání představ o policii s realitou
- Shrnutí kariéry
- Popis všedního dne na pracovišti (i v minulosti)
- Ambice v minulosti a v současnosti

Historie Policie České republiky

- Vypořádání se s předchozí dobou
- 90. léta
- Období po Mezinárodním měnovém fondu v Praze 2000
- Odebrání správní agendy OP, Pasy..
- Období po roce 2007 doprovázené reformou policie
- Změna služebního zákona
- Projekt P1000 – změna designu policie
- Vznik GIBS
- Rozdělení na krajská ředitelství
- Krize a snižování platů
- Vznik NCOZ

Vnější označení

- Uniformy
- Průkazy a odznaky

Materiální a technické vybavení

- Dopravní prostředky
- Zbraně, donucovací prostředky a komunikační technika (Radiostanice)
- Informační technika a informační systémy (počítače, psací stroje, mob. platformy)

Policejní vzdělávání

- Základní odborná příprava
- Celoživotní vzdělávání

Policie a veřejnost

- Jak si vnímal policii před vstupem a teď?
- Mediální obraz policie
- Policie na sociálních sítích
- Jak tě vnímá tvé civilní okolí

Interní pohled na policii

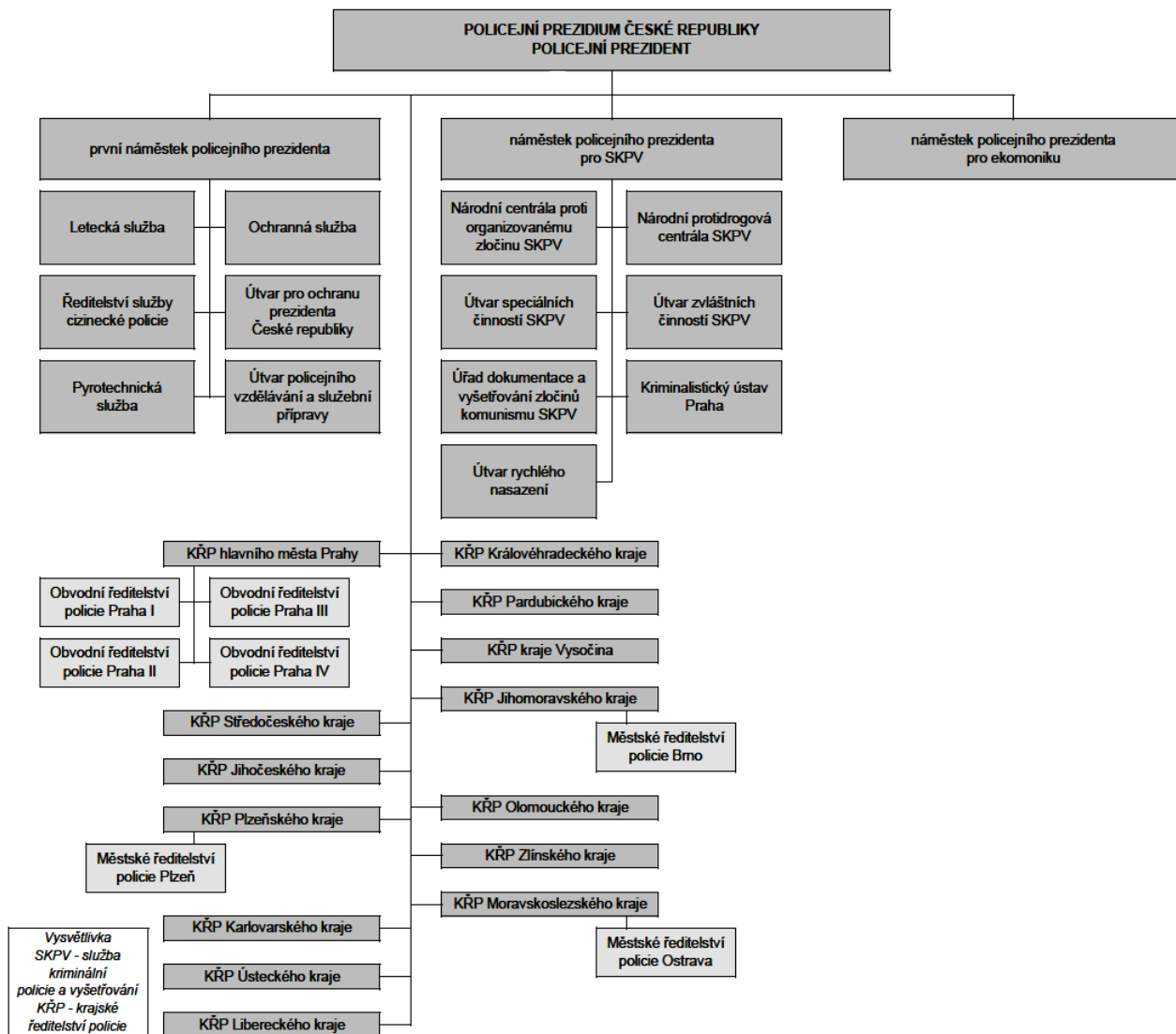
- Vztahy na pracovišti a firemní kultura
- Etický kodex
- Profesní růst a karierní řád
- Typy policistů
- Pohled na zvýšený počet žen u policie
- Homosexualita u policie
- Korupce
- Platové ohodnocení a motivace k práci

Náročnost práce

- Nosíš si práci domů?
- Jak se vyrovnáváš s tím, s čím se setkáváš v práci?
- Jak tě tato práce ovlivnila?
- Strach ze zranění, nemoci, smrti, vyhrožování

Co by si vylepšil?

Příloha č. III – Organizační struktura Policie ČR v roce 2018 ⁴¹⁹

⁴¹⁹ ZPPP č. 137/2009 o organizaci Policie České republiky – novelizován PPP č. 220/20016

Příloha č. IV – Etický kodex Policie ČR

Příslušníci Policie České republiky, vědomi si svého poslání, spočívajícího ve službě veřejnosti a založeného na úctě a respektu k lidským právům, vyjadřují následující principy, jež chtějí sdílet a dodržovat.

1. Cílem Policie České republiky je
 - a) chránit bezpečnost a pořádek ve společnosti,
 - b) prosazovat zákonnost,
 - c) chránit práva a svobody osob,
 - d) preventivně působit proti trestné a jiné protiprávní činnosti a potírat ji,
 - e) usilovat o trvalou podporu a důvěru veřejnosti.

2. Základními hodnotami Policie České republiky jsou
 - a) profesionalita,
 - b) nestrannost,
 - c) odpovědnost,
 - d) ohleduplnost,
 - e) bezúhonnost.

3. Závazkem Policie České republiky vůči společnosti je
 - a) prosazovat zákony přiměřenými prostředky s maximální snahou o spolupráci s veřejností, státními a nestátními institucemi,
 - b) chovat se důstojně a důvěryhodně, jednat se všemi lidmi slušně, korektně a s porozuměním a respektovat jejich důstojnost,
 - c) uplatňovat rovný a korektní přístup ke každé osobě bez rozdílu, v souladu s respektováním kulturní a hodnotové odlišnosti příslušníků menšinových skupin všude tam, kde nedochází ke střetu se zákony,
 - d) při výkonu služby jednat taktně, korektně a vhodně uplatňovat princip volného uvážení,
 - e) používat donucovacích prostředků pouze v souladu se zákonem; nikdy nezacházet s žádnou osobou krutě, nehumánně ani ponižujícím způsobem,
 - f) nést odpovědnost za každou osobu, která byla omezena Policií České republiky na osobní svobodě,
 - g) zachovávat mlčenlivost o informacích zjištěných při služební činnosti,
 - h) zásadně odmítat jakékoliv korupční jednání, netolerovat tuto protizákonnou činnost u jiných příslušníků Policie České republiky, odmítnout dary nebo jiné výhody, jejichž přijetím by mohlo dojít k ovlivnění výkonu služby,
 - i) zásadně se vyhýbat jakémukoliv jednání, které by mohlo být střetem zájmů.

4. Závazkem vůči ostatním příslušníkům Policie České republiky je
 - a) usilovat o otevřenou a partnerskou spolupráci,
 - b) dbát, aby vztahy byly založeny na základě profesní kolegiality, vzájemné úcty, respektování zásad slušného a korektního jednání; jakékoliv formy šikanování a obtěžování ze strany spolupracovníků či nadřízených jsou vyloučeny,
 - c) netolerovat ani nekrýt podezření z trestné činnosti jiných příslušníků Policie České republiky a trestnou činnost neprodleně oznámit; stejně tak netolerovat ani jiné jejich protiprávní jednání či jednání, které je v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky.

5. Osobním a profesionálním přístupem příslušníků Policie České republiky je
- a) nést osobní odpovědnost za svoji morální úroveň a svůj profesionální výkon,
 - b) chovat se bezúhonně ve službě i mimo ni tak, aby důstojně reprezentovali Policii České republiky svým jednáním, vystupováním i zevnějškem.

Každý příslušník Policie České republiky, který jedná v souladu se zákonem a Etickým kodexem Policie České republiky, si plně zaslouží úctu, respekt a podporu společnosti, jejíž bezpečnost chrání i s nasazením vlastního života.